

EIROPAS SAVIENĪBAS UN LATVIJAS TIESĪBU AKTU PRASĪBU UN TO IEVIEŠANAS IZVĒRTĒJUMS LUBĀNA EZERA ŪDENSOBJEKTA KONTEKSTĀ

LIFE GoodWater IP C12 aktivitāte "Dažādu ES politikas dokumentu prasību novērtējums attiecībā uz ūdenstilpēm un rekomendāciju izstrāde to sekmīgākai integrācijai upju baseinu apsaimniekošanas plānos"

Rīga, 2021

Eiropas Savienības un Latvijas tiesību aktu prasību un to ieviešanas izvērtējums Lubāna ezera ūdensobjekta kontekstā

Autors: Ģirts Baranovskis

Pasūtītājs: Latvijas Dabas fonds

© Foto: Sintija Martinsone

Citēšanas paraugs: Ģ. Baranovskis. 2021. Eiropas Savienības un Latvijas tiesību aktu prasību un to ieviešanas izvērtējums Lubāna ezera ūdensobjekta kontekstā. LIFE GoodWater IP, Rīga, 163 lpp.

Materiāls tapis integrētā projektā “Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai” (LIFE GOODWATER IP, LIFE18 IPE/LV/000014), kas ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības LIFE Programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras.

Informācija atspoguļo tikai LIFE GOODWATER IP īstenotāju redzējumu, un Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra neatbild par to, kā tiek izmantota šeit paustā informācija.

© LIFE GoodWater IP, 2021

Dokumenta izstrādes lapa	
Dokumenta versijas numurs	v 1.1
Dokumenta plānotais izstrādes datums	12.2021
Dokumenta faktiskais izstrādes datums	12.2021
Dokumenta aktuālās versijas izstrādes datums	01.2023
Projekta aktivitātes/apakšaktivitātes numurs	C12.1.

Kopsavilkums

Lubāns ir vislielākais iedambētais ezers Eiropā. Tas ietilpst starptautiskas nozīmes mitrāju kompleksā ar milzīgu nozīmi dabas vērtību saglabāšanā. Ezera apkaimē aktīvi tiek veikta saimnieciskā darbība lauksaimniecības, akvakultūras un citās nozarēs.

Apstākļos, kad pastāv dažādas un pretrunīgas ezera apsaimniekošanas intereses, izaicinājumus rada Eiropas Savienības un Latvijas tiesību aktu prasību piemērošana Lubāna ezera aizsardzības un apsaimniekošanas kontekstā.

Pētījumā sniegts pārskats par Ūdens struktūrdirektīvas, Biotopu direktīvas, Putnu direktīvas, Plūdu direktīvas, Nitrātu direktīvas, Notekūdeņu direktīvas un citu ES tiesību aktu prasībām saistībā ar Lubāna ezera ūdens resursu aizsardzību un apsaimniekošanu. Tajā atspoguļota arī minēto ES tiesību aktu normu pārņemšana Latvijas tiesību aktos. ES tiesību normu interpretācijai izmantoti Eiropas Savienības tiesas spriedumi.

ES direktīvu prasības aplūkotas, vērtējot to savstarpējās sakarības, atšķirības, kā arī iespējamos konfliktus un piemērošanas izaicinājumus.

Pētījums satur ieskatu Lubāna ezera apsaimniekošanas problemātikā, skarot tādus jautājumus kā plūdu riski, dabas daudzveidības saglabāšanas interešu ievērošana, saimnieciskās darbības veikšanas interešu ievērošana un citus jautājumus.

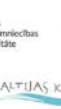
Pētījumā pamatoti šādi secinājumi un priekšlikumi:

- 1) Secināts, ka Ūdens struktūrdirektīvas, Biotopu direktīvas, Putnu direktīvas, Plūdu direktīvas, Nitrātu direktīvas, Notekūdeņu direktīvas un citu ES tiesību aktu mērķi ir saskanīgi un savstarpēji papildinoši, nevis izslēdzoši;
- 2) Izklāstīta vēlamā secība Ūdens struktūrdirektīvas, Biotopu direktīvas, Putnu direktīvas un Plūdu direktīvas mērķu definēšanai Lubāna ezera kontekstā;
- 3) Secināts, ka dabas daudzveidības saglabāšanas un plūdu riska samazināšanas interešu saskaņošana īstenojama ar dabas aizsardzības plāna mehānisma starpniecību un iegūto rezultātu nostiprināšanu dabas lieguma "Lubāna mitrājs" individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos;
- 4) Konstatēts, ka plūdu riska mazināšana ir leģitīms mērķis, kura īstenošanai paredzēti mehānismi gan Dabas direktīvās, gan Ūdens struktūrdirektīvā;
- 5) Vērtēts, kādas sekas rada fakts, ka Lubāns atzīts par stipri pārveidotu ūdensobjektu, kā arī iekļauts MK 31.05.2011. noteikumu Nr. 418 2.pielikumā kā riska ūdensobjekts;
- 6) Analizēta kvalitātes izņēmuma piemērošana Lubāna ezeram Ūdens struktūrdirektīvas mērķu kontekstā;
- 7) Pamatota nepieciešamība definēt teritorijas iespējamās applūšanas ietekmi uz aizsargājamām dabas vērtībām;
- 8) Pamatota nepieciešamība pārskatīt Ūdens apsaimniekošanas likuma 12. panta pirmās daļas redakciju;
- 9) Pamatota nepieciešamība veikt grozījumus MK 07.06.2016. noteikumos Nr. 353, paredzot, ka noteikumu 7. un 8. punktā noteiktie aizsardzības pasākumi nav attiecināmi uz īpaši

aizsargājamām dabas teritorijām, kuras izveidotas putnu aizsardzībai, kā arī to buferzonām;

- 10) Secināts, ka pašvaldību teritoriju plānojumos Lubāna mitrāja specifiskajiem jautājumiem netiek pievērsta pietiekama uzmanība.

Summary

Lake Lubāns is the largest embanked lake in Europe. It is incorporated in a complex of wetlands of international importance, with an utmost role in conservation of nature values. Economic activity in agriculture, aquaculture and other sectors is actively carried out in the vicinity of the lake.

Currently, the interests of lake management are diverse and contradictory. In these circumstances, the application of the requirements of European Union and Latvian legislation in the context of the conservation and management of Lake Lubāns poses a challenge.

The study provides an overview of the requirements of the Water Framework Directive, the Habitats Directive, the Birds Directive, the Floods Directive, the Nitrates Directive, the Urban Waste Water Treatment Directive and other EU legislation related to the conservation and management of Lake Lubāns water resources. It also reflects the transposition of the above-mentioned EU legislation into Latvian legislation. Judgments of the Court of Justice of the European Union were used to interpret EU law.

The requirements of the EU directives are analysed by assessing their inter-linkages, differences, as well as possible conflicts and challenges of application.

The study provides an overview into the management of Lake Lubāns, addressing issues such as flood risks, respect for the interests of biodiversity conservation, respect for the interests of economic activity, and other issues.

The study provides a basis for the following conclusions and proposals:

- 1) It is concluded that the objectives of the Water Framework Directive, the Habitats Directive, the Birds Directive, the Floods Directive, the Nitrates Directive, the Urban Waste Water Treatment Directive and other EU legislation are consistent and complementary, and they are not mutually exclusive;
- 2) The preferred sequence for defining the objectives of the Water Framework Directive, the Habitats Directive, the Birds Directive and the Floods Directive in the context of Lake Lubāns is explained;
- 3) It is concluded that the harmonization of interests of nature conservation and flood risk reduction is to be implemented through the mechanism of the Nature Protection (Management) Plan, as well as by strengthening the obtained results in the Individual Regulations on Protection and Use of Lubāna mitrājs Nature Reserve;
- 4) Flood risk reduction was identified as a legitimate objective for which both the Nature Directives and the Water Framework Directive provide mechanisms;
- 5) The consequences of the fact that Lake Lubāns has been recognized as a heavily modified water body were evaluated, as well as the fact that it is included in the Annex 2 of Cabinet Regulation No. 418 (05.31.2011) in as a water body of risk;
- 6) The application of the exemptions to the environmental objectives (less stringent objective) to Lake Lubāns in the context of the objectives of the Water Framework Directive was analysed;

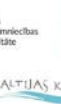

- 7) The need to define the impact of possible flooding on protected nature values was justified;
- 8) The need to revise the existing text of Section 12, Paragraph one, of the Water Management Law was justified;
- 9) The need to make amendments to the Cabinet Regulation No. 353 (06.07.2016) was justified, providing that the protection measures specified in Paragraphs 7 and 8 of the Regulation shall not apply to those protected nature areas which are established for the protection of birds, as well as to their buffer zones;
- 10) It is concluded that the specific issues of Lubāns wetland are not sufficiently addressed in the municipal spatial plans.

Satura rādītājs

Kopsavilkums	3
Summary	5
Ievads	11
1. IESKATS LUBĀNA EZERA PROBLEMĀTIKĀ	13
1.1. Lubāna ezera raksturojums	13
1.2. Būtiskākās problēmas saistībā ar Lubāna mitrāju	15
1.2.1. Lubāns un plūdi	15
1.2.2. Dabas daudzveidības saglabāšanas interešu ievērošana Lubāna ezera apsaimniekošanā	17
1.2.3. Saimniecisko interešu ievērošana	18
2. NO EIROPAS SAVIENĪBAS TIESĪBU AKTIEM IZRIETOŠO PRASĪBU IZVĒRTĒJUMS	20
2.1. Eiropas Savienības tiesības Latvijas tiesību sistēmā	20
2.2. ŪDENS STRUKTŪRDIREKTĪVA	24
2.2.1. Ūdens struktūrdirektīvas pārskats	24
2.2.2. Ūdens struktūrdirektīvas pārņemšana Latvijas tiesību aktos	29
2.3. PLŪDU DIREKTĪVA	42
2.3.1. Plūdu direktīvas pārskats	42
2.3.2. Plūdu direktīvas pārņemšana Latvijas tiesību aktos.	43
2.4. DABAS DIREKTĪVAS	47
2.4.1. Biotopu direktīvas pārskats	47
2.4.2. Putnu direktīvas pārskats	51
2.4.3. Dabas direktīvu pārņemšana Latvijas tiesību aktos	53
2.5. CITI TIESĪBU AKTI	63
2.5.1. Nitrātu direktīva	63
2.5.2. Notekūdeņu direktīva	64
2.5.3. Jūras stratēģijas pamatdirektīva	65
2.5.4. Atbildības direktīva	66
2.5.5. Invazīvo sugu regula	69
2.5.6. Ramsāres konvencija	71
2.6. ES DIREKTĪVU SAVSTARPĒJĀS SAKARĪBAS, ATŠĶIRĪBAS, KONFLIKTI UN SINERĢIJA	73
3. NO ES TIESĪBU AKTIEM IZRIETOŠO PRASĪBU ATTIECINĀJUMS UZ LUBĀNA EZERU	80
3.1. Lubāns Ūdens struktūrdirektīvas kontekstā	80
3.2. Lubāns Plūdu direktīvas kontekstā	88

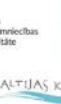

3.3. Lubāns Biotopu direktīvas kontekstā	93
3.4. Lubāns Putnu direktīvas kontekstā	97
3.5. Dažādu interešu saskaņošana Lubāna ezera kontekstā	101
3.5.1. Ūdens struktūrdirektīvas un Dabas direktīvu saskaņota īstenošana Lubāna kontekstā	101
3.5.2. Dabas daudzveidības saglabāšanas un plūdu riska samazināšanas interešu saskaņošana	103
3.5.3. Sociāli ekonomisko un dabas daudzveidības interešu saskaņošana	109
3.5.4. Lubāns vietējo pašvaldību teritorijas plānojumos	112
4. SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI	114
IZMANTOTIE AVOTI	120
1.pielikums. Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" funkcionālo zonu shēma	131
2.pielikums. Tiesu prakse saistībā ar ES direktīvām	132

Lietotie saīsinājumi

APL	Administratīvā procesa likums
Apsaimniekošanas plāns (2016.-2021.)	Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2016.-2021. gadam
Apsaimniekošanas plāns (2022.-2027.)	Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam projekts
Atbildības direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes 2004/35/EK (2004. gada 21. aprīlis) par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atļūdzināšanu
BIOR	Valsts zinātniskais institūts "Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts"
Biotopu direktīva	Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību
Dabas direktīvas	Biotopu direktīva un Putnu direktīva kopā sauktas
DAP	Dabas aizsardzības pārvalde
Direktīva 2001/42/EK	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu
Direktīva 79/409/EEK	Padomes direktīva (1979. gada 2. aprīlis) par savvaļas putnu aizsardzību. Atcelta, pieņemot Putnu direktīvu
ES	Eiropas Savienība
ES direktīvas	Ūdens struktūrdirektīva, Biotopu direktīva, Putnu direktīva, Plūdu direktīva, Nitrātu direktīva, Notekūdeņu direktīva un Jūras stratēģijas pamatdirektīva kopā sauktas
EST	Eiropas Savienības tiesa
Gruntsūdeņu direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīvas 2006/118/EK par gruntsūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu un pasliktināšanos
Invazīvo sugu regula	Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1143/2014 (2014. gada 22. oktobris) par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību
IVN	Ietekmes uz vidi novērtējums
Jūras stratēģijas pamatdirektīva	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/56/EK (2008. gada 17. jūnijs), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā
Komisija	Eiropas Komisija
LESD	Līgums par Eiropas Savienības darbību
LĪADT	Likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"
LVGMC	VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"
Natura 2000 programma	Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma 2018–2030
Nitrātu direktīva	Padomes Direktīva 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti
Notekūdeņu direktīva	Padomes Direktīva 91/271/EEK (1991. gada 21. maijs) par komunālo notekūdeņu attīrīšanu
Pasākumu programma	Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānam 2016.-2021. gadam

Plūdu direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/60/EK (2007. gada 23. oktobris) par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību
Putnu direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību
Ramsāres konvencija	Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā par ūdensputnu dzīves vidi
RVP	Attiecīgā Valsts vides dienesta reģionālā vides pārvalde
SBAL	Sugu un biotopu aizsardzības likums
ŪAL	Ūdens apsaimniekošanas likums
Ūdens struktūrdirektīva (ŪSD)	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
Vides kvalitātes standartu direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvas 2008/105/EK par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā, un ar ko groza un sekojoši atceļ Padomes Direktīvas 82/176/EEK, 83/513/EEK, 84/156/EEK, 84/491/EEK, 86/280/EEK, un ar ko groza Direktīvu 2000/60/EK
VPVB	Vides pārraudzības valsts birojs
VVD	Valsts vides dienests
ZMNĪ	VSIA „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi”
Zušu regula	Padomes Regula (EK) Nr. 1100/2007 (2007. gada 18. septembris), ar ko nosaka pasākumus Eiropas zušu krājumu atjaunošanai

Ievads

Eiropas Komisija (turpmāk – Komisija) 2020. gada nogalē sniedza ziņojumu par dabas stāvokli Eiropas Savienībā¹, norādot, ka: “ES vēl nav izdevies apturēt ES apdraudēto aizsargājamo dzīvotņu veidu un sugu samazināšanos. Joprojām pastāv galvenie zemes un ūdens izmantošanas noslogojuma faktori, kas ir izraisījuši dabas degradāciju, kā rezultātā lielā mērā nav sasniegts 2020. gada mērķis apturēt un ievērojami samazināt sugu un dzīvotņu stāvokļa pasliktināšanās tendenci”.

Līdzīgi Komisija 2019. gada nogalē sniegusi vērtējumu par ūdens resursu aizsardzības normatīvā regulējuma līdzšinējo veikspēju, secinot, ka mazāk nekā puse no ES ūdens objektiem ir labā stāvoklī. Vienlaikus tiek uzsvērts ES tiesību aktu pienesums virzībā uz nospraustajiem mērķiem.

ES vides politika galvenokārt tiek ieviesta ar direktīvu starpniecību. Direktīvas mehānisms balstās pieejā, ka tās dalībvalstīm uzliek atbildību attiecībā uz noteikta rezultāta sasniegšanu, bet ļauj pašām rast piemērotāko ceļu, kā nonākt galamērķī. Līdz ar to tieši dalībvalstu ziņā ir rast efektīvākos risinājumus direktīvās noteikto mērķu sasniegšanai.

Līdzīgi kā citas ES dalībvalstis arī Latvija ar dažādām sekmēm cīnās ar izaicinājumu, kā panākt labu virszemes ūdeņu stāvokli un dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības (saglabāšanas) statusu.

Laika gaitā esam spējuši rast risinājumus problēmām, kurām ir skaidri identificējams kaitējuma avots (piemēram, neattīrītu notekūdeņu ieplūde kādā konkrētā ūdens objektā), savukārt situācijās, kur kaitējuma avots ir izkļaidēts (piemēram, lauksaimniecības radītais piesārņojums) rezultātu sasniegšana ir sarežģīts izaicinājums. Nenoliedzami, ka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju veidošana sniedz būtisku ieguldījumu dabas vērtību saglabāšanā, tomēr šis līdzeklis viens pats nespēj nodrošināt vides aizsardzības mērķu sasniegšanu, ņemot vērā, ka procesi dabā ir savstarpēji saistīti daudz plašākā mērogā nekā tikai īpaši aizsargājamo dabas teritoriju ietvaros.² Līdz ar to, lai sasniegtu nospraustos mērķus, ES dalībvalstīm nākas pielietot arvien sarežģītākus, kombinētus un savstarpēji integrētus vides politikas un tiesību mehānismus.³

ES savos tiesību aktos arvien vairāk tiecas iekļaut integrētus risinājumus, uzliekot dalībvalstīm pienākumu risinājumus meklēt plašākā mērogā, veidojot sinerģiju dažādu nozaru politikās. Tas galvenokārt tiek panākts, vienas ES direktīvas tekstā iekļaujot pienākumu dalībvalstīm pasākumu programmās integrēt prasības, kas izriet no citām direktīvām. Piemēram, Ūdens struktūrdirektīvas ietvaros uzliekot pienākumu pasākumu programmās integrēt pasākumus, kas izriet no Biotopu direktīvas, Putnu direktīvas, Nitrātu direktīvas un Notekūdeņu direktīvas.

¹ Dabas stāvoklis Eiropas Savienībā. Ziņojums par Putnu direktīvā un Dzīvotņu direktīvā aizsargāto sugu un dzīvotņu veidu stāvokli un tendencēm 2013.–2018. gadā. Eiropas Komisija. 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0635&from=EN>

² Holder J., Lee M. Environmental Protection, Law and Policy. Second Edition. Text and Materials. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. 668.lpp.

³ Bell S., McGillivray D. Environmental Law. Seventh Edition. New York: Oxford University Press, 2008, 582. lpp.

Lubāna ezers ir pēc platības lielākais ezers Latvijā, un vienlaikus tas ir vislielākais iedambētais ezers Eiropā.⁴ Lubāns ir lielisks piemērs, kurš ļauj atklāt ES direktīvās un nacionālajos tiesību aktos ietverto mērķu savstarpējo konkurenci un sinerģiju saistībā ar ezera resursu izmantošanu.

No vienas puses, Lubāns kā hidrotehnisks objekts pilda ūdens līmeņa un plūdu novēršanas un seku mazināšanas regulējošu funkciju. No otras puses, Lubāns ir *Natura 2000* un Ramsāres konvencijas teritorija ar izcilām dabas vērtībām. Būtiskai daļai apkārtnes iedzīvotāju iespējamie dabas aizsardzības pasākumi Lubāna ezerā raisa bažas par iespēju nodarboties ar zvejniecību, lauksaimniecību un tūrisma pakalpojumu sniegšanu. Kā saskaņot šīs un vēl citas intereses tā, lai Latvija spētu sasniegt ES direktīvās nospraustos mērķus, tajā skaitā respektējot sociālekonomiskās vajadzības?

Šajā pētījumā sniegts pārskats par būtiskākajiem ES un Latvijas tiesību aktiem, kas saistīti ar ūdens resursu aizsardzību un apsaimniekošanu. Šīs prasības koncentrētākā veidā aplūkotas Lubāna ezera kontekstā, meklējot risinājumus dažādu tiesību aktu mērķu efektīvākai saskaņošanai un integrēšanai Latvijas ūdens resursu aizsardzības sistēmā.

⁴ Kalniņa L. "Lubāna ezers". Nacionālā enciklopēdija. <https://enciklopedija.lv/skirklis/51670-Lubana-ezers>

1. IESKATS LUBĀNA EZERA PROBLEMĀTIKĀ

1.1. Lubāna ezera raksturojums

Nacionālā enciklopēdija⁵ vēsta, ka Lubāns (Lubāna ezers) ir pēc platības lielākais ezers Latvijā (80,70 km²), tā garums ir 15,7 km, bet platums – 7,9 km, lielākais dziļums ir 2,5 m, vidējais dziļums – 1,6 m. No ezera iztek Aiviekste, ietek Malta (caur Malta – Rēzeknes kanālu novadīta Rēzeknē⁶) un Rēzekne, pārējās agrākās ietekas novirzītas no ezera ar apvedkanālu. Ūdens līmenis tiek regulēts, izmantojot Aiviekstes slūžas un ezera Izvadkanāla slūžas. Lubāna krastus ietver 36 km gari dambji, un tas ir **vislielākais iedambētais ezers Eiropā**.

Lubāna dambji ne tikai apjož ezeru, tie vienlaicīgi veido satiksmes, sakaru un elektroapgādes infrastruktūru Madonas novada austrumdaļas un Rēzeknes novada rietumdaļas iedzīvotājiem.⁷

Lubāna ezers ir lielās Lubāna hidrotehniskās sistēmas nozīmīgākais objekts. Tas ir ūdenskrātuve, kas nodrošina virszemes ūdeņu uztveršanu no Rēzeknes un Malta upju baseiniem un to regulētu novadīšanu uz Aiviekstes upi. Tomēr, ņemot vērā dabiskos apstākļus, ne vienmēr ūdeņu novadīšana ir iespējama tieši Aiviekstes upē, kā rezultātā ūdeņi no Lubāna ezera uz Aiviekstes upi tiek novadīti pa Meirānu kanālu. Kontrolēta ūdens līmeņa un atbilstoša ūdens režīma uzturēšana ir nozīmīgākais Lubāna hidrotehniskās sistēmas uzdevums.⁸

Lubāna ezers atrodas dabas liegumā "Lubāna mitrājs", kas ir iekļauts Latvijas *Natura 2000* - Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā⁹, kā teritorija, kas izveidota gan īpaši aizsargājamo sugu, gan īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. Saskaņā ar *Natura 2000* teritoriju standarta datu formu¹⁰ Lubāna mitrāja nozīmīguma pamatā ir fakts, ka tas ir **starptautiskas nozīmes mitrāju komplekss**.

Lubāna mitrājs ir ļoti nozīmīga teritorija putnu aizsardzības kontekstā gan starptautiskā, gan ES, gan Latvijas mērogā. Tā ir īpaši nozīmīga teritorija migrējošo putnu aizsardzībai¹¹ (tajā skaitā Ramsāres konvencijas teritorija).

⁵ Kalniņa L. "Lubāna ezers". Nacionālā enciklopēdija. <https://enciklopedija.lv/skirklis/51670-Lubana-ezers>

⁶ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam projekts. LVGMC. 2021. <https://videscentrs.lv/mc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba#58821703>

⁷ Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānam 2016.-2021. gadam un Daugavas upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plānam 2016.-2021. gadam.

https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Daugava_SIVN_250716.pdf

⁸ Stipri pārveidotu un mākslīgu ūdensobjektu noteikšana. SIA "ISMADE". 2015. 51.lpp.

http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/Petijums_1_2015_stipri_parveidotu_un_maksligu_udens_noteiksana.pdf

⁹ Likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" pielikuma 339.punkts. <https://likumi.lv/ta/id/59994-par-ipasi-aizsargajamam-dabas-teritorijam>

¹⁰ Natura 2000 – Standard Data Form. Lubana mitrājs.

<https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=LV0536600&release=10>

¹¹ Turpat

Vienlaikus Lubāna ezers ir Latvijas mērogā nozīmīga iekšējo ūdeņu zvejas vieta¹², tā apkārtnē ir vērtīgas lauksaimniecības zemes, un Lubāna mitrājs arī sniedz būtisku pienesumu reģiona tūrisma un viesmīlības nozares darbībā.

Ņemot vērā minēto, Lubāna mitrājs un tā apsaimniekošanas ieceres saistītas ar, iespējams, savstarpēji konkurējošu mērķu sasniegšanu un līdz ar to regulāri nonāk dažādu nozaru interešu krustugunīs.

¹² Lubāna ezera ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi. http://rezeknesnovads.lv/wp-content/uploads/2014/04/Lubana-ezera-ekspl_noteikumi-8-Oktobris.pdf

1.2. Būtiskākās problēmas saistībā ar Lubāna mitrāju

1.2.1. Lubāns un plūdi

Lubāna apkārtnes applūšana jau tālā pagātnē iedzīvotājiem raisījusi bažas un nemitīgu vēlmi padarīt Lubāna ezeru “paklausīgu”.

Gan 19. gadsimtā, gan 20. gadsimta sākumā plūdi Lubāna ezera apkārtnē atkārtojušies ar lielu regularitāti. Piemēram, 1935. gadā laikrakstā “Economists” rakstīja, ka: *“Pēdējos 14 gados 1922., 1924., 1926. un 1931. gads bija ar katastrofiskiem pavasara plūdiem. 1923., 1925., 1932. un 1935. gads — ar katastrofiskiem rudens plūdiem, bet 1927., 1928. un 1930. gads — ar katastrofiskiem vasaras plūdiem. Tātad tikai 3 gadi (1929., 1933. un 1934.) bija bez lielākiem plūdiem”*¹³. Piedzīvotie plūdi katru reizi no jauna cilvēkiem likuši meklēt arvien jaunus ceļus ezera ūdeņu savaldīšanai.

Vēsturiskie centieni ierobežot Lubāna ezera ūdens līmeni 1926. gadā izvērti aplūkoti “Latvijas Inženieru un Tehniķu Kongresa Biroja Žurnālā”. Tajā cita starpā norādīts, ka: *“vecās kronikās ir atzīmes par tautsaimniecībai katastrofiskiem plūdiem 1813. gadā. Tādi plūdi atkārtojās vairākas reizes XIX gadu simtenī. Leinteresētie zemju īpašnieki - muižnieki meklēja līdzekļus, ar kuru palīdzību varētu novērst plūdu jauno iespaidu. Viņu uzdevumā 1853. gadā inženieris Lencs uzstādīja ezera ūdens līmeņa pazemināšanas projektu, kurš paredzēja atsevišķa kanāla rakšanu. (..) 1856. gadā projektētā vietā tika izraksts kanāls visā garumā, bet nepilnā dziļumā. (..) 1901. - 1903. g. bija lieli plūdi Lubānas ezera rajonā. Lai dotu izeju Lubānas plūdu ūdeņiem, padziļinot un paplašinot Ciekelgrāvi 1902. gadā Lubānas muižnieks Volfs uzaicināja lielu (ap 50 cilvēku) grāvraču arteli, kurš stājās pie rakšanas darbiem uzraudītā vietā netālu no ūdens šķirtnes pie Rupsalas lielceļa. Bet pēc dažām dienām darbus pārtrauca, jo grāvrači uzdūrās uz cieta māla ar akmeņiem, kur rakšana bija ļoti grūta un neizdevīga, un tikko nepieķāva darbu vadītāju, kurš atteicās paaugstināt maksu par darbu (..)”*¹⁴.

Laikrakstā “Ilustrēts žurnāls” 1924. gada pavasarī rakstīja: *“ūdens plūdi Lubānas ezera zemākajā apkārtnē atkārtojas gandrīz katru pavasari; un kādi bija šopavasars, ir bijuši tikai lietainā 1864. gada vasarā. Tā tad atkal trešu gadu no vietas ezera apkārtnē apm. 500 kv. verstju platībā mirks ūdenī dažus mēnešus, jo ūdens pēc tik augsta līmeņa nokrītas tikai jūnija beigās vai jūlija sākumā. Caur to nokavējas tīrumu apstrādāšana un apsēšana un noplicinātajā zemē nekas nezaug un tas pats vēl rudens salnās nosalst. Klānu pļavas paliek nenopļautas. Lubānas līdzenuma iedzīvotāji atrodas katastrofiskā stāvoklī, saimniecībām jāsabruk, jo trīs gadus no vietas ūdens plūdus nevar pārciest. Pag. ziemā lopbarības trūkuma dēļ iznīcināts ap 50% liellopu un šovasar tuvākiem ezera krasta apdzīvotājiem lopi būs jātur kūtīs, jo nebūs kur ganīt, bet ar ko lai baro lopus. Ne par velti uz vecām kartēm Lubānas ezeru sauc par „Lubanas jūru”. Tagad braucam tikai ar laivām, — pat bērni gājieni notiek uz laivām”*¹⁵.

Ne katru ezera pārplūšanu iedzīvotāji uztvēra kā kaut ko negatīvu. A. Kursišs 1926. gadā rakstīja, ka: *“(..) pavasara plūdus nevarētu uzskatīt par kaitīgiem pļavu zāļu un meža koku attīstībai, pat pretēji: plūdu nogulšņi, kuri nogulās uz krastiem, apmēslo zemi un pēc ūdens krišanas dod*

¹³ Kursiņš A. Lubānas ezera līmeņa pazemināšanas darbi. Ekonomists, Nr.23 (15.12.1935). Periodika.lv

¹⁴ Kursiņš A. Lubānas ezera ūdens līmeņa pazemināšana. Latvijas Inženieru un Tehniķu Kongresa Biroja Žurnāls, Nr.7 (01.04.1926.). Periodika.lv

¹⁵ Plūdi Lubānā. Ilustrēts žurnāls, Nr.20 (16.05.1924). Periodika.lv

attiecīgiem augiem iespēju sevišķi labi attīstīties”¹⁶. Vienlaikus tiek norādīts uz “katastrofāla” mēroga plūdu sekām – “plūdu ūdens līmeņa celšanās novērota apmēram līdz 3 mtr. virs zemā ūdens līmeņa. Pie tāda ūdens līmeņa tiek applūdinātas ne tikai pļavas, ganības, meži, purvi, bet daudz aramzemes un apdzīvotas vietas. Vairākas mājas un sādžas paliek uz salām un uztur satiksmi tikai ar laivām un plostiem. Vairākās mājās ūdens ienāk pat dzīvojamās ēkās, nerunājot jau par saimniecības ēkām. Tādos gados ūdens līmenis kritās ļoti lēnām. Dažos gados zemais ūdens līmenis iestājas tikai septembrī. Vēlā zemju atbrīvošanās no ūdens nedod iespēju augiem veģetācijas sezonā attīstīties. Kā rezultāts: neizlietotas pļavas un ganības, neapsētie vasarāja lauki, izskalotie ziemāji, nonīkušie jeb pat nokaltušie meža koki (..)”¹⁷.

Cilvēki allaž maldīgi cerējuši, ka kārtējais projekts beidzot nesīs uzvaru pār ezera dabu. Laikrakstā “Brīvā Zeme” 1938. gadā rakstīja: “Lubānas ezera apkārtnes lauksaimnieki pateicīgi vēro zemkopības ministrijas cīņu un uzvaru pār Lubānas plūdu ūdeņiem, kuri beidzot savaldīti un noplūst Daugavā bez šķēršļiem un katastrofām. Šim lielam darbam vaiņagu uzliks 1937. g. iesāktā kanālu sistēmas rakšana Lubānas ezera dibenā, kura radīs brīvu izeju visām ezerā ietekošām upēm un faktiski ezera platību pārvērtīs periodiski applūdināmu pļavu masīvā. Ezera vietu tad ieņems jaunradītie klāni gar visu viņa apmali. (..) Par zivju bagātības mazināšanos Lubānas ezera dobumā mēs neskumstam, jo jūrmalas zvejnieku piegādātās jūras zivis mums izmaksā lētāk par vietējām zivīm, no kurām lielākās un labākās vienmēr tiek aizvestas uz Rēzekni un Daugavpili. Paliksim mēs pie saviem piena lopiem, lai no zivīm pelnās jūrmalnieki”¹⁸. 1973. gadā gadā laikrakstā “Vaduguns” aprakstot kārtējos hidrotehniskos darbus Lubāna ūdeņu ierobežošanā, norādīts: “pēc pāris gadiem varēs teikt, ka Lubānas problēma uz laiku laikiem ir atrisināta”¹⁹.

Monogrāfijā “Latvija. Zeme, Daba, Tauta, Valsts.”²⁰ norādīts, ka pirmie ezera līmeņa regulēšanas darbi sākti 19. gs. vidū, bet nozīmīgākie darbi 20. gs. 20.-30. un 50.-70. gados. No 1927. līdz 1939. gadam Aivieksti 78 km garumā padziļināja, vietām to iztaisnojot. Lubāna gultnē izraka vairākus kanālus. Tā rezultātā ezera ūdens līmenis pazeminājās par vairāk nekā 1,5 m. Neskatoties uz minēto, 1956. gada pavasarī applūda vairāk nekā 700 km² liela teritorija. Uz to reaģējot 1956. gadā tika sākti jauni hidrotehniskie darbi, kas turpinājās līdz 1981. gadam. *Ap ezeru tika izbūvēti aizsargvaļņi 90 km kopgarumā un apvadkanāli 93 km garumā. Darbu veikšanas laikā ezera ūdens līmenis tika būtiski samazināts un tika atjaunots pēc slūžu izbūves pie Aiviekstes iztekas.* Lubāna līdzināmā tika nosusināti 180 km² agrāk purvainu un pārplūstošu zemju. Pēc veiktajiem inženierbūvniecības pasākumiem ezers 1995. gadā sasniedza 80,7 km² platību, bet nu ja kā stipri pārveidota ūdenstilpe.

Jānorāda, ka vēsturiski Lubāna mitrāja ūdens līmeņa un ar to saistīto plūdu jautājums aplūkots galvenokārt no saimnieciskā skatu punkta – ezeru cenšoties ierobežot, lai ezera ūdeņi neappludinātu apkārtnes saimniecības un to zemes. Vides aizsardzības aspektiem ne 19. gs., ne 20. gadsimtā nav bijusi nozīmīga loma, lemjot par Lubāna mitrāja nākotni.

¹⁶ Kursiņš A. Lubānas ezera ūdens līmeņa pazemināšana. Latvijas Inženieru un Tehniķu Kongresa Biroja Žurnāls, Nr.7 (01.04.1926.). Periodika.lv

¹⁷ Turpat

¹⁸ Bērziņš O. Lubānas ezers mirst, lai zaļo pļavas. Brīvā Zeme, Nr.64 (19.03.1938). Periodika.lv

¹⁹ Purviņš V. Lubānas problēmas atrisinājums. Vaduguns (Balvi), Nr.93 (04.08.1973). Periodika.lv

²⁰ Apsīte E. Lubāns. LATVIJA. ZEME, DABA, TAUTA, VALSTS. Nikodemus O., Kļaviņš M., Krišjāne Z., Zelčs V. (zin.red.). Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, 2018, 307.lpp.

1.2.2. Dabas daudzveidības saglabāšanas interešu ievērošana Lubāna ezera apsaimniekošanā

Nemot vērā Lubāna mitrāja milzīgo nozīmi dabas daudzveidības saglabāšanā gan Latvijas, gan starptautiskā mērogā, tā apsaimniekošanas jautājumi (it īpaši ūdens līmeņa regulēšanas jautājums) neizbēgami izraisa diskusijas dabas aizsardzības ekspertu vidū un sabiedrībā kopumā.

Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" dabas aizsardzības plāna izstrādes uzsākšanas sanāksmē²¹ 2020. gada nogalē Dabas aizsardzības pārvaldes eksperti vērta uzmanību uz galvenajām problēmām, raugoties no dabas aizsardzības skatu punkta: ezera līmeņa regulēšanas jautājums; ezera aizaugšana; zonējuma problemātika; migrējošo putnu postījumi; zālāju apsaimniekošanas problemātika; atbilstošas infrastruktūras un publiskās piekļuves nodrošināšana; latvāņu apkarošana u.c.

Natura 2000 programmā²² norādīts, ka Lubāna mitrāja teritorijā viens no būtiskākajiem apdraudējumiem ir meliorācijas sistēmu izraisītās dabiskā hidroloģiskā režīma pārmaiņas un pārveidotais palu režīms, kas negatīvi ietekmē gan mežu un purvu biotopus, gan palieņu zālāju biotopus. Norādīts arī, ka dabisko zālāju un putnu dzīvotņu pastāvēšanu apdraud apsaimniekošanas pārtraukšana, ko izraisa gan sociālekonomiskie faktori, gan ļoti sarežģītie hidroloģiskie apstākļi. Pievedceļi ir sliktā stāvoklī, pļavu piebraucamie ceļi – daudzviet neizbraucami. Kā apdraudošs faktors tiek minēta arī Lubāna ezera eutrofikācija. Ezera atsevišķas daļas strauji aizaug un samazinās atklātā ūdens platības.

Pie galvenajām apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātēm tiek norādīta sugu un biotopu aizsardzības un plūdu novēršanas prasību līdzsvarošana, kā arī hidroloģiskā režīma atjaunošana purvainajos mežos un purvu biotopos. Nepieciešama arī dabisko zālāju atjaunošana un uzturēšana maksimāli iespējamā platībā. Kā nepieciešamie aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumi *Natura 2000* programmā identificēta hidroloģiskā režīma izpēte dabas liegumā, izvērtējot ūdens līmeņa atjaunošanas potenciālās ietekmes uz apkārtni un saskaņojot dabas aizsardzības un plūdu novēršanas un to seku mazināšanas intereses. Norādīta arī nepieciešamība nepieļaut applūdušo teritoriju un palieņu pāraugšanu ar vienlaidus niedrāju, kā arī izstrādāt zālāju apsaimniekošanas ieteikumus saskaņā ar teritorijas sociālekonomiskajām un dabas resursu izmantošanas iespējām – ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu vai putnu dzīvotņu saglabāšanai konkrētās vietās norādīt nepieciešamos atjaunošanas pasākumus (ieskaitot hidroloģiskā režīma regulēšanu), un pēc to veikšanas ieteicamo, pieļaujamo un nepiemēroto apsaimniekošanu. Apsaimniekošanas ieteikumiem jābūt balstītiem hidroloģiskā režīma izvērtējumā, iesakot arī atbilstošu pļaušanas tehniku, ar kuru dabiskos zālājus var apsaimniekot. Iezīmēta arī vajadzība uzturēt zivju migrācijas kanālus starp seklūdens zonu ezera dienvidaustrumu daļā un karjeru pie Rēzeknes upes ietekas Lubāna ezerā, kā arī veikt Ziemeļu dambja nostiprināšanu.²²

²¹ Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" problēmjaudājumi. Dagnis Vasiļevskis.

https://www.youtube.com/watch?v=oc_sThYFn8g&feature=emb_title

²² Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma 2018–2030. Dabas aizsardzības pārvalde. 2017. 320.lpp.

https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikācijas_b_vadlinijas/N2000_nac_aizsardz_apsaimn_programma_3_DL.pdf

Lubāna ezera kontekstā iezīmējas arī potenciālais konflikts starp zvejniecības un dabas daudzveidības saglabāšanas interesēm. Lubāna ezers ir Latvijas mērogā nozīmīga iekšējo ūdeņu zvejas vieta.²⁷ Zvejniekus uztrauc, ka varētu tikt samazināts esošais Lubāna ezera līmenis, kā rezultātā zvejošana ar tīkliem varētu būt apgrūtināta, kā arī zvejniekus satrauc potenciālā ezera aizaugšana.²⁸ Pastāv arī pretējs viedoklis, ka zvejnieku intereses ir neproporcionāli lielā apmērā pārstāvētas, pieņemot ar Lubānu saistītus lēmumus. Piemēram, rūpnieciskā zveja ezerā ne vien nav aizliegta, bet saskaņā ar MK noteikumu Nr. 135 14.6.apakšpunktu tā nav aizliegta pat Lubāna mitrāja regulējamā režīma zonā.

Īpaši zvejniecības kontekstā tiek aplūkota arī tūrisma un viesmīlības biznesa problemātika. Vietējie zvejnieki norāda, ka zvejnieku interešu nerespektēšana atstās arī negatīvas sekas uz tūrismu: *“Tāpat arī ir jautājums par tūristiem – kas viņus piesaistīs? Pīles? Šaubos. Tūristus piesaista zvejnieki, kas pie ezera var piedāvāt labas naktsmītnes, labu ezera produkciju. Divām trešdaļām zvejnieku viņu nodarbošanās ir pamatiztika. Ja viņiem būs jāaiziet, arī tūristiem pie ezera nebūs, ko darīt.”*²⁹

Vienlaikus jānorāda, ka Lubāna mitrāja apkārtnē tūrisma piedāvājums nav saistīts tikai ar zvejniecības nozari, bet ir ievērojami daudzveidīgāks – tiek piedāvāti gan pārgājienu maršruti, velo maršruti, izbraucieni ar laivu, dabas vērošanas, kultūras izziņas u.c. aktivitātes³⁰.

Jebkuras runas par iespējamu Lubāna ezera hidroloģiskā režīma pārskatīšanu daļā vietējo iedzīvotāju raisa bažas par turpmākajām iespējām veikt saimniecisko darbību Lubāna mitrāja apvidū un līdz ar to saglabāt iespēju dzīvot šajā teritorijā. Šīs intereses ņemamas vērā, lemjot par Lubāna mitrāja apsaimniekošanas nākotni.

²⁷ Lubāna ezera ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi. http://rezeknesnovads.lv/wp-content/uploads/2014/04/Lubana-ezera-ekspl_noteikumi-8-Oktobris.pdf

²⁸ Benfelde S. Kāda ir Lubāna nākotne? Vides Vēstis. 2008. <http://www.videsvestis.lv/kada-ir-lubana-nakotne/>

²⁹ Benfelde S. Kāda ir Lubāna nākotne? Vides Vēstis. 2008. <http://www.videsvestis.lv/kada-ir-lubana-nakotne/>

³⁰ Lubāna mitrāja informācijas centrs. <http://www.lubanamitrajs.lv/>

2. NO EIROPAS SAVIENĪBAS TIESĪBU AKTIEM IZRIETOŠO PRASĪBU IZVĒRTĒJUMS

2.1. Eiropas Savienības tiesības Latvijas tiesību sistēmā

ES tiesību avoti klasiski tiek iedalīti primārajos tiesību aktos un sekundārajos tiesību aktos.

Primārie tiesību akti ir ES pastāvēšanu un darbību regulējošie tiesību akti:

- a) dibināšanas līgumi un to pielikumi;
- b) dibināšanas līgumiem pievienotie protokoli un deklarācijas;
- c) Eiropas Savienības Pamattiesību harta;
- d) nerakstītie primāro tiesību avoti, īpaši vispārējie tiesību principi.³¹

Sekundāros tiesību aktus ES institūcijas izdod atbilstoši tām piešķirtajām pilnvarām, kas izriet no primārajiem tiesību aktiem.³² Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 288. pants paredz ES institūcijām tiesības pieņemt piecu veidu **sekundāros tiesību aktus**:

- a) regulas;
- b) direktīvas;
- c) lēmumus;
- d) ieteikumus;
- e) atzinumus.

No primārajiem tiesību avotiem vides tiesisko regulējumu būtiski skar LESD 191. pants, kurā definēti galvenie ES vides politikas mērķi, nosakot, ka: *“1. Savienības politika attiecībā uz vidi palīdz sasniegt šādus mērķus: saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti; aizsargāt cilvēku veselību; apdomīgi un racionāli izmantot dabas resursus; sekmējot starptautiska mēroga pasākumus, risinot reģionālas un pasaules vides problēmas un jo īpaši cīnoties pret klimata pārmaiņām. 2. Savienības politika attiecībā uz vidi tiecas panākt augsta līmeņa aizsardzību, ievērojot dažādu Savienības reģionu stāvokļa atšķirības. Tā pamatojas uz piesardzības un preventīvās darbības principu, uz principu, ka videi nodarīts kaitējums jālabo, pirmām kārtām novēršot tā cēloni, un uz principu, ka maksā piesārņotājs (..)”. Vides jautājums ietverts arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 37. pantā, paredzot, ka: “augstam vides aizsardzības līmenim un vides kvalitātei jābūt integrētai Savienības politikā un jābūt nodrošinātai saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības principu”.*

ES vides tiesību praktiskā piemērošanā būtiskākā loma ir sekundārajiem tiesību avotiem, īpaši regulām un direktīvām. LESD 288. pants nosaka, ka **regulas ir vispārpiemērojamas**. Tās uzliek saistības

³¹ Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Otrais papildinātais izdevums. K.Gailīša, A.Bukas, C.Schewe zinātniskajā redakcijā. – Tiesu namu aģentūra, 2020, 213. lpp.

³² Turpat, 223.lpp.

kopumā un ir tieši piemērojamas visās dalībvalstīs. Līdz ar to tās ir saistošas ne tikai dalībvalstīm, bet arī visām šo dalībvalstu fiziskajām un juridiskajām personām.³³

Savukārt **direktīvas dalībvalstīm uzliek saistības attiecībā uz sasniedzamo rezultātu, bet ļauj šo valstu iestādēm noteikt to īstenošanas formas un metodes.**

ES tiesības tiešā veidā ietekmē vides jautājumu risināšanu arī Latvijas mērogā, ņemot vērā, ka ES tiesības ir daļa no Latvijas tiesību sistēmas. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka: *“ar līguma par Latvijas pievienošanos Eiropas Savienībai ratifikāciju Eiropas Savienības tiesības ir kļuvušas par neatņemamu Latvijas tiesību sastāvdaļu. Tādējādi Eiropas Savienības tiesību akti un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā nostiprinātā to interpretācija ir jāņem vērā, piemērojot nacionālos normatīvos aktus, lai novērstu iespējamās pretrunas starp Latvijas un Eiropas Savienības tiesībām”*³⁴. Eiropas Savienības tiesību akti, ciktāl netiek skarti Satversmes pamatprincipi, ir ņemami vērā, interpretējot nacionālos normatīvos aktus.³⁵

Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 15. panta pirmā daļa nosaka, ka: *“iestāde un tiesa administratīvajā procesā piemēro ārējos normatīvos aktus, starptautisko tiesību un Eiropas Savienības tiesību normas, kā arī vispārējos tiesību principus”*. APL 67. panta ceturtā daļa paredz, ka: *“iestāde administratīvo aktu pamato ar Satversmi, likumiem, Ministru kabineta noteikumiem vai pašvaldību saistošajiem noteikumiem, starptautisko tiesību vai Eiropas Savienības normām, kā arī vispārējiem tiesību principiem”*.

APL 15. panta ceturtā daļa nosaka, ka: *“Eiropas Savienības tiesību normas piemēro atbilstoši to vietai ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhijā. Piemērojot Eiropas Savienības tiesību normas, iestāde un tiesa ņem vērā Eiropas Savienības Tiesas judikatūru”*.

Būtiska loma ES tiesību piemērošanā ir **prejudiciālā nolēmuma** mehānismam. Tas ir nozīmīgs tiesību institūts, ar kura palīdzību tiek noteiktas un precizētas tiesiskās attiecības starp ES un nacionālajām tiesību sistēmām.³⁶ Prejudiciālā nolēmuma mehānisma nepieciešamība galvenokārt ir balstīta vajadzībā nodrošināt ES tiesību vienveidīgu piemērošanu.³⁷ LESD 267. pants paredz, ka Eiropas Savienības tiesa (turpmāk – EST) kompetencē ir sniegt prejudiciālus nolēmumus par dibināšanas līgumu interpretāciju, kā arī ES iestāžu vai struktūru tiesību aktu spēkā esamību un interpretāciju.

APL 104.¹. pants nosaka, ka: *“Tiesa Eiropas Savienības tiesību normās paredzētajos gadījumos uzdod jautājumu Eiropas Savienības Tiesai par Eiropas Savienības tiesību normas interpretāciju vai spēkā esamību prejudiciāla nolēmuma taisīšanai”*. Līdzīga satura normas ietvertas gan Kriminālprocesa likuma 478. panta otrajā daļā, gan Civilprocesa 5.¹ pantā.

³³ Ievads Eiropas Savienības tiesībās (Tiesu prakse un komentāri). Otrais papildinātais izdevums. Jarinovska K. (Zin.red.) Rīga: tiesu namu aģentūra, 2004, 19.lpp.

³⁴ Satversmes tiesas 2012.gada 2.maija spriedums lietā Nr.2011-17-03. 13.3.punkts. https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2011-17-03_Spriedums.pdf

³⁵ Satversmes tiesas 2015.gada 25.marta spriedums lietā Nr.2014-11-0103. 19.punkts.

https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=wp-content/uploads/2016/02/2014-11-0103_Spriedums.pdf#search=

³⁶ Meseršmits K., Meiere S., Ūšiņa E. Eiropas vides tiesības: Mācību līdzeklis. – Latvijas Universitāte, 2003, 395.lpp.

³⁷ Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Otrais papildinātais izdevums. K.Gailīša, A.Bukas, C.Schewe zinātniskajā redakcijā. – Tiesu namu aģentūra, 2020, 288. lpp.

Prejudiciālā nolēmuma mehānisma ietvaros ES dalībvalstu tiesas vēršas EST, lai saņemtu skaidrojumu par ES tiesību aktu interpretāciju vai spēkā esamību. Valsts tiesai, kurai adresēts nolēmums, EST sniegtā interpretācija ir saistoša, izskatot attiecīgo lietu. Tiesas spriedums ir tādā pašā veidā saistošs arī citu dalībvalstu tiesām, kurām varētu rasties identisks jautājums³⁸. Pēc tam, kad EST sniegusi prejudiciālo nolēmumu, izskatāmā lieta atgriežas atpakaļ dalībvalsts tiesā, kura attiecīgi izšķir strīdu starp pusēm pēc būtības.³⁹

EST kompetencē ir arī lemt par to, vai dalībvalsts ir pārkāpusi ES tiesību aktus. LESD 258. pants nosaka, ka gadījumā: *“ja Komisija uzskata, ka dalībvalsts nav izpildījusi kādu Līgumos paredzētu pienākumu, tā sniedz argumentētu atzinumu par attiecīgo jautājumu, vispirms dodot attiecīgai valstij iespēju sniegt savus paskaidrojumus. Ja attiecīgā valsts Komisijas noteiktajā termiņā neizpilda šā atzinuma prasības, Komisija var griezties Eiropas Savienības Tiesā”*.

Pārkāpuma procedūra sastāv no vairākiem posmiem. Sākotnēji Komisija nosūta dalībvalstij oficiāla paziņojuma vēstuli, kurā prasa no attiecīgās valsts sniegt plašāku informāciju. Dalībvalsts uz to sagatavo atbildes vēstuli, kurā sniedz paskaidrojumus. Ja domstarpības netiek atrisinātas, tad Komisija sniedz atzinumu par pārkāpumu – oficiālu prasību nodrošināt atbilstību ES tiesību aktiem. Ja dalībvalsts pārkāpumu nenovērš, tad Komisija vēršas EST, kas pieņem spriedumu lietā.⁴⁰ Par EST sprieduma neizpildi attiecīgajai dalībvalstij var uzlikt sodanaudu vai kavējuma naudu saskaņā ar LESD 260. panta otro daļu.

ES un Latvijas vides tiesību kontekstā būtisku lomu spēlē tieši ES vides **direktīvas**. Pēc pieņemšanas ES līmenī ES valstis direktīvu iekļauj jeb transponē savos iekšējos tiesību aktos, lai to varētu piemērot⁴¹. Direktīvas būtība ir apstākļi, ka ikvienai dalībvalstij ir jānodrošina attiecīgās direktīvas ieviešana savā nacionālajā tiesību sistēmā, bet vienlaikus tai ir zināma rīcības brīvība izvēlēties atbilstošāko veidu tās ieviešanai.⁴²

Arī attiecībā uz Ūdens struktūrdirektīvu EST ir norādījusi, ka Ūdens struktūrdirektīvā: *“(..) noteikti vispārīgie principi un rīcības vispārīgās robežas, lai aizsargātu ūdens resursus un nodrošinātu vispārīgo principu un to struktūru koordināciju, integrāciju un ilgtermiņa attīstību, kas ļauj aizsargāt un ekoloģiski ilgtspējīgi izmantot Eiropas Kopienas ūdens resursus. Tajā paredzētie vispārīgie principi, un vispārīgais rīcības plāns turpmāk ir jāattīsta dalībvalstīm, kurām direktīvā paredzētajos termiņos ir jāveic virkne īpašu pasākumu. Šī direktīva tomēr neliek pilnībā saskaņot dalībvalstu tiesisko regulējumu ūdens resursu jomā”*⁴³.

Vienlaikus EST daudzkārt spriedumos ir norādījusi, ka: *“saskaņā ar pastāvīgo judikatūru direktīvas noteikumi, lai nodrošinātu tiesisko noteiktību, ir izpildāmi ar neapstrīdamu saistošu spēku,*

³⁸ Prejudiciāls nolēmums. https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/lv/

³⁹ Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Otrais papildinātais izdevums. K.Gailīša, A.Bukas, C.Schewe zinātniskajā redakcijā. – Tiesu namu aģentūra, 2020, 305.lpp.

⁴⁰ Pārkāpuma procedūra. https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/applying-eu-law/infringement-procedure_lv

⁴¹ Eiropas Savienības direktīvas. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=legisum:l14527>

⁴² Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Otrais papildinātais izdevums. K.Gailīša, A.Bukas, C.Schewe zinātniskajā redakcijā. – Tiesu namu aģentūra, 2020, 229. lpp.

⁴³ EST spriedums 2006.gada 30.novembra spriedums lietā C-32/05.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=65998&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=14062997>

ar prasīto specifiskumu, precizitāti un skaidrību”^{44,45}. Turklāt direktīvas bieži vien satur ļoti detalizētas norādes par to, kādas metodes un pasākumi jāīsteno, lai sasniegtu norādītos mērķus. Līdz ar to nebūtu pamatoti apgalvot, ka dalībvalstīm ir pilnīga rīcības brīvība, īstenojot virzību uz direktīvā nospraustajiem mērķiem.

Lai gan direktīvas noteikto mērķu sasniegšana ir lielā mērā atstāta dalībvalstu ziņā, tas nenozīmē, ka ES interese par direktīvām beidzas ar to pieņemšanas brīdi.⁴⁶ Komisija stingri uzrauga dalībvalstu progresu direktīvu ieviešanā un būtisku neatbilstību gadījumā mēdz vērsties ar prasību EST par valsts pienākuma neizpildi.

⁴⁴ EST 2016.gada 30.jūnija spriedums lietā C-648/13.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=181111&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=14723384#ctx1>

⁴⁵ EST 2013.gada 19.decembra spriedums lietā C-281/11.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=145911&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=14990596>

⁴⁶ Ievads Eiropas Savienības tiesībās (Tiesu prakse un komentāri). Otrais papildinātais izdevums. Jarinovska K. (Zin.red.) Rīga: tiesu namu aģentūra, 2004, 19.lpp.

2.2. ŪDENS STRUKTŪRDIREKTĪVA

2.2.1. Ūdens struktūrdirektīvas pārskats

Gadu tūkstošu mijā ES spēra ambiciozu soli ES ūdens aizsardzības politikas jomā, pieņemot Ūdens struktūrdirektīvu⁴⁷. ES atzina, ka līdzšinējie centieni ūdens resursu aizsardzībā nav nesuši vajadzīgos panākumus un tāpēc sistēmai nepieciešams kapitālais remonts.⁴⁸ Ūdens struktūrdirektīva tiek atzīta par nozīmīgāko ES tiesību aktu ūdens aizsardzības jomā.⁴⁹

Ūdens struktūrdirektīvas **mērķis ir nodrošināt iekšējo virszemes ūdeņu, pārejas ūdeņu, piekrastes ūdeņu un gruntsūdeņu aizsardzību**, kas:

- a) novērš turpmāku ūdens ekosistēmu stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā un nostiprina to, kā arī aizsargā sauszemes ekosistēmas un mitrzes, kas tieši atkarīgas no ūdens ekosistēmām, ciktāl tas attiecas uz to vajadzībām pēc ūdens;
- b) veicina ūdens resursu ilgtspējīgu izmantošanu, pamatojoties uz pieejamo ūdens resursu ilglaicīgu aizsardzību;
- c) ir vērsta uz ūdens vides pastiprinātu aizsardzību un uzlabošanu, tostarp pieņemot īpašus pasākumus, lai pakāpeniski samazinātu prioritāru vielu izplūdes, emisijas un zudumus, kā arī izbeigtu vai pakāpeniski pārtrauktu prioritāru bīstamu vielu izplūdes, emisijas un zudumus;
- d) nodrošina pakāpenisku gruntsūdeņu piesārņojuma samazināšanos un novērš to turpmāku piesārņojumu;
- e) palīdz mazināt plūdu un sausuma sekas.

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punktā ir noteikti vides aizsardzības mērķi, kas jāsasniedz, ieviešot praksē pasākumu programmas, kas precizētas upju baseinu apsaimniekošanas plānos.

Attiecībā uz virszemes ūdeņiem ir noteikts mērķis novērst visu virszemes ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos un **panākt labu virszemes ūdeņu stāvokli** vēlākais 15 gadus pēc šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas (**līdz 2015. gadam**). Ūdens objekta stāvoklis netiek atzīts par labu, kamēr kaut viens rādītājs neatbilst nepieciešamajam līmenim (princips “one out, all out”⁵⁰).

“Labs virszemes ūdeņu stāvoklis” ir stāvoklis, kādu virszemes ūdens objekts sasniedz tad, kad gan tā ekoloģiskās kvalitātes rādītāji, gan ķīmiskās kvalitātes rādītāji ir vismaz “labi”.

⁴⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02000L0060-20141120&from=LV>

⁴⁸ Bell S., McGillivray D. Environmental Law. Seventh Edition. New York: Oxford University Press, 2008. 634.lpp.

⁴⁹ Boeuf B., Fritsch O. Studying the implementation of the Water Framework Directive in Europe: a meta-analysis of 89 journal articles. Ecology and Society 21(2):19. 2016.

⁵⁰ Boeuf B., Fritsch O. Studying the implementation of the Water Framework Directive in Europe: a meta-analysis of 89 journal articles. Ecology and Society 21(2):19. 2016., 635.lpp.

Ūdens struktūrdirektīva uzliek dalībvalstīm pienākumu **aizsargāt, stiprināt un atjaunot visus mākslīgus un stipri pārveidotos ūdens objektus, nolūkā panākt labu ekoloģisko potenciālu un labus virszemes ūdeni ķīmiskos rādītājus** vēlākais 15 gadus (līdz 2015. gadam) pēc Ūdens struktūrdirektīvas spēkā stāšanās dienas. Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 3. punktā definēti gadījumi, kuros dalībvalstis var atzīt virszemes ūdenstilpi par mākslīgu vai stipri pārveidotu.

“Stipri pārveidots ūdens objekts” ir virszemes ūdens objekts, kura īpašības cilvēku darbības izraisītu fizikālu izmaiņu rezultātā ir ievērojami mainītas⁵¹.

“Labs ekoloģiskais potenciāls” ir stipri pārveidota vai mākslīgi veidota ūdens objekta stāvoklis, kas šādi klasificēts saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas V pielikuma attiecīgajiem noteikumiem.

Attiecībā uz gruntsūdeņiem ir noteikts mērķis novērst vai ierobežot piesārņojošu vielu nonākšanu gruntsūdeņos un **novērst visu gruntsūdeņu objektu stāvokļa pasliktināšanos**, stiprināt un atjaunot visas gruntsūdeņu tilpes, nodrošināt līdzsvaru starp gruntsūdeņu ieguvei un pievadīšanu, lai panāktu labu gruntsūdeņu stāvokli vēlākais 15 gadus (līdz 2015. gadam) pēc Ūdens struktūrdirektīvas spēkā stāšanās dienas.

Ūdens struktūrdirektīva nosaka arī specifiskus mērķus attiecībā uz aizsargātiem apgabaliem. **Aizsargāti apgabali** saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas IV pielikuma 1. punktu ir tādi apgabali, kas:

- a) noteikti tāda ūdens ieguvei, kurš paredzēts patēriņam cilvēku uzturā;
- b) apgabali, kas noteikti ekonomiski nozīmīgu ūdensaugu un ūdensdzīvnieku sugu aizsardzībai;
- c) ūdenstilpes, kas noteiktas kā rekreācijas ūdeņi;
- d) apgabali, kas ir jutīgi no barības vielu viedokļa;
- e) apgabali, kas noteikti dzīvotņu vai sugu aizsardzībai, ja ūdens resursu stāvokļa saglabāšana vai uzlabošana ir svarīgs to aizsardzības faktors, tostarp attiecīgas *Natura 2000* teritorijas, kas noteiktas saskaņā ar Dabas direktīvām.

Saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 2. punktu gadījumā, ja uz konkrētu ūdenstilpi attiecas vairāk nekā viens no Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punktā izvirzītajiem mērķiem, tad **piemēro visstingrāko**.

Ūdens struktūrdirektīva satur vairākus izņēmuma gadījumus, kad dalībvalstīm pastāv tiesības daļēji atkāpties no direktīvā noteikto pienākumu izpildes. **Izņēmuma/atkāpju** pieļaujamības gadījumi reglamentēti Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 4. – 7. punktā (skatīt tabulas Nr. 1 (izņēmumu uzskaitījums) un Nr. 2 (izņēmumu piemērošanas nosacījumi)).

⁵¹ Lubāns Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā 2016.-2021.gadam atzīts par stipri pārveidotu ūdensobjektu.

Tabula Nr. 1. Ūdens struktūrdirektīvas atkāpju uzskaitījums.

ŪSD pants	Izņēmumi/atkāpes
4.4.	Atkāpe no termiņa. Laba stāvokļa/potenciāla sasniegšana tiek atlikta līdz 2021. (2027.) gadam.
4.5.	Mērķa samazinājums. Tiek noteikti mazāk stingri sasniedzamie mērķi.
4.6.	Īslaicīga stāvokļa pasliktināšanās dabīgu cēloņu vai nepārvaramas varas rezultātā.
4.7.	Jauni virszemes ūdenstilpes fizikālo īpašību pārveidojumi, virszemes ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanās cilvēku veiktu darbību rezultātā, kas veiktas, lai realizētu sevišķi svarīgas sabiedrības intereses.

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 8. un 9. punktā noteikti arī citi ierobežojumi, kuri jāizvērtē, lai drīkstētu piemērot Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 4.-7. punktā noteiktās atkāpes. Piemēram, tas nedrīkst kavēt šīs direktīvas mērķu sasniegšanu citās ūdenstilpēs, un tas nedrīkst būt pretrunā ar citu ES vides aizsardzības tiesību aktu īstenošanu, piemēram, Putnu vai Biotopu direktīvu.

Lai nodrošinātu Ūdens struktūrdirektīvas ieviešanu, dalībvalstīm jāveic virkne administratīvu pasākumu, tajā skaitā jānosaka **kompetentā iestāde** direktīvas ieviešanas kontekstā.

Saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 3. pantu dalībvalstīm ir pienākums identificēt atsevišķus upju baseinus un iekļaut tos atsevišķos **upju baseinu apgabalos**. Šāda upju baseinu apgabalu pieeja tiek atzīmēta kā pozitīva Ūdens struktūrdirektīvas ieviesta inovācija⁵² salīdzinājumā ar iepriekšējo praksi, kad ūdens resursu aizsardzībā vadījās pēc administratīvi politiskajām valstu un to reģionu robežām, nevis faktiskajiem apstākļiem dabā.

Ūdens struktūrdirektīvas 5. pants nosaka, ka dalībvalstīm jānodrošina, ka katram upju baseinu apgabalam noteiktā kārtībā tiek veikta īpašību analīze, cilvēku darbības ietekmes uz virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu stāvokļa pārskats, kā arī ūdens izmantošanas ekonomiskā analīze.

Ūdens struktūrdirektīvas 13. panta 1. punkts paredz, ka dalībvalstīm jānodrošina **upes baseina apsaimniekošanas plāna** izstrāde katram upju baseinu apgabalam. Upes baseina apsaimniekošanas plānā ietveramā informācija ir reglamentēta Ūdens struktūrdirektīvas VII pielikumā. Ūdens struktūrdirektīvas 13. panta 7. punkts paredz, ka upju baseinu apsaimniekošanas plānus pārskata un vajadzības gadījumā **koriģē reizi sešos gados**.

Ūdens struktūrdirektīvas 11. panta 1. punkts dalībvalstīm uzliek pienākumu nodrošināt, ka katrā upju baseinu apgabalā tiek īstenota **pasākumu programma**, lai sasniegtu Ūdens struktūrdirektīvas 4. pantā noteiktos mērķus. Pasākumu programmā ietveramie pamatpasākumi ir noteikti Ūdens struktūrdirektīvas 11. panta 3. punktā. Ūdens struktūrdirektīvas 11. panta 8. punkts nosaka, ka pasākumu programmas pārskata un vajadzības gadījumā **koriģē reizi sešos gados**.

⁵² Bell S., McGillivray D. Environmental Law. Seventh Edition. New York: Oxford University Press, 2008. 635 lpp.

Ūdens struktūrdirektīvas 8. panta 1. punkts dalībvalstīm uzliek pienākumu nodrošināt ūdens resursu stāvokļa **monitoringa programmu** izveidi, lai izveidotu saskaņotu un visaptverošu ūdens resursu stāvokļa pārskatu katrā upju baseinu apgabalā.

Saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 14. pantu dalībvalstīm ir pienākums veicināt visu **ieinteresēto pušu efektīvu iesaisti** Ūdens struktūrdirektīvas īstenošanā, jo īpaši upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādē, pārskatīšanā un koriģēšanā, kā arī nodrošināt sabiedrībai piekļuvi ar plāniem saistītajai informācijai.

Atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvas 15. pantam dalībvalstīm ir pienākums trīs mēnešu laikā no to publicēšanas nosūtīt upju baseinu apsaimniekošanas plānus Komisijai, kā arī sniegt **kopsavilkuma ziņojumus** par analīzi, kas reglamentēta Ūdens struktūrdirektīvas 5. pantā un monitoringa programmām, kas izstrādātas saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 8. pantu.

Ūdens struktūrdirektīvas 16. un 17. pantā noteikti uzdevumi ES institūcijām, kas veicami, lai atbalstītu Ūdens struktūrdirektīvas mērķu sasniegšanu. Atsaucoties uz Ūdens struktūrdirektīvas 16. pantu, ir pieņemta Vides kvalitātes standartu direktīva⁵³, kurā noteikti vides kvalitātes standarti prioritārajām vielām un dažām citām piesārņojošajām vielām, lai panāktu labu ķīmisko stāvokli virszemes ūdeņiem. Savukārt, atsaucoties uz Ūdens struktūrdirektīvas 17. pantu, ir pieņemta Gruntsūdeņu direktīva⁵⁴, kurā noteikti pasākumi, lai novērstu un kontrolētu gruntsūdeņu piesārņojumu, ietverot kritērijus gruntsūdeņu labas ķīmiskās kvalitātes novērtēšanai un kritērijus ievērojamu un stabilu augšupejošu tendenču identificēšanai un maiņai, kā arī tendenču maiņas sākumpunktu noteikšanai.

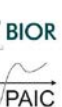
Saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 24. pantu dalībvalstīm ir jāpieņem attiecīgi normatīvie un administratīvie akti, kas nepieciešami, lai izpildītu Ūdens struktūrdirektīvas prasības. Normatīvajos aktos jāiekļauj atsauce uz Ūdens struktūrdirektīvu un par to pieņemšanu jāinformē Komisija.

Ūdens struktūrdirektīvas 19. panta 2. punkts paredz, ka Komisijai jāpārskata šo direktīvu vēlākais 19 gadus pēc tās stāšanās spēkā (2019. gadā) un jāierosina vajadzīgie grozījumi. Ņemot vērā šo pienākumu, Komisija 2019. gadā veica Ūdens struktūrdirektīvas, kā arī Plūdu direktīvas, Vides kvalitātes standartu direktīvas un Gruntsūdeņu direktīvas ieviešanas izvērtējumu⁵⁵, kurā secināts, ka vairumā gadījumu dalībvalstīm nav izdevies sasniegt noteikto mērķi – līdz 2015. gadam panākt labu virszemes ūdeņu stāvokli. Kā galvenie neizpildes cēloņi tiek minēti finansējuma trūkums un vides mērķu nepietiekama integrēšana citu nozaru politikās. Vienlaikus tiek atzīts, ka Ūdens struktūrdirektīva ir devusi būtisku ieguldījumu virzībā uz ES ūdens politikas mērķu sasniegšanu. Ņemot vērā veikto izvērtējumu, **ES aicina dalībvalstis uzlabot ieinteresēto pušu iesaisti, precīzi identificēt mērķa**

⁵³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvas 2008/105/EK par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā, un ar ko groza un sekojoši atceļ Padomes Direktīvas 82/176/EEK, 83/513/EEK, 84/156/EEK, 84/491/EEK, 86/280/EEK, un ar ko groza Direktīvu 2000/60/EK. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02008L0105-20130913&from=EN>

⁵⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīvas 2006/118/EK par gruntsūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu un pasliktināšanos. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02006L0118-20140711&from=EN>

⁵⁵ Fitness Check of the Water Framework Directive and the Floods Directive. European Commission. 2019. [https://ec.europa.eu/environment/water/fitness_check_of_the_eu_water_legislation/documents/Water%20Fitness%20Check%20-%20SWD\(2019\)439%20-%20web.pdf](https://ec.europa.eu/environment/water/fitness_check_of_the_eu_water_legislation/documents/Water%20Fitness%20Check%20-%20SWD(2019)439%20-%20web.pdf)

nesasniegšanas iemeslus un praksē patiešām realizēt pasākumu programmas, godprātīgāk atsaukties uz izņēmumiem, kāpēc mērķu sasniegšana ir atliekama, kā arī pienācīgi nodrošināt ūdens pakalpojumu izmaksu atgūšanas principa īstenošanu.

Tabula Nr. 2. Ūdens struktūrdirektīvas izņēmumu piemērošanas nosacījumi.

Atkāpe/ izņēmums	Būtība	Atkāpes/izņēmuma piemērošanas nosacījumi
Atkāpe no termiņa. ŪSD 4. panta 4. punkts	ŪSD 4. panta 1. punktā noteikto vides aizsardzības mērķu sasniegšanas termiņu pagarināšana	ŪSD 4. panta 1. punktā noteiktos vides aizsardzības mērķu sasniegšanas termiņus var pagarināt, ja tas nepieciešams, lai pakāpeniski sasniegtu mērķus attiecībā uz ūdenstilpēm ar noteikumu, ka skartās ūdenstilpes stāvoklis turpmāk nepasliktinās, ja ir izpildīti šādi nosacījumi: a) ūdenstilpju stāvokļa uzlabojumus nevar pienācīgi panākt grafikos, kas paredzēti minētajā punktā, vismaz viena šāda iemesla dēļ: i) vajadzīgo uzlabojumu mērogu tehnisku īstenošanas iespēju dēļ var panākt tikai laikposmā, kas pārsniedz grafiku; ii) uzlabojumu pabeigšana saskaņā ar grafiku būtu nesamērīgi dārga; iii) dabas apstākļi neļauj savlaicīgi uzlabot ūdenstilpes stāvokli; b) termiņa pagarinājums un tā iemesli ir īpaši izklāstīti un izskaidroti upes baseina apsaimniekošanas plānā; c) pagarinājumus ierobežo līdz maksimāli divām upes baseina apsaimniekošanas plāna korekcijām, izņemot gadījumus, kad dabas apstākļi ir tādi, ka mērķus šajā laikposmā nevar sasniegt; d) upes baseina apsaimniekošanas plānā izklāsta ŪSD 11. pantā noteikto pasākumu kopsavilkumu, ko uzskata par vajadzīgiem, lai līdz pagarinātajam termiņam pakāpeniski panāktu vajadzīgo ūdenstilpju stāvokli, sniedz jebkāda būtiska kavējuma iemeslus šo pasākumu ieviešanā un paredzēto grafiku to īstenošanai. Upes baseina apsaimniekošanas plāna korekcijās iekļauj šo pasākumu īstenošanas pārskatu un jebkādu papildu pasākumu kopsavilkumu.
Mērķa samazinājums (izņēmums). ŪSD 4. panta 5. punkts	Mazāk stingru mērķu noteikšana salīdzinājumā ar ŪSD 4. panta 1. punktu.	Dalībvalstis attiecībā uz konkrētām ūdenstilpēm var censties sasniegt mazāk stingrus vides aizsardzības mērķus nekā tos, kas noteikti ŪSD 4. panta 1. punktā, ja tās tā ietekmējusi cilvēku darbība, kā noteikts ŪSD 5. panta 1. punktā, vai to dabīgais stāvoklis ir tāds, ka šo mērķu sasniegšana būtu neiespējama vai nesamērīgi dārga, un ja ir izpildīti visi šie nosacījumi: a) vides aizsardzības un sociālekonomiskās vajadzības, kam kalpo šāda cilvēku darbība, nevar nodrošināt ar citiem līdzekļiem, kas ir ievērojami labāka izvēle no vides aizsardzības viedokļa un neietver nesamērīgas izmaksas; b) dalībvalstis nodrošina attiecībā uz virszemes ūdeņiem — iespējami visaugstāko ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes rādītāju sasniegšanu, ņemot vērā sekas, no kurām nav bijis iespējams izvairīties sakarā ar cilvēku darbības vai piesārņojuma raksturu; c) skartās ūdenstilpes stāvoklis turpmāk nepasliktinās; d) upes baseina apsaimniekošanas plānā ir īpaši minēta mazāk stingru vides aizsardzības mērķu ieviešana un tās iemesli; šos mērķus pārskata reizi sešos gados.
Jauni pārveidojumi. ŪSD 4. panta 7. punkts	Izņēmuma gadījumi, kad dalībvalstis drīkst pārkāpt ŪSD prasības. Piemēram,	Dalībvalstis nepārkāpj šo direktīvu, ja: - labi ekoloģiskās kvalitātes rādītāji vai, vajadzības gadījumā, labs ekoloģiskais potenciāls nav sasniegts, vai virszemes ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanās nav novērsta jaunu virszemes ūdenstilpes fizikālo īpašību pārveidojumu vai gruntsūdens tilpju līmeņa izmaiņu rezultātā; - vai virszemes ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanās no izcilas uz labu nav novērsta noturīgu, cilvēku veiktu darbību rezultātā, un ir izpildīti visi šie nosacījumi:

	realizēt projektus, kas neatbilst ŪSD vides aizsardzības mērķiem.	a) ir veikti visi piemērotie pasākumi, lai mazinātu nelabvēlīgo ietekmi uz ūdenstilpes stāvokli; b) šādu pārveidojumu vai izmaiņu iemesli ir īpaši izklāstīti un izskaidroti upes baseina apsaimniekošanas plānā, un mērķus pārskata reizi sešos gados; c) minēto pārveidojumu vai izmaiņu iemesls ir sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, un/vai labums, kādu vide un sabiedrība iegūst, sasniedzot ŪSD 4. panta 1. punktā izklāstītos mērķus, ir mazāks nekā jauno pārveidojumu vai izmaiņu dotais labums cilvēku veselībai, cilvēku drošības saglabāšanai vai noturīgai attīstībai; d) noderīgos mērķus, kuriem kalpo ūdenstilpes pārveidojumi vai izmaiņas, tehnisku īstenošanas iespēju vai nesamērīgu izdevumu dēļ nav iespējams pienācīgi sasniegt ar citiem līdzekļiem, kas būtu ievērojami labāka iespēja no vides aizsardzības viedokļa.
--	---	---

2.2.2. Ūdens struktūrdirektīvas pārņemšana Latvijas tiesību aktos

Ūdens struktūrdirektīva ir pārņemta Latvijas tiesību aktos, direktīvas prasības iestrādājot virknē normatīvo aktu.

Vislielāko ieguldījumu sniedz **Ūdens apsaimniekošanas likums**⁵⁶ (turpmāk – ŪAL), kurā pārņemta lielākā daļa Ūdens struktūrdirektīvas prasību. ŪAL ir pārņēmis Ūdens struktūrdirektīvā lietoto terminu lietojumu.

ŪAL 2. panta pirmās daļas 1. punkts nosaka, ka šā likuma mērķis ir izveidot tādu virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības un apsaimniekošanas sistēmu, kas:

- veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni;
- novērš ūdens un no ūdens tieši atkarīgo sauszemes ekosistēmu un mitrāju stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā šīs ekosistēmas un uzlabo to stāvokli;
- uzlabo ūdens vides aizsardzību, pakāpeniski samazina arī prioritāro vielu emisiju un noplūdi, kā arī pārtrauc ūdens videi īpaši bīstamu vielu emisiju un noplūdi;
- nodrošina pazemes ūdeņu piesārņojuma pakāpenisku samazināšanu un novērš to turpmāku piesārņošanu;
- nodrošina pazemes ūdens resursu atjaunošanu;
- nodrošina zemes aizsardzību pret applūšanu vai izkalšanu;
- nodrošina Latvijas jūras ūdeņu aizsardzību;
- sekmē starptautiskajos līgumos noteikto mērķu sasniegšanu, lai pārtrauktu un novērstu jūras vides piesārņošanu, pārtrauktu vai pakāpeniski novērstu ūdens videi īpaši bīstamu vielu emisiju un noplūdi jūras vidē un sasniegtu tādu stāvokli, ka jūras

⁵⁶ Ūdens apsaimniekošanas likums. <https://likumi.lv/ta/id/66885-udens-apsaimniekosanas-likums>

vidē antropogēnās izcelsmes ķīmisko vielu koncentrācija ir tuva nullei, bet dabā sastopamo ķīmisko vielu koncentrācija — tuva dabā pastāvošajam fona līmenim.

ŪAL 4. panta pirmā daļa nosaka, kādos gadījumos virszemes ūdensobjektu var noteikt par **mākslīgu ūdensobjektu** vai par **stipri pārveidotu ūdensobjektu**. Šie gadījumi atbilst Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 3. punktā noteiktajam. ŪAL 4. panta otrā daļa paredz, ka ūdensobjekta atzīšana par mākslīgu ūdensobjektu vai par stipri pārveidotu ūdensobjektu nedrīkst kavēt šā likuma mērķu sasniegšanu citos tuvumā esošajos ūdensobjektos vai būt pretrunā ar normatīvajos aktos noteiktajām prasībām vai ūdens kvalitātes normatīviem.

ŪAL 8. pantā reglamentēta upju baseinu apgabalu noteikšana, savukārt ŪAL 9. pantā noteiktas **upju baseinu apgabala pārvaldes institūcijas**. Katra upju baseinu apgabala apsaimniekošanas pasākumu koordinācijai izveido konsultatīvo padomi, kurā iekļauj valsts pārvaldes institūciju, pašvaldību un nevalstisko organizāciju pārstāvjus. Padomes nolikumu apstiprina Ministru kabinets, bet personālsastāvu — vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs.

Konsultatīvā padome saskaņo ministriju un citu valsts pārvaldes institūciju, pašvaldību, nevalstisko organizāciju un citu interešu grupu intereses jautājumos, kas saistīti ar vides kvalitātes un ūdens lietošanas mērķu sasniegšanu attiecīgajā upju baseinu apgabalā, kā arī izskata un sniedz atzinumu par apsaimniekošanas plānu un pasākumu programmu, kā arī par sagatavotajiem priekšlikumiem attiecībā uz to īstenošanai nepieciešamajiem finanšu līdzekļiem.

ŪAL 9. panta ceturtā daļa nosaka ļoti nozīmīgu **LVGMC** lomu ŪAL un Ūdens struktūrdirektīvas īstenošanā. LVGMC izstrādā, koordinē un īsteno ūdeņu stāvokļa monitoringa programmas, ir atbildīga par informācijas sniegšanu Komisijai, sagatavo un atjauno apsaimniekošanas plānu un pasākumu programmu projektus, izstrādā ūdens resursu lietošanas ekonomisko analīzi, nodrošina sabiedrības līdzdalību apsaimniekošanas plānu un pasākumu programmu sagatavošanā un atjaunošanā, koordinē pasākumu programmu īstenošanu, nodrošina konsultatīvo padomju darbību un veic citus būtiskus pienākumus.

VVD uzrauga pasākumu programmas īstenošanu un, ievērojot LVGMC veikto analīzi un izstrādātos priekšlikumus, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pārskata izsniegto atļauju nosacījumus.

ŪAL 10. pantā reglamentēta starptautiskā sadarbība upju baseinu apsaimniekošanā, paredzot VARAM kompetenci sadarbības koordinēšanā.

ŪAL 11. pantā noteikti **vides kvalitātes mērķi ūdensobjektiem**:

- a) novērst visu virszemes ūdensobjektu stāvokļa pasliktināšanos un aizsargāt tos, uzlabojot ūdens kvalitāti un, ja nepieciešams, veicot sanācību, — lai **visos virszemes ūdensobjektos sasniegtu labu virszemes ūdeņu stāvokli**;
- b) aizsargāt un **uzlabot ūdens kvalitāti visos stipri pārveidotajos ūdensobjektos** un mākslīgajos ūdensobjektos, lai **sasniegtu labu virszemes ūdeņu ekoloģisko potenciālu un ķīmisko kvalitāti**;

- c) pakāpeniski samazināt prioritāro vielu radīto piesārņojumu un pārtraukt vai pakāpeniski novērst ūdens videi īpaši bīstamu vielu emisiju un noplūdi;
- d) novērst vai ierobežot piesārņojošo vielu novadīšanu pazemes ūdeņos un novērst visu pazemes ūdensobjektu stāvokļa pasliktināšanos;
- e) aizsargāt pazemes ūdensobjektus, uzlabot vai atjaunot ūdeņu stāvokli tajos, kā arī nodrošināt līdzsvaru starp ūdens ieguvu un ūdens resursu atjaunošanos, lai visos pazemes ūdensobjektos sasniegtu labu pazemes ūdeņu stāvokli;
- f) apturēt cilvēka darbības izraisītu piesārņojošas vielas koncentrācijas pieaugumu pazemes ūdeņos vai panākt pakāpenisku tās samazināšanos;
- g) **ievērot nosacījumus un mērķus, kas apsaimniekošanas plānā noteikti īpaši aizsargājamām teritorijām.** Vides kvalitātes mērķus plānots sasniegt, īstenojot apsaimniekošanas plānus un programmas.

Vides kvalitātes normatīvus, kuri nepieciešami mērķu sasniegšanai, nosaka saskaņā ar **likumu "Par piesārņojumu"**⁵⁷. Uz šī likuma pamata izdoti arī MK noteikumi Nr. 118⁵⁸, kas nosaka kvalitātes normatīvus virszemes un pazemes ūdeņiem.

Saskaņā ar ŪAL 11. panta ceturto daļu, gadījumā, **ja uz vienu ūdensobjektu attiecas vairāki vides kvalitātes mērķi, piemēro tos kvalitātes mērķus, kuri izvirza stingrākās prasības.** Šis nosacījums izriet no Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 2. punkta.

Ūdens struktūrdirektīva paredz dalībvalstīm tiesības dažādos specifiskos gadījumos atkāpties no direktīvā norādīto mērķu sasniegšanas, izvirzot tam noteiktus nosacījumus (skatīt tabulas Nr. 1 un Nr. 2.).

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 4. punktā noteiktā izņēmuma (atkāpes no termiņa) nosacījumi pārņemti ŪAL 12. panta otrajā un trešajā daļā. Iemeslus termiņa pagarinājumam norāda apsaimniekošanas plānā. Termiņa pagarinājums nedrīkst pārsniegt 12 gadus, izņemot gadījumus, kad dabas apstākļi neļauj sasniegt vides kvalitātes mērķus minētajā laikā.

Savukārt Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punktā noteikti gadījumi, kuros dalībvalstis var noteikt mazāk stingrus vides aizsardzības mērķus nekā noteikti Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punktā (mērķa samazinājums). ŪAL 12. panta pirmā daļa nosaka izņēmuma gadījumus, kuros iespējamas atkāpes no ŪAL 11. pantā nospraustajiem mērķiem, radot līdzīgu regulējumu tam, kāds noteikts Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punktā. Pētījuma autora skatījumā Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkta pārņemšana ŪAL 12. panta pirmajā daļā nav veiksmīga, jo tā precīzi neatbilst Ūdens struktūrdirektīvā noteiktajam regulējumam (skatīt nodaļas turpinājumā).

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punkta prasības iestrādātas ŪAL 14. panta pirmajā daļā (izņēmumi vides kvalitātes mērķu sasniegšanai atsevišķos ūdensobjektos), kurā uzskaitīti gadījumi, kad ŪAL prasības netiek uzskatītas par pārkāptām:

⁵⁷ Likums "Par piesārņojumu". <https://likumi.lv/ta/id/6075-par-piesarnojumu>

⁵⁸ MK 12.03.2002. noteikumi Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti". <https://likumi.lv/ta/id/60829-noteikumi-par-virszemes-un-pazemes-udenu-kvalitati>

- a) ja labu pazemes ūdeņu stāvokli, labu ekoloģisko kvalitāti vai labu ekoloģisko potenciālu neizdodas sasniegt vai virszemes vai pazemes ūdensobjektu stāvokļa pasliktināšanos neizdodas novērst virszemes ūdensobjekta fizikālo īpašību turpmākas modifikācijas vai pazemes ūdeņu līmeņa izmaiņu dēļ;
- b) ja virszemes ūdensobjekta kvalitātes pasliktināšanos no augstas uz labu neizdodas novērst jaunu saimniecisko darbību uzsākšanas dēļ;
- c) ja virszemes ūdensobjekta labu stāvokli neizdodas sasniegt pārrobežu piesārņojuma dēļ.

ŪAL 14. panta otrā daļā paredzēti nosacījumi, saskaņā ar kuriem RVP tiesīga piemērot panta pirmajā daļā norādītos izņēmuma gadījumus. Piemēram, gadījumā, ja šādu izņēmumu cēloņi ir pamatoti apsaimniekošanas plānā un šādu izņēmumu nepieciešamība ūdensobjektam ir saistīta ar sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm, vai ieguvumi, ko sabiedrībai un videi sniedz vides kvalitātes mērķu sasniegšana, ir mazāk nozīmīgi nekā tie ieguvumi cilvēku veselībai, drošībai vai ilgtspējīgai attīstībai, kurus nodrošina izmaiņas.

Ar ŪAL 14. pantu tiek pārņemtas Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punkta prasības. Tomēr saistībā ar šīs normas pārņemšanu ir konstatētas problēmas (skatīt nodaļas turpinājumā).

ŪAL 15. pantā reglamentēta ūdens resursu lietošanas ekonomiskās analīzes, upju baseinu raksturojumu, kā arī cilvēku darbības ietekmes izvērtējuma veikšanas kārtība, tādējādi ieviešot Ūdens struktūrdirektīvas 5. panta prasības. Savukārt, Ūdens struktūrdirektīvas 9. panta prasības saistībā ar ūdens pakalpojumu izmaksu atgūšanu reglamentētas ŪAL 17. pantā.

Upju baseinu apgabala **apsaimniekošanas plānā** iekļaujamo pamatinformāciju nosaka ŪAL 18. pants. Detalizētāku apsaimniekošanas plānā sniedzamās informācijas saturu nosaka MK noteikumi Nr. 646⁵⁹. Apsaimniekošanas plānu katram upju baseinu apgabalam apstiprina Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs.

Latvijā ir izdalīti četri upju baseinu apgabali (Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas) un katram no tiem ir izstrādāts apsaimniekošanas plāns. Pirmā perioda upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni tika izstrādāti 2009. – 2015. gadam⁶⁰. Otrā perioda upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni izstrādāti 2016.-2021. gadam⁶¹. Trešā perioda plānu paredzēts apstiprināt 2021. gadā periodam no 2022.-2027. gadam.

Katrs plāns sastāv no 10 nodaļām: ievaddaļa, raksturojums un slodžu izvērtējums, īpaši aizsargājamās teritorijas, monitoringa kvalitātes raksturojums un rezultāti, vides kvalitātes mērķi,

⁵⁹ MK 25.06.2009. noteikumi Nr.646 "Noteikumi par upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem un pasākumu programmām". <https://likumi.lv/ta/id/194319-noteikumi-par-upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-planiem-un-pasakumu-programmam>

⁶⁰ 1.perioda Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni 22.12.2009.-2015.g. <https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-un-pludu-riska-parvaldiba?id=1107&nid=424>

⁶¹ Apstiprinātie četrupju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni 2016.-2021.gadam. <https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-un-pludu-riska-parvaldiba?id=1107&nid=424>

integrācija ar citiem plānošanas dokumentiem, ekonomiskā analīze, pasākumu programma, sabiedrības līdzdalība un atbildīgo institūciju kontaktinformācija⁶².

Šī pētījuma tapšanas laikā Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam vēl nav apstiprināts, tomēr tajā iekļautas atsevišķas atsauces uz tā projektu (turpmāk - Apsaimniekošanas plāns (2022.-2027.))⁶³. Līdz ar to jāņem vērā, ka Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.) ietvertā informācija vēl var tikt precizēta un papildināta.

Lai sasniegtu ŪAL noteiktos vides kvalitātes mērķus, upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā iekļauj **pasākumu programmu** attiecīgajam upju baseinu apgabalam. Pasākumu programmu izstrādā saskaņā ar attiecīgā upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānu. Katrā pasākumu programmā norāda obligātos pasākumus un, ja nepieciešams, arī papildu pasākumus, kas veicami konkrētajā apgabalā, lai sasniegtu izvirzītos vides kvalitātes mērķus. Detalizētāku pasākumu programmā iekļaujamās informācijas saturu nosaka MK noteikumu Nr. 646 20. punkts. Programmu izstrādā sešu gadu periodam.

Nosakot tiesisko regulējumu saistībā ar apsaimniekošanas plānu un pasākumu programmu izstrādi, Latvija ievieš Ūdens struktūrdirektīvas 11. un 13. panta prasības.

ŪAL 21. pantā noteikts, kādos gadījumos RVP izsniedz **atļaujas ūdens resursu lietošanai** darbībām, kuras ietekmē vai var ietekmēt ūdens kvalitāti, daudzumu vai ūdens ekosistēmas un kuras nav A vai B kategorijas piesārņojošās darbības.

Saskaņā ar ŪAL 22. pantu vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs apstiprina **ūdens stāvokļa monitoringa programmu** katram upju baseinu apgabalam, kas ietver virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu un aizsargājamo teritoriju monitoringu, tādējādi ieviešot Ūdens struktūrdirektīvas 8. panta prasības.

ŪAL 25. pants nosaka, ka, veicot IVN vai izdodot tehniskos noteikumus, VPVB vai RVP aizliedz tādas darbības, kuru dēļ nav iespējams sasniegt saskaņā ar ŪAL noteiktos vides kvalitātes mērķus vai īstenot apsaimniekošanas plānā noteiktos pasākumus. Izsniedzot normatīvajos aktos noteiktās atļaujas darbībām, kas ir saistītas ar ūdens resursu lietošanu, vai, pagarinot to derīguma termiņu, RVP jāņem vērā konkrētajai teritorijai noteiktie vides kvalitātes mērķi vai apsaimniekošanas plānā noteiktie pasākumi un to īstenošanas termiņi. Izsniedzot atļauju hidrotehnisko būvju darbībai, RVP tās nosacījumos jāiekļauj prasība veikt nepieciešamos zivju resursu aizsardzības pasākumus, tai skaitā atvērt slūžas vai nodrošināt zivju ceļu izbūvi ūdenstilpju aizsprostos, ja attiecīgie pasākumi ir nepieciešami un bioloģiski pamatoti saskaņā ar zivsaimnieciskās ekspertīzes atzinumu, kā arī ir inženiertehniski iespējami saskaņā ar atzinumu, ko sniedz inženiera hidrotehniķa kvalifikāciju ieguvušie speciālisti ar pieredzi hidrotehnisko būvju ekspluatācijā un personas, kurām saskaņā ar Būvniecības likumu ir tiesības veikt hidrotehnisko būvju projektēšanu.

⁶² Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2016.-2021.gadam. LVGMC. 2015.

https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Daugavas_upju_baseinu_apgabala_apsaimniekosanas_plans_2016_-2021_g_final.pdf

⁶³ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam projekts. LVGMC. 2021. <https://videscentrs.lv/mc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba#58821703>

Nemot vērā Administratīvās atbildības likuma⁶⁴ spēkā stāšanos, ŪAL 27. pantā paredzēta atbildība saistībā ar administratīvajiem pārkāpumiem ūdens resursu aizsardzības un apsaimniekošanas jomā.

ŪAL ietverts deleģējums Ministru kabinetam izdot virkni noteikumu specifisku jautājumu regulēšanai. MK atbilstoši deleģējumam attiecīgos noteikumus ir pieņēmis (skatīt tabulu Nr. 3).

Tabula Nr. 3. Būtiskākie MK noteikumi ŪAL mērķu sasniegšanai.

Numurs	Datums	Nosaukums
692	28.11.2017.	Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība
418	31.05.2011.	Noteikumi par riska ūdensobjektiem
549	12.07.2011.	Noteikumi par ūdens objektiem, kuru hidroloģiskais režīms ir regulējams ar hidrotehniskajām būvēm
1354	24.11.2009.	Noteikumi par sākotnējo plūdu riska novērtējumu, plūdu kartēm un plūdu riska pārvaldības plānu
646	25.06.2009.	Noteikumi par upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem un pasākumu programmām
42	13.01.2009.	Noteikumi par pazemes ūdens resursu apzināšanas kārtību un kvalitātes kritērijiem
475	13.06.2006.	Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība
1014	27.12.2005.	Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība
858	19.10.2004.	Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību
92	17.02.2004.	Prasības virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu un aizsargājamo teritoriju monitoringam un monitoringa programmu izstrādei
736	23.12.2003.	Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju
179	15.04.2003.	Noteikumi par upju baseinu apgabalu robežu aprakstiem

LVĢMC 2018. gadā publicējusi "Kopsavilkumu par pasākumu programmu izpildi 2016.- 2018. gadā un to izmaksu aprēķinu saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas prasībām"⁶⁵. Kopsavilkumā uzsvērti pasākumu programmas izpildes galvenie sasniegumi, uzsverot MK noteikumu Nr. 384⁶⁶ pieņemšanas nozīmību, kas reglamentē decentralizētās kanalizācijas sistēmas apsaimniekošanas prasības. Pozitīvi vērtēti arī grozījumi MK noteikumos Nr. 418, aktualizējot riska ūdensobjektu sarakstus, u.c.

Kopsavilkumā norādīts arī uz virkni nepilnību programmas izpildes īstenošanā. Tiek norādīts uz finansējuma nepietiekamību pasākumu programmas īstenošanai. Tāpat norādīts uz upju baseinu apgabalu plānu juridisko raksturu, kas neparedz atbildību par tā izpildi ārpus VARAM resora, u.c.

⁶⁴ Administratīvās atbildības likums. <https://likumi.lv/ta/id/303007-administrativas-atbildibas-likums>

⁶⁵ Kopsavilkums par pasākumu programmu izpildi 2016. – 2018.gadā un to izmaksu aprēķinu saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 2000/60/EK prasībām. LVĢMC. 2018. <https://videscentrs.lvġmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba#58821716>

⁶⁶ MK 27.06.2017. noteikumi Nr.384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu". <https://likumi.lv/ta/id/291947-noteikumi-par-decentralizeto-kanalizācijas-sistemu-apsaimniekosanu-un-registresanu>

Latvija ir veikusi nepieciešamās darbības, lai pārņemtu Ūdens struktūrdirektīvas prasības Latvijas tiesību aktos. Ņemot vērā, ka gan Ūdens struktūrdirektīvas, gan ŪAL mērķis ir panākt konkrētas, izmērāmas izmaiņas dabā, nevis normatīvajos aktos, tad izaicinājums ir panākt, ka upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānos un pasākumu programmās iecerētās darbības faktiski tiek realizētas dzīvē, nevis paliek dokumentos kā skaistas ieceres bez faktiska izpildījuma.

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta pārņemšana

Saistībā ar Ūdens struktūrdirektīvas prasību pārņemšanu Latvijas tiesību aktos konstatētas vairākas problēmas.

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punktā ir noteikti sasniedzamie vides aizsardzības mērķi. Attiecībā uz virszemes ūdeņiem ir noteikts mērķis novērst visu virszemes ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos un panākt labu virszemes ūdeņu stāvokli. Savukārt attiecībā uz mākslīgiem un stipri pārveidotiem ūdens objektiem noteikts mērķis panākt labu ekoloģisko potenciālu un labus virszemes ūdeņu ķīmiskos rādītājus.

ŪAL 11. panta pirmā daļa nosaka, ka: *“ūdensobjektiem apsaimniekošanas plānā nosakāmi šādi vides kvalitātes mērķi: 1) novērst visu virszemes ūdensobjektu stāvokļa pasliktināšanos un aizsargāt tos, uzlabojot ūdens kvalitāti un, ja nepieciešams, veicot sanāciju, — lai visos virszemes ūdensobjektos sasniegtu labu virszemes ūdeņu stāvokli; 2) aizsargāt un uzlabot ūdens kvalitāti visos stipri pārveidotajos ūdensobjektos un mākslīgajos ūdensobjektos, lai sasniegtu labu virszemes ūdeņu ekoloģisko potenciālu un ķīmisko kvalitāti (..)”. ŪAL 11. panta otrā daļa paredz, ka: “vides kvalitātes mērķus sasniedz, īstenojot šajā likumā noteiktos apsaimniekošanas plānus un programmas (..)”.*

No šāda ŪAL 11. panta pirmās daļas formulējuma izriet, ka vides kvalitātes mērķi tiek noteikti upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā.

Saskaņā ar ŪAL 19. panta pirmo daļu apsaimniekošanas plānu katram upju baseinu apgabalam apstiprina Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs.

Lai gan ŪAL nav atsevišķi definēts upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna juridiskais statuss, tā apstiprināšanas kārtība norāda, ka tam nav ārējā normatīvā akta spēka. Apsaimniekošanas plāns ir vidēja termiņa vides politikas plānošanas dokuments⁶⁷ jeb reģionāla mēroga plānošanas dokuments ūdeņu aizsardzības un ilgtspējas nodrošināšanai.⁶⁸ ŪAL 18. panta ceturtajā daļā noteikts, ka *apsaimniekošanas plānu var ņemt vērā, izstrādājot attiecīgā reģiona vai vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu vai tā grozījumus.*

Līdz ar to upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns nav uzskatāms par ārējo normatīvo aktu un privātpersonām tas nav saistošs.

⁶⁷ Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānam 2016.-2021. gadam un Daugavas upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plānam 2016.-2021. gadam.

https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/daugava_sivn_250716.pdf

⁶⁸ Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni un plūdu riska pārvaldības plāni.

<https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-un-pludu-riska-parvaldiba?id=1107&nid=424>

Nemot vērā, ka vides kvalitātes mērķi tiek noteikti upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānos, nevis ārējā normatīvā aktā, tiem trūkst juridiski saistošā spēka.

EST lietā C-461/13 (The Weser Case) ⁶⁹ norādījusi, ka: “*Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts neaprobežojoties tikai ar programmatisku formulējumu noteiktiem vienkāršiem plānošanas un pārvaldes mērķiem, bet gan tas rada saistošas sekas (..)*”. EST vairākkārt spriedumos ir norādījusi, ka: “*saskaņā ar pastāvīgo judikatūru direktīvas noteikumi, lai nodrošinātu tiesisko noteiktību, ir izpildāmi ar neapstrīdamu saistošu spēku, ar prasīto specifiskumu, precizitāti un skaidrību*” ⁷⁰ ⁷¹.

Tas rada jautājumu, vai ŪAL 11. panta pirmās daļas regulējums, saskaņā ar kuru vides kvalitātes mērķi tiek noteikti upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā (kuram nav ārēja normatīvā akta spēka), ir pamatots un precīzs risinājums Ūdens struktūrdirektīvas pārņemšanai Latvijas tiesību aktos.

Šis jautājums pamatoti tika aktualizēts Latvijas vides aizsardzības fonda finansētā projekta “Upju efektīvākas pārvaldības un apsaimniekošanas nodrošināšana” ietvaros izstrādātajās “Rekomendācijās efektīvākai upju apsaimniekošanai un pārvaldībai Latvijā” ⁷². Rekomendācijās secināts, ka: “*ņemot vērā apsaimniekošanas plānu juridisko dabu, vides mērķi ir noteikti kā programmātiski mērķi, kas iestrādāti iekšējā normatīvā aktā. No tā izriet, ka vides mērķi kopā ar apsaimniekošanas plānā iekļautajiem pasākumiem ir nosacījumi, pēc kuriem jāvadās vides institūcijām, plānojot to darbību prioritātes, finansējumu, uzdevumus u.tml. Tomēr tie nav saistoši citām pusēm, kuru darbība vai lēmumi ietekmē ūdens kvalitāti, piemēram, pašvaldībām, citu ministriju padotībā esošajām institūcijām. Šajās rekomendācijās ieteikts pārskatīt ŪAL tiesisko regulējumu, vides mērķus likumā nosakot kā vispārsaistošu normu, nevis tikai programmatiskus plānošanas dokumenta elementus. Tiek ieteikts likumā integrēt prasību par ūdens stāvokļa nepasliktināšanu un laba stāvokļa sasniegšanu, atsaucoties uz citu ES dalībvalstu praksi.*

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkta pārņemšana

ŪAL 12. panta pirmā daļa nosaka izņēmuma gadījumus, kuros iespējamas atkāpes no ŪAL 11. pantā nospraustajiem mērķiem, radot līdzīgu regulējumu tam, kāds noteikts Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punktā (mērķa samazinājums). Pētījuma autora skatījumā, Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkta pārņemšana ŪAL 12. panta pirmajā daļā nav veiksmīga, jo tā precīzi neatbilst Ūdens struktūrdirektīvā noteiktajam regulējumam.

⁶⁹ EST 2015. gada 1. jūlija spriedums lietā C-461/13.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=165446&pageIndex=0&doclang=lv&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=14526449>

⁷⁰ EST 2016. gada 30. jūnija spriedums lietā C-648/13.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=181111&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=14723384#ctx1>

⁷¹ EST 2013. gada 19. decembra spriedums lietā C-281/11.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=145911&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=14990596>

⁷² Rekomendācijas efektīvākai upju apsaimniekošanai un pārvaldībai Latvijā. Baltijas Vides forums. 2020.

https://www.bef.lv/wp-content/uploads/2020/02/Rekomendacijas_upju-apsaimnieko%C5%A1anai_FINAL_09.2020...pdf

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkts paredz, ka dalībvalstīm attiecībā uz konkrētām ūdenstilpēm ir tiesības sasniegt mazāk stingrus vides aizsardzības mērķus, bet to drīkst darīt, ja tiek izpildīti visi četri direktīvā norādītie nosacījumi (skatīt tabulu Nr. 4). Arī Ūdens struktūrdirektīvas angļu valodas versijā lietots formulējums: *“and all the following conditions are met:”*, kas norāda uz to, ka nepieciešama visu četru nosacījumu izpilde.

Savukārt, ŪAL 12. panta pirmā daļa paredz iespēju noteikt mazāk stingrus vides aizsardzības mērķus, ja, ņemot vērā cilvēka darbības ietekmi vai šo ūdensobjektu dabisko stāvokli, nav iespējams sasniegt šā ŪAL 11. panta pirmajā daļā minētos mērķus vai šo mērķu sasniegšana prasītu nepamatoti augstas izmaksas. Tiesību normas turpinājumā tiek lietots vārdu salikums: *“kā arī tad, ja”*, kuram seko uzskaitīti četri Ūdens struktūrdirektīvā norādītie nosacījumi. Šāds ŪAL 12. panta pirmās daļas formulējums var radīt nepareizu priekšstatu, ka pantā norādītie izņēmuma gadījumi ir piemērojami alternatīvi, nevis kumulatīvi. Ja Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkts nepārprotami norāda, ka **jāizpildās visiem četriem nosacījumiem**, tad ŪAL 12. panta pirmās daļas formulējums gramatiski var radīt kļūdainu priekšstatu, ka pietiek tikai ar viena nosacījuma izpildi, lai piemērotu izņēmuma situāciju.

Tabula Nr. 4. ŪSD 4. panta 5. punkta un ŪAL 12. panta pirmās daļas salīdzinājums.

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkts:	ŪAL 12. panta pirmā daļa:
5. Dalībvalstis attiecībā uz konkrētām ūdenstilpēm var censties sasniegt mazāk stingrus vides aizsardzības mērķus nekā tos, kas noteikti 1. punktā, ja tos tā ietekmējusi cilvēku darbība, kā noteikts 5. panta 1. punktā, vai to dabīgais stāvoklis ir tāds, ka šo mērķu sasniegšana būtu neiespējama vai nesamērīgi dārga, un ja ir izpildīti visi šie nosacījumi:	(1) Apsaimniekošanas plānā atsevišķiem ūdensobjektiem var paredzēt vides kvalitātes mērķus, kas atšķiras no šā likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajiem, ja, ņemot vērā cilvēka darbības ietekmi vai šo ūdensobjektu dabisko stāvokli, nav iespējams sasniegt šā likuma 11. panta pirmajā daļā minētos mērķus vai šo mērķu sasniegšana prasītu nepamatoti augstas izmaksas, kā arī tad, ja:
a) vides aizsardzības un sociālekonomiskās vajadzības, kam kalpo šāda cilvēku darbība, nevar nodrošināt ar citiem līdzekļiem, kas ir ievērojami labāka izvēle no vides aizsardzības viedokļa un neietver nesamērīgas izmaksas;	1) ekoloģiskās vai sociālekonomiskās vajadzības, kuras nodrošina šāda antropogēnā darbība, nevar apmierināt ar citiem paņēmieniem, kas būtu piemērotāki no vides aizsardzības viedokļa un neprasītu nepamatoti augstas izmaksas;
b) dalībvalstis nodrošina: — attiecībā uz virszemes ūdeņiem — iespējami visaugstāko ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes rādītāju sasniegšanu, ņemot vērā sekas, no kurām nav bijis iespējams izvairīties sakarā ar cilvēku darbības vai piesārņojuma raksturu, — attiecībā uz gruntsūdeņiem — iespējami vismazākās laba gruntsūdeņu stāvokļa izmaiņas, ņemot vērā sekas, no kurām nav bijis iespējams izvairīties sakarā ar cilvēku darbības vai piesārņojuma raksturu;	2) virszemes ūdeņiem paredzēts sasniegt augstāko iespējamo ekoloģisko un ķīmisko kvalitāti, bet pazemes ūdeņiem nodrošināt mazāko iespējamo atšķirību no laba pazemes ūdeņu stāvokļa, ņemot vērā cilvēka darbības vai piesārņojuma ietekmi, no kuras nav iespējams izvairīties;
c) skartās ūdenstilpes stāvoklis turpmāk nepasliktinās;	3) ūdensobjekta stāvoklis turpmāk nepasliktinās;
d) upes baseina apsaimniekošanas plānā, kas paredzēts 13. pantā, ir īpaši minēta mazāk stingru vides aizsardzības mērķu ieviešana un tās iemesli; šos mērķus pārskata reizi sešos gados.	4) atšķirīgu vides kvalitātes mērķu noteikšana un tās iemesli ir pamatoti apsaimniekošanas plānā un minētos mērķus pārskata ne retāk kā reizi sešos gados.

Nemot vērā iepriekš minēto, **nepieciešams precizēt ŪAL 12. panta pirmo daļu** šādā redakcijā:

*“(1) Apsaimniekošanas plānā atsevišķiem ūdensobjektiem var paredzēt vides kvalitātes mērķus, kas atšķiras no šā likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajiem, ja, ņemot vērā cilvēka darbības ietekmi vai šo ūdensobjektu dabisko stāvokli, nav iespējams sasniegt šā likuma 11. panta pirmajā daļā minētos mērķus vai šo mērķu sasniegšana prasītu nepamatoti augstas izmaksas, **un ja ir izpildīti visi šie nosacījumi:***

1) ekoloģiskās vai sociālekonomiskās vajadzības, kuras nodrošina šāda antropogēnā darbība, nevar apmierināt ar citiem paņēmieniem, kas būtu piemērotāki no vides aizsardzības viedokļa un nepasītu nepamatoti augstas izmaksas;

2) virszemes ūdeņiem paredzēts sasniegt augstāko iespējamo ekoloģisko un ķīmisko kvalitāti, bet pazemes ūdeņiem nodrošināt mazāko iespējamo atšķirību no laba pazemes ūdeņu stāvokļa, ņemot vērā cilvēka darbības vai piesārņojuma ietekmi, no kuras nav iespējams izvairīties;

3) ūdensobjekta stāvoklis turpmāk nepasliktinās;

4) atšķirīgu vides kvalitātes mērķu noteikšana un tās iemesli ir pamatoti apsaimniekošanas plānā un minētos mērķus pārskata ne retāk kā reizi sešos gados”.

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punkta pārņemšana

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punktā noteikti gadījumi, kuros netiek uzskatīts, ka dalībvalstis ir pārkāpušas direktīvas prasības. Direktīvā stingri noteiktos gadījumos dalībvalstīm ir tiesības realizēt dažādus projektus, kas pasliktina ūdensobjektu stāvokli, ja tā rezultātā sabiedrības ieguvumi veselības, drošības un attīstība jomā ir lielāki nekā ieguvumi no Ūdens struktūrdirektīvas mērķu sasniegšanas. Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punkta normas daļēji ir pārņemtas ar ŪAL 14. pantu (skatīt tabulu Nr. 5.).

Tabula Nr. 5. ŪSD 4. panta 7. punkta un ŪAL 14. panta salīdzinājums.

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punkts:	ŪAL 14. pants:
7. Dalībvalstis nepārkāpj šo direktīvu, ja: — labs gruntsūdeņu stāvoklis, labi ekoloģiskās kvalitātes rādītāji vai, vajadzības gadījumā, labs ekoloģiskais potenciāls nav sasniegts, vai virszemes ūdenstilpes vai gruntsūdens tilpes stāvokļa pasliktināšanās nav novērsta jaunu virszemes ūdenstilpes fizikālo īpašību pārveidojumu vai gruntsūdens tilpju līmeņa izmaiņu rezultātā, vai — virszemes ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanās no izcila uz labu nav novērsta noturīgu, cilvēku veiktu darbību rezultātā, un ir izpildīti visi šie nosacījumi:	(1) Šā likuma prasības nav pārkāptas, ja: 1) labu pazemes ūdeņu stāvokli, labu ekoloģisko kvalitāti vai labu ekoloģisko potenciālu neizdodas sasniegt vai virszemes vai pazemes ūdensobjektu stāvokļa pasliktināšanos neizdodas novērst virszemes ūdensobjekta fizikālo īpašību turpmākas modifikācijas vai pazemes ūdeņu līmeņa izmaiņu dēļ; 2) virszemes ūdensobjekta kvalitātes pasliktināšanos no augstas uz labu neizdodas novērst jaunu saimniecisko darbību uzsākšanas dēļ; 3) virszemes ūdensobjekta labu stāvokli neizdodas sasniegt pārrobežu piesārņojuma dēļ. (2) Šā panta pirmajā daļā noteiktos izņēmumus attiecīgā reģionālā vides pārvalde var atļaut vienīgi tad, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

a) ir veikti visi piemērotie pasākumi, lai mazinātu nelabvēlīgo ietekmi uz ūdenstilpes stāvokli;	1) veikti visi iespējamie pasākumi, lai mazinātu nelabvēlīgo ietekmi uz ūdensobjekta stāvokli un nekavētu vides kvalitātes mērķu sasniegšanu citos ūdensobjektos, kurus minētie apstākļi neietekmē;
b) šādu pārveidojumu vai izmaiņu iemesli ir īpaši izklāstīti un izskaidroti upes baseina apsaimniekošanas plānā, kas paredzēts 13. pantā, un mērķus pārskata reizi sešos gados;	2) šādu izņēmumu cēloņi ir pamatoti apsaimniekošanas plānā un minētos mērķus pārskata ne retāk kā reizi sešos gados;
c) minēto pārveidojumu vai izmaiņu iemesls ir sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, un/vai labums, kādu vide un sabiedrība iegūst, sasniedzot 1. punktā izklāstītos mērķus, ir mazāks nekā jauno pārveidojumu vai izmaiņu dotais labums cilvēku veselībai, cilvēku drošības saglabāšanai vai noturīgai attīstībai; un	3) šādu izņēmumu nepieciešamība ūdensobjektam ir saistīta ar sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm vai ieguvumi, ko sabiedrībai un videi sniedz vides kvalitātes mērķu sasniegšana, ir mazāk nozīmīgi nekā tie ieguvumi cilvēku veselībai, drošībai vai ilgtspējīgai attīstībai, kurus nodrošina izmaiņas;
d) noderīgos mērķus, kuriem kalpo ūdenstilpes pārveidojumi vai izmaiņas, tehnisku īstenošanas iespēju vai nesamērīgu izdevumu dēļ nav iespējams pienācīgi sasniegt ar citiem līdzekļiem, kas būtu ievērojami labāka iespēja no vides aizsardzības viedokļa.	4) ieguvumus, ko nodrošina ar šādiem izņēmumiem, ierobežotu tehnisko iespēju vai nepamatoti augstu izmaksu dēļ nav iespējams panākt ar citiem līdzekļiem, kas būtu piemērotāki no vides aizsardzības viedokļa; 5) veikti šā likuma 10. pantā noteiktie sadarbības un koordinācijas pasākumi un ievērotas šā likuma 12. un 13. pantā noteiktās prasības attiecībā uz virszemes ūdensobjektiem, ko ietekmējis pārrobežu piesārņojums, kura dēļ nav bijis iespējams veikt efektīvus pasākumus, lai nodrošinātu virszemes ūdeņu atbilstību vides kvalitātes normatīviem. (3) Attiecīgā reģionālā vides pārvalde katrā konkrētā gadījumā nosaka šā panta otrās daļas 1. punktā minētos pasākumus.
Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 8. un 9. punkts: 8. Piemērojot 3., 4., 5., 6. un 7. punktu, dalībvalsts nodrošina to, ka šī piemērošana pastāvīgi neizslēdz vai nekavē šīs direktīvas mērķu sasniegšanu citās ūdenstilpēs tajā pašā upju baseinu apgabalā un ir saskaņota ar citu Kopienas vides aizsardzības tiesību aktu īstenošanu. 9. Jāveic pasākumi, lai nodrošinātu to, ka jaunu noteikumu piemērošana, tostarp 3., 4., 5., 6. un 7. punkta piemērošana garantē vismaz to pašu aizsardzības līmeni kā esošie Kopienas tiesību akti.	ŪAL 14. panta ceturtā daļa: (4) Šā likuma 12., 13. un 14. panta piemērošana nedrīkst kavēt šā likuma mērķu sasniegšanu citos tuvumā esošajos ūdensobjektos, būt pretrunā ar normatīvajos aktos noteiktajām prasībām vai ūdens kvalitātes normatīviem un, tos piemērojot, jānodrošina vismaz tāds pats vides aizsardzības līmenis, kādu nosaka citi normatīvie akti.

Atkāpšanās no Ūdens struktūrdirektīvas prasībām ir uzlūkojams kā izņēmums, kura piemērošanai jābūt ļoti labi pamatotai un atbilstoši skaidrai procedūrai.

Atbilstoši ŪAL 14. panta otrajai daļai *šā panta pirmajā daļā noteiktos izņēmumus attiecīgā reģionālā vides pārvalde var atļaut vienīgi tad, ja ir izpildīti šādi nosacījumi* (...). Tādējādi izņēmuma piemērošana ir noteikta RVP kompetencē, kas nenodrošina šādu nozīmīgu lēmumu izvērtēšanu sistēmiski augstāka ranga institūcijā.

Salīdzinājumam, lai piemērotu atkāpes no Biotopu direktīvas 6. panta nosacījumiem, LIVN 20. pantā un LĪADT 43. pantā ir noteikts pienākums šādus jautājumus skatīt MK līmenī, tādējādi šim jautājuma piešķirot citu svaru.

ŪAL 14. panta otrās daļas pieeja, ka atkāpe no Ūdens struktūrdirektīvas prasībām tiek akceptēta ar RVP atļauju, rada iespaidu, ka šāda atkāpšanās būtu uzskatāma par ikdienišķu, standarta procedūru, kas tā nav.

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punkta c) apakšpunkts nosaka, ka izņēmuma piemērošanas obligāts priekšnoteikums ir tas, ka attiecīgās pārmaiņas nepieciešamas, lai īstenotu sevišķi svarīgas sabiedrības intereses. Šis aspekts liek domāt, ka, līdzīgi kā Natura 2000 teritoriju jautājumā, šādi sevišķi svarīgi jautājumi būtu izlemjami MK līmenī.

Šis jautājums detalizētāk vērtēts projekta "Upju efektīvākas pārvaldības un apsaimniekošanas nodrošināšana" ietvaros izstrādātajās *"Rekomendācijas efektīvākai upju apsaimniekošanai un pārvaldībai Latvijā"*⁷³. Rekomendācijās šis jautājums aplūkots plašākā mērogā – vērtējot arī nepieciešamību augstākā rangā pacelt lēmumus, kas saistīti ar plānošanas līmenī izšķiramiem jautājumiem (piemēram, Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 4. punktā noteikto atkāpi no termiņa un 4. panta 5. punktā noteikto mērķa samazinājumu). Gan plānošanas līmenī izšķiramiem jautājumiem, gan attiecībā uz izņēmumiem, kas saistīti ar jaunu darbību (Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punkts) rekomendācijās piedāvāts risinājums šos jautājumus pacelt MK līmenī.

Šī pētījuma kontekstā rekomendācijās norādītie priekšlikumi netiek pārvērtēti. Pētījuma autors piekrīt, ka atkāpšanās no Ūdens struktūrdirektīvas nosacījumu ievērošanas ir nesamērīgi svarīgs jautājums salīdzinājumā ar ŪAL 14. pantā ietverto mehānismu tā piemērošanai. Šāda līmeņa izņēmumu piemērošana ir paceļama pāri vienas iestādes kompetences robežām (piemēram, MK kompetencē).

Šis jautājums aktuāls arī tādā kontekstā, ka atkāpe no vienas direktīvas prasību izpildes nekādā veidā nepiešķir tiesības automātiski atkāpties no citu direktīvu prasību izpildes. Jo zemāka līmeņa institūcijā jautājums tiek skatīts, jo lielāks risks izvērtēšanas procesā "pazaudēt kopbildi" un pieļaut citu ES direktīvu prasību neizpildi.

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 8. un 9. pants nosaka vēl papildus nosacījumus, kas piemērojami, lai varētu izmantot Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 4.-7. punktā noteiktās atkāpes. Tajā skaitā noteikts, ka **atkāpes piemērošana nedrīkst būt pretrunā ar citu ES vides tiesību normu īstenošanu (tajā skaitā attiecībā uz Dabas direktīvām).**

Tas nozīmē, ka, piemēram, gadījumā, ja Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 4.-7. punktā noteiktās atkāpes piemērošana atstātu būtisku negatīvu iespaidu uz dabiskās dzīvotnes aizsardzības statusu, tad šāda atkāpe ir pieļaujama tikai tad, ja tā vienlaikus saskan ar Biotopu direktīvas 6. panta 3. un 4. punktā reglamentēto atkāpšanās pamatojumu. Savukārt, gadījumā, ja atkāpes piemērošana neatstātu būtisku negatīvu iespaidu uz dabiskās dzīvotnes vai putnu sugu aizsardzības statusu, tik un

⁷³ Rekomendācijas efektīvākai upju apsaimniekošanai un pārvaldībai Latvijā. Baltijas Vides forums. 2020.
https://www.bef.lv/wp-content/uploads/2020/02/Rekomendācijas_upju-apsaimnieko%C5%A1anai_FINAL_09.2020...pdf

Līdz ar to šī pētījuma kontekstā secināms, ka fakts, ka Lubāna ezers ietilpst *Natura 2000* teritorijā, nodrošina papildu risku mazinošus mehānismus potenciāli kaitīgu projektu realizācijas novēršanai.

2.3. PLŪDU DIREKTĪVA

2.3.1. Plūdu direktīvas pārskats

Arvien biežāki plūdi Eiropā, izraisot nozīmīgus ekonomiskos zaudējumus un prasot arī cilvēku upurus, stimulēja ES izstrādāt Plūdu direktīvu.⁷⁵

Plūdu direktīvas⁷⁶ mērķis ir izveidot plūdu riska izvērtēšanas un pārvaldības sistēmu, lai mazinātu ar plūdiem saistītu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, vidi, kultūras mantojumu un saimniecisko darbību.

Plūdu direktīva ir cieši sasaistīta ar Ūdens struktūrdirektīvas tiesisko regulējumu. Tā izmanto virkni Ūdens struktūrdirektīvas ietvaros reglamentēto mehānismu, piemēram, upju baseinu apgabalu pieeju, kompetentās iestādes noteikšanu, ieinteresēto pušu efektīvu iesaisti un starptautiskās sadarbības koordinēšanu.

Plūdu direktīvas 4. pants uzliek dalībvalstīm pienākumu veikt **sākotnējo plūdu riska novērtējumu** attiecībā uz katru upju baseinu apgabalu. Pamatojoties uz sākotnējo plūdu riska novērtējumu, dalībvalstīm jāidentificē teritorijas, kurās pastāv vai varētu rasties būtisks plūdu risks.

Saskaņā ar Plūdu direktīvas 6. pantu dalībvalstīm jā sagatavo **iespējamo plūdu postījumu vietu kartes un plūdu riska kartes**. Iespējamo plūdu postījumu vietu kartēs norāda uz ģeogrāfiskām teritorijām, kas varētu applūst saskaņā ar dažādiem scenārijiem. Plūdu riska kartēs norāda uz iespējamajām ar plūdiem saistītajām nelabvēlīgajām sekām (tajā skaitā apdraudēto iedzīvotāju skaitu).

Plūdu direktīvas 7. pants paredz, ka, balstoties uz sagatavotajām plūdu kartēm, dalībvalstis izstrādā **plūdu riska pārvaldības plānus**, nosakot plūdu riska pārvaldības mērķus konkrētām teritorijām, tiecoties mazināt plūdu iespējamo nelabvēlīgo ietekmi uz cilvēku veselību, vidi, kultūras mantojumu un saimniecisko darbību. Saskaņā ar Plūdu direktīvas 7. panta 3. punktu, plūdu riska pārvaldības plānu izstrādē jāņem vērā dažādi aspekti, piemēram, izmaksas un ieguvumi, plūdu apmērs un plūdu izplatīšanās ceļi, teritorijas, kas spēj aizturēt plūdus, piemēram, dabiskās palienes, Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta vides aizsardzības mērķi, augsnes un ūdens apsaimniekošana, telpiskā plānošana, zemes izmantojums, dabas aizsardzība, navigācijas un ostu infrastruktūra un citi aspekti. Plūdu riska pārvaldības plānos jāpievēršas visiem plūdu riska pārvaldības aspektiem, koncentrējoties uz novēršanu, aizsardzību un sagatavotību, tostarp uz plūdu prognozēm un agrās brīdināšanas sistēmām.

Plūdu riska pārvaldības plāniem jābūt sagatavotiem un publicētiem līdz 2015. gada 22.decembrim.

Attiecībā uz starptautisku upju baseinu apgabaliem Plūdu direktīva paredz virkni koordinējošu mehānismu kopīgai plūdu riska pārvaldībai.

⁷⁵ Eleftheriadou E., Giannopoulou I., Yannopoulos S. The European Flood Directive: Current implementation and technical issues in transboundary catchments, Evros / Maritsa example. European Water 52: 13-22, 2015.

⁷⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/60/EK (2007. gada 23. oktobris) par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007L0060&from=LV>

Plūdu direktīvas 9. pants nosaka dalībvalstu pienākumu koordinēt Plūdu direktīvas piemērošanu ar Ūdens struktūrdirektīvas piemērošanu, koncentrējoties uz iespējam uzlabot efektivitāti un **informācijas apmaiņu**, kā arī panākt kopēju sinerģiju un labvēlīgus risinājumus, ņemot vērā vides kvalitātes mērķus, kas noteikti Ūdens struktūrdirektīvas 4. pantā.

Saskaņā ar Plūdu direktīvas 10. pantu dalībvalstīm jānodrošina ar plūdu riskiem saistītās **informācijas pieejamība sabiedrībai un ieinteresēto pušu aktīva iesaiste** plūdu riska pārvaldības plānu izstrādē.

Atbilstoši Plūdu direktīvas 14. pantam dalībvalstis sākotnējo plūdu riska novērtējumu atjaunina līdz 2018. gada 22.decembrim un pēc tam reizi sešos gados. Iespējamo plūdu postījumu vietu kartes un plūdu riska kartes atjaunina līdz 2019. gada 22.decembrim un pēc tam reizi sešos gados. Plūdu riska pārvaldības plānus atjaunina līdz 2021. gada 22.decembrim un pēc tam reizi sešos gados.

Saskaņā ar Plūdu direktīvas 15. pantu dalībvalstīm ir pienākums noteiktā termiņā nodrošināt Komisijai pieejamu sākotnējo plūdu riska novērtējumu, iespējamo plūdu postījumu vietu kartes, plūdu riska kartes un plūdu riska pārvaldības plānus.

2.3.2. Plūdu direktīvas pārņemšana Latvijas tiesību aktos.

Plūdu direktīva Latvijas tiesību aktos galvenokārt pārņemta ar ŪAL starpniecību. Tas definē ar plūdiem saistītos terminus, nosaka sasniedzamos mērķus un atbildīgās institūcijas.

ŪAL 2. panta pirmās daļas 1. punkts nosaka, ka šā likuma mērķis ir izveidot plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības sistēmu, lai mazinātu ar plūdiem saistītu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, vidi, kultūras mantojumu un saimniecisko darbību.

Saskaņā ar ŪAL 9. panta ceturtās daļas 13. punktu LVĢMC kompetencē ir veikt **sākotnējo plūdu riska novērtējumu** un, pamatojoties uz tā rezultātiem, identificēt teritorijas, kurās pastāv vai varētu rasties plūdu risks, kā arī sagatavot iespējamo **plūdu postījumu vietu kartes un plūdu riska kartes** šīm teritorijām. LVĢMC izstrādā un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pārskata minētās kartes, nodrošinot, ka tajās sniegtās ziņas saskan ar informāciju, kas iekļauta upju baseinu raksturojumā, cilvēku darbības ietekmes izvērtējumā, ekonomiskajā analīzē un apsaimniekošanas plānos. LVĢMC, pamatojoties uz sagatavotajām kartēm, izstrādā **plūdu riska pārvaldības plānu**, ko iekļauj upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā kā tā sastāvdaļu.

MK noteikumos Nr. 1354⁷⁷ noteiktas prasības attiecībā uz sākotnējā plūdu riska novērtējumā, iespējamo plūdu postījumu vietu kartēs, plūdu riska kartēs un plūdu riska pārvaldības plānā sniedzamās informācijas saturu un veidu.

⁷⁷ MK 24.11.2009. noteikumi Nr.1354 "Noteikumi par sākotnējo plūdu riska novērtējumu, plūdu kartēm un plūdu riska pārvaldības plānu". <https://likumi.lv/ta/id/201369-noteikumi-par-sakotnejo-pludu-riska-novertejumu-pludu-kartem-un-pludu-riska-parvaldibas-planu>

LVĢMC 2015. gadā ir izstrādājusi Daugavas upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plānu 2016.-2021. gadam⁷⁸. Šajā plānā atspoguļoti plūdu riska sākotnējā novērtējuma rezultāti un citi veiktie pētījumi, klimata pārmaiņu ietekme, plūdu postījumu un plūdu riska kartes, kā arī pasākumu programma plūdu riska pārvaldības mērķu sasniegšanai.

Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.)⁷⁹ ir integrēts otrā cikla Plūdu riska pārvaldības plāns Daugavas upju baseinu apgabalā.

LVĢMC ir sagatavojusi **Sākotnējo plūdu novērtējumu 2019.- 2024. gadam**⁸⁰, kurā apkopta informācija par iepriekš notikušiem plūdiem, kas radījuši ievērojamus sociālekonomiskos zaudējumus, kā arī pārskatīts un papildināts saraksts ar teritorijām ar ievērojamu plūdu risku.

VARAM ar 2020. gada 11.aprīļa rīkojumu Nr. 1-2/45⁸¹ ir apstiprinājusi iespējamo **plūdu postījumu un plūdu riska kartes**.

Ar plūdu riska kartēm iespējams iepazīties tiešsaistē⁸².

Saskaņā ar ŪAL 19. pantu Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs apstiprina apsaimniekošanas plānu katram upju baseinu apgabalā. Apsaimniekošanas plānu, arī **plūdu riska pārvaldības plānu, atjauno ne retāk kā reizi sešos gados**.

⁷⁸ Daugavas upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021.gadam.

[https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Pludu_riska_parvaldibas_plans_Daugavas_UBA\(2\).pdf](https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Pludu_riska_parvaldibas_plans_Daugavas_UBA(2).pdf)

⁷⁹ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam projekts.

LVĢMC. 2021. <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba#58821703>

⁸⁰ Sākotnējais plūdu novērtējums 2019. – 2024.gadam. LVĢMC. 2018.

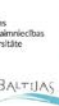
https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Sakotnejais_pludu_riska_NO_VERTIJUMS.pdf

⁸¹ VARAM 11.04.2020. rīkojums Nr.1-2/45 "Par iespējamo plūdu postījumu vietu karšu un plūdu riska karšu apstiprināšanu".

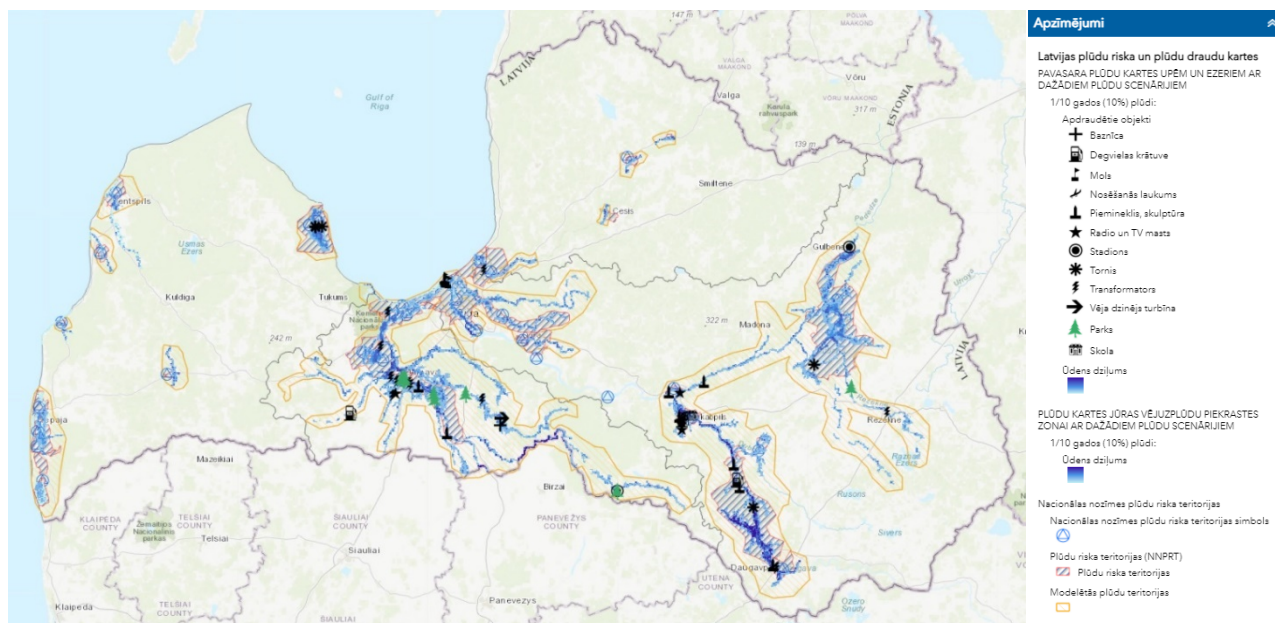
https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Rikojums.pdf

⁸² Latvijas plūdu riska un plūdu draudu kartes. LVĢMC.

<https://geodata.lv/gmc.lv/portal/apps/webappviewer/index.html?id=284244e6dc5346e3bb989d35ba6ef5c8&extent=2112913.7274%2C7477364.7554%2C3288209.4743%2C8009977.9685%2C102100>

Latvijas plūdu riska un plūdu draudu karte⁸³.

Papildus jānorāda, ka plūdu pārvaldība ir arī valsts civilās aizsardzības plāna jautājums. Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma⁸⁴ 16. panta pirmā daļa nosaka, ka Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests sadarbībā ar citām institūcijām izstrādā valsts civilās aizsardzības plānu.

Saskaņā ar valsts civilās aizsardzības plāna⁸⁵ 1.pielikumu palu un plūdu katastrofu pārvaldīšanas institūcija ir VARAM. Plāna 4.pielikumā uzskaitīti preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi, to izpildes termiņi, lēmumu pieņēmēji un par lēmumu izpildi atbildīgās institūcijas. Pasākumi ietver tādas rīcības kā esošo hidrotehnisko būvju, tehnoloģisko iekārtu un pārgāzņu pārbūve un atjaunošana, dabisko teritoriju (zaļās infrastruktūras) pilnīga vai daļēja atjaunošana un "zaļo" risinājumu izmantošana plūdu risku novēršanai, meliorācijas sistēmu uzturēšana un būvniecība un daudzi citi. Par pasākumu izpildi atbildīgās institūcijas galvenokārt ir pašvaldības, VARAM, ZMŅ un AS "Latvenergo".

Applūstošo teritoriju jautājums būtiski skarts Aizsargjoslu likumā⁸⁶. Lai gan tā tiesiskais regulējums tiešā veidā neizriet no Plūdu direktīvas, tomēr tā prasības sniedz būtisku pienesumu Plūdu direktīvas un pārējo ES direktīvu mērķu sasniegšanā.

⁸³ Latvijas plūdu riska un plūdu draudu karte. LVĢMC.

<https://geodata.lvģmc.lv/portal/apps/webappviewer/index.html?id=284244e6dc5346e3bb989d35ba6ef5c8&extent=2112913.7274%2C7477364.7554%2C3288209.4743%2C8009977.9685%2C102100>

⁸⁴ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums. <https://likumi.lv/ta/id/282333-civilas-aizsardzibas-un-katastrofas-parvaldisanas-likums>

⁸⁵ Ministru kabineta 2020.gada 26.augusta rīkojums Nr.476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu".

<https://likumi.lv/ta/id/317006-par-valsts-civilas-aizsardzibas-planu>

⁸⁶ Aizsargjoslu likums. <https://likumi.lv/ta/id/42348-aizsargjoslu-likums>

Saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 7.panta pirmo daļu virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas nosaka ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensobjektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūstošajās teritorijās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.

Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu platums noteikts, ņemot vērā ūdenstilpes platību, turklāt ne mazāk kā visas applūstošās teritorijas platumā. Saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 37.pantu virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās noteikti dažādi aprobežojumi, tajā skaitā, ierobežojot būvju izvietojumu, kas paredzētas lopbarības, minerālmēslu, augu aizsardzības līdzekļu, degvielas, bīstamo ķīmisko vielu u.c. glabāšanai. Ar atsevišķiem izņēmumiem applūstošajās teritorijās aizliegts veikt teritorijas uzbēršanu, būvēt ēkas un būves. Ierobežojums gan neattiecas uz inženieraizsardzības un hidrotehnisko būvju izbūvi esošās apbūves aizsardzībai pret paliem vai plūdiem. Noteikts arī aizliegums 10 metrus platā joslā lietot mēslošanas līdzekļus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus.

2.4. DABAS DIREKTĪVAS

2.4.1. Biotopu direktīvas pārskats

Biotopu direktīva kopā ar Putnu direktīvu (kopā sauktas arī “Dabas direktīvas”) tiek sauktas par ES dabas daudzveidības saglabāšanas stūrakmeni⁸⁷. Tās kopā veido ES dabas aizsardzības politikas un tiesību “mugurkaulu”⁸⁸.

Biotopu direktīvas⁸⁹ mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru Eiropā. Biotopu direktīva ir vērsta uz to, lai saglabātu vai atjaunotu dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu.

Dabiskas dzīvotnes labvēlīgs aizsardzības (saglabāšanas) statuss.

Dabiskas dzīvotnes aizsardzības statusu uzskata par labvēlīgu, ja tās dabiskās izplatības areāls un teritorijas, ko tā aizņem šā areāla robežās, ir stabilas vai paplašinās, un pastāv un, iespējams, ka arī tuvākajā laikā pastāvēs dzīvotnei raksturīgā struktūra un funkcijas, kas vajadzīgas tā ilglaicīgai uzturēšanai, un tam raksturīgo sugu aizsardzības statuss ir labvēlīgs.

Sugas labvēlīgs aizsardzības (saglabāšanas) statuss.

Sugas aizsardzības statusu uzskata par labvēlīgu, ja attiecīgo sugu populācijas dinamikas dati liecina, ka ilgtermiņā suga sevi atražo un ir dzīvotspējīga konkrētās dabiskās dzīvotnes sastāvdaļa, sugas dabiskās izplatības areāls nav samazinājies, un šķiet, ka tas nemazināsies arī tuvākajā laikā, un dzīvotne ir un šķiet, ka arī turpmāk būs pietiekami plaša tās populāciju ilglaicīgai uzturēšanai.

Biotopu direktīvas būtiskākais mehānisms ir **Natura 2000** tīkla izveide. Saskaņā ar Biotopu direktīvas 3. pantu tiek veidots Eiropas ekoloģiskais tīkls “Natura 2000”, kurā apvienotas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas. *Natura 2000* tīklu veido Biotopu direktīvas I pielikumā uzskaitīto dabisko dzīvotņu veidu un II pielikumā uzskaitīto sugu dzīvotņu teritorijas, kā arī īpaši aizsargājamās teritorijas, ko dalībvalstis izveidojušas, ievērojot Putnu direktīvu.

⁸⁷ Sundseth K., Roth P. Article 6 of the Habitats Directive. Rulings of the European Court of Justice. 2014. https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/others/ECJ_rulings%20Art_%206%20-%20Final%20Sept%202014-2.pdf

⁸⁸ Nature and Biodiversity. https://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm

⁸⁹ Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:01992L0043-20130701&from=EN>

Natura 2000 tīkls 2019. gada nogalē sastāvēja no gandrīz 27 886 aizsargājamām teritorijām, kas aizņēma 18 % no ES sauszemes platības⁹⁰, kā arī nepilnus 10 % no tās jūras ūdeņiem.⁹¹

Biotopu direktīvas 6. pants uzliek dalībvalstīm pienākumu attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām noteikt aizsardzības pasākumus atbilstoši šajās teritorijās sastopamo dabisko dzīvotņu veidu un sugu ekoloģiskajām prasībām.

Biotopu direktīvas 6. panta 1. punktā noteikts, ka *attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām dalībvalstis nosaka vajadzīgos aizsardzības pasākumus, attiecīgā gadījumā tajos iekļaujot atbilstīgus apsaimniekošanas plānus, kas izstrādāti īpaši šīm teritorijām vai iekļauti citos attīstības plānos, kā arī atbilstīgus normatīvus, administratīvus vai līgumiskus pasākumus* (...).

Kā skaidrojusi Eiropas Komisija, tad atbilstoši subsidiaritātes principam dalībvalstis pašas tiesīgas izvēlēties piemērotākos mehānismus aizsardzības nodrošināšanai. Komisija iezīmē galvenos mehānismus šī panta pārņemšanai:

- a) dabas aizsardzības (apsaimniekošanas) plānu izstrāde;
- b) normatīvo aktu izveide, nosakot atļautās un aizliegtās darbības aizsargājamās teritorijās;
- c) administratīvie pasākumi, atļauju sistēmas darbību veikšanai aizsargājamās teritorijās;
- d) līgumiski pasākumi starp valsts institūcijām un zemes īpašniekiem.⁹²

Biotopu direktīvas 6. panta saturs detalizēti analizēts Eiropas Komisijas 2018. gada paziņojumā “*Natura 2000* teritoriju apsaimniekošana – Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi”⁹³, kur detalizēti analizēts minētā panta saturs, tajā skaitā sasaistē ar EST tiesu praksi.

Komisijas skaidrojusi jēdziena “*vajadzīgie aizsardzības (saglabāšanas pasākumi)*” saturu, norādot, ka tajā ietilpst arī specifisku **saglabāšanas (aizsardzības) mērķu noteikšana teritorijas līmenī**.

Lai gan Biotopu direktīvas tekstā nav nepārprotami noteikts pienākums *Natura 2000* teritorijām noteikt individuālus aizsardzības mērķus, Komisija ir skaidrojusi, ka šis pienākums izriet no Biotopu direktīvas 4. panta 4. punkta un 6. panta, to skatot kopsakarībā ar Biotopu direktīvas mērķi.⁹⁴

Biotopu direktīvas 2. panta 2. punkts nosaka, ka *pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir Kopienā nozīmīgas*. Komisija skaidrojusi, ka šo lielo mērķi (labvēlīgu

⁹⁰ Nature and Biodiversity Newsletter. Natura 2000. February 2020.

<https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/nat2000news/ENG%20Nat2k47%20WEB.pdf>

⁹¹ Dabas stāvoklis Eiropas Savienībā. Ziņojums par Putnu direktīvā un Dzīvotņu direktīvā aizsargāto sugu un dzīvotņu veidu stāvokli un tendencēm 2013.–2018. gadā. Eiropas Komisija. 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0635&from=EN>

⁹² Commission Note on Establishing Conservation Measures for Natura 2000 sites.

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/comNote%20conservation%20measures_EN.pdf

⁹³ Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana - Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi. Komisijas paziņojums C (2018) 7621.

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/LV_art_6_guide_jun_2019.pdf

⁹⁴ Commission Note on Setting Conservation Objectives for Natura 2000 sites.

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/commission_note2_EN.pdf

aizsardzības statusa panākšanu) var sasniegt tikai tad, ja šis lielais mērķis sīkāk ir izteikts atsevišķu teritoriju līmenī.

Tas ir būtiski arī Biotopu direktīvas 6. panta 3. punkta kontekstā, kas paredz, ka *visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus*. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli. Līdz ar to, lai varētu attiecīgus mērķus ņemt vērā, tiem vispirms jābūt definētiem.

Komisija skaidrojusi, ka gadījumā, ja teritorijas saglabāšanas mērķi vēl nav noteikti, tad līdz laikam, kad tas tiek izdarīts, pienācīgajā novērtējumā ir vismaz jāpieņem, ka mērķis ir nodrošināt teritorijā esošo dzīvotņu veidu vai sugu dzīvotņu saglabāšanu esošajā līmenī un sugu būtiska iztraucējuma nepieļaušanu.⁹⁵

Komisija skaidro, ka: **“teritorijas līmeņa saglabāšanas (aizsardzības) mērķi ir specifisku mērķu kopums, kas jāsasniedz teritorijā, lai garantētu, ka šī teritorija labākajā iespējamajā veidā dod ieguldījumu labvēlīga saglabāšanas statusa nodrošināšanā atbilstošā līmenī (ņemot vērā attiecīgo sugu vai dzīvotņu veidu dabisko izplatības areālu). (..) Teritorijas līmeņa saglabāšanas mērķi būtu jānosaka visām Kopienas nozīmes sugām un dzīvotņu veidiem, kas minēti Biotopu direktīvā, un Putnu direktīvas I pielikumā uzskaitītajām putnu sugām vai migrējošām putnu sugām, kuras regulāri un būtiskā mērā sastopamas attiecīgajā teritorijā.”**⁹⁶

Komisija norādījusi, ka teritorijas līmeņa saglabāšanas mērķiem jābūt:

- a) pietiekami detalizētiem – attiecinātiem uz konkrētām dzīvotnēm un sugām, nosakot sasniedzamo stāvokli;
- b) izmērāmiem, kvantitatīviem – jāspēj novērtēt un atskaitīties par sasniegto progresu;
- c) reālistiskiem – samērotiem ar laika grafiku un nepieciešamajiem resursiem;
- d) konsekventiem – dažādās teritorijās piemēro vienotu pieeju mērķu noteikšanā;
- e) visaptverošiem – aptver tos rādītājus, kas būtiski attiecīgā jautājuma izvērtēšanā.⁹⁷

Saglabāšanas mērķi var atspoguļot arī attiecīgās teritorijas prioritātes, līdz ar to novēršot dažādu mērķu savstarpējās pretrunas.⁹⁸

⁹⁵ Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana - Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi. Komisijas paziņojums C (2018) 7621. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/LV_art_6_guide_jun_2019.pdf

⁹⁶ Turpat

⁹⁷ Commission Note on Setting Conservation Objectives for Natura 2000 sites. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/commission_note2_EN.pdf

⁹⁸ Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana - Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi. Komisijas paziņojums C (2018) 7621. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/LV_art_6_guide_jun_2019.pdf

Attiecīgās aizsargājamās teritorijas līmeņa saglabāšanas mērķi tiek sasniegti ar Biotopu direktīvas 6. panta 1. punktā minētajiem “vajadzīgajiem aizsardzības pasākumiem”. Galvenie elementi, kas ir jāņem vērā, nosakot vajadzīgos saglabāšanas pasākumus, Komisijas ieskatā ir šādi:

- a) pilnvērtīga zināšanu bāze (par situāciju teritorijā, par sugu un dzīvotņu statusu, galvenajām slodzēm un apdraudējumiem, kas var tās ietekmēt, esošo zemes lietojumu, ieinteresēto personu interesēm);
- b) līdzdalība, apspriešanās un saziņa (ieinteresēto pušu uzklauššana un iesaiste);
- c) vajadzīgo saglabāšanas pasākumu definēšana pietiekami sīki izstrādātā līmenī (kas dara ko, kad un kā);
- d) vajadzīgo resursu aprēķins un finansēšanas avots⁹⁹.

Biotopu direktīvas 10. pants paredz, ka gadījumā, ja dalībvalstis uzskata par vajadzīgu, tad zemes izmantošanas plānošanas un attīstības politikā, un jo īpaši, lai uzlabotu *Natura 2000* tīkla ekoloģisko vienotību, tās cenšas sekmēt to **ainavas iezīmju** (upes, nelielas meža audzes u.c.) apsaimniekošanu, kas ir būtiski svarīgas savvaļas faunai un florai.

Saskaņā ar Biotopu direktīvas 12. pantu dalībvalstīm uzlikts pienākums izveidot stingras aizsardzības sistēmu Biotopu direktīvas IV pielikuma a) daļā norādīto sugu aizsardzībai, aizliedzot: minēto sugu īpatņu visu veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā; minēto sugu īpatņu apzinātu traucēšanu, jo īpaši to vairošanās, mazuļu attīstības, ziemas guļas un migrāciju laikā; apzinātu postīšanu vai olu vākšanu savvaļā; vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu. Detalizētas sugu aizsardzības prasības reglamentētas arī Biotopu direktīvas 13.-15. pantā.

Biotopu direktīvas 16. pantā noteikti **izņēmuma gadījumi**, kuros dalībvalstis drīkst atkāpties no Biotopu direktīvas 12. – 15. panta noteikumiem. Tas pieļaujams tikai gadījumos, ja nav apmierinošas alternatīvas un ja netiek kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā, lai novērstu nopietnu kaitējumu lauksaimniecībai, lopkopībai, mežsaimniecībai, zivsaimniecībai, lai rūpētos par veselības aizsardzību un sabiedrības drošību vai ievērotu citas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, kā arī citos pantā norādītos gadījumos. Dalībvalstīm reizi divos gados jānosūta Komisijai ziņojums par atkāpēm, kas izdarītas saskaņā ar šo Biotopu direktīvas pantu.

Pēdējā publiskotajā ziņojumā par Latvijas piemērotajiem izņēmumiem¹⁰⁰ norādīts, ka 2017.-2018. gadā Latvija piemērojusi vairākus izņēmumus (skatīt tabulu Nr. 6). Tie gan tiešā veidā neattiecas uz Lubāna mitrāja teritoriju.

Tabula Nr. 6. Biotopu direktīvas 16. panta izņēmumi 2017.-2018. gadā.

Suga	legūtie īpatņi (skaits)	Pamatojums	Veiktā darbība
Raibgalvas purvuspāre <i>Leucorrhinia albifrons</i>	11	Izpētes un izglītības nolūkā	Nonāvēšana

⁹⁹ Turpat

¹⁰⁰ Details of HD2017-18 Overview on derogation reports under Art.16 of the Habitats Dir. & links to national reports for 2017-2018. https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm#heading2013/18

Resnvēdera purvuspāre <i>Leucorrhinia caudalis</i>	1	Izpētes un izglītības nolūkā	Nonāvēšana
Lielais mārslu zilenītis <i>Maculinea arion</i>	2	Izpētes un izglītības nolūkā	Nonāvēšana
Sarkanais plakanis <i>Cucujus cinnaberinus</i>	3	Izpētes un izglītības nolūkā	Nonāvēšana
Platā airvabole <i>Dytiscus latissimus</i>	146	Izpētes un izglītības nolūkā	Sagūstīšana, pēc tam atbrīvojot
Eiropas kokvarde <i>Hyla arborea</i>	1	Izpētes un izglītības nolūkā	Sagūstīšana, pēc tam atbrīvojot
Sila ķirzaka <i>Lacerta agilis</i>	2	Izpētes un izglītības nolūkā	Sagūstīšana, pēc tam atbrīvojot
Ūdeņu naktssiskpārnis <i>Myotis daubentoni</i>	6	Izpētes un izglītības nolūkā	Sagūstīšana, pēc tam atbrīvojot
Natūza siskpārnis <i>Pipistrellus nathusii</i>	132	Izpētes un izglītības nolūkā	Sagūstīšana, pēc tam atbrīvojot
Dažādi sikspārņi	10179	dabas aizsardzības, izpētes nolūkos	Gredzenošana
Meža susuris <i>Dryomys nitedula</i>	2	Izpētes un izglītības nolūkā	Sagūstīšana, pēc tam atbrīvojot
Eirāzijas lūsis <i>Lynx lynx</i>	284	Atsevišķu īpatņu ieguve/ limitētas medības	Nonāvēšana

Atbilstoši Biotopu direktīvas 17. pantam dalībvalstīm **reizi sešos gados jāsniedz Komisijai ziņojums** par to pasākumu īstenošanu, kas veikti saskaņā ar Biotopu direktīvu. Pamatojoties uz saņemtajiem ziņojumiem, Komisija sagatavo apkopojošu ziņojumu. Jaunākajā ziņojumā par 2013.-2018. gadu¹⁰¹ Komisija secinājusi, ka dzīvotņu saglabāšanās stāvoklis pārskata periodā neuzlabojās. Tikai 15 % no dzīvotņu novērtējumiem ir labs saglabāšanās stāvoklis, salīdzinot ar 16 % 2015. gadā. Lielākajai daļai dzīvotņu ir nelabvēlīgs stāvoklis (45 % – neapmierinošs un 36 % – slikts). Attiecībā uz sugu (izņemot putnus) stāvokli Komisijas ziņojumā norādīts, ka vairāk nekā ceturtajai daļai (27 %) sugu ir labs saglabāšanās stāvoklis, salīdzinot ar 23 % 2015. gadā. 63 % uzrāda neapmierinošu vai sliktu stāvokli, kas ir līdzīgs 2015. gada rādītājam (60 %).

2.4.2. Putnu direktīvas pārskats

Jau 1979. gadā tika liks viens no pamatakmeņiem ES (tolaik Eiropas Ekonomikas kopienas) vides tiesību politikā¹⁰², dalībvalstīm pieņemot Direktīvu 79/409/EEK¹⁰³ un līdz ar to nosakot dalībvalstu pienākumu nodrošināt savvaļas putnu sugu aizsardzību. Ņemot vērā daudzos grozījumus,

¹⁰¹ Dabas stāvoklis Eiropas Savienībā. Ziņojums par Putnu direktīvā un Dzīvotņu direktīvā aizsargāto sugu un dzīvotņu veidu stāvokli un tendencēm 2013.–2018. gadā. Eiropas Komisija. 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0635&from=EN>

¹⁰² The Birds Directive. https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm

¹⁰³ Padomes Direktīva (1979. gada 2. aprīlis) par savvaļas putnu aizsardzību (79/409/EEK). <https://op.europa.eu/lv/publication-detail/-/publication/11b274ff-734f-4ec3-bd0d-39a1d8da006c/language-lv>

tika pieņemts lēmums Direktīvu 79/409/EEK kodificēt, kā rezultātā 2009. gadā tika pieņemta jaunā Putnu direktīva¹⁰⁴. Atbilstoši Putnu direktīvas 18. pantam atsaucies uz Direktīvu 79/409/EEK uzskata par atsaucēm uz Putnu direktīvu un tās lasa saskaņā ar atbilstības tabulu Putnu direktīvas VII pielikumā.

Putnu direktīvas mērķis ir **aizsargāt dalībvalstu Eiropas teritorijā dabā sastopamās savvaļas putnu sugas** (vairāk nekā 460 sugu¹⁰⁵). Tā attiecas uz putniem, putnu olām, putnu ligzdām un putnu dzīvotnēm.

Saskaņā ar Putnu direktīvas 2. pantu dalībvalstīm jāveic nepieciešamie pasākumi, lai skaitliski uzturētu savvaļas putnu sugu, kas sastopamas to dalībvalstu Eiropas teritorijā, populācijas tādā līmenī, kas pirmām kārtām atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras prasībām, tajā pašā laikā ņemot vērā saimnieciskās un rekreatīvās prasības.

Putnu direktīvas 3. pants dalībvalstīm uzliek pienākumu **saglabāt, uzturēt un atjaunot putnu dzīvotņu daudzveidību** un teritoriju, izveidojot aizsargājamās teritorijas, uzturot dzīvotnes **gan aizsargājamās teritorijās, gan ārpus tām**, veicot iznīcināto biotopu atjaunošanu un izveidošanu.

Atbilstoši Putnu direktīvas 4. pantam Putnu direktīvas I pielikumā ir noteiktas 197 (pa)sugas, kurām jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā. Šo sugu aizsardzībai dalībvalstis veido īpaši aizsargājamās teritorijas. Putnu direktīvas 4. panta 2. punkts paredz līdzīgu pasākumu veikšanu arī attiecībā uz regulāri sastopamu migrējošo sugu vairošanās, spalvu mešanas un ziemošanas vietām, kā arī atpūtas vietām migrācijas maršrutā. Līdz ar to dalībvalstīm **īpaša uzmanība jāvelta mitrāju** un, pirmām kārtām, starptautiski nozīmīgu mitrāju, **aizsardzībai**.

Attiecībā uz **visām savvaļas putnu sugām**, kas sastopamas to dalībvalstu Eiropas teritorijā, Putnu direktīvas 5. pants dalībvalstīm uzliek pienākumu izveidot sistēmu, kas aizliedz jebkādā veidā apzināti nonāvēt vai sagūstīt putnus, apzināti iznīcināt vai bojāt putnu ligzdas un olas vai pārvietot to ligzdas, lasīt putnu olas, apzināti traucēt putnus, jo īpaši vairošanās un ligzdošanas laikā, ja šādi traucējumi būtiski skar šīs direktīvas mērķus, kā arī turēt nebrīvē to sugu putnus, kuras aizliegts medīt un sagūstīt.

Putnu direktīvas 5. pantā noteiktās prasības neattiecas uz Putnu direktīvas II pielikumā norādītajām 86 (pa)sugām, kuras drīkst medīt saskaņā ar attiecīgo valstu tiesību aktiem, nodrošinot, ka šo sugu medības neapdraud dabas aizsardzības pasākumus to izplatības teritorijā. Vienlaikus Putnu direktīvas 7. pants paredz, ka dalībvalstīm jā rūpējas par to, lai sugas, uz kurām attiecas medību likumi, netiktu medītas ligzdošanas laikā, savukārt attiecībā uz migrējošām sugām jānodrošina, ka sugas, uz kurām attiecas medību noteikumi, netiktu medītas vairošanās laikā vai tad, kad tās atgriežas savās ligzdošanas vietās.

Saskaņā ar Putnu direktīvas 9. pantu dalībvalstīm pastāv iespēja atkāpties no Putnu direktīvas 5.-8. panta noteikumiem gadījumā, ja nav rodams cits pieņemams risinājums, un tas nepieciešams

¹⁰⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02009L0147-20190626&from=EN>

¹⁰⁵ Dabas stāvoklis Eiropas Savienībā. Ziņojums par Putnu direktīvā un Dzīvotņu direktīvā aizsargāto sugu un dzīvotņu veidu stāvokli un tendencēm 2013.–2018. gadā. Eiropas Komisija. 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0635&from=EN>

sabiedrības veselības aizsardzības un drošības interesēs, lidojumu drošības interesēs, lai nepieļautu nopietnu kaitējumu kultūraugiem, lauksaimniecības dzīvniekiem, mežiem, zvejniecībai un ūdeņiem, lai aizsargātu floru un faunu, kā arī pētniecības nolūkos. Dalībvalstīm katru gadu Komisijai jāatskaitās par piemēroto izņēmumu gadījumiem.

Latvijas iesniegtās atskaides¹⁰⁶ saistībā ar Putnu direktīvas 9. panta piemērošanu liecina, ka pamatā atkāpes saistītas ar dažādu putnu sugu gredzenošanu (dabas aizsardzības un pētniecības nolūkos). Otra lielā kategorija saistīta ar balto stārķu ligzdu novākšanu no māju skursteņiem un elektrības stabiem (neligzdošanas periodā), pamatojot to ar sabiedrības drošības interesēm. Putnu sagūstīšana notikusi arī, lai tiem sniegtu palīdzību (savainoti putni). Ceturtā kategorija saistīta ar jūras kraukļu nonāvēšanu, lai nepieļautu nopietnu kaitējumu akvakultūrai (2017.-2019.g. aptuveni 200 nošauti īpatņi gadā). Šie gadījumi neattiecas uz Lubāna mitrāju.

Dabas aizsardzības pārvalde informējusi, ka 2020. gadā pirmo reizi izsniegtas 1000 atļaujas zosu ieguvei, lai nepieļautu nopietnu kaitējumu kultūraugiem (ārpus putnu aizsardzībai izveidotajām *Natura 2000* teritorijām), tomēr saņemtas ziņas tikai par 40 nošautām zosīm¹⁰⁷.

Putnu direktīvas 12. pants nosaka, ka dalībvalstīm ir **pienākums reizi sešos gados sniegt Komisijai ziņojumu** par Putnu direktīvas īstenošanu. Ziņojums tiek iesniegts tajā pašā gadā, kad tiek sniegts ziņojums saskaņā ar Biotopu direktīvas 17. pantu.

Atbilstoši Putnu direktīvas 12. panta 2. punktam Komisija ar Eiropas Vides aģentūras palīdzību sagatavo apkopojošu ziņojumu, balstoties uz dalībvalstu sniegto informāciju. Jaunākajā ziņojumā par 2013.-2018. gadu¹⁰⁸ Komisija secinājusi, ka 47 % no visām putnu sugām ir labs populācijas stāvoklis, kas ir par 5 procentpunktiem mazāk nekā 52 % 2015. gadā. No 32 % līdz 39% ir pieaudzis to sugu īpatsvars, kuru stāvoklis ir neapmierinošs un slikts, savukārt 14 % sugu stāvoklis joprojām nav zināms ticamu datu trūkuma dēļ. Jāatzīmē, ka ziņojumā norādīts uz pozitīvām tendencēm migrējošo ūdensputnu aizsardzībā – aptuveni 44 % no visām putnu sugām ar populācijas stāvokļa uzlabošanās tendencēm ir migrējošie ūdensputni.

2.4.3. Dabas direktīvu pārņemšana Latvijas tiesību aktos

Nemot vērā, ka abu Dabas direktīvu prasību pārņemšanai ir ļoti daudz kopīgu elementu (piemēram, *Natura 2000* tīkla mehānisms), to pārņemšana Latvijas tiesību aktos tiek skatīta kopsakarībā.

¹⁰⁶ Composite European Commission Report on Derogations according to article 9 of Directive 2009/147/EC on the Conservation of Wild Birds. https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_birds/index_en.htm

¹⁰⁷ Izmaksātas visas kompensācijas par 2020. gadā nemedijamo dzīvnieku nodarītajiem zaudējumiem. <https://www.daba.gov.lv/lv/jaunums/izmaksatas-visas-kompensacijas-par-2020-gada-nemedijamo-dzivnieku-nodaritajiem-zaudejumiem>

¹⁰⁸ Dabas stāvoklis Eiropas Savienībā. Ziņojums par Putnu direktīvā un Dzīvotņu direktīvā aizsargāto sugu un dzīvotņu veidu stāvokli un tendencēm 2013.–2018. gadā. Eiropas Komisija. 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0635&from=EN>

Galvenie likumi, kas vērsti uz Dabas direktīvu prasību pārņemšanu, ir likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"¹⁰⁹ (turpmāk – LĪADT), Sugu un biotopu aizsardzības likums¹¹⁰ (turpmāk – SBAL) un likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu"¹¹¹ (turpmāk – LIVN).

LĪADT nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas pamatprincipus, to izveides un pārvaldes kārtību.

Saskaņā ar LĪADT 2. panta trešo daļu **aizsargājamās teritorijas** iedala šādās kategorijās: dabas rezervāti, nacionālie parki, biosfēras rezervāti, dabas parki, dabas pieminekļi, dabas liegumi, aizsargājamās jūras teritorijas un aizsargājamo ainavu apvidi. Aizsargājamās teritorijas var iedalīt **funkcionālajās zonās**. Funkcionālajām zonām ir atšķirīgi aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Aizsargājamo teritoriju funkcionālās zonas nosaka, ņemot vērā īpaši aizsargājamo sugu un biotopu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas vajadzības, kā arī līdzšinējo saimniecisko darbību un tās ietekmi.

Latvijā ir izveidotas 658 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (neskaitot aizsargājamās kokus (dižkokus) un aizsargājamās akmeņus (dižakmeņus))¹¹².

Dabas rezervātus, nacionālos parkus un biosfēras rezervātus izveido Saeima ar attiecīgu likumu, savukārt aizsargājamo ainavu apvidus, dabas liegumus, dabas parkus, aizsargājamās jūras teritorijas un dabas pieminekļus izveido Ministru kabinets. Dabas liegumus, dabas parkus un dabas pieminekļus, kuri ir nozīmīgi dabas vai kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai attiecīgajā teritorijā, var izveidot arī pašvaldības (LĪADT 13. pants).

Natura 2000 teritoriju regulējums noteikts LĪADT 43. pantā. LĪADT pielikumā uzskaitītas Latvijas **Natura 2000** teritorijas. Sarakstā iekļautas **333 teritorijas** – 4 dabas rezervāti, 4 nacionālie parki, 239 dabas liegumi, 37 dabas parki, 9 aizsargājamo ainavu apvidi, 7 aizsargājamās jūras teritorijas, 9 dabas pieminekļi un 24 mikroliegumi.¹¹³ No tām tikai dažas teritorijas speciāli izveidotas īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai. Vairumā gadījumā **Natura 2000** teritorijas vienlaikus pilda divu mērķus – radītas gan īpaši aizsargājamo sugu, gan biotopu aizsardzībai. Ar **Natura 2000** tīkla daļas izveidi Latvijā tiek pārņemtas Biotopu direktīvas 3. panta prasības.

Natura 2000 aizņem aptuveni 12% no Latvijas sauszemes teritorijas, kas ir trešais zemākais rādītājs ES, un kas būtiski atpaliek no ES vidējā rādītāja (18%).¹¹⁴

Latvijas **Natura 2000** tīkla daļa tika veidota no jau tajā brīdī esošajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, pievienojot klāt vēl 122 jaunas. No Dabas direktīvu sarakstos iekļautajām sugām un biotopiem Latvijā atrodamas un tiek aizsargātas 20 augu, 34 bezmugurkaulnieku, 29 zīdītāju, 3 rāpuļu,

¹⁰⁹ Likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām". <https://likumi.lv/ta/id/59994-par-ipasi-aizsargajamam-dabas-teritorijam>

¹¹⁰ Sugu un biotopu aizsardzības likums. <https://likumi.lv/doc.php?id=3941>

¹¹¹ Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu". <https://likumi.lv/ta/id/51522-par-ietekmes-uz-vidi-novertejumu>

¹¹² Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

https://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/par_ipasi_aizsargajamam_dabas_teritorijam/

¹¹³ Natura 2000 teritorijas Latvijā.

https://www.daba.gov.lv/public/lat/biologiska_daudzveidiba/dabas_teritoriju_parvaldiba/natura_2000111/

¹¹⁴ Natura 2000 barometer.

<https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/nat2000news/ENG%20Nat2k47%20WEB.pdf>

11 abinieku, 13 zivju, 93 putnu sugas un 58 (citos avotos minēts 61 biotopu veids – 59 sauszemes un 2 jūras) biotopu veidi.¹¹⁵

Saskaņā ar LĪADT 43. panta ceturto un piekto daļu paredzētajai darbībai vai plānošanas dokumentam, kas atsevišķi vai kopā ar citu paredzēto darbību vai plānošanas dokumentu var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, veic ietekmes uz vidi novērtējumu. Paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot tikai tad, ja tas negatīvi neietekmē *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ar šo regulējumu tiek pārņemts Biotopu direktīvas 6. panta 3. punkts.

Kritērijus, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi *Natura 2000* tīklam (Biotopu direktīvas 6. panta 4. punkts), kompensējošo pasākumu piemērošanas kārtību un prasības ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai reglamentē MK noteikumi Nr. 594¹¹⁶.

Kārtību, kādā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz *Natura 2000* teritoriju, kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, reglamentē MK noteikumi Nr. 300¹¹⁷.

Tieši Biotopu direktīvas 6. panta pienācīga pārņemšana dalībvalstīm visbiežāk rada sarežģījumus. Šis pants detalizēti skaidrots Komisijas paziņojumā¹¹⁸, kas pieejams latviešu valodā.

Saskaņā ar LĪADT 15. pantu aizsargājamām teritorijām tiek izstrādāti **vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi** vai **individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi**, kā arī aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plāni.

MK noteikumos Nr. 264¹¹⁹ noteikta īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējā aizsardzības un izmantošanas kārtībā, tajā skaitā pieļaujamie un aizliegtie darbību veidi aizsargājamās teritorijās. Noteikumi attiecas uz aizsargājamām teritorijām, kurām nav individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu.

Nepieciešamības gadījumā aizsargājamai teritorijai tiek izstrādāti speciāli pielāgoti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Gan vispārējie, gan individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi ir ārējie normatīvie akti, kas saistoši ikvienai personai Latvijā, tajā skaitā zemes īpašniekam, kura zeme ietilpst aizsargājamā teritorijā. Līdz ar to šie noteikumi ir ļoti spēcīgs instruments dabas vērtību aizsardzībā.

¹¹⁵ Natura 2000.

https://www.daba.gov.lv/public/lat/biologiska_daudzveidiba/dabas_teritoriju_parvaldiba/natura_2000111/

¹¹⁶ MK 18.07.2006. noteikumi Nr.594 "Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai. <https://likumi.lv/ta/id/140198-noteikumi-par-kriterijiem-pec-kuriem-nosakami-kompensejosie-pasakumi-eiropas-nozimes-aizsargajamo-dabas-teritoriju-natura>

¹¹⁷ MK 19.04.2011. noteikumi Nr.300 "Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*)". <https://likumi.lv/ta/id/229146-kartiba-kada-novertejama-ietekme-uz-eiropas-nozimes-ipasi-aizsargajamodabas-teritoriju-natura-2000-16>

¹¹⁸ Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana - Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi. Komisijas paziņojums C (2018) 7621. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/LV_art_6_guide_jun_2019.pdf

¹¹⁹ MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". <https://likumi.lv/ta/id/207283-ipasi-aizsargajamo-dabas-teritoriju-visparejie-aizsardzibas-un-izmantosanas-noteikumi>

LĪADT 18. pants paredz, ka, lai saskaņotu dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas un reģiona ilgtspējīgas attīstības intereses, nodrošinot teritorijas dabas vērtību saglabāšanu, kā arī lai nodrošinātu labvēlīgu aizsardzības statusu tām īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kuru aizsardzības nolūkā šī teritorija ir izveidota, tiek izstrādāti aizsargājamās teritorijas **dabas aizsardzības plāni**. Plānā ietver zinātnisko informāciju par aizsargājamo teritoriju, pamatojumu funkcionālajam zonējumam, ja tāds nepieciešams, un nosaka vienotus visas teritorijas apsaimniekošanas pasākumus, lai sasniegtu tās aizsardzības mērķus. Dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību reglamentē MK noteikumi Nr. 686¹²⁰. Dabas aizsardzības plānu izstrādes nepieciešamība izriet no Biotopu direktīvas 6. panta 1. punkta regulējuma.

Dabas aizsardzības plānus izmanto, izstrādājot aizsargājamās teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī teritorijas attīstības plānošanas dokumentus un apsaimniekojot aizsargājamo teritoriju. DAP ir pienākums izmantot informāciju no dabas aizsardzības plāniem, izsniedzot atļaujas darbībām attiecīgajā aizsargājamā teritorijā (sk. MK noteikumu Nr. 264 6. punktu). Tāpat šie plāni kalpo kā kritērijs dabas aizsardzībai paredzēto finanšu līdzekļu piešķiršanas prioritāšu noteikšanai, priekšroku dodot tiem pasākumiem, kas ietverti dabas aizsardzības plānā.

Vienlaikus jāņem vērā būtisks trūkums – **dabas aizsardzības plāniem ir ieteikuma raksturs** (LĪADT 18. panta ceturrtā daļa). Dabas aizsardzības plānus apstiprina Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs. Līdz ar to veidojas situācija, ka tiek sagatavots izvērsts pētījums par attiecīgajā aizsargājamā teritorijā nepieciešamajiem pasākumiem dabas aizsardzības mērķu sasniegšanai, bet vienlaikus nav nodrošināts pietiekami spēcīgs juridiskais mehānisms attiecīgo pasākumu īstenošanai. Konkrētā situācija sasaucas ar upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem un to (ne)saistošo raksturu.

Jautājums par dabas aizsardzības plānu tiesiskās sistēmas pilnveidi detalizēti vērtēts VARAM pasūtītā pētījumā¹²¹, piedāvājot arī risinājumu par dabas aizsardzības plāna izteikšanu vispārīga administratīvā akta formātā, tādējādi risinot jautājumu par dabas aizsardzības plāna juridiski nesaistošo dabu.

Latvijas gadījumā jāpiemin, ka dabas aizsardzības sistēmas pienācīgai funkcionēšanai traucē tas, ka **nav noteikti teritorijas līmeņa saglabāšanas (aizsardzības) mērķi**. Kā norādīts turpinājumā, tam ir negatīvas sekas ne tikai attiecībā uz dabas interešu aizsardzību, bet tajā skaitā attiecībā uz pilnvērtīgu mērķu izvirzīšanu saistībā ar Ūdens struktūrdirektīvas un Plūdu direktīvas īstenošanu.

Ja kādai sugai vai biotopam ir nepieciešami īpaši aizsardzības pasākumi, attiecīgās sugas vai biotopa aizsardzību nodrošina saskaņā ar **sugu un biotopu aizsardzības plānu** (SBAL 17. pants). Sugu un biotopu aizsardzības plānus apstiprina Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs.

Aplūkojot Latvijas tiesisko regulējumu kontekstā ar Biotopu direktīvas 6. panta 1. punkta regulējumu, secināms, ka Latvijā tiek īstenots dabas aizsardzības plānu mehānisms, ir izveidots

¹²⁰ MK 09.10.2007.noteikumi Nr.686 "Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību". <https://likumi.lv/ta/id/164588-noteikumi-par-ipasi-aizsargajamas-dabas-teritorijas-dabas-aizsardzibas-plana-saturu-un-izstrades-kartibu>

¹²¹ Vadlīnijas dabas aizsardzības plānošanas procesa pilnveidošanai un sasaistei ar pašvaldību teritorijas attīstības plānošanu.2016. SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" sadarbībā ar zvērinātu advokātu biroju "COBALT". https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/vadliniju_gala_redakcija_-f_140416.pdf

normatīvais un administratīvais regulējums dažādu darbību realizēšanai aizsargājamās teritorijās, bet ir ļoti vāji attīstīts līgumisko attiecību mehānisms (valsts institūciju un zemes īpašnieku līgumu slēgšana par attiecīgu darbību veikšanu vai neveikšanu aizsargājamā teritorijā). Tomēr līgumisko mehānismu attīstībā šobrīd vērojams progress, dažādu projektu ietvaros DAP slēdzot līgumus ar zemes īpašniekiem dabas vērtību apsaimniekošanas nodrošināšanai, kā arī izstrādājot līgumisko attiecību modeļus¹²² turpmākajam darbam.

SBAL pārņemtas daudzas no Putnu direktīvas normām. SBAL 2. panta pirmās daļas 5. punktā, kā viens no SBAL mērķiem ir noteikts **mērķis nodrošināt nepieciešamo pasākumu veikšanu, lai skaitliski uzturētu savvaļā dzīvojošo savvaļas putnu sugu populācijas atbilstoši ekoloģijas, zinātnes, kultūras prasībām un ņemot vērā saimnieciskās un rekreatīvās prasības vai lai tuvinātu šo sugu populācijas minētajam līmenim**. Minētā tiesību norma aizgūta no Putnu direktīvas 2. panta, kurš nosaka, ka: *“dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai skaitliski uzturētu 1. pantā minēto sugu populācijas tādā līmenī, kas pirmām kārtām atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras prasībām, tajā pašā laikā ņemot vērā saimnieciskās un rekreatīvās prasības, vai lai tuvinātu šo sugu populācijas minētajam līmenim”*.

SBAL 8. panta pirmā daļa nosaka, ka paši aizsargājamo sugu un biotopu veidu sarakstos iekļauj apdraudētas, izzūdošas vai retas sugas un biotopu veidus vai sugas, kas apdzīvo specifiskus biotopus. Īpaši aizsargājamās sugas un biotopi atrodas īpašā valsts aizsardzībā.

SBAL 8. panta ceturtā daļa nosaka, ka **likuma normas attiecināmas arī uz sastopamajām migrējošo putnu sugām, kuras nav ietvertas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos**.

SBAL 4. panta pirmās daļas 9. punktā ietverts deleģējums MK noteikt to putnu sugu sarakstu, kurām piemēro īpašus dzīvotņu aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu sugu izdzīvošanu un vairošanos izplatības areālā. Uz šī deleģējuma pamata MK ir izdevis MK noteikumus Nr. 211¹²³.

SBAL 8.¹ pants nosaka, ka: *“lai nodrošinātu SBAL 4. panta 9. punktā minēto putnu sugu aizsardzības pasākumu veikšanu, novērtē: 1) kurām sugām draud izzušana; 2) kuras sugas ir jutīgas pret izmaiņām savās dzīvotnēs; 3) kuras sugas savas skaitliski mazās populācijas vai ierobežotās vietējās izplatības dēļ uzskatāmas par retām sugām; 4) citas sugas, kuras īpaši jāsaudzē to dzīvotņu īpatnību dēļ. Veicot putnu sugu novērtējumu, ņem vērā populācijas attīstības tendences un svārstības. Putnu sugām, kurām veic īpašus dzīvotņu aizsardzības pasākumus, **izveido īpaši aizsargājamās dabas teritorijas** saskaņā ar likumu “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”. Putnu sugu aizsardzībai nosaka putnu skaitam lieluma ziņā vispiemērotākās teritorijas, ņemot vērā aizsardzības prasības jūras un sauszemes teritorijā”*. Šī tiesību norma ir pārņemta no Putnu direktīvas 4. panta 1. punkta.

SBAL 11. pants nosaka, ka: *“attiecībā uz īpaši aizsargājamo sugu dzīvniekiem, to skaitā putniem, visās to attīstības stadijās ir **aizliegtas** šādas **darbības**: 1) jebkura mērķtiecīga ķeršana vai nogalināšana; 2) apzināta traucēšana (īpaši vairošanās, mazuļu augšanas, spalvmešanas, ziemas guļas*

¹²² Projekts “Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija” (LIFE-IP LatViaNature). <https://www.daba.gov.lv/public/lat/zinas/3282/>

¹²³ MK 27.03.2007.noteikumi Nr.211 “Noteikumi par putnu sugu sarakstu, kurām piemēro īpašus dzīvotņu aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu sugu izdzīvošanu un vairošanos izplatības areālā”. <https://likumi.lv/ta/id/155227-noteikumi-par-putnu-sugu-sarakstu-kuram-piemero-ipasus-dzivotnu-aizsardzibas-pasakumus-lai-nodrosinatu-sugu-izdzivosanu>

un migrācijas laikā) un dzīvotņu postīšana; 3) apzināta putnu ligzdu un olu iznīcināšana vai bojāšana, ligzdu pārvietošana, putnu olu lasīšana un iegūšana arī tad, ja tās ir tukšas; 4) vairošanās vietu iznīcināšana vai bojāšana; 5) turēšana nebrīvē, transportēšana, dāvināšana, pārdošana vai mainīšana, piedāvāšana vai turēšana pārdošanai vai apmaiņai (minētās darbības aizliegtas arī ar beigtiem putniem, kā arī ar jebkurām viegli atpazīstamām šo putnu daļām vai izstrādājumiem no tiem); 6) putnu dzīvotņu piesārņošana, kaitējuma nodarīšana tām vai citāda putnu traucēšana". Šī tiesību norma daļēji ir pārņemta no Putnu direktīvas 5. panta.

Tomēr SBAL 11. panta regulējumam ir noteikti **izņēmuma gadījumi**. SBAL 14. panta otrā daļa nosaka, ka: "putnu sugu individuus atļauts iegūt vai traucēt izņēmuma gadījumā, ja nav pieņemamas alternatīvas un tas nekaitē attiecīgo populāciju labvēlīgai aizsardzībai, šādos nolūkos: 1) sabiedrības veselības aizsardzības un drošības interesēs; 2) lidojumu drošības interesēs; 3) lai nepieļautu nopietnu kaitējumu kultūraugiem, lauksaimniecības dzīvniekiem, mežiem, zvejniecībai un ūdeņiem; 4) lai aizsargātu faunu un floru; 5) pētniecībai un mācībām, veicot populācijas atjaunošanu, sugu reintrodukciju un šim nolūkam nepieciešamo pavairošanu; 6) atsevišķu putnu sagūstīšanai, turēšanai vai citādi saprātīgai izmantošanai stingri kontrolētos apstākļos un izlases veidā". Turklāt šo izņēmumu piemērošanai saskaņā ar SBAL 14. panta trešo un ceturto daļu ir nepieciešama DAP atļauja. Turklāt DAP šādu atļauju var izsniegt tikai ievērojot SBAL noteikto kārtību, kā arī par izsniegtajām atļaujām VARAM ir pienākums katru gadu sniegt informāciju Komisijai. SBAL 14. pants ir aizgūts no Putnu direktīvas 9. panta.

SBAL 9. panta pirmās daļas 4. punkts nosaka, ka zemes īpašniekiem vai lietotājiem ir pienākums **nodrošināt migrējošiem dzīvniekiem** (arī putnu sugām, kas nav iekļautas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos) **netraucētu atpūtu un barošanos migrācijas sezonas laikā**, ieviest saudzīgas ekoloģiskās metodes, lai novērstu dzīvnieku nodarītos postījumus.

SBAL 10. panta pirmā daļa nosaka, ka zemes īpašniekam vai lietotājam ir tiesības saņemt no valsts budžetā šim mērķim paredzētajiem līdzekļiem kompensāciju par īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem, ja viņš ir veicis nepieciešamos aizsardzības pasākumus un, izmantojot savas zināšanas, prasmes un praktiskās iespējas, ir ieviesis saudzīgas ekoloģiskās metodes, lai zaudējumus novērstu vai samazinātu.

SBAL 1. panta 3. punktā ir definēts mikroliegumu jēdziens, saskaņā ar kuru: "mikroliegums ir teritorija, ko nosaka, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamās sugas vai biotopa aizsardzību ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ja kāda no funkcionālajām zonām to nenodrošina". Mikroliegumu mehānisms ES līmenī ir unikāls mehānisms, kas galvenokārt kalpo kā instruments putnu dzīvotņu aizsardzībai ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Ar mikroliegumu mehānismu tiek sniegts vērtīgs pienesums Putnu direktīvas 3. panta 2. punkta b) apakšpunkta un 4. panta 4. punkta pārņemšanai – veicinot dzīvotņu aizsargāšanu ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Šis mehānisms īpaši svarīgs izklaidus ligzdojošām sugām, kuras nekoncentrējas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Piemēram, tikai aptuveni 6 procenti (sk. <http://natura2000.eea.europa.eu/>) no Latvijā esošajām mazā ērgļa ligzdām atrodas Natura 2000 teritorijās, vairākums ligzdu paliek ārpus īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkla aizsardzības, un līdz

ar to tieši mikroliegumu mehānisms ir svarīgs līdzeklis mazā ērgļa populācijas aizsardzībā¹²⁴. Vienlaikus jāatzīmē, ka mikrolieguma mehānisma izmantošana ir atstāta NVO un citu privātpersonu ziņā, ņemot vērā, ka valsts institūcijas (VMD, DAP) pašas pēc savas iniciatīvas mikroliegumus neveido. Līdz ar to tas netiek izmantots kā valsts plānveida instruments dabas vērtību aizsardzībā.

Mikroliegumu mehānisma darbību reglamentē MK noteikumi Nr. 940¹²⁵. Tajos uzskaitītas sugas, kurām var veidot mikroliegumus, tajā skaitā 31 putnu suga. Latvijā 2019. gadā izveidoti 2655 mikroliegumi, kopumā aizņemot 45 789 ha platību. Viena mikrolieguma platība var sasniegt pat 200 ha platību, lai gan praksē parasti nepārsniedz 10 ha platību¹²⁶. Mikroliegumos, kas izveidoti mežos ligzdojošu īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai, aizliegta jebkāda veida darbība, kas traucē attiecīgajai sugai, tajā skaitā mežsaimnieciskā darbība. Līdz ar to mikroliegumi pēc to aizsardzības režīma pielīdzināmi stingra režīma īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kas izraisa zemes īpašnieku neapmierinātību par noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Putnu direktīva Latvijas tiesu praksē ir visvairāk skarta tieši saistībā ar mikroliegumu mehānismu. Piemēram, Administratīvā apgabaltiesa 2020. gada 26.marta spriedumā lietā A420220618¹²⁷, kurā tika skatīts strīds par Valsts meža dienesta pienākumu veidot mikroliegumu mazā ērgļa aizsardzībai privātpersonai piederošā mežā, secināts, ka: *“mazā ērgļa ligzdošanas vietu aizsardzība ir obligāts pienākums un tas izriet gan no Putnu direktīvas, gan Sugu un biotopu aizsardzības likuma 11. panta. Tādējādi mazā ērgļa dzīvotnes aizsardzība ir jānodrošina. (..) Valsts meža dienests nepamatoti uzskata, ka mikroliegumi netiek veidoti saskaņā ar Putnu direktīvas mērķiem. (..) Minētās direktīvas mērķis tostarp ir rūpēties par īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzību arī ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.”* Līdzīgus secinājumus Administratīvā apgabaltiesa izdarījusi arī 2020. gada 10.novembra spriedumā lietā Nr. A420240118¹²⁸.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās putnu aizsardzība tiek panākta ar dažādiem nosacījumiem, piemēram:

- nosakot mežsaimnieciskās darbības ierobežojumus, piemēram, ierobežojot dažāda veida cirtes un nosakot mežsaimnieciskās darbības aizliegumu putnu ligzdošanas laikā;
- aizliedzot nosusināt purvus;
- aizliedzot iznīcināt dabiskos zālājus;
- ierobežojot antropogēnās slodzes, piemēram, dažādu pasākumu rīkošanu, infrastruktūras ierīkošanu;
- aizliedzot ūdensputnu medībās lietot šāviņus, kas satur svinu;
- u.c.

¹²⁴ Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 26.marta spriedums lietā A420220618.

¹²⁵ MK 18.12.2020. noteikumi Nr.940 “Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”. <https://likumi.lv/ta/id/253746-noteikumi-par-mikroliegumu-izveidosanas-un-apsaimniekosanas-kartibu-to-aizsardzibu-ka-ari-mikroliegumu-un-to-buferzonu-noteiksanu>

¹²⁶ Mikroliegumu sistēma Latvijā. <https://putnidaba.lob.lv/mikroliegumu-sistema-latvija/>

¹²⁷ Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 26.marta spriedums lietā A420220618.

¹²⁸ Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 10.novembra spriedums lietā A420240118.

Vienlaikus skaidrs, ka nav iespējams panākt putnu aizsardzību, sargājot putnus tikai aizsargājamās dabas teritorijās. Tāpēc dažādas prasības tiek integrētas citu nozaru normatīvajos aktos. Piemēram, Meža likuma¹²⁹ 36. pants paredz, ka bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai mežos papildus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem un aizsargjoslām ir nosakāmi un saglabājami bioloģiski nozīmīgi meža struktūras elementi.

Noteikumos par koku ciršanu mežā¹³⁰ un Dabas aizsardzības noteikumos meža apsaimniekošanā¹³¹ noteikts pienākums, cērtot kokus, rēķinot uz cirsmas hektāru, saglabāt vismaz piecus ekoloģiskos kokus, saglabāt kokus ar lielām putnu ligzdām, kā arī koku rindu un pamežu ap tiem, kā arī saglabāt dobumainus kokus.

Tāpat pastāv finanšu atbalsta mehānismi, kas saistīti arī ar putniem nozīmīgu biotopu saglabāšanu, piemēram, Lauku attīstības programmas aktivitātes "Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālājos"¹³² ietvaros iespējams saņemt atbalstu saistībā ar Eiropas Savienības nozīmes zālāju biotopu apsaimniekošanu.

Biotopu direktīvas ziņojums

Atbilstoši Biotopu direktīvas 17. pantam dalībvalstīm reizi sešos gados jāsniedz Komisijai ziņojums par to pasākumu īstenošanu, kas veikti saskaņā ar Biotopu direktīvu. Latvija 2019. gadā iesniegusi ziņojumu par 2013.-2018.g. periodu¹³³.

Ziņojumu sagatavoja DAP, izmantojot vairāk kā 200 dažādus zinātnisku datu avotus un publikācijas, piemēram, Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programmā iegūtos datus, atsevišķu pētījumu rezultātus, zinātniskas publikācijas, informāciju no dabas aizsardzības plāniem, sugu aizsardzības plāniem un ekspertu atzinumiem, projekta "Dabas skaitīšana"¹³⁴ datus no 2017. un 2018. gada sezonas u.c.

Latvija ziņojumā sniedza informāciju par 2 jūras un 59 piekrastes un iekšzemes dzīvotņu veidiem, kā arī par 115 sugām (34 bezmugurkaulnieku, 14 zivju, 14 abinieku un rāpuļu, 30 zīdītāju, 16 vaskulāro augu un 7 nevaskulāro augu sugām).

Salīdzinot ziņojumā sniegto kopējo dzīvotņu aizsardzības stāvokļa vērtējumu par periodu 2007.-2012. gads un 2013.-2018. gads, tika secināts, ka nedaudz samazinājies nelabvēlīga, slikta vērtējuma apjoms, tomēr pieaudzis tādu dzīvotņu īpatsvars, kuru aizsardzība novērtēta kā nepietiekama. Tas skaidrojams galvenokārt ar to, ka iegūti jauni dati un plašākas zināšanas par dzīvotņu izplatību un kvalitāti, tomēr maz ir tādu dzīvotņu veidu, kuru kvalitātes un izplatības vērtējums būtu uzlabojies veikto aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu dēļ.

Visnelabvēlīgākais aizsardzības stāvoklis joprojām konstatēts zālāju dzīvotņu grupā, jo šobrīd visstraujāk

¹²⁹ Meža likums. <https://likumi.lv/ta/id/2825-meza-likums>

¹³⁰ MK 18.12.2012. noteikumi Nr.935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā". <https://likumi.lv/ta/id/253760-noteikumi-par-koku-cirsanu-meza>

¹³¹ MK 18.12.2012. noteikumi Nr.936 "Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā". <https://likumi.lv/ta/id/253758-dabas-aizsardzibas-noteikumi-meza-apsaimniekosana>

¹³² MK 07.04.2015. noteikumi Nr.171 "Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.–2020.gada plānošanas periodā". <https://likumi.lv/ta/id/273532-noteikumi-par-valsts-un-eiropas-savienibas-atbalsta-pieskirsanu-administresanu-un-uzraudzibu-vides-klimata-un-lauku-ainavas>

¹³³ Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2013.-2018. gada periodu. http://cdr.eionet.europa.eu/lv/eu/art17/envxwalg/index_html?&page=1

¹³⁴ Projekts "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā". https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/ ps/

izzūdošās ir dabisko pļavu dzīvotnes. Līdzīga situācija konstatējama arī attiecībā uz sugām. Pateicoties veiktajiem pētījumiem un iegūtajiem datiem, mainījušies sugu aizsardzības stāvokļa vērtējumi, tomēr joprojām ir vairākas sugas, par kuru aizsardzības stāvokli vērtējums ir “nezināms” un nepieciešama specifisku pētījumu veikšana. Vienlaikus joprojām daudzu sugu aizsardzības stāvoklis novērtēts kā nelabvēlīgs, slikts, ar tendenci pasliktināties¹³⁵.

Putnu direktīvas ziņojums

Saskaņā ar Putnu direktīvas 12. pantu dalībvalstīm ir pienākums reizi sešos gados sniegt Komisijai ziņojumu par Putnu direktīvas īstenošanu. DAP 2019. gadā ir iesniegusi Komisijai ziņojumu par putnu aizsardzības stāvokli Latvijā 2013.-2018. gada periodā¹³⁶. Ziņojums sastāv no 271 atsevišķa ziņojuma par 241 putnu sugu.¹³⁷ Ziņojumā atrodama informācija par šo sugu populāciju lielumu, to īstermiņa un ilgtermiņa tendencēm, izplatību un tās īstermiņa un ilgtermiņa tendencēm, u.c. Vispārīgajā ziņojumā¹³⁸ norādīts, ka pārskata periodā 15 *Natura 2000* teritorijām, kuras ir dibinātas putnu aizsardzībai, ir izstrādāti vai atjaunoti dabas aizsardzības plāni, nodibināti 280 jauni mikroliegumi putnu sugu dzīvotņu aizsardzībai, izstrādāti vairāku putnu sugu aizsardzības plāni, īstenoti 5 LIFE projekti, kā arī realizēti citi projekti. Periodā īstenotas arī dažādas monitoringa programmas: 1) dienas putnu fona monitorings; 2) nakts putnu fona monitorings lauksaimniecības zemēs; 3) dienas un nakts plēsīgo putnu fona monitorings; 4) piekrastē ligzdojošo putnu monitorings; 5) ligzdojošo putnu izplatības noteikšana (ligzdojošo putnu atlants); 6) ziemojošo ūdensputnu monitorings iekšzemes ūdenstilpēs un piekrastē; 7) jūrā ziemojošo ūdensputnu avio uzskaites; 8) migrējošo putnu monitorings; 9) putnu monitorings *Natura 2000* teritorijās; 10) baltā stārķa monitorings; 11) melnā stārķa monitorings; 12) mazā ērgļa monitorings.

Informatīvajā ziņojumā “Pārskats par ziņojumu par Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30.novembra direktīvas 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību ieviešanu 2013.-2018. gadā”¹³⁹ grafiski attēloti populācijas tendenču vērtējumi par ziņojumā iekļautajām sugām (skatīt tabulu Nr. 13).

Jau šobrīd pieejamie pētījumi¹⁴⁰ liecina, ka Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju tīkls nav optimāls, lai pilnvērtīgi spētu nodrošināt īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzību Latvijā. Līdz ar to paredzams, ka līdz nākamā atskaitīšanās perioda noslēgumam un arī turpmāk Latvija būs spiesta meklēt risinājumus efektīvākai sugu un biotopu aizsardzībai, kas skars arī *Natura 2000* teritoriju robežu un aizsardzības/apsaimniekošanas regulējuma pārskatīšanu.

¹³⁵ Biotopu direktīvas ziņojums.

https://www.daba.gov.lv/public/lat/par_mums/publikacijas_un_parskati/zinojumi_eiropas_komisijai11/

¹³⁶ Ziņojums Eiropas Komisijai par putnu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2013.-2018. gada periodu.

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=lv/eu/art12/envxbhqxg/LV_birds_general_report.xml&conv=609&source=remote

¹³⁷ Putnu direktīvas ziņojums.

https://www.daba.gov.lv/public/lat/par_mums/publikacijas_un_parskati/zinojumi_eiropas_komisijai11/

¹³⁸ General report format (Article 12), for the 2013 - 2018 report.

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=lv/eu/art12/envxbhqxg/LV_birds_general_report.xml&conv=609&source=remote

¹³⁹ Informatīvais ziņojums “Pārskats par ziņojumu par Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 30.novembra direktīvas 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību ieviešanu 2013.-2018.gadā”. <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40476996>

¹⁴⁰ Piemēram, Avotiņš jun. A. 2019. Apodziņa *Glaucidium passerinum*, bīkšainā apoga *Aegolius funereus*, meža pūces *Strix aluco*, urālpūces *Strix uralensis*, ausainās pūces *Asio otus* un ūpja *Bubo bubo* aizsardzības plāns. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga. https://www.daba.gov.lv/upload/File/doc_sap/SAP_puces_19_LV.pdf

VARAM kompetencē ir izstrādāt priekšlikumus jaunu aizsargājamo teritoriju izveidošanai, aizsargājamās teritorijas kategorijas maiņai vai robežu grozījumiem gadījumos, kad *Natura 2000* teritorijām nav nodrošināts pietiekams aizsardzības režīms (LĪADT 43. panta otrā daļa).

Tabula Nr. 7 Būtiskākie MK noteikumi Dabas direktīvu mērķu sasniegšanai.

Numurs	Datums	Nosaukums
264	16.03.2010.	Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi
199	28.05.2002.	Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (<i>Natura 2000</i>) izveidošanas kritēriji Latvijā
153	21.02.2006.	Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu
350	20.06.2017.	Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu
300	19.04.2011.	Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (<i>Natura 2000</i>)
940	18.12.2020.	Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu.
212	27.03.2007.	Noteikumi par putnu sugu sarakstu, uz kurām neattiecas aizliegtās darbības
211	27.03.2007.	Noteikumi par putnu sugu sarakstu, kurām piemēro īpašus dzīvotņu aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu sugu izdzīvošanu un vairošanos izplatības areālā
396	14.11.2000.	Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu
353	07.06.2016.	Kārtība, kādā zemes īpašniekiem vai lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem, un minimālās aizsardzības pasākumu prasības postījumu novēršanai
-	-	Dažādu aizsargājamo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

2.5. CITI TIESĪBU AKTI

2.5.1. Nitrātu direktīva

Nitrātu direktīvas¹⁴¹ mērķis ir samazināt ūdens piesārņojumu, ko rada vai izraisa lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti, un novērst turpmāku šādu piesārņojumu.

Nitrātu direktīvas 3. pants uzliek dalībvalstīm pienākumu saskaņā ar Nitrātu direktīvas I pielikumā izklāstītajiem kritērijiem identificēt ūdeņus, ko ietekmē piesārņojums, un ūdeņus, ko varētu ietekmēt piesārņojums. Saskaņā ar Nitrātu direktīvas 2. panta j) punktu “piesārņojums” ir *lauksaimnieciskās izcelsmes slāpekļa savienojumu tieša vai netieša izplūde ūdens vidē, kuras dēļ tiek apdraudēta cilvēku veselība, tiek kaitēts dzīvajiem resursiem un ūdens ekosistēmām, ainavai vai citiem likumīgiem ūdens izmantošanas veidiem.*

Saskaņā ar Nitrātu direktīvas 3. panta 2. punktu dalībvalstīm par īpaši jutīgām zonām jānosaka zemes platības, kur nonāk ūdeņi, ko ietekmē piesārņojums. Atbilstoši Nitrātu direktīvas 3. panta 4. punktam vismaz reizi četros gados dalībvalstīm jāpārskata jutīgo zonu saraksts. Par katru saraksta grozījumu sešu mēnešu laikā jāinformē Komisija.

Nitrātu direktīvas 4. pants paredz, ka dalībvalstis izveido **labas lauksaimniecības prakses kodeksu** un vajadzības gadījumā izveido programmu, kurā paredzēts, ka lauksaimniekiem tiek nodrošinātas mācības un informācija, kas veicina labas lauksaimniecības prakses kodeksa piemērošanu. Par izstrādātajiem labas lauksaimniecības prakses kodeksiem dalībvalstīm jāsniedz informācija Komisijai.

Atbilstoši Nitrātu direktīvas 5. pantam dalībvalstīm divu gadu laikā pēc jutīgo zonu saraksta sākotnējās pieņemšanas vai viena gada laikā pēc katras saraksta papildināšanas jāizveido **rīcības programmas** attiecībā uz īpaši jutīgajām zonām.

Nitrātu direktīvas III pielikumā reglamentēti pasākumi, kas jāiekļauj rīcības programmās, piemēram, ierobežojumi mēslojuma iestrādei zemē un noteikumi par kūtsmēsļu glabātuvju ietilpību. Rīcības programmās iekļauj arī pasākumus, ko dalībvalstis ir noteikušas labas lauksaimniecības prakses kodeksos.

Saskaņā ar Nitrātu direktīvas 5. panta 6. punktu dalībvalstīm ir jāizstrādā un jāīsteno **uzraudzības un kontroles programmas**, lai novērtētu izveidoto rīcības programmu efektivitāti. Dalībvalstis vismaz reizi četros gados pārskata un vajadzības gadījumā groza rīcības programmas.

Lai aktualizētu īpaši jutīgo zonu sarakstu, dalībvalstīm, atbilstoši Nitrātu direktīvas 6. pantam, ir jāīsteno **monitoringa programma**, kontrolējot saldūdeņu nitrātu koncentrācijas.

Nitrātu direktīvas 10. pants nosaka, ka dalībvalstis reizi četros gados sniedz Komisijai ziņojumu par Nitrātu direktīvā noteikto pienākumu izpildi.

Nitrātu direktīvas prasības pārņemtas likumā “Par piesārņojumu”. Tā 18. pants paredz, ka teritorijas, kur piesārņojums var pastiprināti ietekmēt cilvēku veselību vai vidi un tās bioloģisko

¹⁴¹ Padomes Direktīva 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:01991L0676-20081211&from=LV>

daudzveidību, vai teritorijas, kuras ir īpaši jutīgas pret piesārņojuma radīto slodzi, sauc par **īpaši jutīgām teritorijām**. MK reglamentē īpaši jutīgu teritoriju noteikšanas kritērijus un apsaimniekošanas kārtību, nosaka attiecīgo teritoriju robežas, nosaka, uz kurām īpaši jutīgām teritorijām attiecas paaugstinātas prasības pilsētu notekūdeņu attīrīšanai un uz kurām īpaši jutīgām teritorijām attiecas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem.

Savukārt MK 2014. gada 23.decembra noteikumi Nr. 834 “Prasības ūdens, augsnes un gaisa aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma”¹⁴² nosaka īpaši jutīgās teritorijas, uz kurām attiecas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem. Kritēriji īpaši jutīgu teritoriju noteikšanai ietverti MK noteikumu Nr. 834 5. punktā. Šajās teritorijās jāievēro speciālas prasības mēslošanas līdzekļu lietošanai, kūtsmēsļu glabāšanai, u.c. prasības, lai samazinātu lauksaimnieciskās darbības rezultātā radušos nitrātu piesārņojumu. **Lubāna mitrāja teritorija neietilpst īpaši jutīgā teritorijā.**

2.5.2. Notekūdeņu direktīva

Notekūdeņu direktīvas¹⁴³ mērķis ir aizsargāt vidi no notekūdeņu novadīšanas kaitīgas ietekmes.

Notekūdeņu direktīva attiecas uz komunālo notekūdeņu savākšanu, attīrīšanu un novadīšanu un atsevišķu rūpniecības sektoru notekūdeņu attīrīšanu un novadīšanu.

Saskaņā ar Notekūdeņu direktīvas 3. pantu dalībvalstīm jānodrošina, ka visām aglomerācijām tiek izveidotas komunālo notekūdeņu kanalizācijas sistēmas. Direktīvas kontekstā “aglomerācija” nozīmē zonu, kur iedzīvotāju skaits un/vai ekonomiskās aktivitātes ir pietiekami koncentrētas, lai varētu savākt notekūdeņus un novadīt tos uz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām vai uz to galīgās novadīšanas vietu vidē. Direktīvā noteikti termiņi komunālo notekūdeņu kanalizācijas sistēmu izveidei – 2000. gads (15 000 + cilvēku aglomerācija) vai 2005. gads (2000 – 15 000 cilvēku aglomerācija). Direktīva paredz, ka gadījumā, ja kanalizācijas sistēmu izveidošana nav pamatota, jo tā vai nu nedos nekādu labumu videi, vai ietvers pārmērīgas izmaksas, izmanto individuālas sistēmas vai citas piemērotas sistēmas, kas nodrošina to pašu vides aizsardzības līmeni.

Atbilstoši Notekūdeņu direktīvas 5. pantam dalībvalstīm jānosaka jutīgās zonas, kurās novadāmie notekūdeņi tiek pakļauti stingrākiem attīrīšanas kritērijiem. Dalībvalstīm jānodrošina jutīgo zonu pārskatīšana ne retāk kā reizi četros gados.

Notekūdeņu direktīva vērsta uz ūdens resursu efektīvu lietošanu, paredzot gan attīrīto notekūdeņu otrreizēju izmantošanu (12. pants), gan notekūdeņu attīrīšanas rezultātā radušos dūņu otrreizēju izmantošanu (14. pants).

¹⁴² MK 23.12.2014. noteikumi Nr.834 “Prasības ūdens, augsnes un gaisa aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma”. <https://likumi.lv/ta/id/271376-prasibas-udens-augsnes-un-gaisa-aizsardzibai-no-lauksaimnieciskas-darbibas-izraisita-piesarnojuma>

¹⁴³ Padomes Direktīva 91/271/EEK (1991. gada 21. maijs) par komunālo notekūdeņu attīrīšanu. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:01991L0271-20140101&from=EN>

Noteikūdeņu direktīvas 15. pantā dalībvalstīm noteikts pienākums nodrošināt, ka kompetentās iestādes pēc noteiktiem kritērijiem uzrauga izplūdes no komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām un ūdeņus, kuros ieplūst ūdeņi no komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām.

Saskaņā ar Noteikūdeņu direktīvas 16. pantu dalībvalstīm jānodrošina, ka katru otro gadu tiek publicēts un nosūtīts Komisijai ziņojums par situāciju attiecībā uz komunālo notekūdeņu novadīšanu.

Noteikūdeņu direktīvas prasības ir pārņemtas ar Ministru kabineta 2002. gada 22.janvāra noteikumiem Nr. 34 "Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī"¹⁴⁴.

Saskaņā ar noteikumu 30. punktu **visa Latvijas teritorija tiek noteikta par īpaši jutīgu teritoriju**, uz kuru attiecas paaugstinātas prasības komunālo notekūdeņu attīrīšanai, un tās robežas sakrīt ar Latvijas Republikas sauszemes robežām.

2.5.3. Jūras stratēģijas pamatdirektīva

Jūras stratēģijas pamatdirektīvas¹⁴⁵ **mērķis ir izveidot sistēmu, saskaņā ar kuru dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai jūras vidē sasniegtu vai saglabātu labu vides stāvokli.**

Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 5. pants uzliek dalībvalstīm pienākumu izstrādāt **jūras stratēģiju** par saviem jūras ūdeņiem. Jūras stratēģija tiek izstrādāta saskaņā ar dalībvalsti, kurām ir kopējs jūras reģions vai apakšreģions, savstarpēji koordinētu rīcības plānu.

Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 7. pants paredz dalībvalstu pienākumu noteikt kompetento iestādi direktīvas īstenošanai.

Savstarpējas dalībvalstu sadarbības veicināšanai Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 6. pants aicina izmantot jau pastāvošas reģionālas institucionālās sadarbības struktūras.

Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 8. pants nosaka dalībvalstu pienākumu noteiktā kārtībā veikt **sākotnējo novērtējumu** par to jūras ūdeņiem. Saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 9. pantu, vadoties no sākotnējā novērtējuma, pamatojoties uz Jūras stratēģijas pamatdirektīvas I pielikumā uzskaitītajiem kvalitatīvajiem raksturlielumiem, dalībvalstis katrā attiecīgajā jūras vides reģionā definē **labu vides stāvokļa** raksturīgo iezīmju kopumu.

Atbilstoši Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 10. pantam dalībvalstīm, pamatojoties uz sākotnējo novērtējumu, attiecībā uz saviem jūras ūdeņiem katram jūras reģionam vai apakšreģionam jāizstrādā **mērķi vides jomā** un ar tiem saistīto rādītāju visaptverošs kopums. Dalībvalstīm jāpaziņo Komisijai par mērķiem vides jomā trīs mēnešu laikā pēc to noteikšanas.

Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 11. pants nosaka, ka, pamatojoties uz sākotnējo novērtējumu, dalībvalstīm jāizveido un jāīsteno koordinētas **monitoringa programmas**, lai veiktu savu jūras ūdeņu vides stāvokļa turpmāku novērtējumu.

¹⁴⁴ MK 22.01.2002. noteikumi Nr.34 "Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī". <https://likumi.lv/ta/id/58276-noteikumi-par-piesarnojoso-vielu-emisiju-udeni>

¹⁴⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/56/EK (2008. gada 17. jūnijs), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02008L0056-20170607&from=EN>

Saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 13. pantu dalībvalstīm jāizstrādā **pasākumu programmas**, kas vērstas uz laba vides stāvokļa sasniegšanu to jūras ūdeņos. Izstrādājot pasākumu programmas, dalībvalstīm jāpievērš uzmanība paredzēto pasākumu sociālajai un ekonomiskajai ietekmei. Dalībvalstīm pirms katra jauna pasākuma ieviešanas jānodrošina, lai pasākums būtu rentabls un tehniski iespējams, un jāveic ietekmes novērtējumi, tostarp izmaksu un ieguvumu analīze. Dalībvalstīm jāpaziņo Komisijai pasākumu programmas trīs mēnešu laikā pēc to izveides.

Atbilstoši Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 16. pantam Komisija attiecībā uz katru dalībvalsti novērtē, vai paziņotās programmas ir piemērots līdzeklis Jūras stratēģijas pamatdirektīvas prasību izpildei.

Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 17. pants nosaka dalībvalstu pienākumu vismaz reizi sešos gados pārskatīt un atjaunot jūras stratēģijas elementus (sākotnējo novērtējumu, laba vides stāvokļa definējumu, mērķus vides jomā, monitoringa programmas un pasākumu programmas). Par veiktajiem atjauninājumiem dalībvalstīm ir pienākums trīs mēnešu laikā sniegt detalizētu informāciju Komisijai.

Saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 19. pantu dalībvalstīm jānodrošina **ieinteresēto pušu aktīva iesaiste** Jūras stratēģijas pamatdirektīvas ieviešanā un ar to saistītās **informācijas pieejamība sabiedrībai**.

2.5.4. Atbildības direktīva

Atbildības direktīvas¹⁴⁶ **mērķis ir izveidot sistēmu atbildībai vides jomā, kuras pamatā ir princips – “piesārņotājs maksā”**.

Šī direktīva attiecas uz kaitējumu videi, ko izraisījusi kāda no direktīvas III pielikumā uzskaitītajām profesionālajām darbībām (piemēram, piesārņojuma iepludināšana virszemes ūdeņos, atkritumu apsaimniekošanas darbības, ūdens uzkrāšana, bīstamu vai piesārņojošu preču pārvadāšana u.c.). Atbildības direktīva attiecas arī uz kaitējumu aizsargājamajām sugām un dabiskajiem biotopiem, ko izraisījušas citas profesionālās darbības, kas nav uzskaitītas III pielikumā.

Atbildības direktīvas 5. pants reglamentē profilaktiskus pasākumus – nosaka pienākumu nodrošināt, ka uzņēmējs (operators¹⁴⁷) veic aizsargpasākumus, lai novērstu vides kaitējuma draudus.

Ja kaitējums videi jau noticis, tad uzņēmējam nekavējoties jāinformē kompetento iestādi par visiem būtiskajiem situācijas aspektiem un jāveic visus praktiski iespējamus pasākumus, lai nekavējoties kontrolētu, norobežotu, savāktu vai citādi tiktu galā ar attiecīgajiem piesārņotājiem, lai ierobežotu vai novērstu turpmāku kaitējumu videi un nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, kā arī jāveic vajadzīgos pasākumus stāvokļa izlabošanai (korigējošā darbība).

Saskaņā ar Atbildības direktīvas 8. pantu uzņēmējam ir pienākums segt izmaksas par profilaktiskajām un korigējošajām darbībām.

¹⁴⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/35/EK (2004. gada 21. aprīlis) par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlabošanu. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02004L0035-20190626&from=LV>

¹⁴⁷ LR normatīvajos aktos tiek lietots termins “operators”.

Dalībvalstīm ir pienākums noteikt kompetento iestādi direktīvā paredzēto uzdevumu izpildei (Latvijā šo funkciju pilda Valsts vides dienests). Kompetentās iestādes ziņā ir uzdevums noteikt, kurš uzņēmējs izraisījis kaitējumu vai tiešus kaitējuma draudus, novērtēt kaitējuma nozīmi un noteikt, kādi korigējoši pasākumi jāveic.

Jebkurā procesa ciklā kompetentā iestāde ir tiesīga prasīt, lai uzņēmējs sniedz nepieciešamo informāciju par jebkādu notikušu vai potenciālu kaitējumu. Ja uzņēmējs nepieciešamos pasākumus neveic, tad kompetentā valsts iestāde tos var veikt pati, izmaksu segšanu piestādot uzņēmējam.

Atbildības direktīvas 12. pants paredz, ka jebkura fiziska vai juridiska persona, kuru ietekmējis vai varētu ietekmēt kaitējums videi vai kurām ir pamatota interese par lēmumu attiecībā uz vidi (tajā skaitā nevalstiskajām vides aizsardzības organizācijām) ir tiesības vērsties kompetentajā iestādē un prasīt tām rīkoties saskaņā ar šo direktīvu. Saskaņā ar direktīvas 13. pantu dalībvalstīm jānodrošina, ka šīm personām ir pieejama tiesa vai cita neatkarīga un neitrāla valsts iestāde, kura ir tiesīga pārskatīt kompetentās iestādes lēmumu, darbības vai bezdarbības procesuālo un materiālo likumību.

Vairums no Atbildības direktīvas tiesību normām pārņemtas Vides aizsardzības likumā (tajā skaitā principa “piesārņotājs maksā” piemērošana u.c.), kā arī citos normatīvajos aktos, piemēram likumā “Par piesārņojumu”, Ministru kabineta 2007. gada 24.aprīļa noteikumos Nr. 281 “Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas”¹⁴⁸, Ministru kabineta 2007. gada 27. marta noteikumos Nr. 213 “Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu”¹⁴⁹, Ministru kabineta 2008. gada 7.jūlija noteikumos Nr. 511 “Dabas pieminekļiem nodarītā kaitējuma novērtēšanas un sanācijas pasākumu izmaksu aprēķināšanas kārtība”¹⁵⁰ u.c.

EST spriedumā lietā C-297/19¹⁵¹ ir skaidrojusi vairākas Atbildības direktīvas tiesību normas. Lietā tika sniegts prejudiciāls nolēmums saistībā ar Atbildības direktīvas 2. panta 7. punkta un I pielikuma trešās daļas otrā ievilkuma interpretāciju.

Strīds lietā saistīts ar melnā zīriņa (sastopams arī Lubāna mitrājā) ligzdošanas vietu aizsardzību Vācijā. Lai Eiderštetes pussalu varētu izmantot lauksaimniecībā, tiek veikta tās nosusināšana ar meliorācijas tīklu un sūkņu stacijas palīdzību. Uzskatot, ka, izmantojot šo sūkņu staciju, ūdens apsaimniekošanas un lauksaimniecības asociācija ir nodarījusi kaitējumu videi, kas ir nelabvēlīgs

¹⁴⁸ MK 24.04.2007. noteikumi Nr.281 “Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas”

<https://likumi.lv/ta/id/157197-noteikumi-par-preventivajiem-un-sanacijas-pasakumiem-un-kartibu-kada-novertejams-kaitejums-videi-un-aprekinamas-preventivo-neatliekamo-un-sanacijas-pasakumu-izmaksas>

¹⁴⁹ MK 27.03.2007. noteikumi Nr.213 “Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu”. <https://likumi.lv/ta/id/155223-noteikumi-par-kriterijiem-kurus-izmanto-novertejojot-ipasi-aizsargajamam-sugam-vai-ipasi-aizsargajamiem-biotopiem-nodarita-kaitejuma-ietekmes-butiskumu>

¹⁵⁰ MK 07.07.2008. noteikumi Nr.511 “Dabas pieminekļiem nodarītā kaitējuma novērtēšanas un sanācijas pasākumu izmaksu aprēķināšanas kārtība”. <https://likumi.lv/ta/id/178090-dabas-pieminekliem-nodarita-kaitejuma-novertesanas-un-sanacijas-pasakumu-izmaksu-aprekinasanas-kartiba>

¹⁵¹ EST 2020. gada 9. jūlija spriedums lietā C-297/19.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?sessionid=5F21ECB422AE5953F567FA4CF5DE7FA2?text=&docid=228377&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2117388>

melnajam zīriņam, vides nevalstiskā organizācija lūdza noteikt šī kaitējuma ierobežošanas un atlīdzināšanas pasākumus. Lai izskatītu strīdu, Federālā administratīvā tiesa vērās EST ar prejudiciāliem jautājumiem.

Lietā lirmais jautājums bija par to, kā interpretēt formulējumu *“dabiskā teritoriju apsaimniekošana, kā definēts biotopu uzskaitē vai mērķa dokumentos vai kā to iepriekš veikuši īpašnieki vai uzņēmēji”*, kas ietverts Atbildības direktīvas I pielikuma trešās daļas otrajā ievilkumā.

Šī tiesību norma paredz, ka kā būtisks kaitējums nav klasificējams *negatīvas variācijas dabisku iemeslu dēļ vai tādas, kas izriet no iejaukšanās dabiskā teritoriju apsaimniekošanā, kā definēts biotopu uzskaitē vai mērķa dokumentos vai kā to iepriekš veikuši īpašnieki vai uzņēmēji*.

EST skaidroja, ka šis formulējums jāsaprot tādējādi, ka *tas aptver, pirmkārt, jebkuru tādu pārvaldīšanas vai organizēšanas pasākumu, kas var ietekmēt teritorijā sastopamās aizsargājamās sugas vai dabiskos biotopus un kas ir paredzēts apsaimniekošanas dokumentos, kurus dalībvalstis ir pieņēmušas, pamatojoties uz Dabas direktīvām, un kuri vajadzības gadījumā ir interpretējami, atsaucoties uz jebkādu valsts tiesību normu, ar kuru ir transponētas šīs pēdējās divas minētās direktīvas, vai, ja tādu nav, – atbilstoši šo direktīvu garam un mērķim, un, otrkārt, jebkuru pārvaldīšanas vai organizēšanas pasākumu, kurš uzskatīts par ierastu, vispārpieņemtu, pierādītu un tādu, ko īpašnieki vai uzņēmēji ir praktizējuši jau pietiekami ilgu laika posmu līdz tā kaitējuma rašanās brīdim, ko aizsargājamām sugām un dabiskajiem biotopiem ir radījušas minētā pasākuma sekas, un visiem šiem pasākumiem turklāt ir jāatbilst mērķiem, kas ir Dabas direktīvu pamatā, kā arī tostarp pašreiz pieļautajai lauksaimniecības praksei*.

EST skaidrojusi, ka **teritorijas apsaimniekošana, uz ko attiecas Dabas direktīvas, var tikt uzskatīta par dabisku tikai tad, ja tā atbilst šajās direktīvās paredzētajiem mērķiem un pienākumiem**.

Otrajā jautājumā EST skaidrojusi, vai darbība, kas tiek veikta, pamatojoties uz likumā noteikto funkciju deleģēšanu sabiedrības interesēs, ir uzskatāma par “profesionālo darbību” Atbildības direktīvas 2. panta 7. punkta izpratnē. Minētā tiesību norma paredz, ka *“profesionālā darbība” ir darbība, ko uzņēmums veic saimnieciskās darbības gaitā, neatkarīgi no tās privātā vai sabiedriskā, peļņu nesošā vai bezpeļņas rakstura*.

EST skaidroja, Atbildības direktīvas 2. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā definētais **jēdziens “profesionālā darbība” attiecas ne tikai uz darbībām, kurām ir saistība ar tirgu vai ir konkurences raksturs, bet aptver arī visas profesionāli veiktas darbības (pretstatā personīgajām vai mājās veiktām darbībām) un tātad – darbības, kas tiek veiktas, pamatojoties uz likumā noteikto deleģēšanu sabiedrības interesēs**.

Nemot vērā Atbildības direktīvas 3. panta 1. punktā noteikto, ka *šī direktīva attiecas uz kaitējumu aizsargājamajām sugām un dabiskajiem biotopiem, ko izraisījušas citas profesionālās darbības*, kā arī Atbildības direktīvas 12. pantā paredzētajām tiesībām personām vērsties kompetentajā iestādē un prasīt rīkoties saskaņā ar šo direktīvu, pastāv iespējamība, ka arī Latvijas gadījumā, piemēram, nevalstiskās vides organizācijas prasa novērst kaitējumu, kas rodas no teritorijas nosusināšanas, ja attiecīgā prakse nav savienojama ar Dabas direktīvu mērķiem un pienākumiem.

2.5.5. Invazīvo sugu regula

Invazīvo sugu regula^{s152} mērķis ir novērst, līdz minimumam samazināt un mīkstināt apzinātas un neapzinātas invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās Savienībā radīto kaitīgo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību. Regula ir tieši piemērojama ES dalībvalstīs. Invazīvo sugu regula attiecas uz visām invazīvajām svešzemju sugām.

“Invazīva svešzemju suga” ir svešzemju suga, par kuru ir konstatēts, ka tās introdukcija vai izplatīšanās apdraud vai kaitīgi ietekmē bioloģisko daudzveidību un attiecīgos ekosistēmu pakalpojumus.

Saskaņā ar Invazīvo sugu regula^s 4. panta 1. punktu Komisija apstiprina sarakstu ar invazīvām svešzemju sugām, kas rada bažas Savienībai (“Savienības saraksts”). Savienības saraksts ir noteikts ar atsevišķu Komisijas īstenošanas regulu (ES) 2016/1141¹⁵³ un tās grozījumiem^{154,155}.

Komisija vismaz reizi sešos gados veic vispusīgu Savienības saraksta pārskatīšanu. Dalībvalstis var iesniegt Komisijai pieprasījumus par invazīvu svešzemju sugu iekļaušanu Savienības sarakstā.

Saskaņā ar Invazīvo sugu regula^s 4. panta 3. punktu invazīvas svešzemju sugas iekļauj Savienības sarakstā tikai tad, ja tās atbilst visiem šiem kritērijiem: 1) pamatojoties uz pieejamiem zinātniskiem pierādījumiem, ir konstatēts, ka tās ir svešas Savienības teritorijā; 2) pamatojoties uz pieejamiem zinātniskiem pierādījumiem, ir konstatēts, ka esošajos apstākļos vai sakarā ar klimata pārmaiņām paredzamajos apstākļos tās spēj izveidot dzīvotspējīgu populāciju un izplatīties vidē vienā biogeogrāfiskajā reģionā, kas kopīgs vairāk nekā divām dalībvalstīm, vai vienā jūras apakšreģionā; 3) pamatojoties uz pieejamiem zinātniskiem pierādījumiem, ir domājams, ka tām ir nozīmīga kaitīga ietekme uz bioloģisko daudzveidību vai attiecīgajiem ekosistēmu pakalpojumiem un var būt arī kaitīga ietekme uz cilvēku veselību vai ekonomiku; 4) riska novērtējumā ir pierādīts, ka, lai novērstu to introdukciju, naturalizāciju vai izplatīšanos, ir vajadzīga saskaņota rīcība Savienības līmenī; 5) ir domājams, ka iekļaušana Savienības sarakstā reāli novērsīs, līdz minimumam samazinās vai mīkstinās to kaitīgo ietekmi.

¹⁵² Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1143/2014 (2014. gada 22. oktobris) par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02014R1143-20191214&from=EN>

¹⁵³ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2016/1141 (2016. gada 13. jūlijs), ar ko atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. 1143/2014 pieņem sarakstu ar invazīvajām svešzemju sugām, kas rada bažas Savienībai. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R1141&from=EN>

¹⁵⁴ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2017/1263 (2017. gada 12. jūlijs), ar ko atjaunina sarakstu, kurā uzskaitītas invazīvas svešzemju sugas, kas rada bažas Savienībai, un kurš atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. 1143/2014 izveidots ar Īstenošanas regulu (ES) 2016/1141.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017R1263&from=LV>

¹⁵⁵ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2019/1262 (2019. gada 25. jūlijs), ar ko groza Īstenošanas regulu (ES) 2016/1141, lai atjauninātu sarakstu ar invazīvajām svešzemju sugām, kas rada bažas Savienībai. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R1262&from=LV>

Invazīvo sugu regulas 7. pantā noteikti ierobežojumi attiecībā uz darbībām ar invazīvajām svešzemju sugām, tajā skaitā aizliedzot tās ievest Savienības teritorijā, audzēt, tirgot, pieļaut to vairošanos u.c.

Atbilstoši Invazīvo sugu regula^s 13. pantam dalībvalstīm 18 mēnešos no dienas, kad pieņemts Savienības saraksts, **jāveic visaptveroša analīze par invazīvu svešzemju sugu**, kas rada bažas Savienībai, neapzinātas introdukcijas un **izplatīšanās ceļiem** vismaz savā teritorijā, kā arī savos jūras ūdeņos, un jānosaka tos izplatības ceļi, attiecībā uz kuriem vajadzīga prioritāra rīcība.

Trīs gadu laikā no Savienības saraksta pieņemšanas katrai dalībvalstij **jāizstrādā un jāīsteno rīcības plāns** vai rīcības plānu kopums saistībā ar prioritārajiem izplatības ceļiem.

Izstrādātos rīcības plānus dalībvalstīm nekavējoties jānosūta Komisijai. **Vismaz reizi sešos gados dalībvalstīm jāpārskata savi rīcības plāni** un jānosūta tie Komisijai.

Invazīvo sugu regulas 14. pantā dalībvalstīm noteikts pienākums izveidot uzraudzības sistēmu invazīvu svešzemju sugu, kas rada bažas Savienībai, agrīnai atklāšanai un izskaušanai.

Atbilstoši Invazīvo sugu regulas 19. pantam dalībvalstīm, kuras savā teritorijā ir konstatējušas plaši izplatījušos invazīvu svešzemju sugu, 18 mēnešos no dienas, kad invazīvā svešzemju suga ir iekļauta Savienības sarakstā, ir pienākums ieviest efektīvus pārvaldības pasākumus, lai attiecīgās sugas ietekme uz bioloģisko daudzveidību, attiecīgajiem ekosistēmu pakalpojumiem un attiecīgā gadījumā uz cilvēku veselību vai ekonomiku tiktu samazināta līdz minimumam. Pārvaldības pasākumi sastāv no nāvējošām vai nenāvējošām fiziskām, ķīmiskām vai bioloģiskām darbībām, kuru mērķis ir izskaust, kontrolēt vai ierobežot invazīvas svešzemju sugas populāciju.

Saskaņā ar Invazīvo sugu regulas 20. pantu dalībvalstīm jāveic piemēroti atjaunošanas pasākumi, lai palīdzētu atjaunoties ekosistēmai, kuru invazīva svešzemju suga ir degradējusi, kam nodarījusi kaitējumu vai kuru tā ir iznīcinājusi, ja vien izmaksu un ieguvumu analīze, pamatojoties uz pieejamiem datiem, pietiekami pārliecinoši neparāda, ka šo pasākumu izmaksas būs augstas un nesamērīgas ar atjaunošanas radītajiem ieguvumiem.

Invazīvo sugu regulas 21. pants nosaka, ka saskaņā ar principu “piesārņotājs maksā” dalībvalstīm jācenšas atgūt izmaksas par pasākumiem, kas vajadzīgi, lai novērstu, līdz minimumam samazinātu vai mīkstinātu invazīvo svešzemju sugu kaitīgo ietekmi, tostarp vides un resursu izmaksas, kā arī atjaunošanas izmaksas. Tas nozīmē, ka invazīvo sugu izskaušanas pasākumu izmaksas pamatā jāsedz personai, kas veic vai pieļauj invazīvo sugu izplatīšanos.

Invazīvo sugu regula paredz pienākumu ievērot savstarpēju rīcības koordināciju ar ES direktīvām (skatīt tabulu Nr. 8).

Sosnovska latvānis (*Heracleum sosnowskyi*) ir viena no sugām, kuras apkarošana ir īpaši aktuāla Latvijas un arī Lubāna ezera kontekstā, jo lielākais latvāņu īpatsvars ir konstatēts tieši blakus Lubāna ezeram – Madonas novada Barkavas pagastā (1319,6 ha)¹⁵⁶. Latvānis plaši izplatīts ap upēm un cita veida ūdenstilpēm, ar kuru palīdzību tas efektīvi spēj izplatīt sēklas plašā teritorijā. Latvāņu izplatības

¹⁵⁶ Paveiktais Sosnovska latvāņa izplatības ierobežošanā. <http://www.vaad.gov.lv/sakums/informacija-sabiedribai/par-latviju-bez-latvaniem/paveiktais-sosnovska-latvana-izplatibas-ierobezosana.aspx>

kartē¹⁵⁷ skaidri redzams, ka Lubāna ezeru aptverošie kanāli (Zvidzes, Lubāna izvadkanāls) ir būtisks latvāņu izplatīšanās ceļš.

VARAM ir atbildīga par šīs regulas ieviešanu Latvijas normatīvajos aktos un integrāciju Latvijas vides politikā. Sosnovska latvāņa izplatības un ierobežošanas kontroli veic Zemkopības ministrijas padotības iestāde – Valsts augu aizsardzības dienests.¹⁵⁸

2.5.6. Ramsāres konvencija

1971. gadā Ramsārē (Irānā) tika pieņemta Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā par ūdensputnu dzīves vidi¹⁵⁹. Latvija Ramsāres konvencijai pievienojās 1995. gadā. Ramsāres konvencijai pievienojusies 171 valsts un Ramsāres tīkls aptver 2 410 mitrāju teritorijas.¹⁶⁰

Saskaņā ar Ramsāres konvencijas 2. pantu katra valsts nosaka attiecīgus mitrājus savā teritorijā, kas tiek ietverti "Starptautiskas nozīmes mitrāju sarakstā". Galvenokārt sarakstā ietver ar ūdensputniem saistītus starptautiskas nozīmes mitrājus. Līgumslēdzējām ir pienākums šos mitrājus aizsargāt.

No Latvijas sarakstā ir iekļautas šādas teritorijas:

- 1) **Lubāna mitrājs;**
- 2) Engures ezers;
- 3) Pape;
- 4) Kaņieris;
- 5) Teiču un Pelēčāres purvs;
- 6) Ziemeļu purvi.

Konvencijas ietvaros par mitrājiem atzīst palienes, zāļu un kūdras purvus vai ūdeņu platības – dabiskas vai mākslīgas, pastāvīgas vai pārplūstošas, kurās ir stāvošs vai tekošs ūdens, saldūdens, iesāļš vai sāļš ūdens, t.sk. jūras akvatorijas, kuru dziļums bēguma laikā nepārsniedz 6 metrus.

Ramsāres konvencijas pieņemšana starptautiskajās vides tiesībās iezīmēja tendenci censties aizsargāt nevis konkrētas sugas, bet tām svarīgu apstākļu kopumu – attiecīgo biotopu.¹⁶¹

Saskaņā ar Ramsāres konvencijas 4. pantu katrai līgumslēdzējai pusei jāveicina mitrāju un ūdensputnu aizsardzība, nosakot mitrājos aizsargājamas teritorijas neatkarīgi no tā, vai šī vieta ir ietverta sarakstā, kā arī jānodrošina vajadzīgā aizsardzība.

¹⁵⁷ Sosnovska latvāņa izplatības karte Latvijā. <http://karte.vaad.gov.lv/>

¹⁵⁸ Invazīvo sugu ierobežošana. <https://www.varam.gov.lv/lv/invazivas-sugas>

¹⁵⁹ Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā par ūdensputnu dzīves vidi. <https://likumi.lv/doc.php?id=34521>

¹⁶⁰ Ramsar. <https://www.ramsar.org/>

¹⁶¹ Sands P. Principles of International Environmental Law. Second Edition. New York: Cambridge University Press, 2003, 544.lpp.

2.6. ES DIREKTĪVU SAVSTARPĒJĀS SAKARĪBAS, ATŠKIRĪBAS, KONFLIKTI UN SINERĢIJA

Lai gan katrai ES direktīvai ir specifisks mērķis, tomēr tās ir izstrādātas, papildinot viena otru un veidojot kopīgu sinerģiju.^{162,163} Ūdens struktūrdirektīvas un Dabas direktīvu mērķi ir savstarpēji saskanīgi, jo tie visi ir vērsti uz veselīgu ekosistēmu nodrošināšanu.¹⁶⁴

Ūdens struktūrdirektīva ietver tiešas atsaucis gan uz Biotopu direktīvu, gan Putnu direktīvu, gan Notekūdeņu direktīvu, gan Nitrātu direktīvu. Līdzīgi arī citās ES direktīvās ir uzsvērtā nepieciešamība savstarpēji koordinēties ar citu direktīvu prasībām. Izņēmums ir Nitrātu direktīva un Notekūdeņu direktīva, kas ir vecākās no ES direktīvām, un līdz ar to atsaucis ir uz tām (skatīt tabulu Nr. 8.).

ES direktīvu saskarsmes elementi galvenokārt izpaužas šādās jomās:

- a) kopīgi vides aizsardzības pasākumi;
- b) monitorings;
- c) atskaitīšanās;
- d) finansēšana;
- e) pārrobežu sadarbība.¹⁶⁵

Lai gan katrai no ES direktīvām ir savs mērķis, tomēr bieži vien ar vienu pasākumu var sniegt ieguldījumu vairāku direktīvu mērķu sasniegšanā. Piemēram, novēršot piesārņojuma ieplūšanu ezerā, vienlaikus tiek panākts uzlabojums gan Ūdens struktūrdirektīvas, gan Dabas direktīvu mērķu sasniegšanā. Sadarbība pasākumu plānošanā rada iespēju arī efektīvākt īstenojamo pasākumu izmaksas. Turklāt ieguldītie resursi vēlamajā gadījumā noved pie vides stāvokļa uzlabošanās attiecīgajā teritorijā, kas atstāj pozitīvu ietekmi arī uz reģiona ekonomiku, piemēram, tūrisma nozares attīstības veidoļā.

ES direktīvu ietvaros veikta monitoringa aktivitāšu savstarpēja koordinēšana var nodrošināt plašākas informācijas ieguvu, kas nepieciešama, lai lemtu par nepieciešamajiem pasākumiem ES direktīvu mērķu sasniegšanai, vienlaikus nodrošināt racionālu resursu izlietojumu.

¹⁶² A Starter's Guide: Overview on the main provisions of the Water Framework Directive, the Marine Strategy Framework Directive, the Birds and Habitats Directives, and the Floods Directive: similarities and differences.

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/starter_guide.pdf

¹⁶³ Janauer G. A., Albrecht J., Stratmann L. Synergies and Conflicts Between Water Framework Directive and Natura 2000: Legal Requirements, Technical Guidance and Experiences from Practice. Wetlands and Water Framework Directive. 2015., 9-25 lpp.

¹⁶⁴ Fitness Check of the Water Framework Directive and the Floods Directive. European Commission. 2019.

[https://ec.europa.eu/environment/water/fitness_check_of_the_eu_water_legislation/documents/Water%20Fitness%20Check%20-%20SWD\(2019\)439%20-%20web.pdf](https://ec.europa.eu/environment/water/fitness_check_of_the_eu_water_legislation/documents/Water%20Fitness%20Check%20-%20SWD(2019)439%20-%20web.pdf)

¹⁶⁵ A Starter's Guide: Overview on the main provisions of the Water Framework Directive, the Marine Strategy Framework Directive, the Birds and Habitats Directives, and the Floods Directive: similarities and differences.

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/starter_guide.pdf

Arī atskaitīšanās cikli daļēji ir saskaņoti – Ūdens struktūrdirektīva paredz vienotu atskaišu grafiku ar Plūdu direktīvu, savukārt Biotopu direktīva paredz atskaitīšanos vienā periodā ar Putnu direktīvu. Turklāt vienas direktīvas ietvaros veikta atskaitīšanās nodrošina vērtīgu informāciju virzībai uz citu direktīvu mērķu sasniegšanu.

ES direktīvas vieno arī tas, ka tajās ir ņemts vērā, ka robežas dabā nav līdzvērtīgas valstu administratīvajām robežām. Līdz ar to risinājumi tiek meklēti līmenī, kas atbilst attiecīgās vides specifikai. Dabas direktīvas ņem vērā biogeogrāfiskos reģionus, savukārt Ūdens struktūrdirektīva un Plūdu direktīva izmanto upju baseinu pieeju, respektējot to pārrobežu dabu un paredzot attiecīgus koordinācijas mehānismus.

Komisija skaidrojusi, ka Ūdens struktūrdirektīva nekādā veidā neietekmē mērķu uzstādījumus, kas izriet no Dabas direktīvām, bet tā kalpo par ietvaru, lai plānotu pasākumus kopīgo mērķu sasniegšanai. Pasākumi, kas nepieciešami Dabas direktīvu mērķu sasniegšanai attiecīgā ūdensobjekta kontekstā, ir iekļaujami upju baseinu apsaimniekošanas plānos saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 13. pantu un VII pielikumu, kā arī pretēji – no Ūdens struktūrdirektīvas izrietošie apstākļi integrējami attiecīgo *Natura 2000* teritoriju dabas aizsardzības plānos. Līdz ar to Komisija aicina nodrošināt integrētu plānošanas pieeju, tiecoties uz visu minēto direktīvu mērķu sasniegšanu¹⁶⁶.

Lai gan, kopumā vērtējot, ES direktīvas ir savstarpēji papildinošas, tas nenozīmē, ka nepastāvētu atsevišķi izaicinājumi saistībā ar ES direktīvu sinerģijas nodrošināšanu. Vienas direktīvas mērķu sasniegšana bieži vien veicina arī pārējo direktīvu mērķu sasniegšanu, bet ne vienmēr tas tā ir.¹⁶⁷

Saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu dalībvalstīm papildus Ūdens struktūrdirektīvas mērķiem jāņem vērā aizsargātā apgabala papildu mērķi, kas izriet no Dabas direktīvu regulējuma. Savukārt, Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 2. punkts nosaka, ka gadījumā, ja uz konkrētu ūdenstilpi attiecas vairāk nekā viens no 1. punktā izvirzītajiem mērķiem, piemēro visstingrāko. Komisija šo situāciju ilustrējusi ar piemēru, kur labas ekoloģiskā kvalitātes nodrošināšanai ir nepieciešams sasniegt noteiktu barības vielu koncentrācijas līmeni ūdens objektā, bet, lai nodrošinātu attiecīgās *Natura 2000* teritorijas mērķu sasniegšanu (piemēram, Ziemeļu upespērles aizsardzībai), ir nepieciešams mazāks koncentrācijas līmenis, tad piemērojama stingrākā (Dabas direktīvu) prasība. Viena laikus tiek atzīts, ka ne vienmēr Ūdens struktūrdirektīvas un Dabas direktīvu prasības ir salīdzināmas, jo tās nav izteiktas vienādās kategorijās. Līdz ar to nav tik vienkārši identificēt, kuras ir uzskatāmas par stingrākajām prasībām.¹⁶⁸

Labvēlīgs saglabāšanās statuss, kas izriet no Biotopu direktīvas, pamatā tiek vērtēts plašā mērogā – piemēram, biogeogrāfiskā reģiona vai valsts līmenī, kas tālāk tiek sīkāk izteikts attiecīgās *Natura 2000* teritorijas līmenī (teritorijas līmeņa saglabāšanas mērķi). Savukārt Ūdens struktūrdirektīvas prasības nosaka detalizētākā – konkrēta ūdensobjekta līmenī. Līdz ar to vispirms

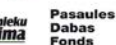
¹⁶⁶ Links between the Water Framework Directive and Nature Directives. Frequently Asked Questions.

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>

¹⁶⁷ De Smedt, P. and van Rijswijk, H.F.M.W. (2015). Nature conservation and water management: one battle? In: Ch.-H Born, A. Cliquet, H. Schoukens, D. Misonne, G. van Hoorick (eds.), *The Habitats Directive in its EU Environmental Law Context, European Nature's Best Hope?*, Routledge-Earthscan, 2015, 419. lpp.

¹⁶⁸ Links between the Water Framework Directive and Nature Directives. Frequently Asked Questions.

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>

jāspēj dažādu direktīvu prasības izteikt līdzīgā kategorijā, izteiksmē, lai saprastu, kura attiecīgajā gadījumā uzskatāma par stingrāku prasību.

Komisija norāda, ka īpašas problēmas var sagādāt gadījumi, kad mākslīgi ūdens objekta pārveidojumi ir nākuši par labu kādām *Natura 2000* vērtībām, bet attiecīgie vides apstākļi nesasniedz vajadzīgo standartu Ūdens struktūrdirektīvas kontekstā. Šādos gadījumos Komisija pamatā aicina ievērot pieeju, ka pasākumu īstenošana, lai sasniegtu labu virszemes ūdeņu stāvokli (Ūdens struktūrdirektīvas mērķis) šādās situācijās uzskatāma par prioritāru, jo no tās ieguvums ir veselai ekosistēmai nevis tikai atsevišķai sugai. Tomēr šādai pieejai var būt izņēmumi – piemēram, ja šādas pieejas dēļ nebūtu iespējams nodrošināt sugas vai biotopa veida labvēlīgu saglabāšanas statusu valsts mērogā. Līdz ar to katrs gadījums uzlūkojams individuāli. Komisija šos apsvērumus aicina rūpīgi dokumentēt¹⁶⁹.

Viena no atšķirībām starp Ūdens struktūrdirektīvu un Dabas direktīvām ir saistīta ar to ieviešanas termiņiem. Ja Ūdens struktūrdirektīva satur konkrētus termiņus attiecībā uz tās ieviešanu – vides aizsardzības mērķu sasniegšanu (piemēram, 2015. vai 2027. gads), tad Dabas direktīvas skaidrus termiņus dzīvotņu un sugu labvēlīga aizsardzības statusa sasniegšanai nenosaka^{170,171}. Vienlaikus Komisija ir skaidrojusi, ka, lai gan Dabas direktīvās laba aizsardzības stāvokļa sasniegšanas termiņš nav definēts, dalībvalstīm ir jāspēj pierādīt progresu virzībā uz tā nodrošināšanu.¹⁷²

Komisija arī vērsusi uzmanību uz Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 8. un 9. punkta noteikumiem, kas paredz, ka izņēmumu/atkāpju piemērošana Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta kontekstā nedrīkst izraisīt citos ES vides tiesību aktos noteikto mērķu nesasniegšanu. Tas nozīmē, ka situācijā, ja izņēmuma piemērošana būtiski negatīvi ietekmē biotopu vai sugu labvēlīga aizsardzības stāvokļa sasniegšanu, izņēmums nav pieļaujams, ja vien tas nav vienlaikus attaisnojams arī saskaņā ar Biotopu direktīvas 6. panta 3. un 4. punkta nosacījumiem.¹⁷³

Komisija arī skaidrojusi, ka stipri pārveidota ūdens objekta statusa piešķiršana nekādā veidā neietekmē dalībvalsts pienākumus attiecībā pret Dabas direktīvu prasību ievērošanu.¹⁷⁴ Ja Dabas direktīvu ieviešanai vajadzīgs augstāks aizsardzības standarts nekā laba ekoloģiskā potenciāla sasniegšana stipri pārveidota ūdens objekta gadījumā, tad atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 2. punktam tāpat jāievēro stingrākais mērķis.

¹⁶⁹ Links between the Water Framework Directive and Nature Directives. Frequently Asked Questions.

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>

¹⁷⁰ A Starter's Guide: Overview on the main provisions of the Water Framework Directive, the Marine Strategy Framework Directive, the Birds and Habitats Directives, and the Floods Directive: similarities and differences.

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/starter_guide.pdf

¹⁷¹ De Smedt, P. and van Rijswijk, H.F.M.W. (2015). Nature conservation and water management: one battle? In: Ch.-H Born, A. Cliquet, H. Schoukens, D. Misonne, G. van Hoorick (eds.), *The Habitats Directive in its EU Environmental Law Context, European Nature's Best Hope?*, Routledge-Earthscan, 2015, 432. lpp.

¹⁷² Links between the Water Framework Directive and Nature Directives. Frequently Asked Questions.

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>

¹⁷³ Links between the Water Framework Directive and Nature Directives. Frequently Asked Questions.

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>

¹⁷⁴ Links between the Water Framework Directive and Nature Directives. Frequently Asked Questions.

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>

Tabula Nr. 8. ES direktīvu savstarpējās tiešās atsauces.

Ūdens struktūrdirektīva		
Pants	Atsauces uz:	Atsauce
10. panta 2. punkts	Notekūdeņu direktīvu Nitrātu direktīvu	Dalībvalstis nodrošina, ka tiek ieviesti un/vai īstenoti: a) emisiju kontroles pasākumi, pamatojoties uz vislabākajām pieejamām metodēm; vai b) attiecīgas emisiju robežvērtības; vai c) difūzas ietekmes gadījumā - kontroles pasākumi, kas pēc vajadzības ietver vislabāko vides aizsardzības praksi, kas norādīta Notekūdeņu direktīvā un Nitrātu direktīvā .
II pielikuma 1.4. punkts	Notekūdeņu direktīvu Nitrātu direktīvu	Dalībvalstis vāc un saglabā informāciju par ievērojamu antropogēnu spiedienu veidu un apjomu, kādiem var būt pakļautas virszemes ūdenstilpes katrā upju baseinu apgabalā, jo īpaši turpmāk doto. Ievērojama piesārņojuma novērtējums un identificēšana no stacionārajiem avotiem, jo īpaši ar vielām, kas uzskaitītas VIII pielikumā, no pilsētvides, rūpnieciskām, lauksaimnieciskām iekārtām un darbībām, pamatojoties, <i>inter alia</i> , uz informāciju, kas apkopota saskaņā ar Notekūdeņu direktīvas 15. un 17. pantu. Ievērojama piesārņojuma novērtējums un identificēšana no difūziem avotiem, jo īpaši ar vielām, kas uzskaitītas VIII pielikumā, no pilsētvides, rūpnieciskām, lauksaimnieciskām iekārtām un darbībām, pamatojoties, <i>inter alia</i> , uz informāciju, kas apkopota saskaņā ar Nitrātu direktīvas 3., 5. un 6. pantu.
IV pielikuma 1. punkts	Nitrātu direktīvu Notekūdeņu direktīvu Biotopu direktīvu Direktīvu 79/409/EEK	Aizsargāto apgabalu reģistrā, kas paredzēts 6. pantā, iekļauj šādus aizsargāto apgabalu veidus: iv) apgabali, kas ir jutīgi no barības vielu viedokļa, īpaši tie apgabali, kuri noteikti kā jutīgi apgabali saskaņā ar Nitrātu direktīvu , un apgabali, kas noteikti kā jutīgi apgabali saskaņā ar Notekūdeņu direktīvu . v) apgabali, kas noteikti dzīvotņu vai sugu aizsardzībai, ja ūdens resursu stāvokļa saglabāšana vai uzlabošana ir svarīgs to aizsardzības faktors, tostarp attiecīgas <i>Natura 2000</i> teritorijas, kas noteiktas saskaņā ar Biotopu direktīvu un Direktīvu 79/409/EEK .
VI pielikums	Direktīvu 79/409/EEK Notekūdeņu direktīvu Nitrātu direktīvu Biotopu direktīvu	Pasākumu programmās iekļaujamo pasākumu saraksti. A daļa. Pasākumi, kas paredzēti saskaņā ar šādām direktīvām: ii) Direktīva 79/409/EEK ; vii) Notekūdeņu direktīva ; ix) Nitrātu direktīva ; x) Biotopu direktīva .
Biotopu direktīva		
3. pants	Direktīvu 79/409/EEK	<i>Natura 2000</i> tīkls iekļauj īpaši aizsargājamās teritorijas, ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot Direktīvu 79/409/EEK .
7. pants	Direktīvu 79/409/EEK	No šīs direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkta izrietošās saistības aizstāj visas saistības, kas izriet no Direktīvas 79/409/EEK 4. panta 4. punkta pirmā teikuma un kas attiecas uz teritorijām, kuras klasificētas saskaņā ar minētās direktīvas 4. panta 1. punktu vai līdzīgā veidā atzītas saskaņā ar 4. panta 2. punktu, jaunajām saistībām stājoties spēkā ar šīs direktīvas ieviešanas datumu vai ar tādas klasifikācijas vai atzīšanas datumu, ko dalībvalsts veic saskaņā ar Direktīvu 79/409/EEK , ja pēdējais ir vēlāks datums.
Putnu direktīva		
12. pants	Biotopu direktīvu	Dalībvalstis ik pēc sešiem gadiem, vienā gadā ar ziņojumu, kas sagatavots, ievērojot Biotopu direktīvas 17. panta 1. punktu, nosūta Komisijai ziņojumu par pasākumiem, ko tās īstenojušas saskaņā ar šo direktīvu, un šo pasākumu galveno ietekmi. Minēto ziņojumu dara publiski pieejamu, un tajā jo īpaši iekļauj informāciju par šajā direktīvā aizsargāto savvaļas putnu sugu stāvokli un tendencēm, to apdraudējumiem un ietekmējošām slodzēm, to labā veiktajiem aizsardzības pasākumiem un to, kā īpašo aizsargājamo teritoriju tīkls sekmē šīs direktīvas 2. pantā noteikto mērķu sasniegšanu. Komisija ar īstenošanas aktiem nosaka šā punkta pirmajā daļā minētā ziņojuma formātu. Minētā ziņojuma formātu saskaņo ar Biotopu direktīvas 17. panta 1.

		punktā minētā ziņojuma formātu. Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta šīs direktīvas 16.a panta 2. punktā.
Plūdu direktīva		
Preambulas (4) punkts	Ūdens struktūrdirektīvu	Ūdens struktūrdirektīvā paredzēts katram upes baseina apgabalam izstrādāt integrētu apsaimniekošanas plānu, lai sasniegtu labu ekoloģisko stāvokli un ūdens ķīmisko sastāvu, un tas veicinās plūdu ietekmes mazināšanu. Tomēr plūdu riska samazināšana nav viens no minētās direktīvas galvenajiem mērķiem, un tajā nav ņemtas vērā turpmākās pārmaiņas saistībā ar plūdu risku, kas rodas klimata pārmaiņu rezultātā.
Preambulas (17) punkts	Ūdens struktūrdirektīvu	Ūdens struktūrdirektīvā paredzēto upes baseina apsaimniekošanas plānu un šajā direktīvā paredzēto plūdu riska pārvaldības plānu izstrāde ir integrētas upju baseinu apsaimniekošanas pasākumi. Tādēļ abos procesos būtu jāizmanto visu pušu potenciāls, lai panāktu kopēju sinerģiju un ieguvumus, ņemot vērā vides kvalitātes mērķus Ūdens struktūrdirektīvā , nodrošinot efektivitāti un plašu resursu izmantošanu, tajā pašā laikā atzīstot, ka kompetentas iestādes un pārvaldes vienības šajā direktīvā un Ūdens struktūrdirektīvā varētu būt atšķirīgas.
Preambulas (19) punkts	Ūdens struktūrdirektīvu	Gadījumiem, kad ūdens objekti tiek izmantoti daudzfunkcionāliem mērķiem dažādās ilgtspējīgās cilvēka darbības (piemēram, plūdu riska pārvaldībā, ekoloģisku mērķu īstenošanā, iekšzemes ūdeņu kuģošanā vai hidroelektroenerģijas ražošanā) un kad šīs darbības ietekmē ūdens objektus, Ūdens struktūrdirektīvas 4. pantā paredzēts skaidrs un pārskatāms process rīcībai attiecībā uz šādiem izmantojumiem un ietekmi, tostarp iespējami izņēmumi "laba stāvokļa" vai "pasliktināšanās novēršanas" mērķu sasniegšanas gaitā. Ūdens struktūrdirektīvas 9. pantā ir noteikts izmaksu atgūšanas princips.
3. pants	Ūdens struktūrdirektīvu	1. Šīs direktīvas vajadzībām dalībvalstis izmanto mehānismus, kas paredzēti Ūdens struktūrdirektīvas 3. panta 1., 2., 3., 5. un 6. punktā. 2. Šīs direktīvas īstenošanai dalībvalstis tomēr var: a) norīkot citas kompetentas iestādes nekā tās, kas noteiktas saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 3. panta 2. punktu; b) identificēt un iekļaut pārvaldības vienībā dažas piekrastes teritorijas vai atsevišķus upju baseinus, kas nav iekļauti saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 3. panta 1. punktu. Šajos gadījumos dalībvalstis līdz 2010. gada 26. maijam sniedz Komisijai Ūdens struktūrdirektīvas I pielikumā minēto informāciju. Šajā nolūkā jebkuru atsauci uz kompetentām iestādēm un upju baseinu apgabaliem uzskata par atsaucēm uz šajā pantā minētajām kompetentajām iestādēm un pārvaldības vienību. Trijos mēnešos pēc grozījumu stāšanās spēkā dalībvalstis informē Komisiju par visiem grozījumiem informācijā, kas sniegta saskaņā ar šo punktu.
6. pants	Ūdens struktūrdirektīvu	5. Plūdu riska kartēs norāda uz iespējamajām ar plūdiem saistītajām nelabvēlīgajām sekām 3. punktā minētajos scenārijos, izmantojot šādus parametrus: c) iespējami ietekmētos aizsargātos apgabalus, kā noteikts Ūdens struktūrdirektīvas IV pielikuma 1. punkta i), iii) un v) apakšpunktā;
7. pants	Ūdens struktūrdirektīvu	Plūdu riska pārvaldības plānos ņem vērā būtiskus aspektus, piemēram, izmaksas un ieguvumus, plūdu apmēru un plūdu izplatīšanās ceļus un teritorijas, kas spēj aizturēt plūdus, piemēram, dabiskās palienes, Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta vides aizsardzības mērķus, augsnes un ūdens apsaimniekošanu, telpisko plānošanu, zemes izmantojumu, dabas aizsardzību, navigācijas un ostu infrastruktūru.
9. pants	Ūdens struktūrdirektīvu	Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai koordinētu šīs direktīvas piemērošanu ar Ūdens struktūrdirektīvas piemērošanu, koncentrējoties uz iespējām uzlabot efektivitāti un informācijas apmaiņu, kā arī panākt kopēju sinerģiju un labvēlīgus risinājumus, ņemot vērā vides kvalitātes mērķus, kas noteikti Ūdens struktūrdirektīvas 4. pantā. Jo īpaši: 1) iespējamo plūdu postījumu pirmo karšu un plūdu riska pirmo karšu izstrādi un šo karšu turpmāku pārskatīšanu, kā minēts šīs direktīvas 6. un 14. pantā, veic tā, lai tajās ietvertā informācija būtu saskanīga ar attiecīgo informāciju, kas sniegta saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvu . Tās koordinē ar Ūdens struktūrdirektīvas 5. panta 2. punktā paredzētajiem pārskatiem un var tikt iekļautas tajos;

		2) plūdu riska pārvaldības pirmo plānu izstrādi un šo plānu turpmāku pārskatīšanu, kā minēts šīs direktīvas 7. un 14. pantā, veic, koordinējot ar Ūdens struktūrdirektīvas 13. panta 7. punktā paredzētajiem upju baseinu apsaimniekošanas plānu pārskatiem, un vajadzības gadījumā minētos plānus iekļauj šajos pārskatos; 3) visu ieinteresēto pušu aktīvu iesaisti atbilstīgi šīs direktīvas 10. pantam attiecīgā gadījumā koordinē ar ieinteresēto pušu aktīvu iesaisti atbilstīgi Ūdens struktūrdirektīvas 14. pantam.
12. pants	Ūdens struktūrdirektīvu	1. Komisijai palīdz komiteja, kas izveidota saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 21. pantu.
Pielikums	Ūdens struktūrdirektīvu	A. Plūdu riska pārvaldības plāni. I. Pirmo plūdu riska pārvaldības plānu elementi: 4) kopsavilkums, kas ietver pasākumus un prioritāšu piešķiršanu tiem, lai sasniegtu attiecīgos plūdu riska pārvaldības mērķus, tostarp pasākumus, kas veikti saskaņā ar 7. pantu, un ar plūdiem saistītus pasākumus, kas veikti saskaņā ar citiem Kopienas tiesību aktiem, tostarp Ūdens struktūrdirektīvu. II. Plāna īstenošanas apraksts: 3) kompetento iestāžu saraksts un, vajadzības gadījumā, jebkurā starptautiskā upju baseinu apgabalā veiktas koordinēšanas un ar Ūdens struktūrdirektīvu veiktas koordinēšanas apraksts.
Jūras stratēģijas pamatdirektīva		
3. pants	Ūdens struktūrdirektīvu	Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas: b) piekrastes ūdeņi, kā tie noteikti Ūdens struktūrdirektīvā, un to jūras dibens un dzīles, ciktāl uz noteiktiem jūras vides ekoloģiskā stāvokļa aspektiem jau neattiecas minētā direktīva vai citi Kopienas tiesību akti;
6. pants	Ūdens struktūrdirektīvu	Koordināciju un sadarbību vajadzības gadījumā attiecina arī uz visām dalībvalstīm, kas ir jūras reģiona vai apakšreģiona ūdens sateces baseinā, ietverot valstis, kam nav izejas uz jūru, lai ļautu dalībvalstīm, kas ir šajā jūras reģionā vai apakšreģionā, pildīt pienākumus saskaņā ar šo direktīvu, izmantojot pastāvošās sadarbības struktūras, kas noteiktas šajā direktīvā vai Ūdens struktūrdirektīvā .
8. pants	Ūdens struktūrdirektīvu	2. Šā panta 1. punktā minētajos analīzes procesos ņem vērā ar piekrastes, pārejas un teritoriālajiem ūdeņiem saistītus elementus atbilstīgi pašreizējiem Kopienas tiesību aktiem, īpaši Ūdens struktūrdirektīvas attiecīgajiem noteikumiem. Lai nodrošinātu jūras vides stāvokļa visaptverošu novērtējumu, ņem vērā vai izmanto par pamatu arī citus attiecīgus novērtējumus, piemēram, reģionālo jūras konvenciju kontekstā kopīgi izstrādātos novērtējumus.
11. pants	Biotopu direktīvu Putnu direktīvu	Monitoringa programmas atbilst jūras vides reģioniem vai apakšreģioniem un balstās uz novērtējuma un monitoringa nosacījumiem, kas paredzēti attiecīgos Kopienas tiesību aktos, tostarp Biotopu direktīvā un Putnu direktīvā , vai starptautiskos nolīgumos.
13. pants	Ūdens struktūrdirektīvu Notekūdeņu direktīvu Biotopu direktīvu Putnu direktīvu	2. Atbilstīgi 1. punktam izstrādātos pasākumus dalībvalstis integrē pasākumu programmā, ņemot vērā attiecīgos pasākumus, kas paredzēti Kopienas tiesību aktos, jo īpaši Ūdens struktūrdirektīvā, Notekūdeņu direktīvā, kā arī turpmāk pieņemtos tiesību aktos vai starptautiskos nolīgumos. 4. Saskaņā ar šo pantu izveidotās pasākumu programmās iekļauj telpiskās aizsardzības pasākumus, sekmējot vienotus un reprezentatīvus aizsargāto jūras teritoriju tīklus, pienācīgi ietverot dabisko ekosistēmu daudzveidību, piemēram, īpaši aizsargājamas teritorijas saskaņā ar Biotopu direktīvu, īpaši aizsargājamas teritorijas saskaņā ar Putnu direktīvu un tādu aizsargājamo jūras teritoriju izmantošanu, par ko Kopiena vai attiecīgās dalībvalstis panākušas vienošanos saskaņā ar starptautiskiem vai reģionāliem nolīgumiem, kuros tās ir puses.
Invazīvo sugu regula		
13. pants	Jūras stratēģijas pamatdirektīvu	1. Dalībvalstis 18 mēnešos no dienas, kad pieņemts Savienības saraksts, veic visaptverošu analīzi par invazīvo sugu izplatīšanos, kas rada bažas Savienībai, neapzinātas introdukcijas un izplatīšanās ceļiem vismaz savā teritorijā, kā arī savos jūras ūdeņos, kā definēts Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 3. panta 1. punktā, un nosaka tos izplatības ceļus, attiecībā uz kuriem vajadzīga prioritāra rīcība ("prioritāri izplatības ceļi") sakarā ar sugu, kas pa šiem izplatīšanās ceļiem ienāk Savienībā, daudzumu vai iespējamo kaitējumu.

14. pants	Biotopu direktīvu Ūdens struktūrdirektīvu Jūras stratēģijas pamatdirektīvu	2. Uzraudzības sistēma, kas minēta šā panta 1. punktā: c) izmanto attiecīgus noteikumus par vērtēšanu un monitoringu, kas paredzēti Savienības tiesību aktos vai starptautiskos nolīgumos, ir saderīgi ar šādiem noteikumiem un nepārkāpj ar tiem, kā arī izmanto informāciju, ko sniedz esošās uzraudzības un monitoringa sistēmas, kuras minētas Biotopu direktīvas 11. pantā, Ūdens struktūrdirektīvas 8. pantā un Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 11. pantā;
22. pants	Jūras stratēģijas pamatdirektīvu Biotopu direktīvu Ūdens struktūrdirektīvu	1. Pildot šajā regulā paredzētos pienākumus, dalībvalstis dara visu iespējamo, lai nodrošinātu ciešu koordināciju ar visām attiecīgajām dalībvalstīm, un, kad tas ir praktiski iespējami un piemēroti, izmanto pastāvošās struktūras, kuras izveidotas ar reģionāliem vai starptautiskiem nolīgumiem. Attiecīgās dalībvalstis jo īpaši cenšas nodrošināt koordināciju ar citām dalībvalstīm, ar ko tām ir: a) kopīgi jūras apakšreģioni saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 4. panta 2. punktu – attiecībā uz jūras organismu sugām; b) kopīgi bioģeogrāfiski reģioni saskaņā ar Biotopu direktīvas 1. panta c) punkta iii) apakšpunktu – attiecībā uz sugām, kas nav jūras organismu sugas; c) kopīgas robežas; d) kopīgi upju baseini saskaņā ar Direktīvas Ūdens struktūrdirektīvas 2. panta 13. punktu – attiecībā uz saldūdens organismu sugām; vai e) jebkādi citi kopīgi jautājumi.

3. NO ES TIESĪBU AKTIEM IZRIETOŠO PRASĪBU ATTIECINĀJUMS UZ LUBĀNA EZERU

3.1. Lubāns Ūdens struktūrdirektīvas kontekstā

Lubāns atrodas Daugavas upju baseinu apgabalā. Daugavas upju baseinu apgabalā kopumā ir izdalīti 64 upju un 181 ezeru ūdensobjekts, t.sk. 13 stipri pārveidoti upju ūdensobjekti un 2 stipri pārveidoti ezeru ūdensobjekti.¹⁷⁵

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 3. punktā noteikti gadījumi, kuros dalībvalstis var atzīt virszemes ūdenstilpi kā mākslīgu vai stipri pārveidotu. Šīs prasības pārņemtas ŪAL 4. panta pirmajā daļā. **Lubāns** (E085SP) Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā 2016.-2021. gadam **atzīts par stipri pārveidotu ūdensobjektu**. Šāds statuss Daugavas upju baseinu apgabalā piešķirts vēl tikai vienam ezeram – Spruktu ūdenskrātuvei (E101SP). Līdzās Lubānam par stipri pārveidotiem ūdens objektiem atzīti arī ar Lubāna ekosistēmu cieši saistīti upju ūdens objekti: Meirānu kanāls (D441SP), Iča (D456SP), Rēzekne (D462SP) un Aiviekste (D530SP).

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā noteikts vides aizsardzības mērķis attiecībā uz stipri pārveidotiem ūdens objektiem: *iii) dalībvalstis aizsargā, stiprina un atjauno visus mākslīgus un stipri pārveidotus ūdens objektus, nolūkā panākt labu ekoloģisko potenciālu un labus virszemes ūdeņu ķīmiskos rādītājus vēlākais 15 gadus pēc šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas (..)*. Šī prasība ietverta ŪAL 11. panta pirmās daļas 2. punktā. Tādējādi **uz stipri pārveidotiem ūdens objektiem tiek attiecināti citādāki vides aizsardzības mērķi** salīdzinājumā ar tiem, kas noteikti attiecībā uz “parastajiem” ūdens objektiem.

No Apsaimniekošanas plāna (2016.-2021.) 5.3.pielikuma izriet, ka **attiecībā uz Lubānu piemērots “kvalitātes izņēmums”** (skatīt tabulu Nr. 9), kas nozīmē **mērķa samazinājumu (izņēmumu) Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkta kontekstā**.

Tabula Nr. 9. Kvalitātes mērķi un izņēmumi ūdensobjektiem¹⁷⁶.

ŪO kods	ŪO nosaukums	Ekoloģiskā kvalitāte	Kvalitātes mērķis	Risks	Ekoloģiskās kvalitātes izņēmums	Ķīmiskā kvalitāte	Kvalitātes mērķis	Ķīmiskās kvalitātes izņēmums
E085SP	Lubāns	3	3	jā	Kvalitātes izņēmums*	laba	nepaslikti nāšanās	nav
D530SP	Aiviekste	4	2	jā	nav			
D468	Aiviekste	3	2	nē	nav			
D441SP	Meirānu kanāls	3	2	jā	nav			
D464SP	Rēzekne	2	2	nē	nav			

¹⁷⁵ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2016.-2021.gadam. LVGMC. 2015.

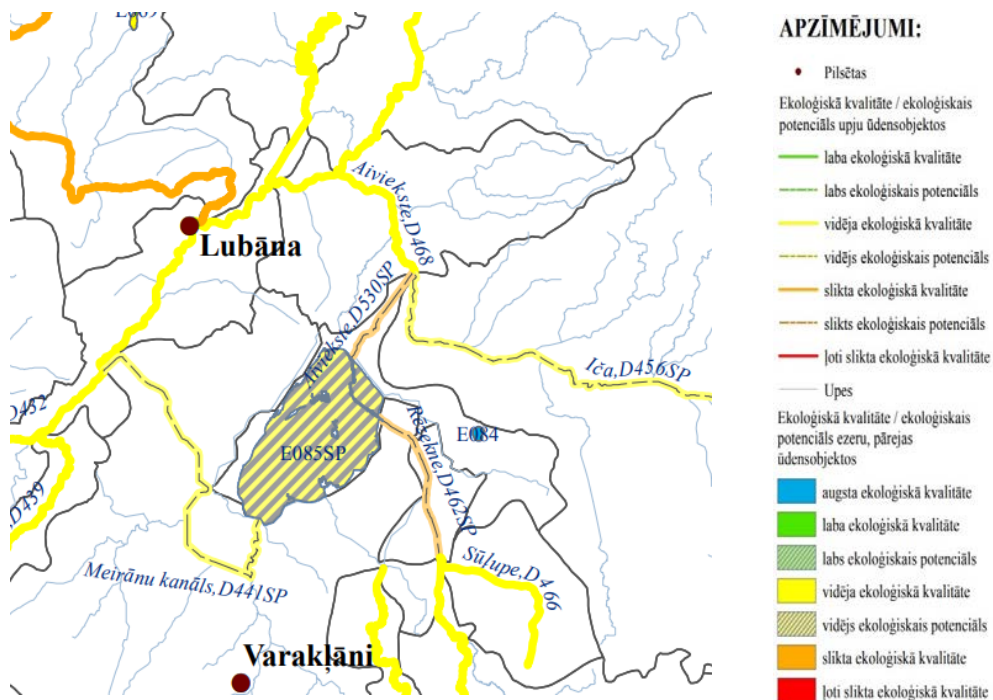
https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Daugavas_upju_baseinu_apgabala_apsaimniekosanas_plans_2016_-2021_g_final.pdf

¹⁷⁶ Izraksts no Apsaimniekošanas plāna (2016.-2021.) 5.3.pielikuma.

D456SP	Iča	3	2	nē	nav			
D451	Bolupe	3	2	jā	nav			
* Apsaimniekošanas plāna (2016.-2021.) 8.1. pielikums.								

Daugavas upju baseinu apgabala Virszemes ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte pēc 2009.-2014.g. monitoringa cikla rezultātiem¹⁷⁷.

Arī Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.) norādīts, ka **Lubāna ekoloģiskais potenciāls vērtējams kā “vidējs”**¹⁷⁸.

Papildus jāatzīmē, ka Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.) ŪO Meirānu kanāls (D441MV) ekoloģiskais potenciāls ir novērtēts kā “ļoti slikts”, kā arī ŪO Maltas-Rēzeknes kanāls (D537MV) provizorisks ekoloģiskais potenciāls ir “ļoti slikts”.¹⁷⁹

Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.) sniegts ķīmiskās kvalitātes novērtējuma apkopojums katrai monitoringa stacijai. Lubāna ezera novērtējumu stacijā **kopējā ķīmiskā kvalitāte novērtēta kā “slikta”**¹⁸⁰. Vielas, kas nosaka sliktu ķīmisko kvalitāti: *BDE summa (zivis)*; *dzīvsudrabs (zivis)*. Slikta ķīmiskā kvalitāte konstatēta arī Rēzeknes upes novērojumu stacijās, kā arī Aiviekstes stacijā (augšpus Ičas).

¹⁷⁷ Izraksts no Apsaimniekošanas plāna 4.6.pielikuma.

¹⁷⁸ Apsaimniekošanas plāna (2022.-2027.) 3.3.a.pielikums.

¹⁷⁹ Apsaimniekošanas plāna (2022.-2027.) 3.3.a.pielikums.

¹⁸⁰ Apsaimniekošanas plāna (2022.-2027.) 3.5.1.b.pielikums. Upju un ezeru ūdensobjektu un monitoringa staciju ķīmiskās kvalitātes novērtējuma kopsavilkums 2015. - 2019. gadam.

Saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punktu dalībvalstis attiecībā uz konkrētām ūdenstilpēm var censties sasniegt mazāk stingrus vides aizsardzības mērķus nekā tos, kas noteikti Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punktā, ja tās tā ietekmējusi cilvēku darbība, kā noteikts Ūdens struktūrdirektīvas 5. panta 1. punktā, vai to dabīgais stāvoklis ir tāds, ka šo mērķu sasniegšana būtu neiespējama vai nesamērīgi dārga, un, ja ir izpildīta virkne kumulatīvu nosacījumu (skatīt tabulu Nr. 2).

Ja vairumam ūdens objektu sasniedzamais kvalitātes mērķis ir noteikts "labā ekoloģiskā kvalitāte", tad **attiecībā uz Lubānu izvirzīts mazāks mērķis – "vidēja ekoloģiskā kvalitāte"** jeb stāvokļa nepasliktināšanās.

Pamatojums šāda izņēmuma piemērošanai norādīts Apsaimniekošanas plāna (2016.-2021.) 8.1.pielikumā – ***"Nenoteiktība (problēmas cēlonī). Nepieciešams komplekss izvērtējums par pasākumu efektu, jo sateces baseins ir arī Natura 2000 teritorija (putni), kur vides kvalitātes mērķi var būt konfliktējoši ar ūdens kvalitātes mērķiem"***.

Apsaimniekošanas plāns (2016.-2021.) nesatur izvērstu pamatojumu Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punktā noteiktā izņēmuma piemērošanai. Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkts paredz, ka izņēmuma piemērošana pieļaujama, ja tiek izpildīti visi četri (a-d) izņēmuma piemērošanas nosacījumi (skatīt tabulu Nr. 2). Konkrētajā gadījumā attiecībā uz Lubānu secināms, ka Apsaimniekošanas plānā (2016.-2021.) nav izvērsti argumentēti Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkta a) un b) apakšpunktu nosacījumu izpilde. Apsaimniekošanas plānā iekļautais apgalvojums, ka *sateces baseins ir arī Natura 2000 teritorija (putni), kur vides kvalitātes mērķi var būt konfliktējoši ar ūdens kvalitātes mērķiem*, detalizētāk nav izvērsti un līdz ar to nav iespējams iepazīties ar šāda secinājuma pamatojumu.

Eiropas Komisija skaidrojusi Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkta iekšējo struktūru, shematiski atainojot izņēmuma piemērošanas kārtību¹⁸¹. Neviens no tiesību normā ietvertajiem nosacījumiem nav formāls, un katram no tiem ir nozīme, lai noteiktu, vai pastāv pamats piemērot mērķa samazinājumu. Lubāna gadījumā Apsaimniekošanas plāns (2016.-2021.) satur ļoti lakonisku pamatojumu, kas neļauj izsekot mērķa samazinājuma noteikšanas analītiskajam procesam.

Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.) šī pētījuma tapšanas brīdī attiecībā uz Lubānu vēl nav definēti piemērojamie izņēmumi.

Ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes/potenciāla vērtēšanas kontekstā svarīgi atzīmēt, ka Apsaimniekošanas plānā (2016.-2021.) kritiski vērtēta ūdens objektu kvalitātes vērtējumu ticamība. Apsaimniekošanas plānā (2016.-2021.) norādīts, ka: *"pēc 2009.-2014.g. monitoringa cikla rezultātiem, Daugavas upju baseinu apgabalā labai ekoloģiskai kvalitātei/potenciālam neatbilst 47 dabiskas izcelsmes upju ūdensobjekti, 9 SPŪO, 137 dabiskas izcelsmes ezeru ūdensobjekti un 1 stipri pārveidots*

¹⁸¹ Common Implementation Strategy for the water Framework Directive (2000/60/EC). Guidance Document No. 20. Guidance Document on Exemptions to the environmental objectives. 21.lpp.

https://circabc.europa.eu/sd/a/2a3ec00a-d0e6-405f-bf66-60e212555db1/Guidance_documentN%C2%B020_Mars09.pdf

ezeru ūdensobjekts. Tomēr 136 gadījumos jeb **70% gadījumu vērtējuma ticamība ir uzskatāma par zemu**¹⁸².

Arī attiecībā uz Lubāna ekoloģiskās kvalitātes vērtējumu atzīts, ka tā ticamība uzskatāma par zemu. Apsaimniekošanas plānā (2016.-2021.) paskaidroti dažādi faktori, kas nosaka to, ka ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes/potenciāla vērtējuma ticamība uzskatāma par zemu. Piemēram, zema ticamība ir tikai uz fizikāli ķīmisko rādītāju datiem balstītam vērtējumam vai ekspertu vērtējumam par tādu ūdensobjektu kvalitāti, par kuriem nav pieejami monitoringa dati, kā arī nav veikti šo ūdensobjektu apsekojumi zinātnisko pētījumu ietvaros.

Ūdens struktūrdirektīvas 6. panta 1. punkts nosaka, ka dalībvalstis nodrošina reģistra vai reģistru izveidi visiem apgabaliem, kas atrodas katrā upes baseinā, kurš apzīmēts kā tāds, kam vajadzīga īpaša aizsardzība saskaņā ar īpašiem Kopienas tiesību aktiem virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu aizsardzībai vai dzīvotņu un sugu, kas tieši atkarīgas no ūdens, saglabāšanai.

Ūdens struktūrdirektīvas IV pielikuma 1. punktā noteikts, ka aizsargāto apgabalu reģistrā, kas paredzēts 6. pantā, iekļauj šādus **aizsargāto apgabalu veidus**:

- a) apgabali, kas noteikti tāda ūdens ieguvei, kurš paredzēts patēriņam cilvēku uzturā saskaņā ar 7. pantu;
- b) apgabali, kas noteikti ekonomiski nozīmīgu ūdensaugu un ūdensdzīvnieku sugu aizsardzībai;
- c) ūdenstilpes, kas noteiktas kā rekreācijas ūdeņi, tostarp apgabali, kas paredzēti kā pludmales saskaņā ar Direktīvu 76/160/EEK;
- d) apgabali, kas ir jutīgi no barības vielu viedokļa, īpaši tie apgabali, kuri noteikti kā jutīgi apgabali saskaņā ar Nitrātu direktīvu, un apgabali, kas noteikti kā jutīgi apgabali saskaņā ar Notekūdeņu direktīvu;
- e) apgabali, kas noteikti dzīvotņu vai sugu aizsardzībai, ja ūdens resursu stāvokļa saglabāšana vai uzlabošana ir svarīgs to aizsardzības faktors, tostarp attiecīgas *Natura 2000* teritorijas, kas noteiktas saskaņā ar Biotopu direktīvu un Putnu direktīvu.

Lubāns iekļauts aizsargāto apgabalu reģistrā atbilstoši vairākiem no Ūdens struktūrdirektīvas IV pielikuma 1. punktā norādītajiem kritērijiem:

- 1) **Lubāns kā nozīmīga karpveidīgo zivju aizsardzības vieta.** Saskaņā ar Ministru kabineta 2002. gada 12.marta noteikumu Nr. 118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" 2.¹ pielikuma "Prioritārie zivju ūdeņi. II. Ezeri, kas noteikti par prioritārajiem zivju ūdeņiem" 2.tabulas 25. punktu Lubāns noteikts kā prioritārais karpveidīgo zivju ūdens.
- 2) **Lubāns kā rekreācijas ūdens.** Saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 28.novembra noteikumu Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība" 2.pielikuma "Iekšzemes peldvietas" 13.1.apakšpunktu Lubāna ezera peldvieta

¹⁸² Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2016.-2021.gadam. LVGMC. 2015. 140 lp.

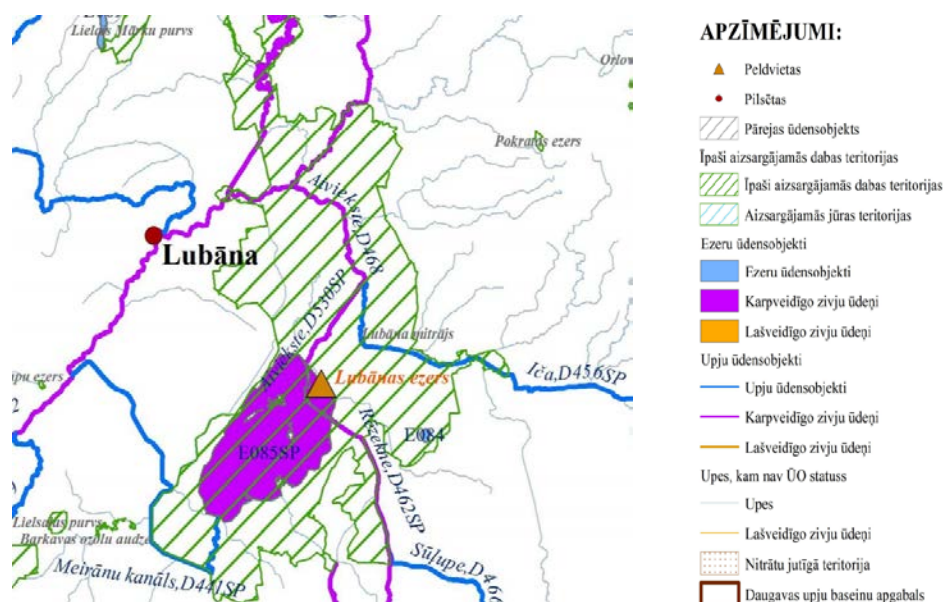
https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Daugavas_upju_baseinu_apgabala_apsaimniekosanas_plans_2016_-2021_g_final.pdf

Gaigalavas pagastā, Rēzeknes novadā atzīta par iekšzemes peldvietu. Veselības inspekcijas sagatavotajā peldvietas aprakstā norādīts, ka Lubānas ezera peldvietas ūdeni, pamatojoties uz visiem mērījumu datiem, var klasificēt kā izcilas kvalitātes ūdeni gan pēc *E. Coli*, gan pēc zarnu enterokoku rādītāja.¹⁸³

- 3) **Lubāns kā notekūdeņu jutīga teritorija.** Saskaņā ar MK noteikumu Nr. 34 30. punktu visa Latvijas teritorija (tajā skaitā Lubāns) ir noteikta par īpaši jutīgu teritoriju, uz kuru attiecas paaugstinātas prasības komunālo notekūdeņu attīrīšanai.
- 4) **Lubāns kā *Natura 2000* teritorija.** Lubāns atrodas dabas lieguma “Lubāna mitrājs” teritorijā, kas iekļauta Latvijas *Natura 2000* — Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā¹⁸⁴ kā teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu (tajā skaitā putnu) un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai.

Aizsargātie apgabali¹⁸⁵.

Uzliekot pienākumu dalībvalstīm veidot aizsargāto apgabalu reģistrus, tiek veicināts, ka ūdens objektu apsaimniekošanas plānos tiek identificētas un ievērtētas arī daudzas citas ar ūdeņu aizsardzību saistītas specifiskas funkcijas. Tas palīdz noteikt “visstingrāko mērķi” Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 2. punkta kontekstā, kā arī ievērot 4. panta 8. punktā noteikto pienākumu nodrošināt saskaņotību ar citu ES vides aizsardzības tiesību aktu īstenošanu.

¹⁸³ Lubānas ezera peldvietas apraksts. Veselības inspekcija. 2017. 20. lpp.

¹⁸⁴ https://www.vi.gov.lv/sites/vi/files/data_content/lubanas20ezera20peldvietas20udens20apraksts1.pdf

¹⁸⁴ Likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" pielikuma "Latvijas Natura 2000 — Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju saraksts" 339. punkts.

¹⁸⁵ Izraksts no Apsaimniekošanas plāna (2016.-2021.) 3.1.pielikuma.

Apsaimniekošanas plānā (2016.-2021.) norādīts, ka, izvērtējot virszemes ūdensobjektu atbilstību aizsargājamo teritoriju kvalitātes prasībām Daugavas upju baseinu apgabalā, tiem ir noteikti sekojoši kvalitātes mērķi:

- a) *prioritārajiem zivju ūdeņiem mērķis ir kvalitātes nepasliktināšanās, bet atsevišķos gadījumos nepieciešami arī konkrētu rādītāju uzlabojumi;*
- b) *peldvietu ūdeņiem mērķis ir kvalitātes nepasliktināšanās;*
- c) *notekūdeņu īpaši jutīgajai teritorijai mērķis ir prasību izpilde komunālo notekūdeņu attīrīšanai;*
- d) *īpaši aizsargājamām dabas teritorijām mērķis ir ES nozīmes aizsargājamo saldūdens biotopu kvalitātes nepasliktināšanās, kā arī dažos gadījumos ir jāizvērtē iespējas panākt aizsargājamo saldūdens biotopu stāvokļa uzlabošanu.¹⁸⁶*

Tabula Nr. 10. Kvalitātes mērķi prioritārajiem zivju ūdeņiem, balstoties uz 2006.- 2014.g. perioda datu novērtējumu¹⁸⁷.

ŪO kods	ŪO nosaukums	Prioritāro zivju ūdeņu kvalitāte	Cēlonis	Mērķis
E085SP	Lubāns	pārsniegums	fenoli (K)	fenolu atbilstība
D530SP	Aiviekste	nav pārsniegumu		nepasliktināšanās
D468	Aiviekste	nav pārsniegumu		nepasliktināšanās
D451	Bolupe	pārsniegums	NH4 (K)	NH4 (K) atbilstība

ŪAL 12. panta otrā un trešā daļa nosaka, ka šajā likumā noteikto termiņu vides kvalitātes mērķu sasniegšanai atsevišķos ūdensobjektos var pagarināt, ja attiecīgā ūdensobjekta stāvoklis šajā laikā nepasliktinās un ja tā stāvokli nevar pilnībā uzlabot šajā likumā noteiktajā termiņā, pastāvot vienam no šādiem iemesliem: 1) tehnisku iemeslu dēļ nepieciešamo uzlabojumu līmeni iespējams sasniegt ilgākā laikā, nekā paredz likumā noteiktais termiņš; 2) uzlabojumu pabeigšanas izmaksas likumā noteiktajā termiņā ir nesamērīgi augstas; 3) dabas apstākļi nepieļauj ūdensobjekta stāvokļa uzlabošanu likumā noteiktajā termiņā. Iemeslus termiņa pagarinājumam norāda apsaimniekošanas plānā. Termiņa pagarinājums nedrīkst pārsniegt 12 gadus, izņemot gadījumus, kad dabas apstākļi neļauj sasniegt vides kvalitātes mērķus minētajā laikā. Šis regulējums izriet no Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 4. punkta.

¹⁸⁶ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2016.-2021.gadam. LVGMC. 2015. 140 lp.

https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Daugavas_upju_baseinu_apgabala_apsaimniekosanas_plans_2016_-2021_g_final.pdf

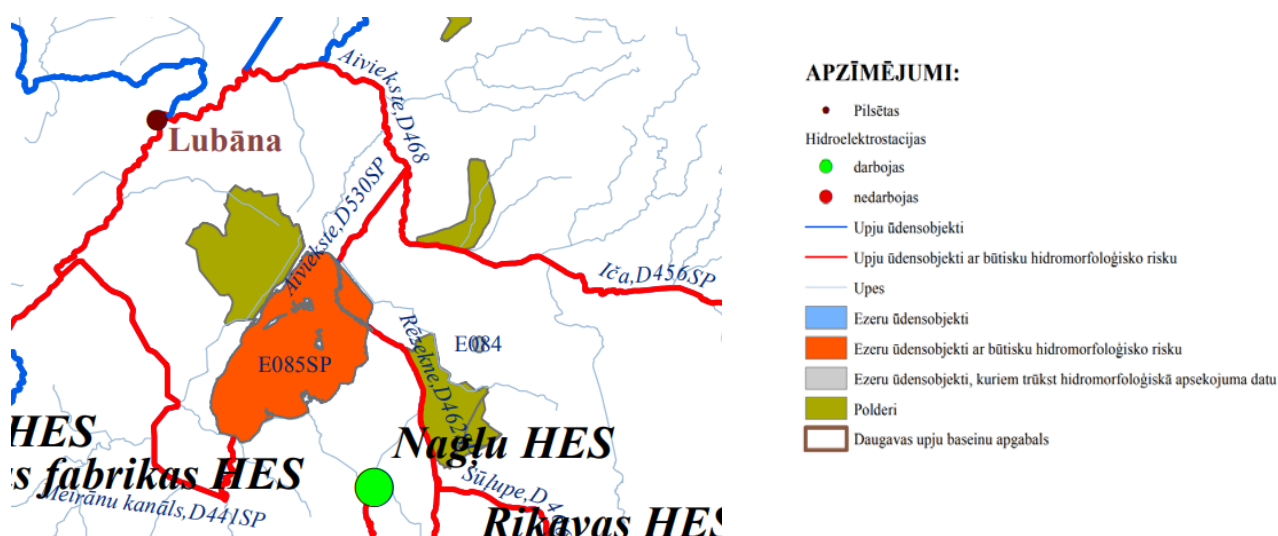
¹⁸⁷ Izraksts no Apsaimniekošanas plāna 5.1.pielikuma.

Lubāns ir iekļauts MK noteikumu Nr. 418¹⁸⁸ 2.pielikumā kā **ezers, kurā pastāv risks nesasniegt ūdens apsaimniekošanas likumā noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli paredzētajā termiņā (riskā ūdensobjekts)**. Kā būtiskākie riska cēloņi norādīti hidromorfoloģiskie pārveidojumi un plūdu risks.

Apsaimniekošanas plāna (2016.-2021.) 2.16.pielikumā Lubāns iekļauts kā būtiski ietekmēts ūdensobjekts hidromorfoloģisko pārveidojumu dēļ. Identificētās slodzes: stipri pārveidotais ūdensobjekts; iztekošās Aiviekstes upes, ietekošās Rēzeknes upes regulēšana; kanālveida gultnes (apvadkanāli); zivju dīķi; 2 dambji bez zivju ceļa; aizsprosts ar slūžām; Krēslītes un Zvidzienes polderi. Lubāns klasificēts kā būtiska riska ūdensobjekts.

Hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekme¹⁸⁹.

MK noteikumu Nr. 418 7. punkts paredz, ka valsts institūcijas izstrādā attīstības plānošanas dokumentus un plāno un saskaņo attiecīgo dokumentu īstenošanai paredzēto darbību uzsākšanu tā, lai novērstu vai mazinātu būtiskāko riska cēloņu negatīvo ietekmi uz riska ūdensobjektiem un tādējādi sekmētu stāvokļa uzlabošanu tajos.

Lai novērstu vai mazinātu iespējamo negatīvo ietekmi uz riska ūdensobjektu ķīmisko vai ekoloģisko stāvokli (tai skaitā hidroloģisko un morfoloģisko stāvokli) un pakāpeniski to uzlabotu, vides aizsardzības institūcijas (piemēram, VVD) jāņem vērā būtiskākos riska cēloņus un virkni citu aizsardzības prasību, piemēram, pārskata nosacījumus, kuri ietverti A vai B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā vai ūdens resursu lietošanas atļaujā darbībām riska ūdensobjektā, izvērtējot nepieciešamību samazināt noteiktos emisijas limitus vai mainīt ūdens resursu lietošanas nosacījumus.

¹⁸⁸ MK 31.05.2011. noteikumi Nr.418 "Noteikumi par riska ūdensobjektiem". <https://likumi.lv/ta/id/231084-noteikumi-par-riska-udensobjektiem>

¹⁸⁹ Izraksts no Apsaimniekošanas plāna (2016.-2021.) 2.15.pielikuma.

Lai veicinātu ŪAL noteikto mērķu sasniegšanu riska ūdensobjektos, izstrādājot tiesību aktus un attīstības plānošanas dokumentus ES finansējuma un citu finanšu instrumentu piesaistei un izmantošanai, tajos iekļauj pasākumus, kas ļauj kvantitatīvi samazināt negatīvo ietekmi uz riska ūdensobjektiem (9. punkts).

3.2. Lubāns Plūdu direktīvas kontekstā

Jau vēsturiski Lubāna zemiene ir apliecinājusi sevi kā nozīmīga applūstoša teritorija. Pirms hidrotehnisko būvju izveides pavasaros ezers regulāri pārplūda un appludināja apkārtējos klānus (20. gadsimta 20. - 30. gados vairākkārt appludināja ~ 650 km² platību). 1956. gada pavasarī applūda vairāk nekā 700 km² liela teritorija.¹⁹⁰

Sākotnējo plūdu novērtējumā 2019. – 2024. gadam¹⁹¹ norādīts, ka: “*Lubāna zemienes teritorijā 2010. gada pavasarī intensīvas sniega kušanas rezultātā ir fiksēti plūdi, kas nodarījuši lielus zaudējumus gan lauksaimniekiem, gan apkārtējo ciemu un pilsētu iedzīvotājiem. Pēc Lubānas novērojumu stacijas datiem, 2010. gadā palu maksimālais ūdens līmenis Aiviekstes augštecē sasniedza 6% varbūtības plūdu atzīmi (93.49 m BS jeb 93.63 m LAS), bet 2013. gada pavasarī – pat 4% varbūtības plūdu atzīmi (93.59 m BS jeb 93.73 m LAS). 2010. gada 4. maijā augstais Lubānas ezera ūdens līmenis pārrāva Kalnagala slūžas – tika bojāts slūžu aizvara mehānisms un ūdens appludināja 127 hektāru lielu teritoriju Madonas novada Ošupes un Barkavas pagastos. Astoņām saimniecībām toreiz kopumā tika nodarīti zaudējumi 15 075 latu (21 450 euro) apmērā. Savukārt, Aiviekstes lejtecē (Iejpus Aiviekstes HES) 2010. gada pavasarī tika reģistrēts augstākais ūdens līmenis kopš hidroloģisko novērojumu sākuma (1967. gadā). Ledus sastrēguma rezultātā ūdens līmenis paaugstinājās līdz atzīmei 82.16 m BS (82.30 m LAS). Šāds ūdens līmenis atbilst plūdiem ar atkārhošanās biežumu reizi 67 gados (1.5% varbūtība)”.*

Novērtējumā arī norādīts, ka ir veiktas investīcijas plūdu riska novēršanai – veikta Lubāna ezera hidrotehnisko būvju kompleksa aizsargspēju palielināšana piegulošo teritoriju aizsardzībai pret plūdu draudiem – 1.kārta. Dienvidaustrumu dambja rekonstrukcija (2013. – 2015.g.). Projekta kopējās izmaksas – 1 898 021,54 euro. Projektēšanas darbi uzsākti Valsts nozīmes meliorācijas sistēmas Lubānas ezera Ziemeļu dambis un zemtekas Mazā Rēzeknīte Rēzeknes novadā atjaunošanai.

VARAM ar 2020. gada 11.aprīļa rīkojumu Nr. 1-2/45¹⁹² ir apstiprinājusi iespējamo plūdu postījumu un plūdu riska kartes. Atbilstoši rīkojuma 34.pielikumam **Lubāna zemiene ir uzskatāma par nacionālas nozīmes plūdu riska teritoriju pavasara palos.**

Saskaņā ar Apsaimniekošanas plānu (2022.-2027.) Lubānas zemiene novērtēta kā augstas prioritātes plūdu riska teritorija. Augstāka prioritāte Daugavas upju baseinu apgabalā noteikta tikai Rīgas pilsētai.¹⁹³ Augstākais punktu skaits noteikts kategorijā “lielas nozīmes ceļi” un salīdzinoši augsts punktu skaits (75 no 100) noteikts arī kategorijā “lauksaimniecībā izmantojamās zemes”.

Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.) norādīti šādi Lubānas zemienes plūdu apdraudēto teritoriju raksturlielumi¹⁹⁴:

¹⁹⁰ Apsīte E. Lubāns. LATVIJA. ZEME, DABA, TAUTA, VALSTS. Nikodemus O., Kļaviņš M., Krišjāne Z., Zelčs V. (zin.red.). Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, 2018, 307.lpp.

¹⁹¹ Sākotnējais plūdu novērtējums 2019. – 2024.gadam. LVĢMC. 2018.

https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Sakotnejsais_pludu_riska_NO_VERTIJUMS.pdf

¹⁹² VARAM 11.04.2020. rīkojums Nr.1-2/45 “Par iespējamo plūdu postījumu vietu karšu un plūdu riska karšu apstiprināšanu”.

https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Rikojums.pdf

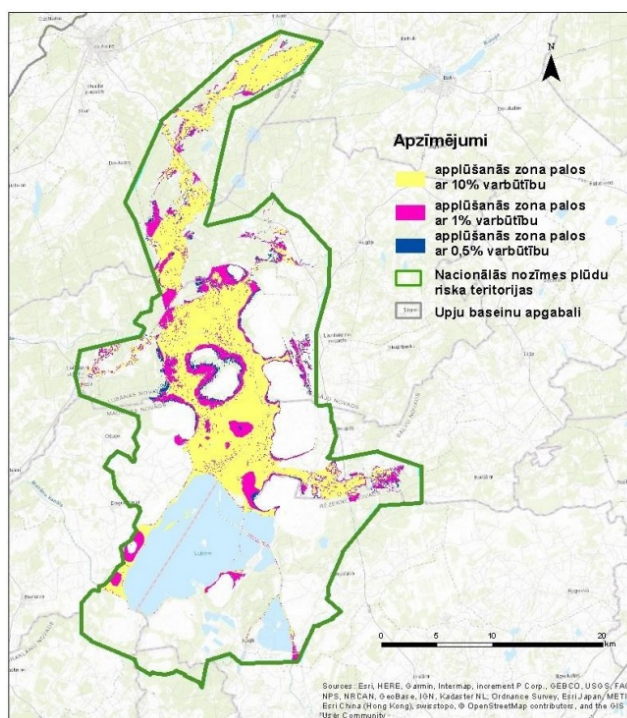
¹⁹³ Apsaimniekošanas plāna (2022.-2027.) 6.1.2.3. tabula.

¹⁹⁴ Apsaimniekošanas plāna (2022.-2027.) 6.3.2.7.1.tabula. Lubānas zemienes plūdu apdraudēto teritoriju raksturlielumi.

Raksturlielumi	Plūdu riska varbūtība		
	Liela – 10%	Vidēja – 1%	Maza – 0.5%
Pavasara plūdu laikā applūstošo teritoriju platība (km ²)	173.40	225.71	237.70
Pavasara plūdu laikā apdraudēto iedzīvotāju skaits	270	378	401
Pavasara plūdu laikā apdraudēto ēku platība (m ²)	3 586	8 771	10 552
Pavasara plūdu laikā apdraudēto autoceļu garums, km (nozīme)	0.32 (lielas nozīmes); 65.10 (pārējie ceļi)	0.41 (lielas nozīmes); 93.09 (pārējie ceļi)	0.44 (lielas nozīmes); 99.58 (pārējie ceļi)
Pavasara plūdu laikā apdraudētās aramzemes (ha)	45.74	113.94	137.64
Pavasara plūdu laikā apdraudēto polderu platība (ha)	0.43	0.76	0.78
Pavasara plūdu laikā apdraudēto ĪADT platība (ha)	14 267	17 443	18 154
Pavasara plūdu laikā apdraudētā kultūras mantojuma platība (ha)	13.88	16.37	16.74
Pavasara plūdu laikā apdraudēto PPV / izgāztuvju skaits	-/-	-/-	-/1

Pavasara plūdu apdraudētās teritorijas Lubānas zemienes teritorijā¹⁹⁵.

Ar plūdu riska kartēm iespējams iepazīties tiešsaistē¹⁹⁶.

¹⁹⁵ Apsaimniekošanas plāna (2022.-2027.) 6.3.2.7.1. attēls. Pavasara plūdu apdraudētās teritorijas Lubānas zemienes teritorijā.

¹⁹⁶ Latvijas plūdu riska un plūdu draudu kartes. LVGMC.

<https://geodata.lvgmc.lv/portal/apps/webappviewer/index.html?id=284244e6dc5346e3bb989d35ba6ef5c8&extent=2112913.7274%2C7477364.7554%2C3288209.4743%2C8009977.9685%2C102100>

Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.) norādīts, ka: *“Lubānas zemienes teritorija ir pakļauta plūdu riskam, ko izraisa Lubāna ezera un Rēzeknes upes pavasara pali sniega kušanas un lietus dēļ, kā arī lietus plūdi. (..) 2017. gada vasaras - rudens ilgstošo lietus plūdu laikā tika applūdinātas plašas lauksaimniecības zemju platības, bojāti ceļi un Lubāna ezera Austrumu dambis. Zemnieku un pašvaldību kopēji zaudējumi pārsniedza miljonu eiro. Maksimālais ūdens līmenis visā novērojumu periodā (1936.–2020. gads) novērojumu stacijas “Aiviekste - Lubāna” vietā tika novērots 1956. gadā un sasniedza 94.33 m LAS”.*

Saskaņā ar Daugavas upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plānu 2016.-2021. gadam¹⁹⁷ plūdu riska pārvaldības virsmērķis Daugavas upju baseinam ir samazināt ar plūdiem saistītu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, vidi, kultūras mantojumu un saimniecisko darbību. Lubānas zemienē kā plūdu riska pārvaldības specifiskais mērķis norādīts *samazināt plūdu apdraudējumu hidrobūvju aizsargātās platībās un potamālo upju regulēto posmu pieguļošajās teritorijās.*

Pie pasākumiem plūdu apdraudējuma mazināšanai norādīts uzdevums veikt Zvidzienes poldera dambja pārbūvi un Zvidzienes poldera sūkņu stacijas atjaunošanu.

Arī Apsaimniekošanas plāna (2016.-2021.) 8.5.pielikumā kā papildu pasākums riska ūdensobjektos Daugavas upju baseinu apgabalā norādīts uzdevums *veikt polderu uzturēšanas pasākumus (Krēslītes un Zvidzienes polderi).*

Tabula Nr. 11. Polderu sūkņu stacijas pie Lubāna¹⁹⁸.

Sūkņu stacija	Sūkņu stacijas izbūves gads	Projektētā poldera baseina platība, ha	Aizsargdambju garums, km	Sūkņu stacijas ražīgums, m ³ /s	Sūkņu skaits, gab.
Krēslītes poldera sūkņu stacija, Gaigalavas pag., Rēzeknes nov.	1981.	5760	14,6	3,5	5
Zvidzienes poldera sūkņu stacija, Ošupes pag., Madonas nov.	1986.	4312	22,6	5,6	5

Saskaņā ar ZMNĪ skaidrojumu polderis ir nosusināta platība, kas ar aizsargdambi norobežota no uzplūstošiem ūdeņiem un no kuras ūdens noteci novada ar atsūkņēšanu¹⁹⁹. Pamatā polderi nodrošina lauksaimniecībā izmantojamās zemes pieejamību, kas būtu samazināta, ja ūdens no netiktu atsūkņēts.

¹⁹⁷ Daugavas upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021.gadam.

[https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Pludu_riska_parvaldibas_plans_Daugavas_UBA\(2\).pdf](https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Pludu_riska_parvaldibas_plans_Daugavas_UBA(2).pdf)

¹⁹⁸ Sūkņu stacijas. <http://www.zmni.lv/polderu-stacijas/>

¹⁹⁹ Polderu stacijas. <http://www.zmni.lv/polderu-stacijas/>

Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.) norādīts, ka: “izmantojot Eiropas Savienības Solidaritātes fonda (ESSF) līdzekļus, Ošupes pagastā veikta Zvidzienas poldera aizsargdambja D-2 (pik.00/00-08/66) un D-3 (pik.00/00-21/15) atjaunošana. Laika posmā no 2017. – 2019. gadam īstenota Zvidzienas poldera sūkņu stacijas pārbūve Ošupes pagastā ar Eiropas Savienības Eiropas reģionālā attīstības fonda (ERAF) atbalstu, tādējādi samazinot plūdu risku 16 Ošupes pagasta iedzīvotājiem. Laika posmā no 2018. – 2020. gadam veikta Kapūnes poldera aizsargdambju D-1 (pik. 00/00- 108/40) un D-2 pik. (00/00-19/66) atjaunošana Lazdukalna pagastā, Rugāju novadā, tādējādi samazinot plūdu risku Lazdukalna pagasta 750.87 ha applūstošajā teritorijā un palielinot 21 pagasta iedzīvotāja drošību. Līdz 2023. gadam plānota Dziļāunes poldera sūkņu stacijas pārbūve Bērzpils pagastā. Līdz 2022. gadam plānots atjaunot valsts nozīmes ūdensnoteku Malmuta (ŪSIK kods 423492:01, pik. 00/00 - 234/06) Dekšāres pagastā Viļānu novadā, Varakļānu pagastā Varakļānu novadā un Sīļukalna pagastā Riebiņu novadā. Laika posmā no 2018. gada līdz 2020. gadam veikta Meirānu kanāla (ŪSIK kods 4234:01, pik. 113/33 - 241/93) atjaunošana Ošupes un Barkavas pagastā, Madonas novadā, Murmastienes un Varakļānu pagastā, Varakļānu novadā, tādējādi samazinot plūdu risku 27 iedzīvotājiem. 2019. gadā pabeigta valsts nozīmes ūdensnotekas Rēzeknīte (ŪSIK kods 4234442:01, pik. 02/70 - 79/87) atjaunošana Nagļu un Rikavas pagastos, Rēzeknes novadā. Līdz 2022. gadam plānota zemtekas "Mazā Rēzeknīte" (ŪSIK kods 4234442:01, pik. 00/00 - 02/70) pārbūve Nagļu, Rikavas pagastā, Rēzeknes novadā.”²⁰⁰

Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.) norādīts, ka laika periodā no 2022. līdz 2027. gadam Lubānas zemienes nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijā plānots veikt sešu ūdensteču atjaunošanu 92,56 km garumā, kā arī piecu aizsargdambju atjaunošanu 39.95 km garumā, tādējādi pasargājot no plūdu riska 42 210 hektāru lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības.²⁰¹

Plūdu riska pārvaldības pasākumu programmā 2022.-2027. gada periodam sadaļā “Preventīvi, gatavības un aizsardzības pasākumi nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijās” norādīti pasākumi (uzdevumi) plūdu apdraudējuma mazināšanai attiecībā uz Lubānas zemienes teritoriju. To vidū minēti tādi pasākumi kā Dziļāunes poldera aizsargdambja D-1 atjaunošana, Pededzes kanāla aizsargdambja atjaunošana, Lubāna ezera Austrumu dambja atjaunošana, Maltas - Rēzeknes kanāla aizsargdambja D -2 atjaunošana u.c.²⁰²

Šajos gadījumos starp plūdu risku mazināšanas mērķiem minēti arī dabas aizsardzības mērķi, piemēram, nodrošināt dabas lieguma "Bērzpils purvs", dabas lieguma "Lubānas mitrājs" biotopu aizsardzību u.c. No programmas gan nav saprotams, kāds avots un cik aktuāla informācija izmantota šo mērķu identificēšanā, ņemot vērā, ka dabas liegums "Bērzpils purvs" jau kopš 2009.gada ir iekļauts dabas liegumā “Lubāna mitrājs”.

Sākotnējo plūdu novērtējumā 2019. – 2024. gadam²⁰³ norādīts, ka: “īpaši aizsargājamās dabas teritorijas atsevišķās vietās Latvijā pilnībā vai daļēji atrodas plūdu draudiem pakļautās teritorijās. (..)

²⁰⁰ Apsaimniekošanas plāna (2022.-2027.) 266.lpp.

²⁰¹ Apsaimniekošanas plāna (2022.-2027.) 304.lpp.

²⁰² Apsaimniekošanas plāna (2022.-2027.) 334.lpp.

²⁰³ Sākotnējais plūdu novērtējums 2019. – 2024.gadam. LVĢMC. 2018.

https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Sakotnejais_pludu_riska_NO_VERTIJUMS.pdf

Plūdu un erozijas rezultātā var tikt nodarīts būtisks kaitējums aizsargājamām dabas vērtībām.” Vienlaikus norādīts, ka: “liels skaits īpaši aizsargājamo dabas teritoriju ir tādas, kas ir pakļautas regulārai applūšanai un tieši regulārais applūšanas režīms nosaka attiecīgās dabas teritorijas īpašo stāvokli un ir viens no priekšnosacījumiem tajās esošo dabas vērtību eksistencei. Līdz ar to applūšanas režīma saglabāšana ir galvenais uzdevums par ko jārūpējas šajās teritorijās”.

Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.)²⁰⁴ norādīts, ka: *“pie plūdu apdraudētām teritorijām nevar pieskaitīt dabisko mitrāju teritorijas, kurās regulāri plūdi nav bīstami, bet ir nepieciešamība dabisko biotopu pastāvēšanai. ĪADT “Lubāna mitrājs” ir novērtēta kā starptautiski nozīmīga mitrāju teritorija jeb Ramsāres teritorija. Teritorijas, kuras ir iekļautas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā, netiek pieskaitītas pie plūdu riska teritorijām”.*

Ņemot vērā, ka applūšanai var būt gan pozitīva, gan negatīva ietekme uz dabas vērtību saglabāšanu noteiktā teritorijā, ir svarīgi, lai šī ietekme ir analizēta un dokumentēta. Piemērotākais formāts šādai analīzei ir dabas aizsardzības plāna izstrādes mehānisms. Lemjot par noteiktu pasākumu atļaušanu, lēmuma pieņēmējiem ir svarīgi zināt, vai applūšanas iespēja ir pieļaujama vai novēršama. Pretējā gadījumā attiecīgā teritorija var tikt nepamatoti sargāta no ietekmes, kura tai pat ir vēlama.

Konkrētajā gadījumā pētījuma autoram nav zināms, kāds izvērtējums ir izmantots, lai plūdu risku mazināšanas pasākumus Lubāna mitrājā pamatotu ar dabas lieguma biotopu aizsardzību.

²⁰⁴ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam projekts. LVĢMC. 2021. <https://videscentrs.lvcmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba#58821703>

3.3. Lubāns Biotopu direktīvas kontekstā

Dabas liegumā “Lubāna mitrājs” 2009. gadā tika apvienoti 12 iepriekš izveidoti dabas liegumi (Bērzs purvs, Īdiņu purvs, Īdeņas un Kvapānu dīķi, Lagažas- Šnitku purvs, Lubānas ieplakas, Lubānas un Sūļagala purvs, Pārabaine, Pededzes lejtece, Salas purvs, Tīrumnieku purvs, Seldžu ozolu audze un Audīles mežs), papildus iekļaujot Lubāna ezeru un bioloģiski vērtīgas ezeram piegulošas teritorijas.²⁰⁵

Pats Lubāna ezers ir klasificēts kā biotops 3150 *Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju*.²⁰⁶ Vienlaikus ezeru nav iespējams skatīt atrauti no kopējā Lubāna mitrāja teritorijas.

Saskaņā ar *Natura 2000* teritoriju standarta datu formu²⁰⁷ Lubāna mitrāja nozīmīguma pamatā ir fakts, ka tas ir starptautiskas nozīmes mitrāju komplekss. Tajā sastopami vismaz 18 ES nozīmes aizsargājami biotopi. Galvenās kvalificējošās pazīmes ir biotopi: 7110* *Neskarti augstie purvi*; 7140 *Pārejas purvi un slīkšņas*; 6450 *Palieņu zālāji*; 91D0* *Purvaini meži*; 9080* *Stagnāju meži*; 6530* *Parkveida pļavas un ganības*; 9160 *Ozolu, liepu, skābaržu meži*; 91F0 *Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm*; 3160 *Distrofi ezeri*.

Lubāna mitrāja teritorija ir viena no valstī nozīmīgākajām dabisko zālāju biotopu saglabāšanā pēc to kopējās platības – tajā koncentrējas aptuveni 3000 ha ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu, kas ir lielākā platība starp visām *Natura 2000* teritorijām Latvijā. Tā ir pirmā nozīmīgākā *Natura 2000* teritorija biotopa 6230* *Vilkakūlas (tukšaiņu) zālāji* un 6450 *Palieņu zālāji*, otrā nozīmīgākā biotopa 6530* *Parkveida pļavas un ganības* un ceturtā nozīmīgākā biotopa 6120* *Smiltāju zālāji* un biotopa 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas* saglabāšanā Latvijā.²⁰⁸

Tabula Nr. 12 Biotopi Lubāna mitrājā.

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha) Lubāna mitrājā ¹	Biotopa kvalitāte eksperta vērtējumā ¹	Nepieciešamās darbības ¹	Biotopa aizsardzības stāvoklis Latvijā ²	Tendence ²
7110*	Neskarti augstie purvi	5823,1	Nepietiekama	Atjaunot hidroloģisko režīmu kompleksi ar augstajiem purviem un pārmitrajiem mežiem (grāvju aizbēršana vai aizsprostošana, koku apauguma izciršana)	U1	S
7140	Pārejas purvi un slīkšņas	1083,3	Nepietiekama	Atjaunot hidroloģisko režīmu kompleksi ar augstajiem purviem un pārmitrajiem mežiem (grāvju aizbēršana vai aizsprostošana)	U1	S

²⁰⁵ Lubāna mitrājs. https://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/dabas_liegumi/lubana_mitrajs/

²⁰⁶ Dati no dabas datu pārvaldības sistēmas “Ozols”.

²⁰⁷ Natura 2000 – Standard Data Form. Lubana mitrājs.

<https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=LV0536600&release=10>

²⁰⁸ Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma 2018–2030. Dabas aizsardzības pārvalde. 2017. 318.lpp.

https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikācijas_b_vadlinijas/N2000_nac_aizsardz_apsaimn_programma_3_DL.pdf

91D0*	Purvaini meži	2636	Nepietiekama	Neiejaukšanās, izņemot atjaunot hidroloģisko režīmu kompleksi ar purviem	U1	S
9080*	Staignāju meži	722,3	Nepietiekama	Neiejaukšanās. Atjaunot hidroloģisko režīmu kompleksi ar purviem.	U2	D
9160	Ozolu meži	82,6	Nepietiekama līdz laba	Neiejaukšanās. Izcirst egļu paaugu un 2.stāvu, ciršanas atliekas izvēcot no audzes.	U1	X
91F0	Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	15,6	Nepietiekama	Neiejaukšanās. Izskatīt palu režīma atjaunošanas iespējas dažās vietās.	U1	X
6450	Palieņu zālāji	2368,5	Laba	Atjaunošana, uzturēšana	U2	D
6230*	Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	66,4	Slikta	Atjaunošana, uzturēšana.	U2	D
6530*	Parkveida pļavas un ganības	56,7	Slikta	Atjaunošana, uzturēšana.	U2	X
6120*	Smiltāju zālāji	23,3	Slikta	Atjaunošana, uzturēšana.	U2	X
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	257	Laba	Atjaunošana, uzturēšana.	U2	D
3160	Distrofi ezeri	10,8	Laba	Neiejaukšanās	FV	S
FV	Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable)					
U1	Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate)					
U2	Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad)					
X	Nezināms					
D	Pasliktinās					
S	Stabils					
¹ Natura 2000 programmas dati						
² Ziņojums Eiropas Komisijai par ES nozīmes biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā Novērtējums par 2013.-2018. gadu. Kopējais vērtējums.						

Lubāna mitrājam līdz šim **nav izstrādāts dabas aizsardzības plāns**. Dabas lieguma individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību regulē MK noteikumi Nr. 135²⁰⁹, kuros ietvertas prasības, lai sasniegtu Biotopu direktīvā izvirzītos mērķus. 2020. gada beigās ir uzsākta dabas aizsardzības plāna izstrāde.²¹⁰

²⁰⁹ MK 10.02.2009. noteikumi Nr.135 "Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". <https://likumi.lv/doc.php?id=188931>

²¹⁰ Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" sabiedriskās apspriešanas sanāksme. <https://www.skaitamdabu.gov.lv/public/lat/jaunumi/182/>

Dabas liegumam “Lubāna mitrājs” **nav noteikti arī saglabāšanas (aizsardzības) mērķi teritorijas līmenī.** Līdz ar to biotopu aizsardzības intereses ir grūtāk integrēt upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānos (sīkāk skatīt nodaļā Nr. 2.4.1. un 3.5.).

Filmā “Lubāns Latvijai: toreiz un tagad”²¹¹ Lubāna mitrāja aizsardzības dažādu iniciatīvu autors un īstenotājs Uģis Bergmanis skaidrojis situāciju, kā izveidojusies nelogiskā situācija, ka Lubāna mitrājam ir spēkā esoši individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, bet nav dabas aizsardzības plāna. Uģis Bergmanis vērs uzmanību, ka tieši caur dabas aizsardzības plānu, caur detalizētu situācijas apzināšanu un biotopu kartēšanu pastāv iespēja nonākt pie faktiskās situācijas izpratnes un, ļoti iespējams, tas var novest pie secinājuma, ka daļa no biotopiem ir degradācijas fāzē un steidzami nepieciešams meklēt risinājumus tā cēloņu novēršanai.

MK noteikumi Nr. 135 nosaka, ka dabas liegums izveidots, lai nodrošinātu Latvijas lielākā iekšzemes mitrāju kompleksa vienotu aizsardzību. Dabas liegumā noteikta regulējamā režīma zona, dabas lieguma zona, dabas parka zona un neitrālā zona (skatīt 1.pielikumu).

Regulējamā režīma zona izveidota, lai nodrošinātu bioloģiski vērtīgu, pret mežsaimniecisko darbību un citiem antropogēniem traucējumiem jutīgu Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājamu mežu un purvu biotopu un sugu aizsardzību. Šajā zonā būtiski ierobežota saimnieciskā darbība.

Dabas lieguma zona izveidota, lai nodrošinātu Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamu biotopu un sugu dzīvotņu aizsardzību un apsaimniekošanu. Dabas lieguma zonā aizliegts veikt darbības, kuru dēļ tiek mainīta zemes lietošanas kategorija, aizliegts cirst kokus galvenajā cirtē, **aizliegts celt un ierīkot jaunas hidrotehniskas būves un meliorācijas sistēmas, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams biotopu vai dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanas pasākumu veikšanai un ir saņemta DAP rakstiska atļauja**, u.c. darbības.

Dabas parka zona izveidota, lai mazinātu saimnieciskās darbības ietekmi uz aizsargājamām sugām un biotopiem, nodrošinot iespējas saudzīgi izmantot dabas resursus. Dabas parka zonā noteikts mežsaimnieciskās darbības veikšanas ierobežojums no 1. aprīļa līdz 31. jūlijam.

Neitrālā zona ir izveidota, lai nodrošinātu teritorijas ilgtspējīgu saimniecisko izmantošanu un attīstību. Tajā noteikti minimāli saimnieciskās darbības ierobežojumi, piemēram bez DAP atļaujas aizliegts ierīkot publiski pieejamus izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus.

Visā dabas lieguma teritorijā aizliegts mainīt ezeru un upju krasta līniju, nosusināt purvus, kā arī **aizliegts mainīt Lubāna ezera un hidrotehnisko būvju ekspluatācijas noteikumos noteikto ūdens līmeņu regulēšanas režīmu (Lubāna ezera normālais ūdens līmenis 92,00–93,00 m)**, u.c. darbības, kas uzskaitītas MK noteikumu Nr. 135 8. punktā.

Visā dabas lieguma teritorijā **bez DAP rakstiskas atļaujas aizliegts** veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu, izņemot zivju dīķu apsaimniekošanu, kā arī **veikt esošo hidrotehnisko būvju un meliorācijas sistēmu un to daļu renovāciju un rekonstrukciju** (11. punkts).

²¹¹ Filma “Lubāns Latvijai: toreiz un tagad”. Režisore - Līga Jātniece. 2018.

https://www.youtube.com/watch?v=1PlorNkxQEU&feature=emb_logo

MK noteikumu Nr. 1014²¹² 8.5.apakšpunkts nosaka, ka **gadījumā, ja ūdens objekts atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, izstrādātos ekspluatācijas noteikumus saimnieciskās darbības veicējam jāaskaņo arī ar DAP.**

MK noteikumu Nr. 135 un MK noteikumu Nr. 1014 tiesiskais regulējums faktiski nodrošina, ka bez DAP piekrišanas aizliegts veikt jebkādas nozīmīgas darbības, kas saistītas ar Lubāna mitrāja hidroloģisko režīmu. Turklāt, DAP pastāv tiesības nesaskaņot izstrādātos ekspluatācijas noteikumus, ja tajos nav ievērotas dabas aizsardzības prasības.

Lubāna mitrājā realizēti vairāki ar biotopu aizsardzību saistīti projekti. Piemēram, no 2003. – 2007. gadam realizēts LIFE projekts "Lubāna mitrāja kompleksa vides apsaimniekošana"²¹³. Projekta ietvaros tika rekonstruētas Aiviekstes un Kalnagala slūžas, Lubāna ezerā izveidoti zivju migrācijas kanāli, uzbūvēti aizsprosti augtajos purvos un pārplūstošajās pļavās, izveidotas putnu ligzdošanas saliņas zivju dīķos, izveidotas mākslīgās ligzdvietas ūdensputniem un dienas plēsīgajiem putniem, realizēti sabiedrības informēšanas pasākumi un iesaistīšana dabas aizsardzības pasākumu realizēšanā, uzstādīti informācijas stendi, uzbūvēti putnu novērošanas torņi un informācijas centrs, un realizēti citi nozīmīgi pasākumi.

²¹² MK 27.12.2005. noteikumi Nr.1014 "Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība". <https://likumi.lv/ta/id/124798-udens-objektu-ekspluatācijas-apsaimniekošanas-noteikumu-izstrādasanas-kartiba>

²¹³ Projekts "Lubāna mitrāja kompleksa vides apsaimniekošana, Latvija". https://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=home.showFile&rep=file&fil=LIFE03_NAT_LV_000083_LAYMAN.pdf

3.4. Lubāns Putnu direktīvas kontekstā

Natura 2000 standarta datu formā par Lubānu norādīts, ka Lubāna mitrājā sastopamas vairāk nekā 50 Putnu direktīvas 4. panta (I pielikuma) putnu sugas.

Natura 2000 programmā norādīts, ka Lubāns un tuvējie zivju dīķi ir viena no svarīgākajām caurceļojošo ūdensputnu atpūtas un barošanās vietām Latvijā, kā arī viena no dažām labākajām ligzdošanas vietām tādām putnu sugām kā mazais ērglis *Aquila pomarina*, jūras ērglis *Haliaetus albicilla*, ķikuts *Gallinago media* u.c. Lubāns ir ļoti nozīmīga vieta arī citām putnu sugām²¹⁴. Kopumā teritorijā novērotas 224 putnu sugas, no tām 185 šeit arī ligzdo²¹⁵.

Saskaņā ar Putnu direktīvas 4. pantu attiecībā uz Putnu direktīvas 4. panta (I pielikuma) sugām jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā.

Putnu direktīvas 4. panta 2. punkts uzliek pienākumu dalībvalstīm īpašu uzmanību veltīt mitrāju, un pirmām kārtām starptautiski nozīmīgu mitrāju, aizsardzībai.

Gan attiecībā uz Putnu direktīvas I pielikuma, gan pārējām putnu sugām ir jāievēro Putnu direktīvas 5. panta noteikumi, tajā skaitā aizliegums nonāvēt putnus, iznīcināt to ligzdas, apzināti traucēt putnus, jo īpaši vairošanās laikā u.c.

Šo Putnu direktīvas normu pārņemšana tiek īstenota galvenokārt ar SBAL regulējumu, kurš nosaka aizliegtās darbības un to izņēmumus visas valsts mērogā. Savukārt teritorijai specifiskus jautājumus risina individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi – MK noteikumi Nr. 135.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr. 135 30. punktu Lubāna mitrājā noteikti 3 sezonālie liegumi, kuros noteiktos laika posmos aizliegta cilvēku uzturēšanās:

- Bargajā sēklī no augusta otrās sestdienas līdz 15.novembrim, lai nodrošinātu caurceļojošo ūdensputnu netraucētu barošanos un atpūtu migrācijas periodā;
- Salas purvā no 1.februāra līdz 30.jūnijam, lai nodrošinātu netraucētu reto dienas plēsīgo putnu un purva putnu ligzdošanu;
- Gomelī no 1.aprīļa līdz 30.jūnijam, lai nodrošinātu netraucētu ūdensputnu ligzdošanu un spalvu mešanu.

Visā dabas lieguma teritorijā aizliegts ūdensputnu medībās lietot šāviņus, kas satur svinu (8.3. punkts). Dabas lieguma zonā aizliegts no 1.aprīļa līdz 30.jūnijam izvietot zvejas tīklus tuvāk par 100 m no kaiju ligzdošanas kolonijām, kā arī no 16.marta līdz 30.jūnijam makšķerēt no laivas tuvāk par 50 m no kaiju ligzdošanas kolonijām.

²¹⁴ Račinskis E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB. https://lob.lv/wp-content/uploads/2016/04/PNV-2004_42-176-2.-puse.co2_.pdf

²¹⁵ Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma 2018–2030. Dabas aizsardzības pārvalde. 2017. 318.lpp. https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikācijas_b_vadlinijas/N2000_nac_aizsardz_apsaimn_programma_3_DL.pdf

Ar atsevišķiem izņēmumiem dabas lieguma zonā aizliegts pārvietoties ar jebkādiem kuģošanas līdzekļiem, izmantojot iekšdedzes dzinēju.

Dabas lieguma teritorijā noteikti dažādi mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, dabas lieguma zonā nosakot galvenās cirtes aizliegumu, bet dabas parka zonā ierobežojot mežsaimniecisko darbību putnu ligzdošanas laikā.

Lubāna mitrāja teritorijā izveidoti arī vairāki mikroliegumi (jūras ērglim, melnajam stārķim, mednim, mazajam ērglim, trīspirkstu dzenim, baltmugurdzenim, vidējam dzenim), kuros stingrus papildu saimnieciskās darbības aizliegumus nosaka MK noteikumi Nr. 940.

Vienlaikus jāatzīmē, ka Lubāna mitrājam pagaidām **nav izstrādāts dabas aizsardzības plāns**. LĪADT 18. panta un MK noteikumu Nr. 686 kārtībā izstrādājot dabas aizsardzības plānu, tiktu veikta arī nepieciešamā analīze par putnu aizsardzības nodrošināšanai veicamajām darbībām. Tas savukārt ļautu pieņemt pamatotākas izvēles attiecībā uz individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu regulējumu un Lubāna mitrāja vēlamo zonējumu.

Dabas liegumam “Lubāna mitrājs” **nav noteikti arī saglabāšanas (aizsardzības) mērķi teritorijas līmenī**. Līdz ar to putnu aizsardzības intereses ir grūtāk integrēt upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānos (sīkāk skatīt nodaļā Nr. 2.4.1. un 3.5.).

Šajā sakarā jāatzīmē, ka svarīgi iegūt precīzus datus par Lubāna mitrājā ligzdojošajiem putniem, lai varētu izstrādāt atbilstošu normatīvo regulējumu un plānot apsaimniekošanas pasākumus. Kopš 2018. gada norisinās Dabas aizsardzības pārvaldes finansēts projekts “Dabas lieguma “Lubāna mitrājs” ligzdojošo putnu atlants”²¹⁶, kas ļaus apzināt aktuālo situāciju saistībā ar Lubāna mitrājā ligzdojošo putnu izplatību un ligzdojošo putnu populāciju lielumu. Projektu īsteno Latvijas Ornitoloģijas biedrība. Projekta laikā iegūtie dati sniegs būtisku atbalstu, lai izstrādātu Lubāna mitrāja dabas aizsardzības plānu un piedāvātu nepieciešamos individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumus.

Apsaimniekošanas plāna (2016.-2021.) 8.5.pielikumā kā papildu pasākums riska ūdensobjektos Daugavas upju baseinu apgabalā norādīts uzdevums *MK noteikumos Nr. 135 “Dabas lieguma “Lubāna mitrājs” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” iekļaut nosacījumus par brīvo spoguļvirsmas platību, kāda nepieciešama ūdensputniem, lai tie varētu apdzīvot Lubānas mitrāju*. Jāatzīmē, ka šāds pasākums nav īstenots.

Tabula Nr. 13. Putnu sugas Lubāna mitrājā, kuru aizsardzībai prioritāri izveidota Natura 2000 teritorija. Populācijas tendences Latvijā atbilstoši Putnu direktīvas 12. panta ziņojumam par 2013.-2018. gadu.

²¹⁶ Dabas lieguma “Lubāna mitrājs” ligzdojošo putnu atlants <https://www.lob.lv/programmas/aktualie-projekti/lubana-atlants/>

Suga latīņu valodā	Suga latviešu valodā	Populācijas īstermiņa tendence Latvijā ²¹⁷	Populācijas ilgtermiņa tendence Latvijā ²¹⁸
Alcedo atthis	Zivju dzenītis	stabila	palielinās
Anas acuta	Garkaklis	samazinās	neskaidra
Anser albifrons	Baltpieres zoss	neligzdo	neligzdo
Anser fabalis	Sējas zoss	neligzdo	neligzdo
Aquila chrysaetos	Klinšu ērglis	palielinās	palielinās
Aquila clanga	Vidējais ērglis	stabila	samazinās
Aquila pomarina	Mazais ērglis	palielinās	stabila
Asio flammeus	Purva pūce	samazinās	samazinās
Bonasa bonasia	Mežirbe	samazinās	nav datu
Botaurus stellaris	Lielais dumpis	stabila	palielinās
Bubo bubo	Ūpis	samazinās	nav datu
Caprimulgus europaeus	Vakarlēpis	nav datu	palielinās
Chlidonias hybridus	Baltvaigu zīriņš	palielinās	palielinās
Chlidonias niger	Melnais zīriņš	palielinās	palielinās
Ciconia ciconia	Baltais stārķis	palielinās	palielinās
Ciconia nigra	Melnais stārķis	samazinās	samazinās
Circaetus gallicus	Čūskērglis	samazinās	samazinās
Circus aeruginosus	Niedru lija	neskaidra	nav datu
Circus cyaneus	Lauku lija	nav datu	samazinās
Circus pygargus	Pļavu lija	neskaidra	nav datu
Crex crex	Grieze	samazinās	palielinās
Cygnus columbianus bewickii	Mazais gulbis	neligzdo	neligzdo
Cygnus cygnus	Ziemeļu gulbis	palielinās	palielinās
Dendrocopos leucotos	Baltmugurdzenis	palielinās	palielinās
Dendrocopos medius	Vidējais dzenis	neskaidra	palielinās
Dryocopus martius	Melnā dzilna	stabila	samazinās
Ficedula parva	Mazais mušķērājs	palielinās	stabila
Gallinago media	Ķikuts	stabila	nav datu
Glaucidium passerinum	Apodziņš	neskaidra	samazinās
Grus grus	Dzērve	palielinās	palielinās
Haliaeetus albicilla	Jūras ērglis	neskaidra	palielinās
Ixobrychus minutus	Mazais dumpis	samazinās	nav datu
Lanius collurio	Brūnā čakste	samazinās	samazinās
Larus minutus	Mazais ķīris	samazinās	samazinās
Lullula arborea	Sila cīrulis	stabila	palielinās
Luscinia svecica	Zilrīklīte	stabila	samazinās
Mergus albellus	Mazā gaura	neligzdo	neligzdo
Pandion haliaetus	Zivjērglis	neskaidra	palielinās
Pernis apivorus	Ķīķis	palielinās	palielinās
Philomachus pugnax	Gugatnis	nav datu	samazinās

²¹⁷ Annex B - Bird species' status and trends report format (Article 12) for the period 2013 - 2018.

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=lv/eu/art12/envxbhqx/LV_birds_reports_20191030-151740.xml&conv=612&source=remote#A197_B

²¹⁸ Turpat.

Picoides tridactylus	Trīspirkstu dzenis	samazinās	stabila
Picus canus	Pelēkā dzilna	palielinās	palielinās
Pluvialis apricaria	Dzeltenais tārtiņš	stabila	stabila
Podiceps auritus	Ragainais dūkuris	samazinās	samazinās
Porzana parva	Mazais ormanītis	stabila	palielinās
Porzana porzana	Ormanītis	neskaidra	palielinās
Sterna hirundo	Upes zīriņš	samazinās	stabila
Strix uralensis	Urālpūce	samazinās	palielinās
Tetrao tetrix tetrix	Rubenis	nav datu	palielinās
Tetrao urogallus	Mednis	nav datu	stabila
Tringa glareola	Purva tilbīte	samazinās	stabila

3.5. Dažādu interešu saskaņošana Lubāna ezera kontekstā

Lubāna teritorijā saduras daudzveidīgas sabiedrības intereses, kuru saskaņošana ir liels izaicinājums. Būtiskākie šī pētījuma ietvaros aplūkojamie jautājumi ir šādi:

- 1) Kā saskaņoti nodrošināt Ūdens struktūrdirektīvas un Dabas direktīvu mērķu sasniegšanu?
- 2) Kādā veidā saskaņot dabas daudzveidības saglabāšanas un plūdu riska samazināšanas intereses?
- 3) Kā nodrošināt iedzīvotāju sociāli ekonomisko interešu ievērošanu ES direktīvu īstenošanas procesā?

3.5.1. Ūdens struktūrdirektīvas un Dabas direktīvu saskaņota īstenošana Lubāna kontekstā

Kā norādīts iepriekš, ES direktīvas pamatā ir savstarpēji papildinošas, nevis izslēdzošas. Tās ietver savstarpējus atsauces un paredz dalībvalstu pienākumus nodrošināt to ieviešanai veicamo pasākumu integrāciju.

Ūdens struktūrdirektīvas sistēma ir tāda, ka tā paredz vispārīgas prasības ūdensobjektu aizsardzībai, bet vienlaikus respektē nepieciešamību nodrošināt specifiskāku regulējumu dažādiem gadījumiem, kas izriet no citu ES tiesību aktu regulējuma (tajā skaitā dabas aizsardzības prasībām).

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts paredz pienākumu ņemt vērā aizsargāto apgabalu specifiskās vajadzības un tiesisko regulējumu. Lubāna mitrājs kā *Natura 2000* teritorija ir atzīta par aizsargāto apgabalu atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvas IV pielikumam.

Saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 2. punktu dažādu mērķu konkurences gadījumā ir jāpiemēro visstingrākais (augstākais standarts). Citiem vārdiem – ja konkrētajā situācijā Dabas direktīvas pieprasa augstāku mērķu standartu, nekā paredz Ūdens struktūrdirektīva, jāpiemēro Dabas direktīvu standarts (un otrādi).

Šajā sakarā parādās būtisks izaicinājums – mērķu salāgošana, lai noteiktu, kurš no tiem ir stingrāks. Ja Ūdens struktūrdirektīvas mērķi izteikti ūdens objekta līmenī (piemēram, stipri pārveidotos ūdens objektos mērķis ir panākt labu ekoloģisko potenciālu un labus virszemes ūdeņu ķīmiskos rādītājus), tad Biotopu direktīvā mērķi izteikti citā mērogā – dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgs aizsardzības (saglabāšanas) statuss pamatā tiek vērtēts valsts vai biogeogrāfiskā reģiona līmenī. Komisija ir skaidrojusi, ka dalībvalstīm ir pienākums (izriet no Biotopu direktīvas 4. panta 4. punkta un 6. panta) šos lielos mērķus sadalīt sīkāk – izteikt līdz konkrētas teritorijas līmenim, tomēr tas ļoti bieži nav izdarīts (tajā skaitā Lubāna mitrāja gadījumā). Kamēr teritorijas līmeņa mērķis Biotopu direktīvas kontekstā nav noteikts, ir ļoti grūti to jēgpilni salīdzināt ar Ūdens struktūrdirektīvas mērķi.

Komisija skaidrojusi, ka īpašas problēmas var sagādāt gadījumi, kad mākslīgi ūdens objekta pārveidojumi ir nākuši par labu kādām *Natura 2000* vērtībām, bet attiecīgie vides apstākļi nesasniedz

vajadzīgo standartu Ūdens struktūrdirektīvas kontekstā. Šādos gadījumos Komisija pamatā aicina ievērot pieeju, ka pasākumu īstenošana, lai sasniegtu labu virszemes ūdeņu stāvokli (Ūdens struktūrdirektīvas mērķis) šādās situācijās uzskatāma par prioritāru, jo no tās iegūst ekosistēma kopumā, nevis tikai atsevišķas sugas. Komisija skaidrojusi arī, ka izņēmuma gadījumā var rīkoties pretēji – piemērot zemāko (dabas vērtību aizsardzībai piemērotāko mērķi), bet tas būtu izņēmuma gadījums, piemēram, ja, rīkojoties citādāk, netiktu nodrošināts attiecīgās sugas vai dzīvotnes labvēlīgs aizsardzības (saglabāšanas) statuss vismaz nacionālā līmenī²¹⁹.

Lubāna gadījumā *Natura 2000* teritorijas līmeņa mērķi pagaidām nav izvirzīti. Dabas aizsardzības plāna izstrāde Lubānas mitrājam, kas varētu palīdzēt definēt teritorijas līmeņa mērķus, ir tikai sākusies²²⁰. Līdz ar to Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 2. punktu praksē ir ļoti grūti izpildīt. Ņemot vērā Komisijas skaidrojumu par to, ka Ūdens struktūrdirektīvas mērķu sasniegšana – virzība uz labāku ūdens objektu kvalitāti – ar augstu varbūtību veicinās arī dabas vērtību aizsardzību, autora skatījumā, šādos nenoteiktības apstākļos Lubāna gadījumā būtu jāvirzās uz Ūdens struktūrdirektīvas vispārējo mērķi – panākt labu ekoloģisko potenciālu un labus virszemes ūdeņu ķīmiskos rādītājus. Tikai situācijā, ja, nosakot teritorijas līmeņa aizsardzības mērķus, tiktu secināts, ka konkrētajos apstākļos Lubāna dabas vērtību aizsardzībai nosakāmi citi mērķi, Ūdens struktūrdirektīvas kontekstā būtu pamats lemt citādi, un šo lēmumu detalizēti pamatot upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā. Šobrīd šāda pamata, autora skatījumā, nav.

No Apsaimniekošanas plāna (2016.-2021.) 5.3.pielikuma izriet, ka attiecībā uz Lubānu piemērots "kvalitātes izņēmums" (skatīt tabulu Nr. 9). Ja vairumam ūdens objektu kā sasniedzamais kvalitātes mērķis ir noteikta " laba ekoloģiskā kvalitāte", tad attiecībā uz Lubānu izvirzīts mazāks mērķis – "vidēja ekoloģiskā kvalitāte" jeb stāvokļa nepasliktināšanās. Pamatojums šāda izņēmuma piemērošanai norādīts Apsaimniekošanas plāna (2016.-2021.) 8.1.pielikumā – *"Nenoteiktība (problēmas cēlonī). Nepieciešams komplekss izvērtējums par pasākumu efektu, jo sateces baseins ir arī Natura 2000 teritorija (putni), kur vides kvalitātes mērķi var būt konfliktējoši ar ūdens kvalitātes mērķiem"*. Diemžēl Apsaimniekošanas plāns (2016.-2021.) nesatur izvērstu pamatojumu šādam secinājumam, līdz ar to grūti to vērtēt. Vienlaikus, autors nesaskata par nepieciešamu, balstoties uz šādu pamatojumu, atteikties no augstāka standarta, attaisnojot to ar putnu aizsardzības mērķu neskaidrību. Neskaidrības apstākļi paši par sevi nevar būt par pamatu mērķu samazināšanai. Šāda rīcība autora skatījumā nav atbilstoša Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkta būtībai.

Šajā sakarā jāmin arī Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 8. punkta regulējums, kurš paredz, ka, piemērojot ŪSD 3., 4., 5., 6. un 7. punktu (atkāpes/izņēmumus), dalībvalsts nodrošina to, ka šī piemērošana ir saskaņota ar citu Kopienas vides aizsardzības tiesību aktu īstenošanu. Arī šādā kontekstā secinājums ir līdzīgs – tiecoties uz augstāku ekoloģisko kvalitāti/potenciālu Ūdens struktūrdirektīvas ietvarā, pastāv lielāka varbūtība sasniegt arī dabas aizsardzības mērķus Dabas direktīvu ietvarā, nekā nosakot zemāku standartu.

²¹⁹ Links between the Water Framework Directive and Nature Directives. Frequently Asked Questions. <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>

²²⁰ Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" sabiedriskās apspriešanas sanāksme. <https://www.skaitamdabu.gov.lv/public/lat/jaunumi/182/>

3.5.2. Dabas daudzveidības saglabāšanas un plūdu riska samazināšanas interešu saskaņošana

Publiskajās diskusijās saistībā ar Lubāna ezeru, kā arī ekspertu viedokļos visvairāk iezīmējas dabas daudzveidības interešu un plūdu risku samazināšanas interešu sadursme.

No vienas puses, dabas eksperti norāda, ka esošā pieeja, kādā tiek regulēts Lubāna ezera ūdens līmenis, nav labvēlīga īpaši to biotopu un sugu aizsardzībai, kas atkarīgi no applūstošām platībām, palieņu režīma. Citiem vārdiem – pārlieka ūdens līmeņa regulācija ir Lubāna mitrāja dabas vērtību apdraudošs faktors.

No otras puses, Lubāns, kā ūdens objekts, kura hidroloģiskais režīms tiek regulēts ar hidrotehniskajām būvēm, pilda plūdu riska kontroles funkciju. Līdz ar to dabas aizsardzības prasības mēdz tikt uzlūktas kā šķērslis plūdu riska mazināšanas kontekstā.

Lubāna gadījumā publiskā diskusija liecina, ka tieši no dabas vērtību saglabāšanas skatupunkta tiek apšaubīts pašreizējais Lubāna ezera hidroloģiskā režīma risinājums, kas, iespējams, neatbilst biotopu un sugu aizsardzības interesēm.

Dabas daudzveidības tiesiskais regulējums ES vēsturiski balstīts pienākumā nodrošināt dabas vērtību saglabāšanu (esošā stāvokļa nepasliktināšanu) nevis dabiskā stāvokļa atjaunošanu, tomēr arī atjaunošanas pasākumiem tiek piešķirta arvien augstāka prioritāte.²²¹

Biotopu direktīvas kontekstā atsevišķi aplūkojamas divas situācijas:

- gadījumi, kad pastāvošā situācija/apstākļi attiecīgajā teritorijā neatbilst biotopu un sugu aizsardzības interesēm;
- gadījumi, kad plānotā (jauna) paredzētā darbība rada riskus dabas daudzveidības saglabāšanas mērķu sasniegšanai.

Pirmajā gadījumā īstenojamās darbības pamatā izriet no Biotopu direktīvas 6. panta 1. un 2. punkta, savukārt otrajā gadījumā no Biotopu direktīvas 6. panta 3. un 4. punkta.

Saskaņā ar Biotopu direktīvas 6. panta 1. punktu attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām dalībvalstīm jānosaka *vajadzīgos aizsardzības pasākumus*, kā arī *atbilstīgus normatīvus, administratīvus vai līgumiskus pasākumus*, kuri atbilst attiecīgo dabisko dzīvotņu veidu un sugu ekoloģiskajām prasībām. Biotopu direktīvas 6. panta 2. punkts paredz, ka dalībvalstīm jāveic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija. Arī Konvencijas par bioloģisko daudzveidību²²² 8.panta f) punkts paredz, ka konvencijas dalībvalstis iespēju

²²¹ Cliquet A., Decler K., Schoukens H. (2015). Restoring nature in the EU. The only way is up? In: Ch.-H Born, A. Cliquet, H. Schoukens, D. Misonne, G. van Hoorick (eds.), The Habitats Directive in its EU Environmental Law Context, European Nature's Best Hope?, Routledge-Earthscan, 2015.

²²² Likums "Par 1992.gada 5.jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību".
<https://likumi.lv/doc.php?id=36679>

un vajadzību robežās atveseļos un atjaunos noplicinātās ekosistēmas un veicinās apdraudēto sugu atjaunošanos.

Līdzīgi arī Putnu direktīvas 3. panta 1. punkts nosaka, ka dalībvalstīm jāveic nepieciešamos pasākumus, lai pietiekamā mērā saglabātu, uzturētu vai atjaunotu visu direktīvas 1. pantā minēto putnu sugu dzīvotņu daudzveidību un teritoriju. Savukārt, Putnu direktīvas 3. panta 2. punkta c) apakšpunkts paredz, ka biotopu un dzīvotņu saglabāšana, uzturēšana un atjaunošana ietver arī iznīcināto biotopu atjaunošanu.

Komisija skaidrojusi²²³, ka Biotopu direktīvas 6. panta 1. punkts skatāms kopsakarībā ar Biotopu direktīvas 1. panta a) punktu, kurš paredz, ka direktīvas kontekstā *aizsardzība* ir tādu pasākumu kopums, kas vajadzīgi, lai saglabātu vai atjaunotu dabisko dzīvotni un savvaļas faunas un floras sugu populācijas tiem labvēlīgā stāvoklī, un Biotopu direktīvas 2. panta 2. punktu, kurš nosaka, ka pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu.

Biotopu direktīvas 6. panta 1. punkts neparedz tikai esošā stāvokļa saglabāšanu, bet gan kā vienu no iespējamiem variantiem paredz arī vēsturiski radušos negatīvās ietekmes avotu novēršanu.²²⁴ Līdz ar to *vajadzīgie aizsardzības pasākumi* nepieciešamības gadījumā var ietvert arī darbības, kas tiecas atjaunot dabiskās dzīvotnes “sākotnējā” stāvoklī. Piemēram, upju aizsprostu novākšana ir pasaulē plaši piemērota prakse upju straujteču atjaunošanā²²⁵. Lubāna gadījumā tas nozīmē, ka nav izslēdzama nepieciešamība pārskatīt esošos ezera iedambēšanas risinājumus un mākslīgas ūdens līmeņa regulācijas praksi. Neapšaubāmi, ka Lubāna iedambējuma mērogs, ietekmētā platība un sociāli ekonomiskie apstākļi šādu uzdevumu padarītu ļoti sarežģītu.

Atjaunošanas pasākumi ir aplūkojams kā viens no *vajadzīgajiem aizsardzības pasākumiem* Biotopu direktīvas 6. panta 1. punkta kontekstā un tā piemērošanas nepieciešama izriet no tā, vai konkrētie atjaunošanas pasākumi ir svarīgi, lai panāktu dabisko dzīvotņu labvēlīgu aizsardzības statusu²²⁶. Tas savukārt ir saistīts ar specifisku saglabāšanas (aizsardzības) mērķu noteikšanu teritorijas līmenī (skatīt 2.4.1. nodaļu).

Komisija skaidrojusi, ka pilnvērtīga zināšanu bāze (tajā skaitā par sociāli ekonomiskajiem un finanšu aspektiem) ir viens no galvenajiem elementiem, kas ir jāņem vērā, nosakot vajadzīgos aizsardzības pasākumus katrā konkrētajā gadījumā.²²⁷ Lubāna kontekstā tas nozīmē, ka tikai pēc pilnvērtīgas situācijas analīzes (tajā skaitā, dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros tapušajiem secinājumiem), ir pamatoti lemt, vai *vajadzīgie aizsardzības pasākumi* ietver dzīvotņu atjaunošanu un

²²³ Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana - Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi. Komisijas paziņojums C (2018) 7621. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/LV_art_6_guide_jun_2019.pdf

²²⁴ Schoukens H. Non-Regression Clauses in Times of Ecological Restoration Law: Article 6(2) of the EU Habitats Directive as an unusual ally to restore Natura 2000? UtrechtLawReview. Volume 13, Issue 1, 2017.

²²⁵ Gough, P., Fernández Garrido, P., Van Herk, J., 2018. Dam Removal. A viable solution for the future of our European rivers. Dam Removal Europe. <https://damremoval.eu/wp-content/uploads/2018/07/Dam-Removal-Europe-Report-2018-DEF-1.pdf>

²²⁶ Cliquet A., Decler K., Schoukens H. (2015). Restoring nature in the EU. The only way is up? In: Ch.-H Born, A. Cliquet, H. Schoukens, D. Misonne, G. van Hoorick (eds.), The Habitats Directive in its EU Environmental Law Context, European Nature's Best Hope?, Routledge-Earthscan, 2015.

²²⁷ Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana - Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi. Komisijas paziņojums C (2018) 7621. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/LV_art_6_guide_jun_2019.pdf

vai dzīvotņu atjaunošanai ir nepieciešamas izmaiņas izveidotajā Lubāna mitrāja ūdens līmeņa regulēšanas sistēmā.

Tāpat komisija norādījusi, ka, nosakot vajadzīgos aizsardzības pasākumus, jānodrošina visaptveroša ieinteresēto pušu iesaiste plānošanas procesā, kā arī pilnvērtīga sociāli ekonomisko jautājumu un nepieciešamo finanšu resursu analīze.²²⁸

Kā jau norādīts iepriekš, tad ne Ūdens struktūrdirektīvas, ne Plūdu direktīvas, ne Dabas direktīvu prasības neparedz izšķiršanos, kurai no dažādajām interesēm dot priekšroku, bet pieprasa savstarpēji koordinētu rīcību.

Dažādās tiesību jomās tiek piemērota pieeja, ka sabiedrības drošība ir viens no iemesliem, ar kuru tiek pamatota citu tiesību ierobežošana (piemēram, skatīt Latvijas Republikas Satversmes²²⁹ 116. pantu).

Biotopu direktīvas 6. panta 3. punkts nosaka, ka *visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.*

Savukārt Biotopu direktīvas 6. panta 4. punkts paredz, ka gadījumā, ja, *neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai **projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā**, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu Natura 2000 tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par pieņemtajiem kompensācijas pasākumiem.*

Tādējādi Biotopu direktīva paredz gadījumus, kad dabas aizsardzības prasības atkāpjas otrajā plānā, izvirzot par prioritāti sevišķi svarīgu sabiedrības interešu realizācijai. Vienlaikus šādu atkāpju piemērošanai jāatbilst stingriem kritērijiem.

EST spriedumā lietā C-304/05²³⁰ ir skaidrojusi, ka *Biotopu direktīvas 6. panta 4. punktu var piemērot tikai pēc tam, kad atbilstoši šīs direktīvas 6. panta 3. punktam ir pārbaudīta plāna vai projekta ietekme [uz vidi]. Lai varētu piemērot 6. panta 4. punktu, ir jāzina ietekme, kāda projektam būs uz minētās teritorijas saglabāšanas mērķiem, jo pretējā gadījumā nevar novērtēt šīs atkāpes nosacījumu izpildi.* Tādējādi nav pieļaujams piemērot Biotopu direktīvas 6. panta 4. punkta izņēmumu, ja pienācīgi nav izpildītas 6. panta 3. punkta prasības.

²²⁸ Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana - Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi. Komisijas paziņojums C (2018) 7621. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/LV_art_6_guide_jun_2019.pdf

²²⁹ Latvijas Republikas Satversme. <https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>

²³⁰ EST 2007. gada 20. septembra spriedums lietā C-304/05. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=62977&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2248051>

Komisija skaidrojusi, ka *pirmais pienākums 6. panta 4. punkta izņēmuma procedūrā ir pārbaudīt, vai plānam vai projektam ir **alternatīvi risinājumi**. (..) Ir jāanalizē visas iespējamās alternatīvas, kas atbilst plāna vai projekta mērķiem, jo īpaši to relatīvā darbība attiecībā uz teritorijas saglabāšanas mērķiem, integritāti un ieguldījumu Natura 2000 tīkla vispārējās saskaņotības saglabāšanā, ņemot vērā arī to samērīgumu izmaksu ziņā. Tajās varētu paredzēt alternatīvas vietas vai maršrutus, citādu izstrādes mērogu vai projektu vai alternatīvus procesus. (..) **Kas attiecas uz to pasākumu ekonomiskajām izmaksām, kurus var apsvērt alternatīvu izskatīšanas laikā, šis faktors nevar kļūt par vienīgo noteicošo faktoru šādu risinājumu izvēlē.***²³¹ Citiem vārdiem – nepietiek ar to, ka izvēlētais risinājums ir lētāks, un šī iemesla dēļ tam “nav alternatīvu”.

Komisija norāda, ka gadījumā, ja nav alternatīvu risinājumu, kompetentajām iestādēm jānovērtē, vai pastāv **sevišķi svarīgas sabiedrības intereses**, tostarp sociāla vai ekonomiska rakstura intereses, kuru dēļ attiecīgais plāns vai projekts būtu īstenojams. Komisija, atsaucoties uz EST spriedumu lietā C-182/10²³², skaidrojusi, ka interesēm, kas Biotopu direktīvas 6. panta 4. punkta nozīmē var attaisnot plāna vai projekta īstenošanu, ir jābūt vienlaikus “sabiedrības” un “sevišķi svarīgām” interesēm, kas nozīmē, ka tām ir jābūt tik nozīmīgām, ka tās var izlīdzsvarot ar dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzības (saglabāšanas) mērķi, kas ir izvirzīts šajā direktīvā.²³³

Komisija skaidrojusi, ka **kompensācijas pasākumi** ir ar kādu projektu vai plānu īpaši saistīti pasākumi, ko veic papildus parastajiem pienākumiem, kas izriet no Putnu direktīvas un Biotopu direktīvas. Šo pasākumu mērķis ir precīzi kompensēt plāna vai projekta negatīvo ietekmi uz attiecīgajām sugām vai dzīvotnēm. Tie ir “galīgais līdzeklis”, un šādus pasākumus izmanto tikai tad, kad ir izsmelti pārējie direktīvā paredzētie aizsargpasākumi, bet ir pieņemts lēmums apsvērt projektu/plānu, kam ir negatīva ietekme uz Natura 2000 teritorijas integritāti vai šādas ietekmes varbūtība nav izslēdzama.²³⁴

Arī Biotopu direktīvas 16. panta 1. punkts paredz, ka gadījumā, ja nav apmierinošas alternatīvas un ja netiek kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā, dalībvalstis drīkst atkāpties no 12., 13., 14. panta un 15. panta a) un b) punkta noteikumiem, lai: a) aizsargātu savvaļas faunu un floru un saglabātu dabiskās dzīvotnes; b) novērstu nopietnu kaitējumu, jo īpaši labībai, mājlopiem, mežiem, zivsaimniecībai un ūdeņiem un citiem īpašuma veidiem; c) rūpētos par veselības aizsardzību un sabiedrības drošību vai obligāti ievērotu citas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, tostarp sociāla vai ekonomiska rakstura intereses un videi primāri svarīgas labvēlīgas pārveides (..)

Līdzīgi sabiedrības drošības aizsardzība ir ietverta arī Putnu direktīvas 9. panta 1. punktā. Tas paredz, ka gadījumā, ja nevar rast citu pieņemamu risinājumu, dalībvalstis var atkāpties no 5. līdz 8.

²³¹ Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana - Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi. Komisijas paziņojums C (2018) 7621. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/LV_art_6_guide_jun_2019.pdf

²³² EST 2012.gada 16.februāra spriedums lietā C-182/10. 75.punkts.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=119510&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&oc c=first&part=1&cid=1703370>

²³³ Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana - Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi. Komisijas paziņojums C (2018) 7621. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/LV_art_6_guide_jun_2019.pdf

²³⁴ Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana - Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi. Komisijas paziņojums C (2018) 7621. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/LV_art_6_guide_jun_2019.pdf

panta noteikumiem šādu iemeslu dēļ: a) sabiedrības veselības aizsardzības un drošības interesēs. Līdzīgi kā Biotopu direktīvas gadījumā, ir jāspēj pierādīt, ka sabiedrības drošības intereses nav iespējams sasniegt ar alternatīviem risinājumiem.

Arī pašā Plūdu direktīvā ir iestrādāts pienākums ņemt vērā dabas aizsardzības intereses. Plūdu direktīvas 7. panta 3. punkts paredz, ka plūdu riska pārvaldības plānos jāņem vērā arī Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta vides aizsardzības mērķi un dabas aizsardzības aspekts. Tajā skaitā jārespektē aizsargāto apgabalu tiesiskais regulējums (Lubāns kā *Natura 2000* teritorija).

Vienlaikus šeit jāatgriežas pie iepriekš norādītās problēmas, ka **dabas liegumam “Lubānas mitrājs” nav izstrādāts dabas aizsardzības plāns un nav noteikti teritorijas līmeņa aizsardzības mērķi.** Vienkāršoti raugoties – plūdu jautājumā kompetentajām institūcijām plānošanas procesā ir jāņem vērā dabas aizsardzības mērķi, kurus pietiekami detalizētā līmenī nezina pat dabas aizsardzības institūcijas. Līdz ar to šāds uzdevums praksē šobrīd ir grūti realizējams.

Autora skatījumā, dabas aizsardzības un plūdu riska samazināšanai esošajā situācijā piemērots mehānisms interešu saskaņošanai ir dabas aizsardzības plāna izstrādes process.

Biotopu direktīvas 6. panta 1. punkts, LĪADT 18. pants un MK noteikumi Nr. 686 paredz aizsargājamās teritorijas dabas aizsardzības plāna izstrādi, kas ir piemērotākais formāts, lai apkopotu un analizētu datus, modelētu dažādus ūdens līmeņus, un tā rezultātā izdarītu rūpīgā analizē balstītus secinājumus, vai un kādas izmaiņas Lubāna ezera hidroloģiskajā režīmā ir vēlamas, lai sasniegtu Dabas direktīvu mērķus un vienlaicīgi ņemtu vērā plūdu riskus. Plāna izstrādes procedūra pieprasa ļoti plašu ieinteresēto pušu iesaisti dažādās procesa stadijās, tādējādi nodrošinot to viedokļu saskaņošanu. Dabas aizsardzības plāna ietvaros tiek sagatavots arī priekšlikums individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, kā arī ieteikumi teritorijas funkcionālajam zonējumam.

Galvenais normatīvais akts, kas reglamentē aizsargājamās teritorijas atļautās un aizliegtās darbības, ir individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi – konkrētajā gadījumā MK noteikumi Nr. 135. Būtiski, ka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi ir MK pieņemts ārējs normatīvs akts, kas ir saistošs ikvienai personai.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr. 135 8.13. apakšpunktu visā dabas lieguma teritorijā **aizliegts mainīt Lubāna ezera un hidrotehnisko būvju ekspluatācijas noteikumus noteikto ūdens līmeņu regulēšanas režīmu (Lubāna ezera normālais ūdens līmenis 92,00–93,00 m).** Tādējādi Lubāna ezera normālais ūdens līmeņa diapazons šobrīd ir noteikts/fiksēts ārējā normatīvā aktā. Tiesa, šis diapazons noteikts visai plašs.

Visā dabas lieguma teritorijā bez DAP rakstiskas atļaujas aizliegts veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu, izņemot zivju dīķu apsaimniekošanu, kā arī veikt esošo hidrotehnisko būvju un meliorācijas sistēmu un to daļu renovāciju un rekonstrukciju (11.2. apakšpunkts).

MK noteikumu Nr. 135 18.11. punkts paredz, ka dabas lieguma zonā aizliegts celt un ierīkot jaunas hidrotehniskas būves un meliorācijas sistēmas, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams biotopu vai dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanas pasākumu veikšanai, un ir saņemta DAP rakstiska atļauja.

Līdz ar to jau šobrīd Lubāna mitrāja individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nosaka ļoti plašas dabas aizsardzības institūciju lemtspējas tiesības par hidroloģiskā režīma jautājumiem Lubāna mitrājā. Vienlaikus jāatzīmē, ka, tā kā Lubāna ezera normālais ūdens līmenis ir reglamentēts ārējā normatīvajā aktā, DAP šis ietvars ir jāievēro.

Lubāna ezers ir iekļauts MK noteikumu Nr. 549²³⁵ pielikumā kā ūdens objekts, kura hidroloģiskais režīms ir regulējams ar hidrotehniskajām būvēm un kuram izstrādājami ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi plūdu draudu novēršanai.

MK noteikumu Nr. 549 4. punkts nosaka, ka gadījumā, ja regulējamais ūdens objekts atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, tad, izstrādājot ekspluatācijas noteikumus, ņem vērā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plānu. Tā kā Lubāna mitrājam dabas aizsardzības plāns nav izstrādāts, šobrīd šādu prasību nav iespējams izpildīt. Līdz ar to atkal jāatgriežas pie tā, ka Lubāna mitrājam akūti nepieciešama kvalitatīva dabas aizsardzības plāna izstrāde, kā arī teritorijas līmeņa aizsardzības mērķu noteikšana. Pozitīvi, ka 2020. gada nogalē ir uzsākta dabas aizsardzības plāna izstrāde, un turklāt kā viens no veicamajiem darba uzdevumiem ir noteikts veikt hidroekoloģisko izvērtējumu un dažādu ūdens līmeņu modelēšanu²³⁶.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr. 1014 8. punktu izstrādātos ekspluatācijas noteikumus saskaņo ar vietējām pašvaldībām, ūdens objekta kopīpašniekiem, BIOR, RVP un, gadījumā, ja ūdens objekts atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, izstrādātos ekspluatācijas noteikumus saimnieciskās darbības veicējam jāsaskaņo arī ar DAP. DAP saskaņošanas procesā jāievēro normatīvajos aktos ietvertās prasības, tajā skaitā tās, kas izriet no Dabas direktīvām. Tādējādi ekspluatācijas noteikumu izstrādē tiek saskaņotas dažādu interešu jomas.

Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumos tiek ietvertas dažādas pozīcijas, tajā skaitā tiek noteikti noteces regulēšanas pasākumi; hidromezgla darbība ārkārtējos (plūdu) apstākļos; minimālā vai ekoloģiskā caurplūduma tehniskais nodrošinājums; ūdens resursu izmantošana mazūdens periodā; darbības ierobežojumi zivju nārsta periodā; zivju nārsta nodrošinājums un citas dabas aizsardzības prasības.

Ja DAP, vai kāda cita no noteikumos minētajām institūcijām ekspluatācijas noteikumus nesaskaņo, saimnieciskās darbības veicējs institūcijas lēmumu var apstrīdēt un pārsūdzēt administratīvo procesu regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā (MK noteikumu Nr. 1014 9. punkts).

Līdz ar to secināms, ka MK noteikumu Nr. 135 un MK noteikumu Nr. 1014 tiesiskais regulējums faktiski nodrošina, ka bez DAP piekrišanas aizliegts veikt jebkādas nozīmīgas darbības, kas saistītas ar Lubāna mitrāja hidroloģisko režīmu. Turklāt, DAP pastāv tiesības nesaskaņot izstrādātos ekspluatācijas noteikumus, ja tajos nav ievērotas dabas aizsardzības prasības.

²³⁵ MK 12.07.2011. noteikumi Nr.549 "Noteikumi par ūdens objektiem, kuru hidroloģiskais režīms ir regulējams ar hidrotehniskajām būvēm". <https://likumi.lv/ta/id/233047-noteikumi-par-udens-objektiem-kuru-hidrologiskais-rezims-ir-regulejams-ar-hidrotehniskajam-buvem>

²³⁶ Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" dabas aizsardzības plāna izstrādes uzsākšanas videokonference. https://www.youtube.com/watch?v=0UsGmxEOE&feature=emb_logo

Nākotnes perspektīvā raugoties, visām ieinteresētajām pusēm aktīvi jāiesaistās Lubāna mitrāja dabas aizsardzības plāna izstrādē, kas orientējoši noslēgsies 2023. gadā. Balstoties uz izstrādāto dabas aizsardzības plānu, paredzams, ka tiks grozīti esošie, vai izstrādāti jauni Lubāna mitrāja individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Tālāk jau MK līmenī, ievērojot normatīvajos aktos noteikto saskaņošanas kārtību, jautājums par jaunajiem individuālajiem noteikumiem tiks izlemts tam atbilstoša ranga – MK līmenī.

Šī procesa pienācīga īstenošana ir pilnībā saskanīga gan ar Dabas direktīvās, gan Ūdens struktūrdirektīvā, gan Plūdu direktīvā ietvertajām prasībām. Svarīgi, lai ieinteresētās puses šajā procesā iesaistās pēc iespējas agrākā stadijā, lai iespējams pienācīgi nodrošināt visdažādāko interešu saskaņošanu.

3.5.3. Sociāli ekonomisko un dabas daudzveidības interešu saskaņošana

Dažādu interešu saskaņošana Dabas direktīvu, Ūdens struktūrdirektīvas un Plūdu direktīvas kontekstā paredz arī sociāli ekonomisko jautājumu ievērošanu. Piemēram, Biotopu direktīvas 2. panta 3. punkts nosaka, ka *veicot pasākumus saskaņā ar šo direktīvu, ņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības*. Tāpat šīs intereses jāņem vērā Biotopu direktīvas 6. panta 4. punkta, 16. panta un Putnu direktīvas 9. panta kontekstā. Ārī Ūdens struktūrdirektīvas 5. pants paredz sociāli ekonomisko vajadzību ņemšanu vērā kā vienu no faktoriem, lemjot par mazāk stingru vides aizsardzības mērķu noteikšanu.

Autora skatījumā, pats būtiskākais un finansiāli ietilpīgākais ir putnu aizsardzības un lauksaimniecības/akvakultūras interešu saskaņošanas jautājums.

Lubāns kā īpaši nozīmīga teritorija migrējošiem putniem rada spiedienu uz Lubāna ezeram tuvumā esošajām lauksaimniecības teritorijām, kurās pastiprināti barojas migrējošie ūdensputni, kā arī uz akvakultūras teritorijām (zivju dīķiem). Tas izraisa finansiālus zaudējumus un daļas zemes īpašnieku neapmierinātību, prasot vai nu ierobežot putnu skaitu (piemēram, medījot) vai saņemt nodarītajam kaitējumam atbilstošas kompensācijas²³⁷.

SBAL 10. panta pirmā daļa nosaka, ka zemes īpašniekam vai lietotājam ir tiesības saņemt kompensāciju par īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem, *ja viņš ir veicis nepieciešamos aizsardzības pasākumus un, izmantojot savas zināšanas, prasmes un praktiskās iespējas, ir ieviesis saudzīgas ekoloģiskās metodes, lai zaudējumus novērstu vai samazinātu*.

Kompensāciju jautājumu detalizētāk reglamentē MK noteikumi Nr. 353²³⁸, paredzot kompensāciju gan par augkopībai, gan akvakultūrai, gan biškopībai nodarītajiem postījumiem. Papildus

²³⁷ Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 10.jūlija spriedums lietā Nr.A420157118.

²³⁸ MK 07.06.2016.noteikumi Nr.353 "Kārtība, kādā zemes īpašniekiem vai lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem, un

taisnīgai aprēķina metodikas noteikšanai vēl pastāv vismaz divi aktuāli problēmjautājumi: putnu atbaidīšanas pasākumu veikšana un *de minimis* atbalsta sliekšņa piemērošana.

No vienas puses MK noteikumu Nr. 353 2. punkts nosaka, kompensāciju izmaksā, ja zemes īpašnieks vai lietotājs postījumu vietā ir veicis šajos noteikumos minētos aizsardzības pasākumus postījumu novēršanai, piemēram, izvietojis akustiskos vai vizuālos atbaidītājus (MK noteikumu Nr. 353 7. un 8. punkts). Ja atbaidīšana nav veikta, tad kompensācija nepienākas.

No otras puses, Putnu direktīvas 5. pants paredz aizliegumu nonāvēt un traucēt putnus, akcentējot arī migrējošo putnu aizsardzības nepieciešamību. Šīs prasības attiecīgi pārņemtas SBAL 11. pantā. Vienlaikus, Putnu direktīvā ir stingri reglamentēti gadījumi, kuros no šīm prasībām iespējams atkāpties, piemēram, lai nepieļautu nopietnu kaitējumu kultūraugiem (Putnu direktīvas 9. pants). Šīs normas attiecīgi pārņemtas SBAL 14. pantā, paredzot atļauju saņemšanu "putnu ieguvei".

Neskatoties uz minēto, veidojas neloģiska situācija, ka valsts ar vienu roku izveido aizsargājamu teritoriju mitrāja kompleksa un putnu aizsardzībai ar domu, lai tā būtu vieta, kur putniem netraucēti atpūsties un baroties, bet ar otru roku nosaka, ka zemes īpašnieki nedrīkst saņemt kompensāciju, ja nav veikuši putnu baidīšanu. Tādējādi pastāv pretruna, jo normatīvajos aktos tiek noteikta vēlāmā zemes īpašnieka rīcība, kas ir savstarpēji pretrunīga.

Ja reiz Lubāna mitrājs un citas putnu aizsardzībai paredzētas aizsargājamās teritorijas ar tādu mērķi ir izveidotas, tad būtu jāparedz tiesības zemes īpašniekiem saņemt kompensāciju, neprasot veikt putnu atbaidīšanas pasākumus. Šādi nosacījumi attiecināmi arī uz buferzonām ap šīm aizsargājamām teritorijām, ņemot vērā, ka nereti putni barojas arī līdzās aizsargājamai teritorijai, un ka aizsargājamās dabas teritorijas robeža pastāv tikai uz papīra. Lubāna ezers tam ir lielisks piemērs – putni milzīgā skaitā barojās līdzās ezeram esošajās lauksaimniecības zemēs, kas pašas neietilpst aizsargājamā teritorijā.

Līdz ar to MK noteikumos Nr. 353 būtu veicami grozījumi, paredzot, ka 7. un 8. punktā noteiktie aizsardzības pasākumi nav attiecināmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kuras izveidotas putnu aizsardzībai, kā arī to buferzonām. Alternatīvs risinājums būtu šo atrunu ietvert SBAL 10. panta pirmajā daļā.

Kompensāciju kontekstā arī būtiski atzīmēt *de minimis* jautājuma problemātiku. Komisijas regulas (ES) Nr. 717/2014²³⁹ 3. panta 2. punkts nosaka, ka kopējais *de minimis* atbalsts, ko viena dalībvalsts piešķirusi vienam vienotam uzņēmumam zvejniecības un akvakultūras nozarē, jebkurā triju fiskālo gadu periodā nepārsniedz EUR 30 000. Savukārt lauksaimniecības nozarē saskaņā ar Komisijas regulas (ES) Nr. 1408/2013²⁴⁰ 3. panta 3. a punktu piešķirtā *de minimis* atbalsta kopējā summa jebkurā trīs fiskālo gadu periodā nepārsniedz 25 000 EUR. Šo atbalsta sliekšņu piemērošanu nosaka arī MK noteikumu Nr. 353 39. punkts.

minimālās aizsardzības pasākumu prasības postījumu novēršanai". <https://likumi.lv/ta/id/282681-kartiba-kada-zemes-ipasniekiem-vai-lietotajiem-nosakami-to-zaudejumu-apmeri-kas-saistiti-ar-ipasi-aizsargajamo-nemedijamo>

²³⁹ Komisijas regula (ES) Nr. 717/2014 (2014. gada 27. jūnijs) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam zvejniecības un akvakultūras nozarē. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0717&from=LV>

²⁴⁰ Komisijas regula (ES) Nr. 1408/2013 (2013. gada 18. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam lauksaimniecības nozarē. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02013R1408-20190314&from=LV>

Lielajiem akvakultūras un lauksaimniecības uzņēmumiem aprēķinātais zaudējumu apmērs pārsniedz regulās norādīto sliekšni, un uzņēmēji ir nepamierināti ar tā piemērošanu, jo uzskata, ka uz kompensāciju mehānismu nav piemērojamas ES tiesību normas, kas reglamentē valsts atbalstu. Līdz ar to šobrīd starp šiem uzņēmējiem un valsti (DAP personā) ierosinātas vairākas tiesvedības, kas atrodas dažādās stadijās. Daļa ir nonākusi līdz LR Senātam.

Šajā sakarā svarīgi atzīmēt, ka Latvijas Republikas Senāts 2020. gada 4.jūnijā ir pieņēmis lēmumu²⁴¹, ar kuru apturēta tiesvedība lietā Nr. A420259818 un nolemts vērsties EST ar šādiem prejudiciāliem jautājumiem:

“1) Vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. pantā garantētās tiesības uz taisnīgu kompensāciju par tiesību uz īpašumu ierobežojumu pieļauj, ka valsts piešķirtā kompensācija par zaudējumiem, ko Natura 2000 teritorijā akvakultūrai nodarījuši saskaņā ar Putnu direktīvu aizsargājāmie putni, var būt ievērojami mazāka par faktiski nodarītajiem zaudējumiem?”

2) Vai valsts piešķirtā kompensācija par zaudējumiem, ko Natura 2000 teritorijā akvakultūrai nodarījuši saskaņā ar Putnu direktīvu aizsargājāmie putni, ir uzskatāma par valsts atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta izpratnē?

3) Gadījumā, ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša, vai tādai kompensācijai kā pamata lietā piemērojams Eiropas Komisijas 2014. gada 27.jūnija Regulas Nr. 717/2014 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu de minimis atbalstam zvejniecības un akvakultūras nozarē 3. panta 2. punktā noteiktais de minimis atbalsta ierobežojums 30 000 euro apmērā?”

Līdz ar to no vides tiesību perspektīvas šis ir interesants un rets gadījums, kad Latvijas tiesa vēršas EST ar prejudiciāliem jautājumiem. EST spriedums šajā lietā ļaus Latvijas tiesu instancēm pamatoti izlemt jautājumu, vai kompensācijai, kas paredzēta par putnu nodarītajiem postījumiem akvakultūrai, ir piemērojams *de minimis* atbalsta sliekšņa ierobežojums 30 000 euro apmērā trīs fiskālo gadu periodā.

Otrs būtisks jautājums saistīts ar zvejniecības un dabas interešu saskaņošanu Lubāna ezera izmantošanā. Šobrīd rūpnieciskā zveja ne vien ezerā nav aizliegta, bet saskaņā ar MK noteikumu Nr. 135 14.6.apakšpunktu tā nav aizliegta pat Lubāna mitrāja regulējamā režīma zonā.

Zvejniecības jautājums pamatā saistīts ar iespējamām izmaiņām Lubāna ezera hidroloģiskajā režīmā (zvejnieki bažijas par iespējamu ezera aizaugšanu un iespēju turpināt savu darbību gan kā zvejnieki, gan pakārtoti kā tūrisma pakalpojumu sniedzēji). Līdz ar to zvejniecības reglamentēšanas jautājums arī turpmāk sagādās ne mazums karstu diskusiju.

Autora skatījumā piemērotākais risinājums interešu saskaņošanai ir līdzīgs, kā iepriekš norādīts – ieinteresēto pušu diskusija un interešu saskaņošana organizējama Lubāna mitrāja dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros. Tālāk rastais risinājums nostiprināms juridiski saistošā formātā, izstrādājot jaunus vai grozot esošos dabas lieguma “Lubāna mitrājs” individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

²⁴¹ LR Senāta 2020.gada 4.jūnija lēmums lietā A420259818, SKA-587/2020.

3.5.4. Lubāns vietējo pašvaldību teritorijas plānojumos

Ņemot vērā, ka tieši vietējā līmenī visvairāk varētu tikt atspoguļotas Lubāna apkārtnes specifiskās intereses, tika caurskatīti arī vietējo pašvaldību teritoriju plānojumi. Tika secināts, ka pretēji gaidītajam, tie nepiešķir Lubāna mērogam atbilstošu (īpašu) lomu pašvaldību attīstībā.

Lubāna ezers ietilpst Rēzeknes novada un Madonas novada teritorijās, savukārt dabas liegums "Lubāna mitrājs" atrodas arī Balvu, Rugāju, Varakļānu novada un Gulbenes novada teritorijās.

Lubāns un tā apkārtnē vietējo pašvaldību teritoriju plānojumos pamatā atspoguļots vien kā īpaši aizsargājama dabas teritorija, ar no tā izrietošajām sekām, nevis kā teritorija, ar kuru tiktu saistīti kādi vērienīgi infrastruktūras attīstības projekti. Izstrādātie teritoriju plānojumi faktiski fiksē esošo stāvokli, ņemot vērā apkaimes apdzīvotības un zemes lietošanas veidu struktūru, tiecoties to saglabāt.

Gan Rēzeknes novada teritorijas plānojums 2013.-2024. gadam²⁴², gan Madonas novada teritorijas plānojums 2013.-2025. gadam²⁴³ satur norādes, ka teritorijas izmantošana veicama saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 135 (dabas lieguma "Lubāna mitrājs" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi). Līdz ar to pašvaldības šo teritoriju izmantošanu faktiski neregulē – piemēro tos ierobežojumus, kas izriet no augstāka spēka normatīvajiem aktiem, bet papildu (stingrākas) prasības neizvirza. Teritorijas plānojumos noteikts, ka apbūves noteikumi īpaši aizsargājamās dabas teritorijās piemērojami tiktāl, ciktāl tie nav pretrunā ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un kultūras pieminekļu aizsardzību un izmantošanu reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem.

Vienlaikus jāatzīmē Rēzeknes novada teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 37.3. punktā un Madonas novada teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 13.nodaļas 4. punktā ietverta norāde, ka dabas lieguma „Lubānas mitrājs” teritorijas izmantošana veicama saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 135, citiem normatīviem aktiem, kā arī **ievērojot LIFE - NATURE projektā „Lubāna mitrāja kompleksa vides apsaimniekošana, Latvija” noteiktos apsaimniekošanas pasākumus unikālā iekšzemes mitrāju kompleksa saglabāšanā.** Minētā projekta²⁴⁴ ietvaros tika rekonstruētas Aiviekstes un Kalnagala slūžas, Lubāna ezerā izveidoti zivju migrācijas kanāli, uzbūvēti aizsprosti augtajos purvos un pārplūstošajās plavās, izveidotas putnu ligzdošanas saliņas zivju dīķos, izveidotas mākslīgās ligzdviņas ūdensputniem un dienas plēsīgajiem putniem, realizēti sabiedrības informēšanas pasākumi un iesaistīšana dabas aizsardzības pasākumu īstenošanā, uzstādīti informācijas stendi, uzbūvēti putnu novērošanas torņi un informācijas centrs, un realizēti citi būtiski apsaimniekošanas un informēšanas pasākumi. Rēzeknes novada un Madonas novada teritorijas plānojumos atzīta šī projekta būtiskā nozīme, un tie vērsti uz projekta sasniegto rezultātu uzturēšanu.

²⁴² Rēzeknes novada teritorijas plānojums 2013.-2024.gadam. <http://rezeknesnovads.lv/wp-content/uploads/2014/05/teritorijasizmantošanasapbuvnotesikumi.pdf>

²⁴³ Madonas novada teritorijas plānojums 2013.-2025.gadam. https://www.madona.lv/lat/box/files/Teritorijas_planojums_2013/madonas_nov._tian_gala_red..pdf

²⁴⁴ Projekts "Lubāna mitrāja kompleksa vides apsaimniekošana, Latvija". https://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=home.showFile&rep=file&fil=LIFE03_NAT_LV_000083_LAYMAN.pdf

Šajā sakarā jāatzīmē, ka Dabas aizsardzības pārvalde 2010. gada 4.februārī sniegusi nosacījumus Madonas novada teritorijas plānojumam no 2013. līdz 2025. gadam²⁴⁵, ierosinot konceptuāli paredzēt Aiviekstes iztekas atjaunošanu, pārgāznes un zivju ceļa izveidošanu iztekā optimāla ūdens līmeņa uzturēšanai Lubāna ezerā un Aiviekstes upē un zivju dabiskās migrācijas nodrošināšanu. Šis jautājums vēlāk teritorijas plānojumā tomēr nav ticis atspoguļots.

Teritoriju plānojumos tiek skarts arī applūstošo teritoriju jautājums, vienlaikus norādot, ka aprobežojumus applūstošajās teritorijās reglamentē Aizsargjoslu likums.

Rēzeknes novada teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 78. punktā noteikts, ka nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija ir Lubāna ezera piegulošā platība (polderis Nagļu pagastā, posmā, kur krasti nav aizsargāti ar dambjiem), kā arī apkārtējās teritorijas dambja/u pārrāvuma gadījumā). Teritorijas plānojumā noteiktas un Grafiskās daļas kartēs attēlotas Lubāna ezera applūstošās teritorijas.

Madonas novada teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 10.nodaļas 10. punktā noteikts, ka nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija ir Lubāna ezera piegulošā platība (polderis Ošupes pagastā, posmā, kur krasti nav aizsargāti ar dambjiem), kā arī apkārtējās teritorijas dambja/u pārrāvuma gadījumā). Teritorijas plānojumā noteiktas un Grafiskās daļas kartēs attēlota Aiviekstes upes paliene un Lubāna ezera applūstošā teritorija – „Zvidzienes polderis”.

Rēzeknes novada teritorijas plānojumā Lubāna mitrāja teritorija noteikta kā ainaviski vērtīga ainavu telpa. Noteikts arī, ka publiskās pieejas vietas pie ūdeņiem aizliegts piegružot. Peldvieta pie Lubānas ezera Gaigalavas pagastā (ūdenstūrisma attīstības centra „Bāka” tuvumā) plānota kā oficiālā peldvieta.

²⁴⁵ Dabas aizsardzības pārvaldes 04.02.2010. vēstule Nr.R4-7/37.

https://www.madona.lv/lat/box/files/Teritorijas_planojums_2013/Aciti_sejumi/instituciju_nosacijumi.pdf

4. SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

Turpinājumā norādīto secinājumu un priekšlikumu vieglākai uztveršanai, tiek īsumā iezīmēta būtiskākā informācija par Lubāna ezeru ES direktīvu kontekstā:

- a) Lubāna ekoloģiskais potenciāls gan Apsaimniekošanas plānā (2016.-2021.), gan Apsaimniekošanas plānā (2022.-2027.) novērtēts kā “vidējs”.
- b) Apsaimniekošanas plānā (2016.-2021.) attiecībā uz Lubānu piemērots “kvalitātes izņēmums”, izvirzot mērķi “vidēja ekoloģiskā kvalitāte” jeb stāvokļa nepasliktināšanās.
- c) Lubāns noteikts kā prioritārais karpveidīgo zivju ūdens saskaņā ar MK noteikumiem Nr.118.
- d) Visa Latvija (arī Lubāns) ir uzskatāma par notekūdeņu jutīgu teritoriju saskaņā ar MK noteikumiem Nr.34.
- e) Lubāns neatrodas nitrātu jutīgā teritorijā atbilstoši MK noteikumiem Nr.834.
- f) Lubāna ezera peldvieta Gaigalavas pagastā, Rēzeknes novadā atzīta par iekšzemes peldvietu saskaņā ar MK noteikumiem Nr.692.
- g) Lubāns atzīts par stipri pārveidotu ūdensobjektu.
- h) Lubāns atzīts par riska ūdensobjektu saskaņā ar MK noteikumiem Nr.418.
- i) Lubāna zemīene ir uzskatāma par nacionālas nozīmes plūdu riska teritoriju pavasara palos.
- j) Lubāns ir iekļauts MK noteikumu Nr. 549 pielikumā kā ūdens objekts, kura hidroloģiskais režīms ir regulējams ar hidrotehniskajām būvēm un kuram izstrādājami ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi plūdu draudu novēršanai.
- k) Lubāns atrodas dabas liegumā “Lubāna mitrājs”, kas ir *Natura 2000* teritorija. Lubāns ir starptautiskas nozīmes mitrāju komplekss.
- l) Lubāna mitrājam līdz nav izstrādāts dabas aizsardzības plāns.
- m) Dabas liegumam “Lubāna mitrājs” ir spēkā individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (MK noteikumi Nr. 135).

Pētījuma autors nonācis pie šādiem secinājumiem un priekšlikumiem:

1) ES direktīvu mērķi ir saskanīgi un savstarpēji papildinoši, nevis izslēdzoši.

ES direktīvu pieņemšanas procesā ir ņemts vērā, ka attiecībā uz vienu un to pašu ūdens objektu pastāv dažādas izmantošanas vajadzības, un līdz ar to direktīvās ietvertas savstarpējas atsaucē un interešu saskaņošanas kārtība saistībā ar citām direktīvām.

Virzoties uz vienas direktīvas mērķu sasniegšanu, var gadīties “nošaut divus zaķus ar vienu šāvienu” – veicināt arī citas direktīvas mērķu sasniegšanu (piemēram, laba virszemes ūdeņu stāvokļa sasniegšana Ūdens struktūrdirektīvas kontekstā var veicināt arī biotopu un sugu aizsardzības mērķu sasniegšanu), bet tas to negarantē.

ES direktīvas neparedz to savstarpējo rangū. Citiem vārdiem – ne pašās direktīvās, ne EST praksē nav secināts, ka, piemēram, Plūdu direktīvas prasību izpildei dodama priekšroka attiecībā pret Biotopu direktīvas prasību izpildi. ES direktīvas neparedz, ka kādas no tajās ietvertajām interesēm automātiski ir stādāmas augstāk par citām.

Dažādu interešu sadursmes jautājumi tiek risināti, ES direktīvās iekļaujot normas, kurās norādīts, saskaņā ar kādiem nosacījumiem dalībvalstīm pastāv iespēja no tām atkāpties. Klasiski izņēmuma gadījumi tiek pieļauti, kad tiek skartas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses drošības un veselības aizsardzības jomā (piemēram, skatīt Biotopu direktīvas 6. panta 4. punktu vai Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punktu). Tomēr, kā jau izņēmuma gadījumiem, tiem ir jābūt balstītiem pienācīgā izvērtējumā, tajā skaitā, vērtējot, vai nepastāv alternatīvi risinājumi. Vienlaikus jārēķinās, ka atkāpe no vienas direktīvas prasībām automātiski nenožīmē atkāpi no citas direktīvas prasībām. Līdz ar to svarīgi izņēmuma gadījumu /atkāpju piemērošanas procesā “nepazaudēt kopbildi” – spēt vienu risinājumu vienlaikus aplūkot dažādu ES direktīvu kontekstā.

2) Mērķu saskaņošana Ūdens struktūrdirektīvas, Plūdu direktīvas un Dabas direktīvu īstenošanā.

Autora skatījumā, Lubāna mitrāja gadījumā loģiska mērķu definēšanas secība būtu šāda:

- a) Dabas aizsardzības plāna izstrāde un teritorijas līmeņa saglabāšanas (aizsardzības) mērķu noteikšana dabas liegumam “Lubāna mitrājs”. Šis ir pirmais solis, ņemot vērā, ka gan Ūdens struktūrdirektīva, gan Plūdu direktīva paredz pienākumu to plānos ņemt vērā, integrēt aizsargāto apgabalu (šajā gadījumā) *Natura 2000* teritoriju specifiskos mērķus. Faktiski no Ūdens struktūrdirektīvas un Plūdu direktīvas kompetentajām institūcijām tiek sagaidīts, ka tās šos specifiskos mērķus ievēros, lai gan tie pietiekami detalizētā pakāpē nemaz nav noteikti. Nav racionāli sagaidīt, ka šie mērķi tiks ņemti vērā, ja pat dabas aizsardzības kompetentajām institūcijām tie nav detalizēti zināmi (sīkāk skatīt 2.4.1. un 3.5.nodaļās).
- b) Tad, kad Lubāna mitrājam teritorijas līmeņa saglabāšanas (aizsardzības) mērķi ir identificēti, ir vieglāk izlemt par mērķu definēšanu Ūdens struktūrdirektīvas kontekstā (piemērot “visstingrāko” mērķi atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 2. punktam).
- c) Tad, kad šie mērķi ir skaidri definēti gan Dabas direktīvu, gan Ūdens struktūrdirektīvas kontekstā, tie atspoguļojami Daugavas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā (tajā skaitā plūdu riska pārvaldīšanas plānā), tālāk attiecīgi īstenojamais pasākumus ietverot apsaimniekošanas plāna pasākumu programmā.

3) Dabas daudzveidības saglabāšanas un plūdu riska samazināšanas interešu saskaņošana īstenojama ar dabas aizsardzības plāna mehānisma starpniecību un iegūto rezultātu nostiprināšanu dabas lieguma “Lubāna mitrājs” individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos.

Biotopu direktīvas 6. panta 1. punkts dalībvalstīm uzliek pienākumu attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām īstenot *vajadzīgos aizsardzības pasākumus* atbilstoši dabisko dzīvotņu veidu un sugu ekoloģiskajām prasībām. Šie pasākumi var ietvert arī dabisko dzīvotņu atjaunošanas pasākumus, tajā skaitā mazinot vai novēršot problēmu cēloņus (piemēram, dabiskā hidroloģiskā režīma mākslīgus pārveidojumus). Atjaunošanas pasākumu piemērošanas nepieciešama

izriet no tā, vai konkrētie atjaunošanas pasākumi ir svarīgi, lai panāktu dabisko dzīvotņu labvēlīgu aizsardzības statusu.

Gan gadījumos, kad tiek apšaubīts pastāvošais (vēsturiskais) risinājums ūdenstilpes hidroloģiskā režīma regulēšanā, gan plānojot jaunas darbības, kas var radīt riskus dabas daudzveidības saglabāšanas mērķu sasniegšanai, sākotnēji dalībvalstij ir jāveic pilnvērtīgs esošās situācijas un iecerētā risinājuma ietekmes izvērtējums.

Autora skatījumā, atbilstoši spēkā esošā normatīvā regulējuma ietvaram dabas aizsardzības un plūdu riska novēršanas interešu saskaņošanai piemērotākais mehānisms ir dabas aizsardzības plāna izstrādes process, kas izriet no Biotopu direktīvas 6. panta 1. punkta, LĪADT 18. panta un MK noteikumiem Nr. 686.

Šis formāts ir saskanīgs arī ar citu jomu tiesisko regulējumu. Piemēram, MK noteikumu Nr. 549 4. punkts paredz, ka gadījumā, ja regulējamais ūdens objekts atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, tad, izstrādājot ekspluatācijas noteikumus, ņem vērā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plānu. Tādējādi caur ieinteresēto pušu aktīvu iesaisti Lubāna mitrāja dabas aizsardzības plāna izstrādē jau sākotnējā stadijā iespējams izvērtēt dažādus scenārijus attiecībā uz Lubāna ezera hidroloģiskā režīma regulējumu.

Šī formāta priekšrocība ir arī apstākļi, ka 2020. gada nogalē jau ir uzsākta Lubāna mitrāja dabas aizsardzības plāna izstrāde un starp pasūtītajiem darba uzdevumiem ietilpst arī hidroloģiskā režīma variantu modelēšana, kas ir kritiski nepieciešama, lai izdarītu secinājumus attiecībā uz spēju izpildīt Dabas direktīvu, Ūdens struktūrdirektīvas un Plūdu direktīvas mērķus.

Pēc dabas aizsardzības plāna izstrādes (2023.g.) tajā ietvertie risinājumi integrējami jau esošajos Lubāna mitrāja individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos, vai izstrādājami jauni noteikumi, atkarībā no nepieciešamo izmaiņu apjoma un satura.

Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi kā ārējs normatīvs akts nodrošina rastā risinājuma noteikšanu juridiski saistošā mehānismā. Turklāt MK noteikumu formāts ir adekvāts institucionālais rangs, kurā lemt par *sevišķi svarīgu sabiedrības interešu* īstenošanu.

Pēc risinājuma ietveršanas ārējā normatīvā aktā tas automātiski atstāj sekas uz dažādu atļauju, administratīvo aktu izdošanas procesu. Piemēram, jau šobrīd saskaņā ar MK noteikumu Nr. 1014 8.5.apakšpunktu gadījumā, ja ūdens objekts atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, izstrādātos ekspluatācijas noteikumus saimnieciskās darbības veicējam jāaskaņo arī ar DAP. Līdz ar to valsts iestādēm Lubāna mitrāja individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos ietvertās prasības būs jāpiemēro arī attiecībā uz privātpersonām.

4) Plūdu riska mazināšana ir legītīms mērķis, kura īstenošanai paredzēti mehānismi gan Dabas direktīvās, gan Ūdens struktūrdirektīvā.

Biotopu direktīvas 6. panta 3.-4. punkts paredz iespēju sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā īstenot projektus, kam paredzama negatīva ietekme uz dabas vērtībām. Vienlaikus tiek noteikti ļoti stingri kritēriji šādu izņēmumu piemērošanai, piemēram, jābūt veiktai precīzai izpētei par paredzētās

darbības ietekmi, jāpierāda, ka nav alternatīvu risinājumu, un jāīsteno atbilstoši kompensācijas pasākumi (skatīt 3.5.2.nodaļu).

Līdzīgi – sabiedrības drošības jautājums kā izņēmuma pamatošanas faktors ir norādīts arī Putnu direktīvas 9. panta 1. punktā. Arī šajā gadījumā vispirms ir pienākums pārliecināties par alternatīvu risinājumu nepieejamību.

Arī Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punkts paredz iespēju atkāpties no direktīvas prasībām sevišķi svarīgu sabiedrības interešu (tajā skaitā plūdu novēršanas) realizācijai, izpildot noteiktus nosacījumus (skatīt tabulu Nr. 2).

5) Lubāns atzīts par stipri pārveidotu ūdensobjektu, kā arī iekļauts MK 31.05.2011. noteikumu Nr. 418 2.pielikumā kā riska ūdensobjekts.

Stipri pārveidota ūdensobjekta statuss nesamazina dalībvalsts pienākumus attiecībā uz Dabas direktīvu pārņemšanu. Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 2. punkts paredz “visstingrākā” mērķa piemērošanu, t.i., ja no Dabas direktīvām izriet nepieciešamība piemērot augstāku aizsardzības standartu, nekā to paredz Ūdens struktūrdirektīva, tad jāpiemēro Dabas direktīvās ietvertais standarts.

Riska ūdensobjekta statusa noteikšanai var būt pat netiešs pozitīvs efekts, piemēram, stimulējot prioritāri ieguldīt finansējumu tā problēmu novēršanā (piešķirot šiem projektiem priekšroku), vai aktīvāk risinot jautājumus par riska ūdensobjekta būtiskāko riska cēloņu mazināšanu (piemēram, atbilstoši MK noteikumu Nr. 418 8. un 9. punktam).

6) Kvalitātes izņēmuma piemērošana Lubāna ezeram Ūdens struktūrdirektīvas mērķu kontekstā.

Autora skatījumā, attiecībā uz Lubāna ezeru Apsaimniekošanas plānā (2016.-2021.) bez pietiekama pamatojuma piemērots “*kvalitātes izņēmums*” (“vidēja ekoloģiskā kvalitāte” jeb stāvokļa nepasliktināšanās). Apsaimniekošanas plānā (2016.-2021.) norādītais pamatojums: “*Nenoteiktība (problēmas cēlonī). Nepieciešams komplekss izvērtējums par pasākumu efektu, jo sateces baseins ir arī Natura 2000 teritorija (putni), kur vides kvalitātes mērķi var būt konfliktējoši ar ūdens kvalitātes mērķiem*”, iespējams, ir pamatots, bet tam Apsaimniekošanas plānā (2016.-2021.) nav sniegts detalizēts pamatojums šāda secinājuma izdarīšanai. Tādējādi nav iespējams to izvērtēt.

Šādos nenoteiktības apstākļos (kamēr nav definēti skaidri teritorijas līmeņa aizsardzības mērķi Dabas direktīvu kontekstā) pamatotāk būtu virzīties uz vispārējo Ūdens struktūrdirektīvas mērķi – stipri pārveidotu ūdens objektu gadījumā panākt labu ekoloģisko potenciālu un labus virszemes ūdeņu ķīmiskos rādītājus. Šāda pieeja sasauktos ar Komisijas pausto atziņu, ka virzība uz labu virszemes ūdeņu stāvokli (Ūdens struktūrdirektīvas mērķis) pati par sevi ir vērsta uz kopējās ekosistēmas labklājības nodrošināšanu, nesot pienesumu arī atsevišķām sugām un biotopiem. “Zemāka” (specifiska dabas aizsardzības) mērķa noteikšana kā apzināta rīcība pieļaujama tikai gadījumā, ja analīze norādītu, ka pretējas rīcības gadījumā nebūtu iespējams nodrošināt sugas vai biotopa veida labvēlīgu saglabāšanas statusu valsts mērogā. Konkrētajos apstākļos (Lubāna gadījumā) šāda analīze nav veikta, līdz ar to autora skatījumā, pareizi būtu noteikt standarta mērķi – virzību uz labu ekoloģisko potenciālu (skatīt 3.5.1.nodaļu).

Autora skatījumā, sagatavojot nākamo Daugavas upju baseina apsaimniekošanas plānu, detalizētāk būtu jāapraksta apsvērumi, kāpēc pieņemts viens vai otrs lēmums vides aizsardzības mērķu

izvirzīšanā. Iespējams, ka lēmums ir pamatots, bet to nevar pārbaudīt, ja nav izskaidroti attiecīgā lēmuma pieņemšanas iemesli. Tas arī izriet no Komisijas aicinājuma jebkurus izņēmumus detalizēti pamatot attiecīgajā apsaimniekošanas plānā.

7) Nepieciešams definēt teritorijas iespējamās applūšanas ietekmi uz aizsargājamām dabas vērtībām.

Apsaimniekošanas plāna (2022.-2027.) plūdu riska pārvaldības pasākumu programmā norādīti pasākumi (uzdevumi) plūdu apdraudējuma mazināšanai attiecībā uz Lubānas zemienes teritoriju. To vidū minēti tādi pasākumi kā Dziļāunes poldera aizsargdambja D-1 atjaunošana, Pededzes kanāla aizsargdambja atjaunošana, Lubāna ezera Austrumu dambja atjaunošana u.c. Starp plūdu risku mazināšanas mērķiem minēti arī dabas aizsardzības mērķi, piemēram, mērķis nodrošināt dabas lieguma "Lubānas mitrājs" biotopu aizsardzību. Sīkāk gan netiek paskaidrots, uz kādu informāciju balstoties, secināts, ka minētie pasākumi biotopu aizsardzībai nepieciešami.

Sākotnējo plūdu novērtējumā 2019. – 2024. gadam norādīts, ka: *"liels skaits īpaši aizsargājamo dabas teritoriju ir tādas, kas ir pakļautas regulārai applūšanai, un tieši regulārais applūšanas režīms nosaka attiecīgās dabas teritorijas īpašo stāvokli un ir viens no priekšnosacījumiem tajās esošo dabas vērtību eksistencei. Līdz ar to applūšanas režīma saglabāšana ir galvenais uzdevums par ko jārūpējas šajās teritorijās"*.

Nemot vērā, ka applūšanas ietekme uz dabas vērtībām var būt gan pozitīva, gan negatīva atkarībā no konkrētās teritorijas dabas saglabāšanas (aizsardzības) mērķiem, būtu nepieciešams šo potenciālo ietekmi definēt, lai lēmumu pieņēmējiem ir skaidrība par to, vai attiecīgajā gadījumā applūšanas iespēja ir risks, par kuru ir vērts uztraukties, raugoties no dabas aizsardzības skatupunkta. Piemērotākais formāts šādai analīzei ir dabas aizsardzības plāna izstrādes mehānisms. Pretējā gadījumā attiecīgā teritorija var tikt nepamatoti sargāta no ietekmes, kura tai pat ir vēlama.

8) Nepieciešams pārskatīt Ūdens apsaimniekošanas likuma 12. panta pirmās daļas redakciju.

ŪAL 12. panta pirmā daļa nosaka izņēmuma gadījumus, kuros iespējamās atkāpes no ŪAL 11. pantā nospraustajiem mērķiem, radot līdzīgu regulējumu tam, kāds noteikts Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punktā (mērķa samazinājums). Pētījuma autora skatījumā, Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkta pārņemšana ŪAL 12. panta pirmajā daļā nav veikta precīzi, jo tā neatbilst Ūdens struktūrdirektīvā noteiktajam regulējumam.

Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkts paredz, ka dalībvalstīm attiecībā uz konkrētām ūdenstilpēm ir tiesības sasniegt mazāk stingrus vides aizsardzības mērķus, bet to drīkst darīt, ja tiek izpildīti visi četri direktīvā norādītie nosacījumi.

Savukārt, ŪAL 12. panta pirmā daļa paredz iespēju noteikt mazāk stingrus vides aizsardzības mērķus, ja, *ņemot vērā cilvēka darbības ietekmi vai šo ūdensobjektu dabisko stāvokli, nav iespējams sasniegt šā ŪAL 11. panta pirmajā daļā minētos mērķus vai šo mērķu sasniegšana prasītu nepamatoti augstas izmaksas*. Tiesību normas turpinājumā tiek lietots vārdu salikums: *"kā arī tad, ja"*, kuram seko uzskaitīti četri Ūdens struktūrdirektīvā norādītie nosacījumi. Šāds ŪAL 12. panta pirmās daļas

formulējums var radīt nepareizu priekšstatu, ka pantā norādītie izņēmuma gadījumi ir piemērojami alternatīvi, nevis kumulatīvi. Ja Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkts nepārprotami norāda, ka jāizpildās visiem četriem nosacījumiem, tad ŪAL 12. panta pirmās daļas formulējums var radīt nepamatotu secinājumu, ka pietiek tikai ar viena nosacījuma izpildi, lai piemērotu izņēmuma situāciju.

Līdz ar to būtu precizējama ŪAL 12. panta pirmā daļa atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 5. punkta prasībām. Sīkāk skatīt 2.2.2.nodaļā.

9) Nepieciešams veikt grozījumus MK 07.06.2016. noteikumos Nr. 353, paredzot, ka noteikumu 7. un 8. punktā noteiktie aizsardzības pasākumi nav attiecināmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kuras izveidotas putnu aizsardzībai, kā arī to buferzonām.

Pašreizējais normatīvais regulējums attiecībā uz kompensācijām saistībā ar putnu nodarītajiem postījumiem lauksaimniecībai un akvakultūrai ir pretrunīgs. No vienas puses Putnu direktīvas 5. pants un 11. pants aicina netraucēt putnus, ļaujot tiem atpūties un baroties (īpaši starptautiskas nozīmes putnu aizsardzības teritorijā). No otras puses MK noteikumu Nr. 353 2. punkts paredz, ka zemes īpašnieks vai lietotājs var saņemt kompensāciju tikai tad, ja ir veicis atbaidīšanas pasākumus, kas noteikti noteikumu 7. un 8. punktā.

Pētījuma ieskatā šāda pieeja attiecībā uz aizsargājamām teritorijām, kas izveidotas putnu aizsardzībai, nav pamatota, tāpēc aicina veikt grozījumus MK noteikumos Nr. 353, paredzot, ka noteikumu 7. un 8. punktā noteiktie aizsardzības pasākumi nav attiecināmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kuras izveidotas putnu aizsardzībai, kā arī to buferzonām.

Alternatīvs risinājums būtu šo atrunu ietvert Sugu un biotopu aizsardzības likuma 10. panta pirmajā daļā. Sīkāk skatīt 3.5.3.nodaļā.

10) Pašvaldību teritoriju plānojumos Lubāna mitrāja specifiskajiem jautājumiem nav pievērsta būtiska nozīme.

Lubāns un tā apkārtnē vietējo pašvaldību teritoriju plānojumos pamatā aplūkots īpaši aizsargājamo dabas teritoriju kontekstā, norādot uz pienākumu ievērot MK noteikumu Nr.135 un citu normatīvo aktu prasības. Izstrādātie teritoriju plānojumi faktiski fiksē esošo stāvokli, ņemot vērā apkārtes apdzīvotības un zemes lietošanas veidu struktūru, tiecoties to saglabāt. Teritoriju plānojumos nav atspoguļotas nozīmīgas Lubāna apkārtnes attīstības ieceres (piemēram, infrastruktūras projekti), kas pētījuma autoram raisītu bažas par to savienojamību ar ES direktīvās ietverto interešu aizsardzību. Sīkāk skatīt 3.5.4.nodaļā.

IZMANTOTIE AVOTI

Normatīvie akti

- 1) Latvijas Republikas Satversme. <https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>
- 2) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02000L0060-20141120&from=LV>
- 3) Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvas 2008/105/EK par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā, un ar ko groza un sekojoši atceļ Padomes Direktīvas 82/176/EEK, 83/513/EEK, 84/156/EEK, 84/491/EEK, 86/280/EEK, un ar ko groza Direktīvu 2000/60/EK. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02008L0105-20130913&from=EN>
- 4) Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:01992L0043-20130701&from=EN>
- 5) Padomes Direktīva (1979. gada 2. aprīlis) par savvaļas putnu aizsardzību (79/409/EEK). <https://op.europa.eu/lv/publication-detail/-/publication/11b274ff-734f-4ec3-bd0d-39a1d8da006c/language-lv>
- 6) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02009L0147-20190626&from=EN>
- 7) Padomes Direktīva 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:01991L0676-20081211&from=LV>
- 8) Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīvas 2006/118/EK par gruntsūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu un pasliktināšanos. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02006L0118-20140711&from=EN>
- 9) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/60/EK (2007. gada 23. oktobris) par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007L0060&from=LV>
- 10) Padomes Direktīva 91/271/EEK (1991. gada 21. maijs) par komunālo notekūdeņu attīrīšanu. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:01991L0271-20140101&from=EN>
- 11) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/56/EK (2008. gada 17. jūnijs), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02008L0056-20170607&from=EN>
- 12) Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1143/2014 (2014. gada 22. oktobris) par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02014R1143-20191214&from=EN>
- 13) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/35/EK (2004. gada 21. aprīlis) par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atļidzināšanu. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02004L0035-20190626&from=LV>
- 14) Komisijas īstenošanas regula (ES) 2016/1141 (2016. gada 13. jūlijs), ar ko atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. 1143/2014 pieņem sarakstu ar invazīvajām svešzemju sugām, kas rada bažas Savienībai. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R1141&from=EN>

- 15) Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2017/1263 (2017. gada 12. jūlijs), ar ko atjaunina sarakstu, kurā uzskaitītas invazīvās svešzemju sugas, kas rada bažas Savienībai, un kurš atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. 1143/2014 izveidots ar Īstenošanas regulu (ES) 2016/1141. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017R1263&from=LV>
- 16) Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2019/1262 (2019. gada 25. jūlijs), ar ko groza Īstenošanas regulu (ES) 2016/1141, lai atjauninātu sarakstu ar invazīvajām svešzemju sugām, kas rada bažas Savienībai. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R1262&from=LV>
- 17) Komisijas regula (ES) Nr. 717/2014 (2014. gada 27. jūnijs) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu de minimis atbalstam zvejniecības un akvakultūras nozarē. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0717&from=LV>
- 18) Komisijas regula (ES) Nr. 1408/2013 (2013. gada 18. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu de minimis atbalstam lauksaimniecības nozarē. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02013R1408-20190314&from=LV>
- 19) Eiropas Savienības Pamattiesību harta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=ES>
- 20) Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā par ūdensputnu dzīves vidi. <https://likumi.lv/doc.php?id=34521>
- 21) 1998. gada 25. jūnija Orhūsas konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem. <https://likumi.lv/ta/id/61586-par-1998-gada-25-junija-orhusas-konvenciju-par-pieju-informacijai-sabiedrības-dalību-lēmumu-pienemsana-un-iespeju-griezties>
- 22) Ūdens apsaimniekošanas likums. <https://likumi.lv/ta/id/66885-udens-apsaimniekosanas-likums>
- 23) Administratīvās atbildības likums. <https://likumi.lv/ta/id/303007-administrativas-atbildības-likums>
- 24) Aizsargjoslu likums. <https://likumi.lv/ta/id/42348-aizsargjoslu-likums>
- 25) Likums "Par piesārņojumu". <https://likumi.lv/ta/id/6075-par-piesarnojumu>
- 26) Likums "Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību". <https://likumi.lv/doc.php?id=36679>
- 27) Likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām". <https://likumi.lv/ta/id/59994-par-ipasi-aizsargajamam-dabas-teritorijam>
- 28) Sugu un biotopu aizsardzības likums. <https://likumi.lv/doc.php?id=3941>
- 29) Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu". <https://likumi.lv/ta/id/51522-par-ietekmes-uz-vidi-novertejumu>
- 30) Meža likums. <https://likumi.lv/ta/id/2825-meza-likums>
- 31) Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums. <https://likumi.lv/ta/id/282333-civilas-aizsardzibas-un-katastrofas-parvaldisanas-likums>
- 32) MK 12.03.2002. noteikumi Nr. 118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti". <https://likumi.lv/ta/id/60829-noteikumi-par-virszemes-un-pazemes-udenu-kvalitati>
- 33) MK 25.06.2009. noteikumi Nr. 646 "Noteikumi par upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem un pasākumu programmām". <https://likumi.lv/ta/id/194319-noteikumi-par-upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-planiem-un-pasakumu-programmam>

- 34) MK 24.11.2009. noteikumi Nr. 1354 "Noteikumi par sākotnējo plūdu riska novērtējumu, plūdu kartēm un plūdu riska pārvaldības plānu". <https://likumi.lv/ta/id/201369-noteikumi-par-sakotnejo-pludu-riska-novertejumu-pludu-kartem-un-pludu-riska-parvaldibas-planu>
- 35) MK 31.05.2011. noteikumi Nr. 418 "Noteikumi par riska ūdensobjektiem". <https://likumi.lv/ta/id/231084-noteikumi-par-riska-udensobjektiem>
- 36) MK 27.03.2007. noteikumi Nr. 213 "Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu". <https://likumi.lv/ta/id/155223-noteikumi-par-kriterijiem-kurus-izmanto-novertejot-ipasi-aizsargajamam-sugam-vai-ipasi-aizsargajamiem-biotopiem-nodarita-kaitejuma-ietekmes-butiskumu>
- 37) MK 10.02.2009. noteikumi Nr. 135 "Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". <https://likumi.lv/doc.php?id=188931>
- 38) MK 07.07.2008. noteikumi Nr. 511 "Dabas pieminekļiem nodarītā kaitējuma novērtēšanas un sanācijas pasākumu izmaksu aprēķināšanas kārtība". <https://likumi.lv/ta/id/178090-dabas-pieminekliem-nodarita-kaitejuma-novertesanas-un-sanacijas-pasakumu-izmaksu-aprekinasanas-kartiba>
- 39) MK 27.06.2017. noteikumi Nr. 384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu". <https://likumi.lv/ta/id/291947-noteikumi-par-decentralizeto-kanalizacijas-sistemu-apsaimniekosanu-un-registresanu>
- 40) MK 18.12.2012. noteikumi Nr. 935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā". <https://likumi.lv/ta/id/253760-noteikumi-par-koku-cirsanu-meza>
- 41) MK 18.12.2012. noteikumi Nr. 936 "Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā". <https://likumi.lv/ta/id/253758-dabas-aizsardzibas-noteikumi-meza-apsaimniekosana>
- 42) MK 07.04.2015. noteikumi Nr. 171 "Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.–2020. gada plānošanas periodā". <https://likumi.lv/ta/id/273532-noteikumi-par-valsts-un-eiropas-savienibas-atbalsta-pieskirsanu-administresanu-un-uzraudzibu-vides-klimata-un-lauku-ainavas>
- 43) MK 18.07.2006. noteikumi Nr. 594 "Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai". <https://likumi.lv/ta/id/140198-noteikumi-par-kriterijiem-pec-kuriem-nosakami-kompensejosie-pasakumi-eiropas-nozimes-aizsargajamo-dabas-teritoriju-natura>
- 44) MK 19.04.2011. noteikumi Nr. 300 "Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)". <https://likumi.lv/ta/id/229146-kartiba-kada-novertejama-ietekme-uz-eiropas-nozimes-ipasi-aizsargajamodabas-teritoriju-natura-2000-16>
- 45) MK 24.04.2007. noteikumi Nr. 281 "Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas" <https://likumi.lv/ta/id/157197-noteikumi-par-preventivajiem-un-sanacijas-pasakumiem-un-kartibu-kada-novertejams-kaitejums-videi-un-aprekinamas-preventivo-neatliekamo-un-sanacijas-pasakumu-izmaksas>
- 46) MK 16.03.2010. noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". <https://likumi.lv/ta/id/207283-ipasi-aizsargajamo-dabas-teritoriju-visparejie-aizsardzibas-un-izmantosanas-noteikumi>
- 47) MK 09.10.2007. noteikumi Nr. 686 "Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību". <https://likumi.lv/ta/id/164588-noteikumi->

- [par-ipasi-aizsargajamas-dabas-teritorijas-dabas-aizsardzibas-plana-saturu-un-izstrades-kartibu](#)
- 48) MK 27.12.2005. noteikumi Nr. 1014 "Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība". <https://likumi.lv/ta/id/124798-udens-objektu-ekspluatācijas-apsaimniekošanas-noteikumu-izstrādāšanas-kartiba>
 - 49) MK 12.07.2011. noteikumi Nr. 549 "Noteikumi par ūdens objektiem, kuru hidroloģiskais režīms ir regulējams ar hidrotehniskajām būvēm". <https://likumi.lv/ta/id/233047-noteikumi-par-udens-objektiem-kuru-hidrologiskais-rezims-ir-regulejams-ar-hidrotehniskajam-buvem>
 - 50) MK 07.06.2016. noteikumi Nr. 353 "Kārtība, kādā zemes īpašniekiem vai lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem, un minimālās aizsardzības pasākumu prasības postījumu novēršanai". <https://likumi.lv/ta/id/282681-kartiba-kada-zemes-ipasniekiem-vai-lietotajiem-nosakami-to-zaudejumu-apmeri-kas-saistiti-ar-ipasi-aizsargajamo-nemedijamo>
 - 51) MK 23.12.2014. noteikumi Nr. 834 "Prasības ūdens, augsnes un gaisa aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma". <https://likumi.lv/ta/id/271376-prasibas-udens-augšnes-un-gaisa-aizsardzībai-no-lauksaimnieciskās-darbības-izraisīta-piesārņojuma>
 - 52) MK 22.01.2002. noteikumi Nr. 34 "Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī". <https://likumi.lv/ta/id/58276-noteikumi-par-piesārņojoso-vielu-emisiju-udeni>
 - 53) Ministru kabineta 2020. gada 26. augusta rīkojums Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu". <https://likumi.lv/ta/id/317006-par-valsts-civilas-aizsardzības-planu>
 - 54) Rēzeknes novada teritorijas plānojums 2013.-2024. gadam. <http://rezeknesnovads.lv/wp-content/uploads/2014/05/teritorijasizmantošanasapbuvesnoteikumi.pdf>
 - 55) Madonas novada teritorijas plānojums 2013.-2025. gadam. https://www.madona.lv/lat/box/files/Teritorijas_planojums_2013/madonas_nov._tian_gala_red..pdf

Tiesu prakse

- 56) Satversmes tiesas 2012. gada 2. maija spriedums lietā Nr. 2011-17-03. https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2011-17-03_Spriedums.pdf
- 57) Satversmes tiesas 2015. gada 25. marta spriedums lietā Nr. 2014-11-0103. 19. punkts. https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=/wp-content/uploads/2016/02/2014-11-0103_Spriedums.pdf#search=
- 58) EST 2015. gada 1. jūlija spriedums lietā C-461/13. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=165446&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10257349#ctx1>
- 59) EST 2015. gada 1. jūlija spriedums lietā C-461/13. <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62013CJ0461&lang1=lv&type=TXT&ancre=>
- 60) EST 2012. gada 19. aprīļa spriedums lietā C-297/11. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=123125&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10823299#ctx1>
- 61) EST 2012. gada 4. oktobra spriedums lietā C-403/11. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=129527&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10828162#ctx1>

- 62) EST 2019. gada 26. septembra spriedums lietā C-556/18.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=220891&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10828656#ctx1>
- 63) EST 2012. gada 24. maija spriedums lietā C-366/11.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=124272&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10829542#ctx1>
- 64) EST 2012. gada 21. jūnija spriedums lietā C-223/11.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=125746&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10830399#ctx1>
- 65) EST 2014. gada 6. novembra spriedums lietā C-190/14.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=160616&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10831318#ctx1>
- 66) EST 2008. gada 31. janvāra spriedums lietā C-264/07.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=69612&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10843561#ctx1>
- 67) EST 2007. gada 18. decembra spriedums lietā C-85/07.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=71151&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10849671#ctx1>
- 68) EST 2010. gada 22. decembra spriedums lietā C-351/09.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=84333&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10838895#ctx1>
- 69) EST 2017. gada 20. aprīļa spriedums lietā C-664/15.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=198046&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=14467625#ctx1>
- 70) EST 2020. gada 9. jūlija spriedums lietā C-297/19.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=5F21ECB422AE5953F567FA4CF5DE7FA2?text=&docid=228377&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2117388>
- 71) EST 2016. gada 30. jūnija spriedums lietā C-648/13.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=181111&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=14723384#ctx1>
- 72) EST 2013. gada 18. jūlija spriedums lietā C-313/11.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=139743&pageIndex=0&doclang=lv&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=14060078>
- 73) EST 2014. gada 11. septembra spriedums lietā C-525/12.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=157518&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=14060795#ctx1>
- 74) EST 2013. gada 19. decembra spriedums lietā C-281/11.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=145911&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=14990596>
- 75) EST 2007. gada 10. maija spriedums lietā C-508/04.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=61840&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=14992332>
- 76) EST 2011. gada 9. jūnija spriedums lietā C-383/09.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=85129&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=15001236>

- 77) EST 2007. gada 20.septembra spriedums lietā C-304/05.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=62977&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2248051>
- 78) LR Senāta 2020. gada 4.jūnija lēmums lietā A420259818, SKA-587/2020.
- 79) Administratīvās apgabaltiesas 2020. gada 26.marta spriedums lietā A420220618.
- 80) Administratīvās rajona tiesas 2013. gada 4.novembra spriedums lietā A420306313.
- 81) Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 10.jūlija spriedums lietā Nr. A420157118.
- 82) [Administratīvās apgabaltiesas 2020. gada 10.novembra spriedums lietā A420240118.](#)
- 83) Rīgas apgabaltiesas 2015. gada 17.aprīļa spriedums lietā Nr. 132013414.
- 84) Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2014. gada 13.jūnija spriedums lietā Nr. 132013414.

Citi avoti

- 85) Holder J., Lee M. Environmental Protection, Law and Policy. Second Edition. Text and Materials. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
- 86) Bell S., McGillivray D. Environmental Law. Seventh Edition. New York: Oxford University Press, 2008.
- 87) Sands P. Principles of International Environmental Law. Second Edition. New York: Cambridge University Press, 2003.
- 88) De Smedt, P. and van Rijswijk, H.F.M.W. (2015). Nature conservation and water management: one battle? In: Ch.-H Born, A. Cliquet, H. Schoukens, D. Misonne, G. van Hoorick (eds.), The Habitats Directive in its EU Environmental Law Context, European Nature's Best Hope?, Routledge-Earthscan, 2015.
- 89) Cliquet A., Decler K., Schoukens H. (2015). Restoring nature in the EU. The only way is up? In: Ch.-H Born, A. Cliquet, H. Schoukens, D. Misonne, G. van Hoorick (eds.), The Habitats Directive in its EU Environmental Law Context, European Nature's Best Hope?, Routledge-Earthscan, 2015.
- 90) Carvalho et al. Protecting and restoring Europe's waters: An analysis of the future development needs of the Water Framework Directive. Science of the Total Environment. 2019.
- 91) Janauer G. A., Albrecht J., Stratmann L. Synergies and Conflicts Between Water Framework Directive and Natura 2000: Legal Requirements, Technical Guidance and Experiences from Practice. Wetlands and Water Framework Directive. 2015.
- 92) Boeuf B., Fritsch O. Studying the implementation of the Water Framework Directive in Europe: a meta-analysis of 89 journal articles. Ecology and Society 21(2):19. 2016.
- 93) Eleftheriadou E., Giannopoulou I., Yannopoulos S. The European Flood Directive: Current implementation and technical issues in transboundary catchments, Evros / Maritsa example. European Water 52: 13-22, 2015.
- 94) Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Otrais papildinātais izdevums. K.Gailīša, A.Bukas, C.Schewe zinātniskajā redakcijā. – Tiesu namu aģentūra, 2020.
- 95) Ievads Eiropas Savienības tiesībās (Tiesu prakse un komentāri). Otrais papildinātais izdevums. Jarinovska K. (Zin.red.) Rīga: tiesu namu aģentūra, 2004.
- 96) Lubānas ezera peldvietas apraksts. Veselības inspekcija. 2017. 20. lpp.
https://www.vi.gov.lv/sites/vi/files/data_content/lubanas20ezera20peldvietas20udens20apraksts1.pdf
- 97) Meseršmits K., Meiere S., Ūsiņa E. Eiropas vides tiesības: Mācību līdzeklis. – Latvijas Universitāte, 2003.
- 98) Sundseth K., Roth P. Article 6 of the Habitats Directive. Rulings of the European Court of Justice. 2014.

- https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/others/ECJ_rulings%20Art_%206%20-%20Final%20Sept%202014-2.pdf
- 99) Eiropas tiesības. Otrais papildinātais izdevums. Red. T. Jundzis. Rīga: Juridiskā koledža. 2007.
 - 100) Kalniņa L. "Lubāna ezers". Nacionālā enciklopēdija. <https://enciklopedija.lv/skirklis/51670-Lubana-ezers>
 - 101) Benfelde S. Kāda ir Lubāna nākotne? Vides Vēstis. 2008. <http://www.videsvestis.lv/kada-ir-lubana-nakotne/>
 - 102) Apsīte E. Lubāns. LATVIJA. ZEME, DABA, TAUTA, VALSTS. Nikodemus O., Kļaviņš M., Krišjāne Z., Zelčs V. (zin.red.). Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, 2018.
 - 103) Gough, P., Fernández Garrido, P., Van Herk, J., 2018. Dam Removal. A viable solution for the future of our European rivers. Dam Removal Europe. <https://damremoval.eu/wp-content/uploads/2018/07/Dam-Removal-Europe-Report-2018-DEF-1.pdf>
 - 104) Prejudiciāls nolēmums. https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/lv/
 - 105) Pārkāpuma procedūra. https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/applying-eu-law/infringement-procedure_lv
 - 106) Eiropas Savienības direktīvas. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=legisum:l14527>
 - 107) Nature and Biodiversity Newsletter. Natura 2000. February 2020. <https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/nat2000newsl/ENG%20Nat2k47%20WEB.pdf>
 - 108) The Birds Directive. https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm
 - 109) Ramsar. <https://www.ramsar.org/>
 - 110) Information Sheet on Ramsar Wetlands. Lubana Wetland Complex. <https://rsis.ramsar.org/RISapp/files/RISrep/LV1384RIS.pdf>
 - 111) A Starter's Guide: Overview on the main provisions of the Water Framework Directive, the Marine Strategy Framework Directive, the Birds and Habitats Directives, and the Floods Directive: similarities and differences. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/starter_guide.pdf
 - 112) Links between the Water Framework Directive and Nature Directives. Frequently Asked Questions. <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>
 - 113) Stipri pārveidotu un mākslīgu ūdensobjektu noteikšana. SIA "ISMADE". 2015. 51.lpp. http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/Petijums_1_2015_stipri_parveidotu_un_maksliku_udens_noteiksana.pdf
 - 114) Lubāna mitrājs. https://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/dabas_liegumi/lubana_mitrajs/
 - 115) Račinskis E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB. https://lob.lv/wp-content/uploads/2016/04/PNV-2004_42-176-2.-puse.co2_.pdf
 - 116) Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" ligzdojošo putnu atlants <https://www.lob.lv/programmas/aktualie-projekti/lubana-atlants/>
 - 117) Mikroliegumu sistēma Latvijā. <https://putnidaba.lob.lv/mikroliegumu-sistema-latvija/>
 - 118) Putnu direktīvas ziņojums. https://www.daba.gov.lv/public/lat/par_mums/publikacijas_un_parskati/zinojumi_eiropas_komisijai11/
 - 119) [Invazīvo sugu ierobežošana. https://www.varam.gov.lv/lv/invazivas-sugas](https://www.varam.gov.lv/lv/invazivas-sugas)
 - 120) Paveiktais Sosnovska latvāņa izplatības ierobežošanā. <http://www.vaad.gov.lv/sakums/informacija-sabiedribai/par-latviju-bez-latvaniem/paveiktais-sosnovska-latvana-izplatibas-ierobezosana.aspx>

- 121) Sosnovska latvāņa izplatības karte Latvijā. <http://karte.vaad.gov.lv/>
- 122) Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. https://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/par_ipasi_aizsargajamam_dabas_teritorijam/
- 123) Natura 2000 barometer. <https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/nat2000news/ENG%20Nat2k47%20WEB.pdf>
- 124) Projekts "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LIFE-IP LatViaNature). <https://www.daba.gov.lv/public/lat/zinas/3282/>
- 125) Projekts "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā". https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/ https://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=home.showFile&rep=file&fil=LIFE03_NAT_LV_000083_LAYMAN.pdf
- 126) Projekts "Lubāna mitrāja kompleksa vides apsaimniekošana, Latvija". https://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=home.showFile&rep=file&fil=LIFE03_NAT_LV_000083_LAYMAN.pdf
- 127) Ministru kabineta 2020. gada 26.augusta rīkojums Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu". <https://likumi.lv/ta/id/317006-par-valsts-civilas-aizsardzibas-planu>
- 128) Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" sabiedriskās apspriešanas sanāksme. <https://www.skaitamdabu.gov.lv/public/lat/jaunumi/182/>
- 129) Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānam 2016.-2021. gadam un Daugavas upju baseinu apgabala lūdu riska pārvaldības plānam 2016.-2021. gadam. https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/daugava_sivn_250716.pdf
- 130) Dabas stāvoklis Eiropas Savienībā. Ziņojums par Putnu direktīvā un Dzīvotņu direktīvā aizsargāto sugu un dzīvotņu veidu stāvokli un tendencēm 2013.–2018. gadā. Eiropas Komisija. 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0635&from=EN>
- 131) Fitness Check of the Water Framework Directive and the Floods Directive. European Commission. 2019. [https://ec.europa.eu/environment/water/fitness_check_of_the_eu_water_legislation/documents/Water%20Fitness%20Check%20-%20SWD\(2019\)439%20-%20web.pdf](https://ec.europa.eu/environment/water/fitness_check_of_the_eu_water_legislation/documents/Water%20Fitness%20Check%20-%20SWD(2019)439%20-%20web.pdf)
- 132) Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2016.-2021. gadam. LVĢMC. 2015. https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Daugavas_upju_baseinu_apgabala_apsaimniekosanas_plans_2016_-2021_g_final.pdf
- 133) Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam projekts. LVĢMC. 2021. <https://videscentrs.lvģmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba#58821703>
- 134) Pasākumu programma Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānam 2016.-2021. gadam. LVĢMC. 2015. <https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-un-pludu-riska-parvaldiba?id=1107&nid=424>
- 135) Kopsavilkums par pasākumu programmu izpildi 2016. – 2018. gadā un to izmaksu aprēķinu saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 2000/60/EK prasībām. LVĢMC. 2018. <https://videscentrs.lvģmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba#58821716>
- 136) Sākotnējais plūdu novērtējums 2019. – 2024. gadam. LVĢMC. 2018. https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Sakotnejais_pludu_riska_NOVERTEJUMS.pdf

- 137) Daugavas upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021. gadam.
[https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Pludu_riska_parvaldibas_plans_Daugavas_UBA\(2\).pdf](https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Pludu_riska_parvaldibas_plans_Daugavas_UBA(2).pdf)
- 138) VARAM 11.04.2020. rīkojums Nr. 1-2/45 "Par iespējamo plūdu postījumu vietu karšu un plūdu riska karšu apstiprināšanu".
https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Rikojums.pdf
- 139) Dabas stāvoklis Eiropas Savienībā. Ziņojums par Putnu direktīvā un Dzīvotņu direktīvā aizsargāto sugu un dzīvotņu veidu stāvokli un tendencēm 2013.–2018. gadā. Eiropas Komisija. 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0635&from=EN>
- 140) Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2013.-2018. gada periodu.
http://cdr.eionet.europa.eu/lv/eu/art17/envxwalvg/index_html?&page=1
- 141) Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programma.
https://www.daba.gov.lv/upload/File/DOC_MON/PR_VM_4_BIODAUDZV_2015.pdf
- 142) Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānam 2016.-2021. gadam un Daugavas upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plānam 2016.-2021. gadam.
https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Daugava_SIVN_250716.pdf
- 143) Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma 2018–2030. Dabas aizsardzības pārvalde. 2017. 318.lpp.
https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikācijas_b_vadlinijas/N2000_nac_aizsardz_apsaimn_programma_3_DL.pdf
- 144) Latvijas plūdu riska un plūdu draudu kartes. LVĢMC.
<https://geodata.lvģmc.lv/portal/apps/webappviewer/index.html?id=284244e6dc5346e3bb989d35ba6ef5c8&extent=2112913.7274%2C7477364.7554%2C3288209.4743%2C8009977.9685%2C102100>
- 145) Natura 2000 – Standard Data Form. Lubana mitrājs.
<https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=LV0536600&release=10>
- 146) 1.perioda Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni 22.12.2009.-2015.g.
<https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-un-pludu-riska-parvaldiba?id=1107&nid=424>
- 147) General report format (Article 12), for the 2013 - 2018 report.
http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=lv/eu/art12/envxbhqxq/LV_birds_general_report.xml&conv=609&source=remote
- 148) Informatīvais ziņojums "Pārskats par ziņojumu par Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30.novembra direktīvas 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību ieviešanu 2013.-2018. gadā". <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40476996>
- 149) Avotiņš jun. A. 2019. Apodziņa *Glaucidium passerinum*, bikšainā apoga *Aegolius funereus*, meža pūces *Strix aluco*, urālpūces *Strix uralensis*, ausainās pūces *Asio otus* un ūpja *Bubo bubo* aizsardzības plāns. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga.
https://www.daba.gov.lv/upload/File/doc_sap/SAP_puces_19_LV.pdf
- 150) Commission Note on Establishing Conservation Measures for Natura 2000 sites.
https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/comNote%20conservation%20measures_EN.pdf

- 151) Biotopu direktīvas ziņojums.
https://www.daba.gov.lv/public/lat/par_mums/publikacijas_un_parskati/zinojumi_eiropas_komisijai11/
- 152) Lubāna ezera ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi. http://rezeknesnovads.lv/wp-content/uploads/2014/04/Lubana-ezera-ekspl_noteikumi-8-Oktobris.pdf
- 153) Plūdi Lubānā. Ilustrēts Žurnāls, Nr. 20 (16.05.1924). Periodika.lv
- 154) Bērziņš O. Lubānas ezers mirst, lai zaļo pļavas. Brīvā Zeme, Nr. 64 (19.03.1938). Periodika.lv
- 155) Kursiņš A. Lubānas ezera ūdens līmeņa pazemināšana. Latvijas Inženieru un Tehniķu Kongresa Biroja Žurnāls, Nr. 7 (01.04.1926.). Periodika.lv
- 156) Purviņš V. Lubānas problēmas atrisinājums. Vaduguns (Balvi), Nr. 93 (04.08.1973). Periodika.lv
- 157) Lubānas ezera regulēšanas darbu gaita. Mērniecības un Kultūrtehnikas Vēstnesis. Nr. 1-2 (01.01.1931.). Periodika.lv
- 158) Kursītis A. Lubānas ezera līmeņa pazemināšanas darbi. Ekonomists, Nr. 23 (15.12.1935). Periodika.lv
- 159) Dabas aizsardzības pārvaldes 04.02.2010. vēstule Nr. R4-7/37.
https://www.madona.lv/lat/box/files/Teritorijas_planojums_2013/Aciti_sejumi/instituciju_nosacijumi.pdf
- 160) Lubāna mitrāja informācijas centrs. <http://www.lubanamitrajs.lv/>
- 161) OECD Environmental Performance Reviews: Latvia 2019. https://read.oecd-ilibrary.org/environment/oecd-environmental-performance-reviews-latvia-2019_2cb03cdd-en#page2
- 162) Common Implementation Strategy for the water Framework Directive (2000/60/EC). Guidance Document No. 20. Guidance Document on Exemptions to the environmental objectives. https://circabc.europa.eu/sd/a/2a3ec00a-d0e6-405f-bf66-60e212555db1/Guidance_documentN%C2%B020_Mars09.pdf
- 163) Nature and Biodiversity. https://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm
- 164) Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana - Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi. Komisijas paziņojums C (2018) 7621.
https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/LV_art_6_guide_jun_2019.pdf
- 165) Commission Note on Setting Conservation Objectives for Natura 2000 sites.
https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/commission_note2_EN.pdf
- 166) Details of HD2017-18 Overview on derogation reports under Art.16 of the Habitats Dir. & links to national reports for 2017-2018.
https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm#heading2013/18
- 167) Annex B - Bird species' status and trends report format (Article 12) for the period 2013 – 2018.
http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=lv/eu/art12/envxbhqxq/LV_birds_reports_20191030-151740.xml&conv=612&source=remote#A197_B
- 168) Composite European Commission Report on Derogations according to article 9 of Directive 2009/147/EC on the Conservation of Wild Birds.
https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_birds/index_en.htm
- 169) Izmaksātas visas kompensācijas par 2020. gadā nemedījamo dzīvnieku nodarītajiem zaudējumiem. <https://www.daba.gov.lv/lv/jaunums/izmaksatas-visas-kompensacijas-par-2020-gada-nemedijamo-dzivnieku-nodaritajiem-zaudejumiem>

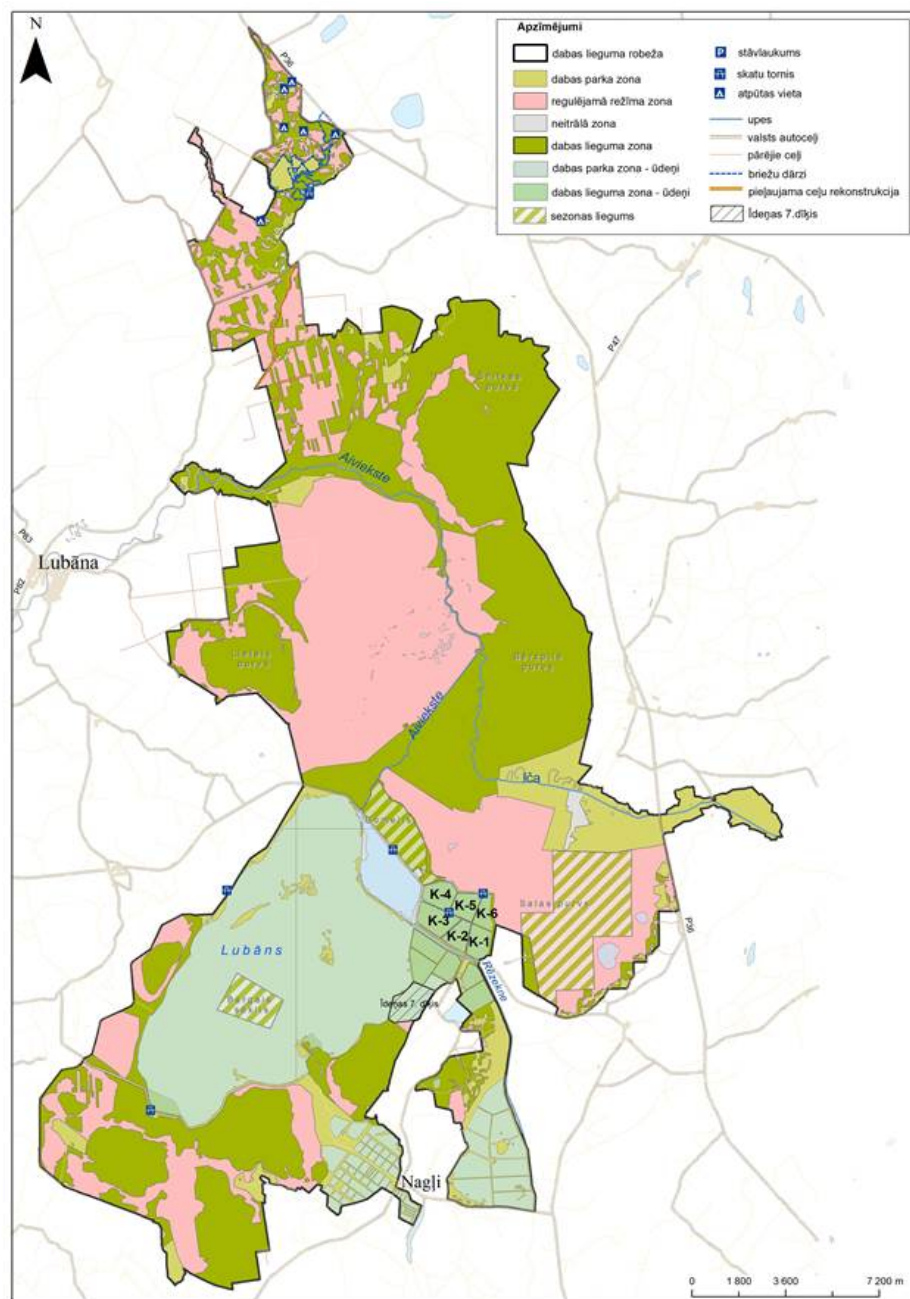

- 170) Latvijas plūdu riska un plūdu draudu kartes. LVGMC.
<https://geodata.lvgmc.lv/portal/apps/webappviewer/index.html?id=284244e6dc5346e3bb989d35ba6ef5c8&extent=2112913.7274%2C7477364.7554%2C3288209.4743%2C8009977.9685%2C102100>
- 171) Polderu stacijas. <http://www.zmni.lv/polderu-stacijas/>

Video

- 172) Filma "Lubāns Latvijai: toreiz un tagad". Režisore - Līga Jātniece. 2018.
https://www.youtube.com/watch?v=1PloRNkxQEU&feature=emb_logo
- 173) Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" dabas aizsardzības plāna izstrādes uzsākšanas videokonference. https://www.youtube.com/watch?v=-0UsGmxEOE&feature=emb_logo
Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" problēmjautājumi. Dagnis Vasiļevskis.
https://www.youtube.com/watch?v=oc_sThYFn8g&feature=emb_title

1.pielikums. Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" funkcionālo zonu shēma²⁴⁶

²⁴⁶ MK 10.02.2009. noteikumi Nr.135 "Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". <https://likumi.lv/doc.php?id=188931>

2.pielikums. Tiesu prakse saistībā ar ES direktīvām

EST ir sniegusi gan prejudiciālus nolēmumus, gan konstatējusi dalībvalstu pārkāpumus saistībā ar ES direktīvu pienācīgu neizpildi.

Turpinājumā aplūkoti vairāki spriedumi, kuriem varētu būt būtiska nozīme Ūdens struktūrdirektīvas un Dabas direktīvu veiksmīgā interpretēšanā un pārņemšanā.

Lieta C-461/13 (The Weser Case) ²⁴⁷.

Šis ir, iespējams, nozīmīgākais EST spriedums saistībā ar Ūdens struktūrdirektīvu. Tajā paustos secinājumus tiesa ir daudzkārt izmantojusi, skatot jautājumus citās lietās.

Šajā lietā EST sniegusi interpretāciju Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punktam, kurš reglamentē sasniedzamos vides aizsardzības mērķus attiecībā uz virszemes ūdeņiem.

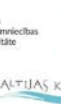
Lietas pamatā ir lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu saistībā ar nacionālo tiesvedību, kurā tika risināts strīds par vairāku Vēzeres (Weser) upes daļu padziļināšanas projektu Vācijas ziemeļos, lai Brēmerhāfenes, Brakes un Brēmenes ostās varētu iebraukt lielāki konteinerkuģi. Plāns paredzēja, ka pēc sākotnējās rakšanas darbiem arī turpmāk būs nepieciešams veikt regulāras apkopes bagarēšanas. Lielākā daļa no ierīkošanas un uzturēšanas bagarēšanas pārpalikumiem tiktu izlieti citos Vēzeres posmos.

EST spriedumā norādījusi, ka Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta tekstā, ir pamatots šis **tiesību normas saistošais raksturs**, kurā ir paredzēts, ka “dalībvalstis īsteno vajadzīgos pasākumus, lai novērstu visu virszemes ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos”. Jēdzienā “īsteno” ir ietverts pienākums dalībvalstīm rīkoties šādā veidā.

Tiesa spriedumā norādījusi, ka “vides mērķi, kurus dalībvalstīm ir pienākums sasniegt, ir precizēti Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punktā. Minētajā tiesību normā ir noteikti divi atsevišķi, kaut arī cieši saistīti mērķi. Pirmkārt, saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktu dalībvalstis īsteno vajadzīgos pasākumus, lai novērstu visu virszemes ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos (**pienākums novērst pasliktināšanos**). Otrkārt, piemērojot Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta ii) un iii) punktu, dalībvalstis aizsargā, uzlabo un atjauno visus virszemes ūdens objektus, lai panāktu labu virszemes ūdeņu stāvokli vēlākais līdz 2015. gada beigām (**uzlabošanas pienākums**). (..) Lai nodrošinātu, ka dalībvalstis īsteno iepriekš minētos vides mērķus, Ūdens struktūrdirektīvā ir paredzēta virkne normu, tostarp tās, kuras ir ietvertas šīs direktīvas 3., 5., 8., 11. un 13. pantā, kā arī tās V pielikumā, ar kurām ir noteikts sīki regulēts, komplekss vairāku stadiju process, lai dalībvalstis varētu ieviest vajadzīgos pasākumus atkarībā no to teritorijās identificēto ūdens objektu specifiskajām iezīmēm un raksturīpašībām. (..) Šie elementi apstiprina interpretāciju, saskaņā ar kuru **Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts neaprobežojoties tikai ar programmatisku formulējumu noteiktiem vienkāršiem plānošanas un**

²⁴⁷ EST 2015.gada 1. jūlija spriedums lietā C-461/13.

<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62013CJ0461&lang1=lv&type=TEXT&ancre=>

pārvaldes mērķiem, bet gan tas rada saistošas sekas, līdzko ir noteikts attiecīgā ūdens objekta ekoloģiskais stāvoklis attiecībā uz katru no šajā direktīvā noteiktā procesa stadijām.

EST atzinusi, ka Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i)–iii) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka **dalībvalstīm – izņemot, ja ir noteikts izņēmums, – ir pienākums atteikties atļaut konkrētam projektam, ja tas var izraisīt virszemes ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanos vai ja tas apdraud virszemes ūdeņu laba stāvokļa vai šādu ūdeņu laba ekoloģiskā potenciāla un laba ķīmiskā stāvokļa sasniegšanu šajā direktīvā paredzētajā termiņā.**

EST spriedumā skaidrojusi arī jēdzienu “virszemes ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanās”. Tiesa norādījusi, ka Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktā minētais virszemes ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanās jēdziens ir jāinterpretē tādējādi, ka pasliktināšanās ir tad, ja vismaz viens no kvalitātes elementiem šīs direktīvas V pielikuma izpratnē ir pasliktinājies par vienu klasi, pat ja šī pasliktināšanās neizpaužas kā pazemināšana klasifikācijā attiecībā uz virszemes ūdens objektu, to ņemot kopumā. Tomēr, ja attiecīgais kvalitātes elements šī pielikuma izpratnē jau atrodas viszemākajā klasē, tad jebkura minētā elementa pasliktināšanās ir kvalificējama kā virszemes ūdens objekta “stāvokļa pasliktināšanās” šī 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta izpratnē..

Lieta C-664/15²⁴⁸.

Šajā lietā EST sniegusi interpretāciju Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punktam un 14. panta 1. punktam, kontekstā ar Orhūsas konvencijas²⁴⁹ 9. panta 3. punktu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas²⁵⁰ 47. pantu.

Lietas pamatā ir lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu saistībā ar nacionālo tiesvedību Austrijā, kurā vides aizsardzības organizācija lūgusi atzīt tai lietas dalībnieces statusu procesā. Strīds saistīts ar uzņēmuma iesniegtu lūgumu pagarināt atļauju slēpošanas kūrortā esošajam mākslīgā sniega pūtējam, kam piesaistīts rezervuārs, kurā ūdens tiek iesūknēts no Ainzīdlbahas upes, kura tek cauri Austrijai. Vides aizsardzības organizācija lūdza tai atzīt procesa dalībnieces statusu un iesniedza iebildumus pret minētās atļaujas piešķiršanu, pamatojoties uz Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu un Biotopu direktīvas 6. panta 3. punktu. Vēlākā tiesvedības procesā nevalstiskā organizācija savu prasību pamatoja arī ar Ūdens struktūrdirektīvas prasību pārkāpumiem.

Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkts paredz, ka: “(..) katra Puse nodrošina to, ka sabiedrības pārstāvjiem, kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, ja tādi būtu, ir pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras, lai apstrīdētu fizisku personu vai valsts iestāžu darbību vai bezdarbību, kas pārkāpj attiecīgās valsts tiesību aktus vides jomā”.

²⁴⁸ EST 2017. gada 20. aprīļa spriedums lietā C-664/15.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=198046&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=14467625#ctx1>

²⁴⁹ 1998. gada 25. jūnija Orhūsas konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem. <https://likumi.lv/ta/id/61586-par-1998-gada-25-junija-orhusas-konvenciju-par-pieeju-informacijai-sabiedribas-dalibu-lemumu-pienemsana-un-iespeju-griezties>

²⁵⁰ Eiropas Savienības Pamattiesību harta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=ES>

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants nosaka, ka ikvienai personai, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību.

Ūdens struktūrdirektīvas 14. panta 1. punkts paredz, ka dalībvalstis veicina visu ieinteresēto pušu efektīvu iesaisti šīs direktīvas īstenošanā, jo īpaši upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādē, pārskatīšanā un korigēšanā.

EST spriedumā norādījusi, ka Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkts, skatot to kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka **vides aizsardzības organizācijai, kas ir pienācīgi izveidota un darbojas saskaņā ar valsts tiesībās paredzētajām prasībām, ir jāspēj tiesā apstrīdēt lēmumu par atļaujas piešķiršanu projektam, kas var būt pretrunā tādām mērķim novērst ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos, kāds noteikts Ūdens struktūrdirektīvas 4. pantā.**

Tiesa spriedumā arī uzsvērusi vides aizsardzības organizāciju īpašo nozīmi, akcentējot to darbības nozīmību attiecībā uz sabiedrības interešu aizsardzību. Tiesa atzina, ka Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta, kā arī Ūdens struktūrdirektīvas 14. panta 1. punkta tiesību normas, lasot tās kopsakarā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tām ir pretrunā valsts procesuālās tiesības, saskaņā ar kurām vides aizsardzības organizācijām tādā situācijā kā pamatlietā nav tiesību piedalīties kā procesa dalībniecēm atļaujas piešķiršanas procesā, kura mērķis ir īstenot Ūdens struktūrdirektīvu, un kurās tiesības celt prasību, lai apstrīdētu šāda procesa rezultātā pieņemtos lēmumus, ir paredzētas vienīgi personām, kam ir šāds statuss. Orhūsas konvencijas 9. panta 3. un 4. punkts, skatot tos kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā, ka tādā situācijā kā pamatlietā vides aizsardzības organizācijai tiek piemērots valsts procesuālo tiesību noteikums par prasības celšanas termiņu, saskaņā ar kuru persona zaudē savu procesa dalībnieces statusu un tā tad nevar celt prasību par lēmumu, kas pieņemts šī procesa rezultātā, ja tā nav savlaicīgi izvirzījusi savus iebildumus administratīvā procesa laikā un vēlākais šī procesa mutvārdu daļā.

Bieži EST spriedumi saistīti ar Ūdens struktūrdirektīvas 13. panta pārkāpumiem – upju baseinu apsaimniekošanas plānu laicīgu un pienācīgu neizstrādāšanu. Saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 13. panta 6. punktu dalībvalstīm noteikts pienākums upju baseinu apsaimniekošanas plānus publicēt vēlākais deviņus gadus pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā. Piemēram, EST lietā C-297/11²⁵¹ secināja, ka Grieķija noteiktajā termiņā nav nodrošinājusi upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādi gan katram upju baseinu apgabalam, kas atrodas vienīgi tās teritorijā, gan starptautiskajiem upju baseinu

²⁵¹ EST 2012. gada 19. aprīļa spriedums lietā C-297/11.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=123125&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10823299#ctx1>

apgabaliem, un līdz ar to nav nodrošinājusi Ūdens struktūrdirektīvā noteikto pienākumu izpildi. Līdzīgus pārkāpumus pieļāvuši Spānija^{252,253}, Beļģija²⁵⁴, Portugāle²⁵⁵ un Dānija²⁵⁶.

Vairākas lietas saistītas ar Ūdens struktūrdirektīvas 5. panta pienācīgu neizpildi – nav veikta upju baseina apgabala īpašību analīze un nav izstrādāts cilvēku darbības ietekmes uz virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu stāvokli pārskats, kā arī nav veikta ūdens izmantošanas ekonomiskā analīze. Šajā jomā EST konstatējusi Grieķijas²⁵⁷ un Itālijas²⁵⁸ pārkāpumus.

Konstatēti arī pārkāpumi saistībā ar Ūdens struktūrdirektīvas 8. un 15. panta pārkāpumiem – pienācīgas monitoringa programmas nerealizēšanu. Saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 8. pants uzliek dalībvalstīm pienākumu izstrādāt noteikta satura ūdens monitoringa programmas, savukārt 15. panta 2. punkts uzliek pienākumu komisijai sniegt ziņojumus saistībā ar šīm programmām. Piemēram, EST lietā C-351/09²⁵⁹ secināja, ka Malta, neizveidojot un neīstenojot iekšējo virszemes ūdeņu monitoringa programmas, nav nodrošinājusi Ūdens struktūrdirektīvā noteikto pienākumu izpildi.

Lietā C-346/14 (Schwarze Sulm case)²⁶⁰.

Lietā skatīts strīds par to, vai Austrija, atļaujot hidroelektrostacijas būvniecību uz Melnās Zulmas upes, ir izpildījusi Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. un 7. punktā paredzētos pienākumus.

Štīrijas valdības vadītājs Austrijā 2007. gadā piešķir atļauju hidroelektrostacijas būvniecībai uz Melnās Zulmas – upes, kura tek cauri Austrijai.

²⁵² EST 2012. gada 4. oktobra spriedums lietā C-403/11.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=129527&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10828162#ctx1>

²⁵³ EST 2019. gada 26. septembra spriedums lietā C-556/18.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=220891&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10828656#ctx1>

²⁵⁴ EST 2012. gada 24. maija spriedums lietā C-366/11.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=124272&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10829542#ctx1>

²⁵⁵ EST 2012. gada 21. jūnija spriedums lietā C-223/11.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=125746&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10830399#ctx1>

²⁵⁶ EST 2014. gada 6. novembra spriedums lietā C-190/14.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=160616&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10831318#ctx1>

²⁵⁷ EST 2008. gada 31. janvāra spriedums lietā C-264/07.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=69612&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10843561#ctx1>

²⁵⁸ EST 2007. gada 18. decembra spriedums lietā C-85/07.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=71151&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10849671#ctx1>

²⁵⁹ EST 2010. gada 22. decembra spriedums lietā C-351/09.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=84333&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10838895#ctx1>

²⁶⁰ EST 2016. gada 4. maija spriedums lietā C-346/14.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=177722&pageIndex=0&doclang=lv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=13715795#ctx1>

Komisija nosūtīja Austrijai brīdinājuma vēstuli, ar kuru tā vērsa uz to, ka šis projekts nav saderīgs ar Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punktu. Pēc Komisijas domām, Štīrijas valdības vadītājs šo lēmumu esot pieņēmis, iepriekš neizvērtējot, vai Melnās Zulmas virszemes ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanās no “izcila” uz “labu”, ko izraisītu minētā lēmuma īstenošana, atbilst sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm šīs direktīvas 4. panta 7. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

Austrija, atbildot uz šo brīdinājuma vēstuli, paskaidroja, ka atkāpe no Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punktā paredzētā pasliktināšanās aizlieguma esot pamatota ar sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm, galvenokārt, tādu atjaunojamo energoresursus ražošanā, kā hidroelektroenerģija.

Saskaņā upes baseina apsaimniekošanas plānu, kura pieņemšana tika nodota pienācīgai sabiedriskai apspriešanai saskaņā ar šīs direktīvas 14. pantu, minētās upes virszemes ūdens objekta stāvoklis bija kvalificēts kā “izcils”.

2010. gadā Komisija izbeidza pārkāpuma procedūru pēc tam, kad Austrija informēja, ka 2007. gada atļauja ir tikusi atcelta. 2012. gadā Austrijas Konstitucionālā tiesas sprieduma rezultātā 2007. gada atļaujas darbība tika atjaunota. 2013. gadā Komisija nosūtīja Austrijai brīdinājuma vēstuli, kurā pārmeta, ka tā nav ievērojusi Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punktu un nepareizi piemērojusi šīs direktīvas 4. panta 7. punktā paredzēto atkāpi no pasliktināšanās aizlieguma. Štīrijas valdības vadītājs norādīja uz apstākli, ka Melnās Zulmas virszemes ūdens stāvoklis, pat pirms apstrīdētā projekta īstenošanas, bija jākvalificē par “labu”, nevis “izcilu” un ka šādas klasifikācijas zemākā līmenī dēļ šis projekts varēja tikt īstenots bez vajadzības piemērot atkāpi no pasliktināšanās aizlieguma Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punkta izpratnē.

Tiesa, izskatot strīdu, secināja, ka ūdens objekta stāvokļa pasliktināšanās ir konstatējama un līdz ar to vērtēja atbilstību Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punktam.

EST norādīja, ka lai noteiktu, vai 2007. gada lēmums ir ticis pieņemts, ievērojot Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punktā paredzētās prasības, **pirmkārt, ir jāizvērtē, vai ir veikti visi piemērotie pasākumi, lai mazinātu apstrīdētā projekta nelabvēlīgo ietekmi uz attiecīgā ūdens objekta stāvokli, otrkārt, vai šī projekta iemesli ir īpaši izklāstīti un izskaidroti, treškārt, vai minētais projekts atbilst sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm un/vai labums, kādu vide un sabiedrība iegūst un kas ir saistīts ar šīs direktīvas 4. panta 1. punktā izklāstīto mērķu sasniegšanu, ir mazāks nekā labums cilvēku veselībai, cilvēku drošības saglabāšanai vai noturīgai attīstībai, kas izrietētu no šī paša projekta īstenošanas, un, ceturtkārt, vai noderīgos mērķus tehnisku iespēju vai nesamērīgu izdevumu dēļ nav iespējams pienācīgi sasniegt ar citiem līdzekļiem, kas būtu ievērojami labāka izvēle no vides aizsardzības viedokļa.**

Tiesa, pārbaudot minēto priekšnosacījumu izpildi, secināja, ka Štīrijas valdības vadītājs apstrīdēto projektu bija izvērtējis kopumā, tostarp tā tiešo un netiešo ietekmi uz Ūdens struktūrdirektīvas mērķiem, un izsvēris šī projekta priekšrocības un tā negatīvo ietekmi uz Melnās Zulmas virszemes ūdens objekta stāvokli. Analīzē ticis ņemts vērā apstāklis, ka šai upei bija ļoti augsta ekoloģiskā kvalitāte, tomēr uzskatīja, ka, ņemot vērā dažādus no apstrīdētā projekta plānotos ieguvumus, ar to saistītās sabiedrības intereses ir ievērojami augstākas par apdraudējumu šajā direktīvā paredzētajam nepasliktināšanās mērķim. Tātad viņš nav tikai abstrakti izvirzījis sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, ko atspoguļo atjaunojamo energoresursu ražošana, bet gan pamatojies

uz šī projekta detalizētu un specifisku zinātnisko analīzi, pirms secināt, ka ir izpildīti atkāpes no pasliktināšanās aizlieguma nosacījumi.

Līdz ar to tiesa atzina, ka Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. punktā paredzētie nosacījumi ir tikuši izpildīti un līdz ar to Komisijas prasība tika noraidīta kā nepamatota.

Lieta C-648/13²⁶¹.

Lietā skatīts strīds par to, vai Polija ir pareizi transponējusi virkni Ūdens struktūrdirektīvas prasības, tajā skaitā saistībā ar pareizu direktīvā lietoto definīciju pārņemšanu, monitoringa programmas īstenošanu, ūdens pakalpojumu izmaksu atgūšanas principa piemērošanu, u.c.

Komisija bija konstatējusi, ka Polija nacionālajā tiesību sistēmā nav pienācīgi pārņēmusi vairākas Ūdens struktūrdirektīvā lietotās definīcijas, piemēram, “labs gruntsūdeņu stāvoklis” un “kvantitatīvie rādītāji”.

EST spriedumā norādīja, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai direktīvas transponēšanai valsts tiesībās, protams, nav noteikti vajadzīgi, lai attiecīgās normas tieši tādā pašā formā un tekstā tiktu pārņemtas tiešos un specifiskos normatīvajos vai administratīvajos aktos, bet var būt pietiekami ar vispārēju juridisko kontekstu, ar nosacījumu, ka tas patiešām nodrošina šīs direktīvas pilnīgu piemērošanu pietiekami skaidrā un precīzā veidā. Vienlaikus tiesa vērsa uzmanību, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru direktīvas noteikumi, lai nodrošinātu tiesisko noteiktību, ir izpildāmi ar neapstrīdamu saistošu spēku, ar prasīto specifiskumu, precizitāti un skaidrību.

Tiesa secināja, ka Polijas lietotās alternatīvās definīcijas pēc to satura neatbilst Ūdens struktūrdirektīvas prasībām un līdz ar to tās nav uzskatāmas par pienācīgi pārņemtām.

Šis spriedums ļauj secināt, ka pieturēšanās pie direktīvā lietotajām definīcijām samazina dalībvalstīm iespējamību nepilnīgi ieviest direktīvas prasības un šāda pieeja būtu saglabājama arī Latvijas kontekstā.

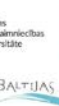
EST lietā arī konstatēja, ka Polijas normatīvajos aktos nav pienācīgi pārņemts Ūdens struktūrdirektīvas 8. panta 1. punkts saistībā ar aizsargāto apgabalu monitoringu, kā arī citus pārkāpumus, kurus atzina par izdarītiem, secinot, ka sasniegtais progress direktīvas pārņemšanā ir novēlots (saskaņā ar EST judikatūru pienākuma neizpildes esamība ir jāizvērtē atkarībā no dalībvalsts situācijas, kāda tā bija argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās, un ka pēc tam sekojošās izmaiņas EST nevar ņemt vērā²⁶²).

²⁶¹ EST 2016.gada 30.jūnija spriedums lietā C-648/13.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=181111&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=14723384#ctx1>

²⁶² EST 2013.gada 18.jūlija spriedums lietā C-313/11.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=139743&pageIndex=0&doclang=lv&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=14060078>

Lieta C-525/12²⁶³.

Šajā lietā Komisija lūdza EST konstatēt, ka, izslēdzot atsevišķus pakalpojumus (piemēram, ūdens uzkrāšanu elektroenerģijas ieguves vajadzībām, kuģošanai un aizsardzībai pret plūdiem, ūdens ieguvi apūdeņošanai un rūpniecībai, kā arī lietošanu personīgām vajadzībām) no jēdziena “ūdens pakalpojumi” piemērošanas, Vācija nav izpildījusi Ūdens struktūrdirektīvas 2. panta 38. punktā un 9. pantā paredzētos pienākumus (attiecas uz šo pakalpojumu izmaksu atgūšanu, ūdens cenu politiku un principa “piesārņotājs maksā” piemērošanu ūdens lietotājiem).

EST spriedumā norādīja, ka no Ūdens struktūrdirektīvas izriet, ka ES likumdevējs vēlējas, pirmkārt, ļaut dalībvalstīm noteikt, pamatojoties uz ekonomisko analīzi, veicamos pasākumus, lai piemērotu izmaksu atgūšanas principu, un, otrkārt, veicināt šo izmaksu apjoma noteikšanu, nepaplašinot to attiecībā uz visiem pakalpojumiem saistībā ar ūdens izmantošanu, jo šajā ziņā dalībvalstīs pastāvēja ļoti dažāda prakse it īpaši attiecībā uz maksas noteikšanu par ūdensapgādes pakalpojumiem un notekūdeņu attīrīšanu. Ūdens struktūrdirektīvas 9. pants prasa, lai dalībvalstis ievēro ūdens pakalpojumu izmaksu atgūšanas principu un nodrošina to, ka ūdens cenu politika pienācīgi stimulē lietotājus izmantot ūdens resursus lietderīgi, līdz ar to palīdzot sasniegt šīs direktīvas vides aizsardzības mērķus, kā tāda **neuzliek vispārēju pienākumu noteikt samaksu par visām ar ūdens izmantošanu saistītām darbībām**. Tiesa skaidroja, ka pasākumi saistībā ar ūdens pakalpojumu izmaksu atgūšanu ir viens no ūdens kvalitatīvas apsaimniekošanas instrumentiem, kas pieejami dalībvalstīm resursa efektīvai izmantošanai. Kaut arī, Ūdens struktūrdirektīvas 2. panta 38. punktā uzskaitītās dažādās darbības, piemēram, ūdens ieguve un uzkrāšana, var ietekmēt ūdenstilpju stāvokli un kā tādas var traucēt sasniegt šīs direktīvas mērķus, no tā nevar secināt, ka maksas nenoteikšana par šādām darbībām noteikti apdraud šo mērķu sasniegšanu. Ūdens struktūrdirektīvas 9. panta 4. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis noteiktos apstākļos var nepiemērot izmaksu atgūšanu attiecīgajai ūdens izmantošanas darbībai, ja tas neapdraud un nekavē šīs direktīvas mērķu sasniegšanu. Direktīvas mērķi nenozīmē obligāti to, ka tās 2. panta 38. punkta a) apakšpunkta normas ir jāinterpretē tādējādi, ka tās prasa piemērot visām tajās minētajām darbībām principu par izmaksu atgūšanu. Gala rezultātā EST lietā nekonstatēja, ka Vācija būtu pārkāpusi Ūdens struktūrdirektīvas šajā jautājumā.

Ūdens struktūrdirektīva Latvijas tiesu praksē minēta tikai atsevišķos gadījumos. No tiem šī pētījumā kontekstā atzīmējams spriedums lietā A420306313.

Lieta A420306313²⁶⁴.

Lietā skatīts strīds par to, vai Islienā upe noteiktā posmā ir atzīstama par mākslīgu ūdensobjektu un vai upes gultnes tīrīšanai ir nepieciešami Valsts vides dienesta reģionālās pārvaldes izsniegti tehniskie noteikumi.

Pieteicējs lietā uzskatīja, ka Islienā upe posmā, kurā izpildīti meliorācijas rekonstrukcijas darbi, nav atzīstama par dabīgo ūdensteci. Konkrētais upes posms atzīstams par mākslīgu ūdensobjektu un

²⁶³ EST 2014.gada 11.septembra spriedums lietā C-525/12.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=2000%252F60%252FEK&docid=157518&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=14060795#ctx1>

²⁶⁴ Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 4.novembra spriedums lietā A420306313.

darbības veikšanu tajā reglamentē normatīvie akti par meliorācijas sistēmām nevis par dabīgiem ūdensobjektiem. Pieteicējs uzskatīja, ka VVD ir nepamatoti atzinusi, ka meliorācijas darbu veikšanai valsts nozīmes ūdensnotekā ir nepieciešamas saņemt VVD tehniskos noteikumus.

Savukārt VVD norādīja, ka Islienā upes posms 5920 metru garumā 1965. gadā ir pārveidots, tomēr šis pārmaiņas nav definējamas kā būtiskas, jo nav ietekmējušas upi visā garumā, nav mainījušas izteces / ieteces vietu, tecējumu. Regulētais Islienā upes posms ir pilnīgi dabiskojies ar upēm raksturīgu floru un faunu, dabisku un sugām bagātu krastu. Daugavas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2010.-2015. gadam Islienā upe nav definēta kā mākslīgs vai stipri pārveidots ūdensobjekts un Islienā upei (ūdensobjekta kods D439) ir slikta ekoloģiskā kvalitāte un tā noteikta kā riska ūdensobjekts, kuram labu ekoloģisko kvalitāti varētu sasniegt tikai pēc 2015. gada. VVD vērsa uzmanību, ka Islienā upe ir dabisks ūdensobjekts, un tā nav izveidota (izrakta) cilvēku darbības rezultātā. Līdz ar to saistībā ar Islienā upi neizpildās viens no MK noteikumu Nr. 475 23.2 apakšpunkta priekšnosacījumiem legālai darbībai bez tehniskajiem noteikumiem – Islienā upe nav mākslīgs ūdensobjekts.

Administratīvā rajona tiesa spriedumā norādījusi, ka mākslīgi veidoti ūdensobjekti ir virszemes ūdensobjekti, kas radīti cilvēka darbības rezultātā. Šie ūdensobjekti ir izveidoti vietās, kur iepriekš nav bijis dabīgs ūdensobjekts un kas nav radīti tieši fiziski pārveidojot vai pārvietojot jau eksistējošu virszemes ūdensobjektu (piemēram, dīķis, karjers, kanāls, ūdenskrātuve u.tml.). Savukārt stipri pārveidoti ūdensobjekti ir virszemes ūdensobjekti, kuru hidroloģiskās vai morfoloģiskās īpašības cilvēka darbības ietekmē ir būtiski mainījušās un kuros šo izmaiņu dēļ nevar nodrošināt dabiskiem apstākļiem raksturīgo sugu sastāvu. Piemēram, lielas HES ūdenskrātuvē straumes, sanešu plūsmas, ūdens iemītnieku sugas vairs nav raksturīgas upei. Turklāt cilvēka izdarītās izmaiņas ir vai nu ilglaicīgas vai pastāvīgas un bez tām nevar nodrošināt konkrēto ūdens lietošanas veidu (piemēram, elektroenerģijas ražošanu). Šādiem ūdensobjektiem izvirza no dabiskajiem ūdensobjektiem atšķirīgus kvalitātes mērķus attiecībā uz bioloģiskajiem parametriem, vienlaikus tajos ir jāsasniedz laba fizikāli ķīmiskā kvalitāte. Stipri pārveidota ūdens objekta statusa piešķiršana balstīta ne tikai uz būtiskām hidromorfoloģiskām izmaiņām ūdensobjektā, bet arī uz ekonomiskās analīzes rezultātiem, vērtējot attiecīgu saimniecisko darbību ekonomisko nozīmību (piemēram, hidroelektroenerģijas ražošanu, ostu darbību) un iespēju šīs darbības nodrošināt ar citiem, tehniski iespējamiem, videi draudzīgākiem un, no izmaksu viedokļa, saprātīgiem paņēmieniem.

Tiesa norādīja, ka: “apstāklis, vai konkrēts ūdensobjekts (upe vai kāds tās posms) ir atzīstams par mākslīgu vai stipri pārveidotu ūdensobjektu, ir konstatējams saskaņā ar LVĢMC sagatavoto un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra apstiprinātu baseina, kurā ietilpst attiecīgais virszemes ūdens objekts, apsaimniekošanas plānu (..) No Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāna konstatējams, ka, ņemot vērā Daugavas baseinā esošo lielo hidroelektrostaciju, ostu darbības un meliorācijas darbību ietekmes būtiskumu, Daugavas baseina apgabalā 12 ūdensobjektiem ir piešķirts stipri pārveidota ūdens objekta statuss. Islienā upe ir noteikta kā riska objekts, proti, kā ūdens objekts, kurā atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvas prasībām līdz 2015. gadam pastāv risks nesasniegt labu ūdens kvalitāti. Islienā upe Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāna 14.pielikumā "Hidromorfoloģiskā ietekme Daugavas baseinā" daļēji (noteiktā posmā) ir apzīmēta kā valsts nozīmes virszemes ūdensteču regulējums, taču Islienā upei nav noteikts

stipri pārveidota ūdens objekta statuss. Līdz ar to, vēl jo vairāk, Islienā upei nav un nevar būt noteikts mākslīga ūdensobjekta statuss Ūdens apsaimniekošanas likuma izpratnē.

Tiesa secināja, ka no lietā konstatētā apstākļa, ka Islienā upe posmā ir valsts nozīmes ūdensnoteka un saskaņā ar Ministru kabineta 2010. gada 30.marta noteikumu Nr. 318 „Noteikumi par ūdens saimniecisko iecirkņu klasifikatoru” tai ir piešķirts ūdens saimnieciskā iecirkņa kods, neizriet, ka Islienā upe šajā posmā būtu mākslīgs ūdensobjekts un tā padziļināšanas darbu veikšanai (meliorācijas sistēmas rekonstrukcijai vai renovācijai) būtu piemērojams MK noteikumu Nr. 475 23. punkta 23.2. paredzētais izņēmums. Līdz ar to tiesa noraidīja pieteicēja sūdzību lietā.

Citi spriedumi saistība ar ES direktīvām:

Lietas numurs	Direktīvas normas	Konteksts	EST spriedums, secinājumi
Ūdens struktūrdirektīva			
C-535/18	4. pants	Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Gruntsūdens objekta stāvokļa pasliktināšanās Sabiedrības līdzdalība lēmumu pieņemšanā	Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Bundesverwaltungsgericht (Federālā administratīvā tiesa, Vācija) Prasītāji pamatlietā: fiziskas personas Atbildētāji pamatlietā: Land Nordrhein-Westfalen Ūdens struktūrdirektīvas 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā, ja kompetentās iestādes pārbaude par to, vai ir izpildīti šajā pantā paredzētie pienākumi – tostarp pienākums novērst ūdens objektu, gan virszemes, gan gruntsūdeņu, kurus skar projekts, stāvokļa pasliktināšanos –, var tikt veikta tikai pēc tam, kad projekts jau ir ticis atļauts. Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka par gruntsūdens objekta ķīmiskā stāvokļa pasliktināšanos projekta dēļ ir uzskatāms, pirmkārt, tas, ka ir pārsniegts vismaz viens kvalitātes radītājs vai robežvērtība Gruntsūdeņu direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē, un otrkārt, tas, ka ir notikusi paredzama piesārņojošas vielas koncentrācijas palielināšanās, ja šai vielai noteiktā robežvērtība jau tā ir pārsniegta. Katrā monitoringa vietā izmērītās vērtības ir jāņem vērā atsevišķi. Ūdens struktūrdirektīvas 1. panta pirmās daļas b) punkts un otrās daļas pirmais ievilkums, kā arī 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts, lasot tos kopsakarā ar LES 19. pantu un LESD 288. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar projektu skartajiem sabiedrības daļas locekļiem ir jābūt iespējai kompetentajās valsts tiesās norādīt uz to, ka nav izpildīti pienākumi novērst ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos un uzlabot to stāvokli, ja šī neizpilde skar tos tieši.
C-556/18	13. panta 7. punkts 14. pants 15. panta 1. punkts	Valsts pienākumu neizpilde Upju baseinu apsaimniekošanas plānu nepieņemšana, nepublicēšana un nepaziņošana Komisijai	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Spānijas Karaliste Noteiktajā termiņā nepabeigusi sabiedrības informēšanu un sabiedrisko apspriešanu jautājumā par Lansarotes, Fuerteventuras, Grankanārijas, Tenerifes, Gomēras, Palmas un Eljerro upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu pārskatīšanu un koriģēšanu un noteiktajā termiņā nepieņēmusi, nepublicējusi un nepaziņojusi Eiropas Komisijai par šo daugavasānu pārskatīšanu un koriģēšanu, Spānijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, kas noteikti Ūdens struktūrdirektīvas 13. panta 7. punktā, lasot to kopsakarā ar tās 13. panta 1. punktu, 14. pantu un 15. panta 1. punktu.

		Sabiedrības neinformēšana un sabiedriskās apspriešanas nerīkošana	
C-190/14	13. panta 1. punkts 13. panta 2. punkts 13. panta 6. punkts 15. panta 1. punkts	Valsts pienākumu neizpilde Upju baseinu apsaimniekošanas plānu nepublicēšana	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Dānijas Karaliste Nepublicējot galīgos upes baseina apsaimniekošanas plānus, vēlākais, līdz 2009. gada 22. decembrim vai katrā ziņā nenosūtīt Eiropas Komisijai šo plānu kopiju, vēlākais, līdz 2010. gada 22. martam, Dānijas Karaliste nav izpildījusi Ūdens struktūrdirektīvas 13. panta 1., 2. un 6. punktā, kā arī 15. panta 1. punktā paredzētos pienākumus.
C-403/11	13. panta 1. punkts 13. panta 2. punkts 13. panta 3. punkts 13. panta 6. punkts 14. panta 1. punkts 15. panta 1. punkts	Valsts pienākumu neizpilde Upju baseinu apsaimniekošanas plānu nepieņemšana	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Spānijas Karaliste Spānijas Karaliste, līdz 2009. gada 22. decembrim nepieņemot upju baseinu apgabalu, izņemot Katalonijas upes baseina apgabalu, apsaimniekošanas plānus un līdz 2010. gada 22. martam nenosūtīt Eiropas Komisijai un citām iesaistītajām dalībvalstīm šo plānu kopijas saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvu 13. panta 1.-3. punktu un 6. punktu, kā arī 15. panta 1. punktu, un, vēlākais līdz 2008. gada 22. decembrim neuzsākot procedūru sabiedrības informēšanai un apspriedēm ar to par upju baseinu apgabalu, izņemot Katalonijas upes apgabala baseinu, Baleāru salu, Tenerifes, Gvadjanas, Gvadalkiviras, Andalūzijas Vidusjūras apgabala baseinu, Tinto-Odjelā-Pjedrasu, Gvadeletē-Barbates, Galisijas krasta, Miņo-Silu, Dvero, Rietumu Kantabrijas un Austrumu Kantabrijas apgabalu, apsaimniekošanas plānu projektiem saskaņā ar šīs direktīvas 14. panta 1. punkta c) apakšpunktu, nav izpildījusi minētajās tiesību normās noteiktos pienākumus.
C-366/11	13. panta 2. punkts 13. panta 3. punkts 13. panta 6. punkts 14. panta 1. punkts 15. panta 1. punkts	Valsts pienākumu neizpilde Upju baseinu apsaimniekošanas plānu nepieņemšana	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Beļģijas Karaliste Noteiktajā termiņā neizstrādājot visus upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānus gan pilnībā tās valsts teritorijā esošiem upju baseiniem, gan starptautiskiem upju baseiniem un noteiktajā termiņā nenosūtīt šo plānu kopiju Eiropas Komisijai, Beļģijas Karaliste nav izpildījusi Ūdens struktūrdirektīvas 13. panta 2., 3. un 6. punktā un 15. panta 1. punktā paredzētos pienākumus un turklāt, neuzsākot noteiktajā termiņā visas sabiedrības informēšanas un sabiedriskās apspriešanas par upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu projektiem procedūras, Beļģijas Karaliste nav izpildījusi šīs direktīvas 14. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzētos pienākumus.
C-297/11	13. panta 1. punkts 13. panta 2. punkts	Valsts pienākumu neizpilde	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Grieķijas Republika

	13. panta 3. punkts 13. panta 6. punkts 14. panta 1. punkts 15. panta 1. punkts	Upju baseinu apsaimniekošanas plānu nepieņemšana	Līdz 2009. gada 22. decembrim nenodrošinot upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādi gan katram upju baseinu apgabalam, kas atrodas vienīgi tās teritorijā, gan starptautiskajiem upju baseinu apgabaliem, un līdz 2010. gada 22. martam nenosūtot šo plānu kopiju Eiropas Komisijai, Grieķijas Republika nav izpildījusi Ūdens struktūrdirektīvas 13. panta 1.-3. un 6. punktā un 15. panta 1. punktā paredzētos pienākumus, kā arī, vēlākais, līdz 2008. gada 22. decembrim neuzsākot sabiedrības informēšanas procedūru un attiecīgu sabiedriskās apspriešanas procedūru saistībā ar upju baseinu apsaimniekošanas plānu projektiem, Grieķijas Republika nav izpildījusi šīs direktīvas 14. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzētos pienākumus;
C-223/11	13. panta 1. punkts 13. panta 2. punkts 13. panta 6. punkts 14. panta 1. punkts 15. panta 1. punkts	Valsts pienākumu neizpilde Upju baseinu apsaimniekošanas plānu nepublicēšana un nepaziņošana Eiropas Komisijai	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Portugāles Republika Noteiktajā termiņā nepublicējot valsts un starptautiskos upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānus, nepublicējot un nenododot sabiedrības, tostarp lietotāju, rīcībā viedokļa izteikšanai upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānu projektus, un nenosūtot Komisijai šo plānu eksemplārus, Portugāles Republika nav izpildījusi pienākumus, kas paredzēti Ūdens struktūrdirektīvas 13. panta 6. punktā, to lasot kopā ar šā panta 1. un 2. punktu, kā arī šīs direktīvas 14. panta 1. punkta c) apakšpunktā un minētās direktīvas 15. panta 1. punktā.
C-264/07	5. panta 1. punkts 15. panta 2. punkts	Valsts pienākumu neizpilde Paredzēto analīžu neveikšana	Prasītāja: Eiropas Kopienų Komisija Atbildētāja: Grieķijas Republika Neizveidojot katram upes baseina apgabalam, kas atrodas tās teritorijā, to īpašību analīzi un pārskatu par cilvēku darbības ietekmi uz virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu stāvokli, kā arī ūdens resursu izmantošanas ekonomisko analīzi, atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvas II un III pielikuma tehniskām prasībām, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti ar šīs direktīvas 5. panta 1. punktu, un neiesniedzot kopsavilkuma ziņojumus par šajā pantā noteiktām analīzēm, tā nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šīs direktīvas 15. panta 2. punkts.
C-85/07	5. panta 1. punkts 15. panta 2. punkts	Valsts pienākumu neizpilde Paredzēto analīžu neveikšana	Prasītāja: Eiropas Kopienų Komisija Atbildētāja: Itālijas Republika Neiesniedzot kopsavilkuma ziņojumus par 5. pantā noteiktām analīzēm, ko prasa Ūdens struktūrdirektīvas 15. panta 1. punkts, attiecībā uz galveno Serchio upes baseina apgabalu un austrumu Alpu, ziemeļu, centrālo un dienvidu Apenīnu upju baseina apgabaliem, kā to paredz šīs direktīvas 15. panta 2. punkts, un neveicot analīzes un pārskatu, ko prasa šīs direktīvas 5. panta 1. punkts, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šīs direktīvas 5. panta 1. punkts un 15. panta 2. punkts.
C-351/09	8. panta 1. punkts 8. panta 2. punkts 15. panta 2. punkts	Valsts pienākumu neizpilde	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Maltas Republika

		Monitoringa programmu pienācīga neizveidošana	Neizveidojot un neīstenojot iekšējo virszemes ūdeņu monitoringa programmas saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 8. panta 1. un 2. punktu, un, neiesniedzot kopsavilkuma ziņojumus par iekšējo virszemes ūdeņu monitoringa programmām saskaņā ar šīs direktīvas 15. panta 2. punktu, Maltas Republika nav izpildījusi šīs direktīvas 8. un 15. pantā paredzētos pienākumus.
C-648/13	Dažādi	Valsts pienākumu neizpilde Dažādi pārkāpumi saistībā ar direktīvas nepilnvērtīgu pārņemšanu	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Polijas Republika Pilnībā vai pareizi netransponējot Ūdens struktūrdirektīvas 2. panta 19., 20., 26. un 27. punktu, 8. panta 1. punktu, 9. panta 2. punktu, 10. panta 3. punktu un 11. panta 5. punktu, kā arī minētās direktīvas V pielikuma A daļas 1.3., 1.3.4., 1.3.5., 1.4. un 2.4.1. punktu un šīs pašas direktīvas VII pielikuma A daļas 7.2.–7.10. punktu, Polijas Republika nav izpildījusi šajās tiesību normās un šīs pašas direktīvas 24. pantā paredzētos pienākumus.
C-151/12	Dažādi	Valsts pienākumu neizpilde Dažādi pārkāpumi saistībā ar direktīvas nepilnvērtīgu pārņemšanu	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Spānijas Karaliste Neveicot visus vajadzīgos pasākumus, lai transponētu Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 8. punktu, 7. panta 2. punktu un 10. panta 1. un 2. punktu, kā arī V pielikuma 1.3. punktu un 1.4.1. punkta i)–iii) apakšpunktu, uz kuriem ir atsauce tās 8. panta 2. punktā, attiecībā uz autonomo kopienu iekšējiem upju baseiniem, kas neatrodas Katalonijā, kā arī Ūdens struktūrdirektīvas 7. panta 2. punktu un 10. panta 1. un 2. punktu attiecībā uz autonomo kopienu iekšējiem upju baseiniem, kas atrodas Katalonijā, Spānijas Karaliste nav izpildījusi tai šajā direktīvā paredzētos pienākumus.
C-32/05	2. pants 7. panta 2. punkts 14. pants 24. pants	Valsts pienākumu neizpilde Dažādi pārkāpumi saistībā ar direktīvas nepilnvērtīgu pārņemšanu	Prasītāja: Eiropas Kopienu Komisija Atbildētāja: Luksemburgas Lielhercogiste 1) Nepaziņojot Komisijai par normatīviem un administratīviem aktiem, ar ko īsteno Ūdens struktūrdirektīvu, izņemot tiem, kuri attiecas uz šīs direktīvas 3. pantu, Luksemburgas Lielhercogiste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šīs direktīvas 24. pants. 2) Noteiktajā termiņā nepieņemot normatīvus un administratīvus aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu Ūdens struktūrdirektīvas 2. panta, 7. panta 2. punkta un 14. panta prasības, Luksemburgas Lielhercogiste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šīs direktīvas 24. pants.
C-516/07	3. panta 2. punkts 3. panta 7. punkts 3. panta 8. punkts	Valsts pienākumu neizpilde Kompetentās iestādes nenorīkošana	Prasītāja: Eiropas Kopienu Komisija Atbildētāja: Spānijas Karaliste Nenorīkojot kompetentās iestādes, lai piemērotu Ūdens struktūrdirektīvas noteikumus attiecībā uz Galīcijas, Basku zemes, Andalūzijas, Baleāru un Kanāriju salu autonomajām kopienām, Spānijas Karaliste nav izpildījusi šīs direktīvas 3. panta 2., 7. un 8. punktā paredzētos pienākumus.
Biotopu direktīva			

C-461/17		Novērtējums attiecībā uz dzīvotnēm un sugām	Prejudiciālu nolēmumu lūdz: High Court (Augstā tiesa, Īrija) Prasītāji pamatlietā: fiziskas personas Atbildētājs pamatlietā: An Bord Pleanála 1) Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka “attiecīgā novērtējumā”, pirmkārt, ir jāņem vērā visi dzīvotņu un sugu veidi, kuru dēļ teritorija ir aizsargāta, un, otrkārt, ir jāidentificē un jāpārbauda gan ierosinātā projekta ietekme uz sugām, kas atrodas šajā teritorijā, bet kuru dēļ šī teritorija nav klasificēta, gan ietekme uz dzīvotņu veidiem un sugām, kas atrodas ārpus šīs teritorijas robežām, ciktāl šīs ietekmes varētu atstāt iespaidu uz teritorijas aizsardzības mērķiem. 2) Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka kompetentajai iestādei ir atļauts piešķirt atļauju plāna vai projekta izstrādei, atstājot attīstītājam brīvu izvēli vēlāk noteikt dažus ar būvniecības posmu saistītus parametrus, piemēram, būvlaukuma atrašanās vietu un transporta maršrutus, tikai tad, ja šī iestāde ir pārliecināta, ka atļaujā ir ietverti nosacījumi, kas ir pietiekami stingri, lai nodrošinātu, ka šie parametri nelabvēlīgi neietekmēs teritorijas integritāti. 3) Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja kompetentā iestāde noraida secinājumus zinātniskās ekspertīzes atzinumā, kurā ieteikts iegūt papildu informāciju, “attiecīgajā novērtējumā” ir jābūt ietvertam skaidram un detalizētam pamatojumam, kas ļauj kļūdēt jebkādas zinātniski pamatotas šaubas par plānoto būvdarbu ietekmi uz attiecīgo teritoriju. 4) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu 5. panta 1. un 3. punkts, kā arī IV pielikums ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos ir prasīts, lai attīstītājs sniegtu informāciju, kurā ir skaidri analizēta potenciāli būtiskā ietekme uz visām sugām, kas norādītas saskaņā ar šiem noteikumiem iesniegtajā paziņojumā. 5) Direktīvas 2011/92 5. panta 3. punkta d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka attīstītājam ir jāsniedz informācija gan par izvēlēto risinājuma, gan par visu tā izvērtēto galveno alternatīvu ietekmi uz vidi, kā arī par viņa izvēles iemesliem, ņemot vērā vismaz to ietekmi uz vidi, pat ja šāds alternatīvs risinājums agrīnā stadijā tika noraidīts.
C-293/17 un C-294/17	6. panta 3. punkts		Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Raad van State (Valsts padome, Nīderlande) Prasītāji pamatlietā: Coöperatie Mobilisation for the Environment UA; Vereniging Leefmilieu Atbildētājs pamatlietā: College van gedeputeerde staten van Limburg 1) Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka darbības, kas ietver lopu ganīšanu un mēslojuma iestrādāšanu uz augsnes vai augsnē Natura 2000 teritoriju tuvumā, var uzskatīt par “projektu” minētā noteikuma

		izpratnē, pat ja šīs darbības, ņemot vērā, ka tās nerada fizisku iejaukšanos dabiskajā apkārtnē, nav uzskatāmas par “projektu” Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē. 2) Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tādu atkārtotu darbību kā mēslojuma iestrādāšanu uz augsnes vai augsnē, kas atļauta saskaņā ar valsts tiesību aktiem pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā, var uzskatīt par vienu un to pašu projektu minētā noteikuma izpratnē, kas ir atbrīvots no jaunas atļaujas izsniegšanas procedūras, ciktāl šis projekts ir vienota darbība, kuru raksturo kopējs mērķis, nepārtrauktība un identitāte, jo īpaši attiecībā uz šīs darbības veikšanas vietām un izpildes nosacījumiem. Ja vienotais projekts tika atļauts, pirms šajā noteikumā noteiktais aizsardzības režīms kļuva piemērojams attiecīgajai teritorijai, tad minētās direktīvas 6. panta 2. punkts tāpat var būt piemērojams šī projekta īstenošanai. 3) Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts programmatisku tiesisko regulējumu, kas ļauj kompetentajām iestādēm atļaut projektus, pamatojoties uz “attiecīgu novērtējumu” minētā noteikuma izpratnē, kas veikts agrāk un kurā noteiktais kopējais slāpekļa nosēdumu daudzums ir atzīts par saderīgu ar minētā regulējuma aizsardzības mērķiem. Tomēr tas tā ir tikai, ciktāl rūpīga un padziļināta šī novērtējuma zinātniskā pamatojuma pārbaude ļauj pārliecināties, ka nav pamatotu zinātnisku šaubu par to, ka nevienam no plāniem vai projektiem nav nelabvēlīgas ietekmes uz attiecīgās teritorijas viengabalainību, kas ir jāpārbauda valsts tiesai. 4) Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts programmatisku tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā aplūkots, kas dažus projektus, kuri nepārsniedz zināmu slāpekļa nosēdumiem noteikto sliekšņa vērtību vai robežvērtību, atbrīvo no prasības par individuālu atļauju, ja valsts tiesa ir pārliecināta, ka “attiecīgais novērtējums” šī noteikuma izpratnē, kas veikts iepriekšējā posmā, atbilst kritērijam par pamatotu zinātnisku šaubu neesamību attiecībā uz to, ka šiem plāniem vai projektiem nav nelabvēlīgas ietekmes uz attiecīgo teritoriju viengabalainību. 5) Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts programmatisku tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā aplūkots, kas ļauj īstenot noteiktas kategorijas projektus, šajā gadījumā mēslojuma iestrādāšanu uz augsnes vai augsnē un lopu ganišanu, nepiemērojot pienākumu iegūt atļauju, un tādēļ bez attiecīga individuāla novērtējuma par šo darbību ietekmi uz konkrētajām teritorijām, ja vien objektīvi apstākļi neļauj pārliecināties izslēgt, ka nepastāv iespēja, ka šie projekti, atsevišķi vai kopā ar citiem projektiem, var būtiski ietekmēt šīs teritorijas, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai. 6) Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka “attiecīgā novērtējumā” šī noteikuma izpratnē nevar ņemt vērā “aizsardzības pasākumus” šī panta 1. punkta izpratnē, “preventīvus pasākumus” minētā panta 2. punkta izpratnē, pasākumus, kas veikti konkrēti tādai programmai kā pamatlietā aplūkotā, vai
--	--	---

			arī tā saucamos “autonomos” pasākumus, ņemot vērā, ka šie pasākumi neietilpst šajā programmā, ja paredzamie ieguvumi no šiem pasākumiem šīs novērtēšanas laikā vēl nav skaidri. 7) Direktīvas 92/43 6. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pasākumi, kas ieviesti ar tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā aplūkots, tostarp tādu lauku saimniecību uzraudzības un kontroles noteikumi, kuru darbība rada slāpekļa nosēdumus, un iespēja uzlikt sodu, līdz pat šo saimniecību slēgšanai, ir pietiekami, lai ievērotu šo tiesību normu.
C-164/17	6. pants	Viengabalainība	Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Supreme Court (Augstākā tiesa, Īrija) Prasītāji pamatlietā: Edel Grace; Peter Sweetman Atbildētājs pamatlietā: An Bord Pleanála Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja projektu ir paredzēts realizēt teritorijā, kas ir paredzēta sugu aizsardzībai un saglabāšanai un kuras aizsargājamās sugas dzīvotnei pilnībā piemērotā platība mainās laika gaitā, un ja šādam projektam būs tāda ietekme, ka uz laiku vai nekad vairs šīs teritorijas noteiktas daļas nespēs nodrošināt piemērotu dzīvotni attiecīgajai sugai, apstākļi, ka šis projekts ietver pasākumus, lai pēc tam, kad tiks īstenots šī projekta ietekmes pienācīgs novērtējums un šī projekta darbības laikā tiks gādāts, ka šīs teritorijas daļa, kura konkrēti var nodrošināt piemērotu dzīvotni, netiek samazināta vai pat var tikt palielināta, nevar tikt ņemts vērā, lai veiktu vērtējumu, kas ir jāveic saskaņā ar šī panta 3. punktu un kas ir paredzēts, lai nodrošinātu, ka attiecīgais projekts neizjauks attiecīgās teritorijas viengabalainību, bet attiecīgajā gadījumā uz to attiecas šī paša panta 4. punkts.
C-387/15 un C-388/15	6. panta 3. punkts		Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Raad van State (Valsts padome, Beļģija) Prasītāji pamatlietā: Hilde Orleans; Rudi Van Buel; Marina Apers Atbildētājs pamatlietā: Vlaams Gewest Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka plānā vai projektā, kas nav tieši saistīts ar Kopienā nozīmīgu teritoriju vai nav vajadzīgs tās apsaimniekošanai, ietverti pasākumi, ar kuriem ir paredzēts pirms negatīvas ietekmes uz tajā sastopamo dabiskas dzīvotnes veidu rašanās nākotnē izveidot šāda veida areālu, kas tomēr tiks pabeigts pēc minētās teritorijas viengabalainības iespējamā apdraudējuma būtiskā rakstura novērtējuma, nevar tikt ņemti vērā šajā novērtējumā. Šādus pasākumus attiecīgā gadījumā par “kompensācijas pasākumiem” šī panta 4. punkta izpratnē varētu kvalificēt tikai tad, ja būtu izpildīti tajā izteiktie nosacījumi.
C-399/14	6. pants		Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Bundesverwaltungsgericht (Federālā administratīvā tiesa, Vācija) Prasītājs pamatlietā: Grüne Liga Sachsen eV u.c. Atbildētājs pamatlietā: Freistaat Sachsen

		1) Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka kompetentajām iestādēm plāns vai projekts, kas nav tieši saistīts ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgs tās apsaimniekošanai un kas tika atļauts pēc pētījuma, kurš neatbilst šīs direktīvas 6. panta 3. punkta prasībām, pirms attiecīgās teritorijas iekļaušanas Kopienas nozīmes teritoriju sarakstā, ir jāizvērtē a posteriori saistībā ar tā ietekmi uz šo teritoriju, ja šī novērtējums ir vienīgais attiecīgais pasākums, lai novērstu, ka minētā plāna vai projekta īstenošana rada noplicināšanos vai traucējumus, kas var būt nozīmīgi attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai šie nosacījumi ir izpildīti; 2) Direktīvas 92/43 6. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja tādos apstākļos kā pamatlietā izrādās, ka ir nepieciešams tāda plāna vai projekta, kura īstenošana tika uzsākta pēc šīs teritorijas iekļaušanas Kopienas nozīmes teritoriju sarakstā, ietekmes uz attiecīgo teritoriju novērtējums a posteriori, šis novērtējums ir jāveic saskaņā ar šīs direktīvas 6. panta 3. punkta prasībām. Šādā novērtējumā ir jāņem vērā visi elementi, kas pastāvēja teritorijas iekļaušanas sarakstā dienā, kā arī jebkāda ietekme, kas uz šo teritoriju radusies vai varētu rasties pēc šī plāna vai projekta daļējas vai pilnīgas īstenošanas pēc šīs dienas; 3) Direktīva 92/43 ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja tiek veikts jauns ietekmes uz attiecīgo teritoriju novērtējums, lai novērstu konstatētās kļūdas attiecībā uz sākotnējo novērtējumu, kas tika veikts pirms šīs teritorijas iekļaušanas Kopienas nozīmes teritoriju sarakstā, vai attiecībā uz novērtējumu a posteriori saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu, lai gan plāns vai projekts jau bija īstenots, pārbaudes, kas tiek veikta šī novērtējums ietvaros, prasības nevar tikt mainītas tādēļ, ka šī plāna vai projekta apstiprināšanas lēmums bija tieši izpildāms, pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu bija noraidīts un šis noraidīšanas lēmums vairs nebija pārsūdzams. Turklāt minētajā novērtējumā ir jāņem vērā noplicināšanās vai traucējumu riski, kas varētu būt nozīmīgi minētā 6. panta 2. punkta izpratnē un kas, iespējams, ir radušies attiecīgā plāna vai projekta īstenošanas dēļ. Direktīvas 92/43 6. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pārbaudes, kas veikta alternatīvu risinājumu novērtēšanas kontekstā, prasības nevar tikt mainītas tādēļ, ka plāns vai projekts jau ir ticis īstenots.
C-521/12	6. panta 3. punkts	Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Raad van State (Nīderlande) Prasītājs pamatlietā: T. C. Briels Atbildētājs pamatlietā: Minister van Infrastructuur en Milieu Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka plāns vai projekts, kas nav tieši saistīts ar Kopienā nozīmīgu teritoriju vai nav vajadzīgs tās apsaimniekošanai un kas rada negatīvu ietekmi uz tajā sastopamu dabisku dzīvotņu veidu, un kurā ir paredzēti pasākumi, lai šajā teritorijā radītu tādu pašu vai vēl lielāku šī dzīvotņu veida apgabalu, ietekmē minētās teritorijas viengabalainību. Šādus pasākumus vajadzības gadījumā varētu kvalificēt kā "kompensācijas pasākumus" šī panta 4. punkta izpratnē tikai tad, ja ir izpildīti tajā ietvertie nosacījumi.

C-301/12	6. pants		Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Consiglio di Stato (Itālija) Prasītājspamatlietā: Cascina Tre Pini Ss Atbildētāji pamatlietā: Ministero dell'Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare; Regione Lombardia; Presidenza del Consiglio dei Ministri; Consorzio Parco Lombardo della Valle del Ticino; Comune di Somma Lombardo. 1) Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, kurā grozījumi izdarīti ar Aktu par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā, 4. panta 1. punkts un 9. un 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir jāierosina Eiropas Komisijai Kopienas nozīmes teritoriju sarakstā iekļautas teritorijas svīturošana no saraksta, ja šīs iestādes ir saņēmušas šajā teritorijā iekļauta zemesgabala īpašnieka lūgumu, kurā apgalvota vides degradēšanās šajā teritorijā, ar nosacījumu, ka šis lūgums ir balstīts uz apstākli, ka, neraugoties uz šīs direktīvas, kurā izdarīti grozījumi, 6. panta 2.–4. punkta noteikumu ievērošanu, minētā teritorija neatgriezeniski vairs nevar veicināt dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību vai Natura 2000 tīkla izveidi; 2) Direktīvas 92/43, kurā grozījumi izdarīti ar Aktu par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā, 4. panta 1. punkts un 9. un 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā tikai teritoriālajām iestādēm ir piešķirtas pilnvaras pielāgot Kopienas nozīmes teritoriju sarakstu, nevis šo iestāžu bezdarbības gadījumā – vismaz pakārtoti – valstij, ciktāl šāda pilnvaru piešķiršana garantē pareizu minētās direktīvas prasību piemērošanu.
C-258/11	6. panta 3. punkts		Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Supreme Court (Īrija) Prasītājs pamatlietā: Peter Sweetman Atbildētājs pamatlietā: An Bord Pleanála Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka plāns vai projekts, kas tieši nav saistīts ar teritoriju vai nav vajadzīgs tās apsaimniekošanai, izjauks šīs teritorijas viengabalainību, ja tas var traucēt ilglaicīgi saglabāt attiecīgajai teritorijai raksturīgās īpatnības, kas saistītas ar prioritārās dabiskās dzīvotnes klātbūtni, kuras saglabāšanas mērķis ir pamatots ar šīs teritorijas iekļaušanu Kopienā nozīmīgu teritoriju sarakstā šīs direktīvas izpratnē. Šajā novērtējumā ir jāpiemēro piesardzības princips.
C-182/10	6. panta 3. punkts	Viengabalainība	Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Cour constitutionnelle (Beļģija) Prasītājs pamatlietā: Marie-Noëlle Solvay

			Atbildētājs pamatlietā: Région wallonne 5) Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā netiek pieļauts, ka valsts iestāde – kaut arī tas būtu likumdevējs – izsniedz atļauju plāna vai projekta īstenošanai, ja tā nav pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība.
C-226/08		Neiekļaušana Natura 2000	Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Verwaltungsgericht Oldenburg (Vācija) Prasītājs pamatlietā: Stadt Papenburg Atbildētājs pamatlietā: Bundesrepublik Deutschland Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, kas grozīta ar Padomes 2006. gada 20. novembra Direktīvu 2006/105/EK, 4. panta 2. punkta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tā neļauj dalībvalstij atteikt sniegt savu piekrišanu par vienas vai vairāku teritoriju iekļaušanu Eiropas Komisijas sagatavotā Kopienā nozīmīgu teritoriju saraksta projektā citu, nevis vides aizsardzības iemeslu dēļ; 2) Direktīvas 92/43, kas grozīta ar Direktīvu 2006/105, 6. panta 3. un 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nepārtrauktiem uzturēšanas pasākumiem, kas tiek veikti estuāra kuģu ceļā, kas nav saistīti ar teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai un kam atļauja atbilstoši valsts tiesībām tika dota jau pirms Direktīvas 92/43, kas grozīta ar Direktīvu 2006/105, transponēšanas termiņa beigām, tiktāl, ciktāl tie ir uzskatāmi par projektu un var būtiski ietekmēt attiecīgo teritoriju, ir jāveic to ietekmes uz teritoriju novērtējums, piemērojot minētās tiesību normas gadījumā, ja šie pasākumi tiek turpināti pēc teritorijas iekļaušanas Kopienā nozīmīgu teritoriju sarakstā atbilstoši šīs direktīvas 4. panta 2. punkta trešajai daļai. Ja, ņemot vērā minēto pasākumu atkārtēšanu, raksturu vai izpildes nosacījumus, tie var tikt uzskatīti par tādiem, kas rada vienotu darbību, īpaši, ja to mērķis ir uzturēt kārtībā noteikta dziļuma kuģu ceļu, šajā sakarā veicot regulāras un nepieciešamas bagarēšanas darbības, šie uzturēšanas pasākumi var tikt uzskatīti par vienu un to pašu projektu Direktīvas 92/43, kas grozīta ar Direktīvu 2006/105, izpratnē.
C-244/05		Atbilstīga aizsardzības sistēma	Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Vācija) Prasītājs pamatlietā: Bund Naturschutz in Bayern eV Atbildētājs pamatlietā: Freistaat Bayern 1) atbilstoša aizsardzības sistēma, ko piemēro valsts sarakstā, kas ir nosūtīts Eiropas Kopienas Komisijai atbilstoši Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 4. panta 1. punktam, iekļautajām teritorijām, pieprasa, lai dalībvalstis neatļauj iejaukšanās, kuras var būtiski apdraudēt šo teritoriju ekoloģiskās īpašības;

			2) dalībvalstīm saskaņā ar valsts tiesībām ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai novērstu iejaukšanos, kura var būtiski apdraudēt Eiropas Kopienai nosūtītajā valsts sarakstā iekļauto teritoriju ekoloģiskās īpašības. Valsts tiesas pienākums ir izvērtēt, vai šāds gadījums pastāv.
C-290/18		ĪADT laicīga nenoteikšana	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Portugāles Republika Nenoteikusi īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statusu 61 Kopienas nozīmes teritorijai – ko Eiropas Komisija ir atzinusi Komisijas Lēmumā 2004/813/EK (2004. gada 7. decembris), ar ko atbilstīgi Padomes Direktīvai 92/43/EEK pieņem Kopienas nozīmes teritoriju sarakstu Atlantijas bioģeogrāfiskajam reģionam, un Komisijas Lēmumā 2006/613/EK (2006. gada 19. jūlijs), ar ko atbilstīgi Padomes Direktīvai 92/43/EEK pieņem Kopienas nozīmes teritoriju sarakstu Vidusjūras bioģeogrāfiskajam reģionam – cik vien iespējams īsā laikā, bet ne vēlāk kā sešos gados pēc šo lēmumu pieņemšanas, un nenoteikusi vajadzīgos aizsardzības pasākumus, kas atbilstu šajās Kopienas nozīmes teritorijās sastopamo dabisko dzīvotņu veidu, kas minēti Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību I pielikumā, un savvaļas faunas un floras sugu, kas minētas šīs direktīvas II pielikumā, ekoloģiskajām prasībām, Portugāles Republika nav izpildījusi pienākumus, kas paredzēti minētās direktīvas 4. panta 4. punktā un 6. panta 1. punktā.
C-441/17		Belovežas gāršas lieta	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Polijas Republika Polijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti: – ar Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu un savvaļas floras un faunas aizsardzību, kas grozīta ar Padomes 2013. gada 13. maija Direktīvu 2013/17/ES, 6. panta 3. punktu, pieņemot pielikumu Belovežas mežniecības meža apsaimniekošanas plānā, nepārlicinoties, vai šis pielikums neaizskar Kopienas nozīmes teritorijas un īpaši aizsargājamās teritorijas PLC200004 Puszcza Białowieska viengabalainību; – ar Direktīvas 92/43, kurā grozījumi veikti ar Direktīvu 2013/17, 6. panta 1. punktu, kā arī ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību, kas grozīta ar Direktīvu 2013/17, 4. panta 1. un 2. punktu, neparedzot nepieciešamos aizsardzības pasākumus, kas atbilstu ekoloģiskajām prasībām attiecībā uz Direktīvas 92/43, kurā grozījumi veikti ar Direktīvu 2013/17, I pielikumā minētajām dabiskajām dzīvotnēm un uz II pielikumā minētajām sugām, kā arī uz Direktīvas 2009/147, kurā grozījumi veikti ar Direktīvu 2013/17, I pielikumā minētajām putnu sugām un regulāri sastopamām migrējošām sugām, kuras minētajā pielikumā nav minētas, kuru dēļ ir izveidota Kopienas nozīmes teritorija un īpaši aizsargājama teritorija – PLC200004 Puszcza Białowieska; – ar Direktīvas 92/43, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2013/17, 12. panta 1. punkta a) un d) apakšpunktu, nenodrošinot saproksilofāgo vaboļu, proti, Buprestis splendens, sarkano plakaņu (Cucujus cinnaberinus), dzeltenkrūšu ēnvaboļu (Phryganophilus ruficollis) un egļu praulmīļu (Pytho kolwensis), kas ir minētas šīs

		direktīvas IV pielikumā, stingru aizsardzību, proti, Belovežas mežniecībā neaizliedzot tās apzināti nogalināt vai traucēt un pasliktināt to vairošanās vietu stāvokli vai tās iznīcināt, un – ar Direktīvas 2009/147, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2013/17, 5. panta b) un d) punktu, nenodrošinot šīs direktīvas 1. pantā norādīto putnu sugu, tostarp apodziņa (<i>Glaucidium passerinum</i>), bikšainā apoga (<i>Aegolius funereus</i>), baltmugurdzeņa (<i>Dendrocopos leucotos</i>) un trīspirkstu dzeņa (<i>Picoides tridactylus</i>) aizsardzību, proti, negādājot par to, lai Belovežas mežniecībā šīs sugas netiktu nogalinātas vai traucētas vairošanās periodā un ligzdošanas periodā un lai to ligzdas un olas apzināti netiktu iznīcinātas, bojātas vai pārvietotas.
C-504/14	6. panta 3. punkts	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Grieķijas Republika 1) Grieķijas Republika, – pieļaujot māju celtniecību Ajanaki (Grieķija) 2010. gadā, citu māju, kas celtas 2006. gadā, izmantošanu Ajanaki bez pietiekama iemesla un uzsākot celtniecības darbus saistībā ar aptuveni piecdesmit mājām, kas atrodas starp Ajanaki un Eleu (Grieķija), kā arī atļaujot trīs brīvdienu māju celtniecību Vunaki (Grieķija) 2012. gadā; – pieļaujot piekļuves pludmalei, kas atrodas Kiparisijas (Grieķija) teritorijā, infrastruktūras attīstīšanos, proti, piecu jaunu ceļu uz Ajanaki pludmali atklāšanu, kā arī dažu pastāvošu pieeju un ceļu pārklāšanu ar bitumenu; – neveicot pietiekamus pasākumus, lai uzraudzītu nakšņošanas teltīs ārpus tam paredzētās teritorijas Kalonero (Grieķija) un Eleas pludmales tuvumā aizlieguma ievērošanu; – neveicot nepieciešamos pasākumus, lai ierobežotu to bāru darbību, kas atrodas starp Eleu un Kalonero pludmalē, kur vairojas jūras bruņurupuči <i>Caretta caretta</i>, un neraugoties, lai šo bāru radītie trokšņi netraucētu šīm sugām; – neveicot nepieciešamos pasākumus, lai Kiparisijas kāpu teritorijā samazinātu mēbeļu un dažādu iekārtu esamību pludmalē, kurā vairojas jūras bruņurupuči <i>Caretta caretta</i>, kā arī atļaujot platformas uzstādīšanu netālu no viesnīcas Messina Mare; – neveicot nepieciešamos pasākumus, lai pietiekami ierobežotu gaismas piesārņojumu, kas skar pludmales, kuras atrodas Kiparisijas teritorijā un kurās vairojas jūras bruņurupuči <i>Caretta caretta</i>, un – neveicot nepieciešamos pasākumus, lai pietiekami ierobežotu zvejas darbības pludmaļu tuvumā, kuras atrodas Kiparisijas teritorijā un kurās vairojas jūras bruņurupuči <i>Caretta caretta</i>, nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, kas grozīta ar Padomes 2006. gada 20. novembra Direktīvu 2006/105/EK, 6. panta 2. punktā;

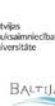
			2) izsniedzot atļauju mājām, kas 2010. gadā ir celtas Ajanaki, un trīs brīvdienu mājām Vunaki 2012. gadā un platformas celtniecībai netālu no viesnīcas Messina Mare, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktā; 3) Grieķijas Republika, – nepieņemot pilnīgu, saskaņotu un stingru lēģislatīvo un reglamentējošo ietvaru, kura mērķis ir aizsargāt jūras bruņurupuci <i>Caretta caretta</i> Kiparisijas teritorijā; – noteiktajā termiņā neveicot visus konkrētos nepieciešamos pasākumus, lai novērstu jūras bruņurupuča <i>Caretta caretta</i> apzinātu traucēšanu šīs sugas vairošanās laikā, un – neveicot nepieciešamos pasākumus, lai ievērotu minētās sugas vairošanās vietu noplicināšanas vai iznīcināšanas aizliegumu, nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Direktīvas 92/43 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunktā.
C-461/14		Dzīvotņu noplicināšana Arī putnu direktīva	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Spānijas Karaliste Neveicot piemērotus pasākumus, lai īpaši aizsargājamā teritorijā “Campiñas de Sevilla” novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumus, kas skar sugas, kuru dēļ šī teritorija ir šādi klasificēta, Spānijas Karaliste attiecībā uz laika posmu pirms 2008. gada 29. jūlija nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra Direktīvā 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību 4. panta 4. punktā, un attiecībā uz laika posmu pēc minētā datuma – pienākumus, kas tai paredzēti Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvā 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 2. punktā;
C-141/14		Nozīmīgu teritoriju neiekļaušana ĪADT Arī putnu direktīva	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Bulgārijas Republika 1) Bulgārijas Republika, – neintegrējot īpaši aizsargājamajā teritorijā, kas ietver Kaliakras reģionu, visas putnu aizsardzībai nozīmīgās teritorijas, nav klasificējusi kā īpaši aizsargājamu teritoriju skaitliski un lieluma ziņā vispiemērotākās teritorijas, pirmkārt, to bioloģisko sugu aizsardzībai, kas minētas Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra Direktīvas 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību I pielikumā, un, otrkārt, šajā pielikumā neminēto regulāri sastopamo migrējošo sugu aizsardzībai ģeogrāfiskajā jūras un sauszemes teritorijā, uz kuru attiecas šī direktīva, un tādējādi šī dalībvalsts nav izpildījusi minētās direktīvas 4. panta 1. un 2. punktā paredzētos pienākumus; – apstiprinot projektu “AES Geo Energy”, “Disib” un “Longman Investment” īstenošanu putnu aizsardzībai nozīmīgā teritorijā, kas ietver Kaliakras reģionu un kas nebija klasificēta kā īpaši aizsargājama teritorija, bet kura būtu jāklasificē šādi, nav izpildījusi Direktīvas 2009/147 4. panta 4. punktā paredzētos pienākumus;

			– apstiprinot projektu “Kaliakra Wind Power”, “EVN Enertrag Kavarna” un “Vertikal – Petkov & Cie”, kā arī “Thracian Cliffs Golf & Spa Resort” īstenošanu attiecīgi putnu aizsardzībai nozīmīgās teritorijās, kas ietver Kaliakras un Belite skali reģionus, nav izpildījusi Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 2. punktā paredzētos pienākumus; – pirmkārt, pareizi neizvērtējot projektu “Windtech”, “Brestiom”, “Eco Energy” un “Longman Investment” kumulatīvo ietekmi putnu aizsardzībai nozīmīgā teritorijā, kas ietver Kaliakras reģionu un kas nebija klasificēta kā īpaši aizsargājama teritorija, bet kura būtu jāklasificē šādi, un tomēr, otrkārt, atļaujot īstenot projektu “Longman Investment”, nav izpildījusi attiecīgi, pirmkārt, Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīvas 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu 4. panta 2. un 3. punktā, kā arī tās III pielikuma 1. punkta b) apakšpunktā un, otrkārt, šīs direktīvas 2. panta 1. punktā paredzētos pienākumus.
C-46/11	16. pants	Ūdru neaizsargāšana	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Polijas Republika Pareizi netransponējot Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 16. panta 1. punktā paredzēto atkāpju reglamentējošos nosacījumus, Polijas Republika nav izpildījusi šajā tiesību normā paredzētos pienākumus.
C-340/10		Teritorijas neieklāšana Natura 2000	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Kipras Republika 1) Kipras Republika, – neieklājot Paralimnes ezera teritoriju ierosināto Kopienas nozīmes teritoriju valsts sarakstā, – pieļaujot darbības, kas būtiski apdraud Paralimnes ezera ekoloģiskās iezīmes, un neveicot aizsardzības pasākumus, kas vajadzīgi, lai saglabātu Natrix natrix cypriaca (Kipras parastais zalktis) sugas populāciju, kas veido šī ezera un Ksiliata dambja ekoloģisko stāvokli, un – neveicot pasākumus, kas vajadzīgi, lai izveidotu un piemērotu stingru šīs sugas aizsardzības sistēmu, nav izpildījusi attiecīgi Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2006. gada 20. novembra Direktīvu 2006/105/EK, 4. panta 1. punktā, šajā grozītajā Direktīvā 92/43, kā arī šīs pašas grozītās Direktīvas 92/43 12. panta 1. punktā paredzētos pienākumus.
C-90/10		Dzīvotņu noplicināšana	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Spānijas Karaliste Spānijas Karaliste, - saskaņā ar Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 4. panta 4. punktu nenosakot prioritātes attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām,

			kas ir Kopienas nozīmes teritorijas Spānijas teritorijā ietilpstošajā Makaronēzijas biogeogrāfiskajā reģionā un ir nosauktas Komisijas 2001. gada 28. decembra Lēmumā 2002/11/EK, ar ko pieņemts Kopienas nozīmes teritoriju saraksts Makaronēzijas biogeogrāfiskajā reģionā atbilstīgi Padomes Direktīvai 92/43, un - saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 1. un 2. punktu nepieņemot un nepiemērojot piemērotus aizsardzības pasākumus un aizsardzības režīmu, kas novērstu dzīvotņu noplicināšanos un būtiskus traucējumus sugām, nodrošinot juridisku aizsardzību īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kas atbilst Spānijas teritorijā esošajām Lēmumā 2002/11 minētajām teritorijām, nav izpildījusi minētās direktīvas iepriekš norādītajās tiesību normās paredzētos pienākumus.
C-538/09	6. panta 3. punkts		Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Beļģijas Karaliste 1) atsevišķām darbībām, kam tiek piemērota paziņošanas kārtība, neprasot veikt atbilstošu ietekmes uz vidi novērtējumu, ja šīs darbības var ietekmēt Natura 2000 teritoriju, Beļģijas Karaliste nav izpildījusi Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punktā paredzētos pienākumus.
C-404/09	6. pants	Arī Putnu direktīva	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Spānijas Karaliste Sākot ar 2000. gadu, kad teritorija "Alto Sil" atbilstoši Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīvai 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību, kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 1997. gada 29. jūlija Direktīvu 97/49/EK, tika noteikta par īpaši aizsargājamo teritoriju, – atļaujot virszemes raktuves "Nueva Julia" un "Ladrones", bet nepakļaujot šo atļauju piešķiršanu tāda novērtējuma veikšanai, kas ļautu pienācīgi izvērtēt šo projektu iespējamo ietekmi, un katrā ziņā neizpildot nosacījumus, kas ļautu īstenot projektu, neraugoties uz risku, ko attiecīgais projekts rada medņu sugai (Tetrao urogallus), kura ir viena no aizsargājamām vērtībām, kas bija pamatā teritorijas "Alto Sil" klasificēšanai par īpaši aizsargājamo teritoriju, proti, - nepastāv citi risinājumi, pastāv ar sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm saistīti apsvērumi un pasākumi ir veikti tikai pēc kompensācijas pasākumu, kas nepieciešami Natura 2000 tīkla kopējās vienotības nodrošināšanai, paziņošanas Eiropas Komisijai, un – neveicot pasākumus, kas vajadzīgi, lai novērstu dzīvotņu un sugu dzīvotņu kvalitātes pasliktināšanos, kā arī nozīmīgus traucējumus, kurus medņu sugai, kuras esamības teritorijā "Alto Sil" dēļ tika noteikta attiecīgā īpaši aizsargājamā teritorija, rada raktuves "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Fonfría", "Ampliación de Feixolín" un "Nueva Julia", Spānijas Karaliste attiecībā uz īpaši aizsargājamo teritoriju "Alto Sil" nav izpildījusi Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 2., 3. un 4. punktā, lasot tos kopā ar 7. pantu, paredzētos pienākumus;

			Sākot ar 2004. gada decembri, neveicot pasākumus, kas vajadzīgi, lai novērstu dzīvotņu un sugu dzīvotņu kvalitātes pasliktināšanos, kā arī nozīmīgus traucējumus, ko attiecīgajām sugām rada raktuves "Feixolín", "Fonfría" un "Ampliación de Feixolín", Spānijas Karaliste attiecībā uz Kopienas nozīmes teritoriju "Alto Sil" nav izpildījusi Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktā paredzētos pienākumus.
C-383/09	12. pants	Kāmja lieta	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Francijas Republika Neieviešot pasākumu programmu, kas ļautu stingri aizsargāt Eiropas kāmja (<i>Cricetus cricetus</i>) sugu, Francijas Republika nav izpildījusi Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, kas ir grozīta ar Padomes 2006. gada 20. novembra Direktīvu 2006/105/EK, 12. panta 1. punkta d) apakšpunktā paredzētos pienākumus.
C-491/08		Dzīvotņu noplicināšana	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Itālijas Republika Saistībā ar tūrisma un nekustamā īpašuma kompleksu "Is Arenas", kas atstāj ietekmi uz teritoriju "Is Arenas": - līdz 2006. gada 19. jūlijam - datums, kurā teritorija "Is Arenas" tika ierakstīta Kopienā nozīmīgo teritoriju sarakstā, neveicot atbilstošus aizsardzības pasākumus saskaņā ar Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvā 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību minēto aizsardzības mērķi, lai valsts līmenī aizsargātu ieteiktās Kopienā nozīmīgas teritorijas attiecīgās ekoloģiskās intereses, it īpaši neaizliedzot iejaukšanos, kura nopietni var apdraudēt teritorijas ekoloģiskās iezīmes, un - pēc 2006. gada 19. jūlija neveicot atbilstošus pasākumus, lai nepieļautu tādu dabisko dzīvotņu noplicināšanos, kuru dēļ tika noteikta Kopienā nozīmīga teritorija, Itālijas Republika nav izpildījusi Direktīvā 92/43/EEK paredzētos pienākumus un it īpaši attiecībā uz otro iebildumu šīs direktīvas 6. panta 2. punktā paredzētos pienākumus.
C-241/08	6. pants		Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Francijas Republika Francijas Republika, - pirmkārt, vispārīgi paredzot, ka zveja, akvakultūras darbības, medības un citas ar medībām saistītas darbības, ko veic atbilstoši spēkā esošos likumos un tiesību normās paredzētajiem nosacījumiem un tajos noteiktajās vietās, nav traucējošas darbības vai darbības ar līdzīgu ietekmi, un - otrkārt, no ietekmes uz teritoriju novērtēšanas procedūras konsekvēnti atbrīvojot Natura 2000 līgumos paredzētos celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbus, un - no šīs procedūras konsekvēnti atbrīvojot celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbu programmas un projektus, uz kuriem attiecināta paziņošanas kārtība,

			nav izpildījusi Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību attiecīgi 6. panta 2. punktā un minētās direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētos pienākumus;
C-535/07		Neiekļaušana Natura 2000 Arī Putnu direktīva	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Austrijas Republika Austrijas Republika: – saskaņā ar ornitoloģiskiem kritērijiem pareizi nenosakot Hanság teritoriju Burgenlandes federālajā zemē par īpaši aizsargājamu teritoriju un nedemarkējot Nedere Tauern īpaši aizsargājamo teritoriju Štīrijas federālajā zemē atbilstoši Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīvas 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību 4. panta 1. punktam un – neparedzot Malsch, Wiesengebiet im Freiwald, Pfeifer Anger, Oberes Donautal un Untere Traun īpaši aizsargājamajām teritorijām Augšaustrijas federālajā zemē, kā arī Verwall īpaši aizsargājamajai teritorijai Forarlbergas federālajā zemē Direktīvas 79/409 4. panta un Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 2. punkta, skatot to kopā ar šīs pēdējās minētās direktīvas 7. pantu, prasībām atbilstošu tiesisko aizsardzību, nav izpildījusi šajās tiesību normās paredzētos pienākumus.
C-293/07		Nepietiekami aizsardzības pasākumi Arī Putnu direktīva	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Grieķijas Republika Neveicot visus pasākumus, kas vajadzīgi saskaņota, īpaša un pilnīga tiesiskā regulējuma pieņemšanai un piemērošanai, kas varētu nodrošināt īpaši aizsargājamo teritoriju atbilstošu pārvaldību un efektīvu aizsardzību, ņemot vērā aizsardzības mērķus Direktīvā 79/409/EEK attiecībā uz savvaļas putnu aizsardzību, Grieķijas Republika nav izpildījusi šīs direktīvas, kas grozīta ar Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 2. punktu, 4. panta 1. un 2. punkta, kā arī 4. panta 4. punkta pirmā teikuma apvienotos noteikumus;
C-388/05		Nepietiekami aizsardzības pasākumi Arī Putnu direktīva	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Itālijas Republika Neveicot piemērotus pasākumus, lai īpaši aizsargājamā teritorijā “Valloni e steppe pedegarganiche” novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumus, kas skar sugas, kuru dēļ šī teritorija ir noteikta, Itālijas Republika attiecībā uz laika posmu pirms 1998. gada 28. decembra nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti ar 4. panta 4. punktu Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīvā 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību, un attiecībā uz laika posmu pēc minētās dienas – pienākumus, kas tai uzlikti ar 6. panta 2. punktu Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvā 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību;

C-304/05		Nepietiekami aizsardzības pasākumi Arī Putnu direktīva	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Itālijas Republika – atļaujot pasākumus, kas var būtiski ietekmēt īpaši aizsargājamo teritoriju IT 2040044, Parco Nazionale dello Stelvio, pienācīgi nenovērtējot šo pasākumu ietekmi uz vidi, ņemot vērā īpaši minētās teritorijas aizsargāšanas mērķus; – atļaujot šādus pasākumus un neievērojot noteikumus, ka gadījumā, ja, ņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz vidi, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus un tos paziņo Komisijai, lai nodrošinātu "Natura 2000" tīkla kopējās vienotības aizsardzību, un – neveicot pasākumus, lai novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta īpaši aizsargājamā teritorija IT 2040044 Parco Nazionale dello Stelvio, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 2.–4. punkts un šīs Direktīvas 7. pants, kā arī Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīvas 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību 4. panta 1. un 2. punkts;
C-131/05	12. pants	Arī Putnu direktīva	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste Paredzētajā termiņā nepieņemot visus nepieciešamos pasākumus, lai izpildītu Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīvas 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību 6. panta 1. punktu un Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 12. panta 2. punktu un 13. panta 1. punktu, lasot tos kopsakarā ar tās 2. panta 1. punktu, Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šīs direktīvas.
C-518/04	12. pants	Odzes lieta	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Grieķijas Republika Noteiktajā termiņā neveicot pasākumus, kas vajadzīgi, lai izveidotu un īstenotu odzes Vipera schweizeri efektīvu stingras aizsardzības sistēmu Milos salā, novēršot šīs sugas īpatņu apzinātu traucēšanu, it īpaši to vairošanās, mazuļu attīstības un ziemas guļas laikā, kā arī minētās sugas īpatņu vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 12. panta 1. punkta b) un d) apakšpunkts.
C-508/04		Dažādi	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Austrijas Republika

			Austrijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti saskaņā ar 1. panta e), g) un i) punktu, 6. panta 1. un 2. punktu, 12. un 13. pantu, kā arī 16. panta 1. punktu un 22. panta b) punktu Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvā 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību.
C-418/04		Arī putnu direktīva	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Īrija Kopš 1981. gada 6. aprīļa saskaņā ar Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīvas 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību, ko groza Komisijas 1997. gada 29. jūlija Direktīva 97/49/EK, 4. panta 1. un 2. punktu nenosakot minētās direktīvas I pielikumā minēto sugu, izņemot baltpierses zosi (<i>Anser albifrons flavirostris</i>), kā arī minētajā pielikumā neminēto regulāri sastopamo migrējošo sugu, izņemot ķīvīti (<i>Vanellus vanellus</i>), plavu tilbīti (<i>Tringa totanus</i>), mērkaziņu (<i>Gallinago gallinago</i>) un kuitalu (<i>Numenius arquata</i>), aizsardzībai skaitliski un lieluma ziņā vispiemērotākos apgabalus; – kopš 1981. gada 6. aprīļa nenodrošinot, ka Direktīvas 79/409, ko groza Direktīva 97/49, 4. panta 4. punkta pirmo teikumu piemēro apgabaliem, kurus saskaņā ar minēto direktīvu vajadzētu atzīt par īpaši aizsargājamām teritorijām; – pareizi un pilnībā netransponējot un nepiemērojot Direktīvas 79/409, ko groza Direktīva 97/49, 4. panta 4. punkta otro teikumu; – neveicot visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atbilstību Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 2. punkta prasībām attiecībā uz saskaņā ar Direktīvas 79/409, ko groza Direktīva 97/49, 4. panta 1. punktu klasificētajām vai saskaņā ar tās pašas direktīvas 4. panta 2. punktu atzītajām īpaši aizsargājamām teritorijām; – neveicot visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atbilstību Direktīvas 92/43 6. panta 2. punkta prasībām attiecībā uz visu to teritoriju izmantošanu rekreatīviem mērķiem, uz kurām būtu jāattiecas minētajam pantam; – neveicot visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atbilstību Direktīvas 92/43 6. panta 3. un 4. punkta prasībām attiecībā uz plāniem; – neveicot visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atbilstību Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta prasībām attiecībā uz atļaujām akvakultūras projektiem; – neveicot visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atbilstību Direktīvas 92/43 6. panta 2.–4. punkta prasībām attiecībā uz drenāžas cauruļu remonta darbiem Glen Lough īpaši aizsargājamā teritorijā; – neveicot visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atbilstību Direktīvas 79/409, ko groza Direktīva 97/49, 10. pantam, Īrija nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Direktīvas 79/409, ko groza Direktīva 97/49, 4. panta 1., 2. un 4. punkts un 10. pants, kā arī Direktīvas 92/43 6. panta 2.–4. punkts.

Putnu direktīva			
C-217/19		Pūkpiļu medības pavasarī	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Austrijas Republika Laikposmā no 2011. līdz 2019. gadam regulāri atļaujot izdot lielo pūkpiļu (<i>Somateria mollissima</i>) tēviņu pavasara medību atļaujas Ālandes provincē, Somijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību 7. panta 4. punktā un 9. panta 1. punkta c) apakšpunktā.
C-441/17		Belovežas gāršas lieta	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Polijas Republika Polijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti: – ar Direktīvas 92/43, kurā grozījumi veikti ar Direktīvu 2013/17, 6. panta 1. punktu, kā arī ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību, kas grozīta ar Direktīvu 2013/17, 4. panta 1. un 2. punktu, neparedzot nepieciešamos aizsardzības pasākumus, kas atbilstu ekoloģiskajām prasībām attiecībā uz Direktīvas 92/43, kurā grozījumi veikti ar Direktīvu 2013/17, I pielikumā minētajām dabiskajām dzīvotnēm un uz II pielikumā minētajām sugām, kā arī uz Direktīvas 2009/147, kurā grozījumi veikti ar Direktīvu 2013/17, I pielikumā minētajām putnu sugām un regulāri sastopamām migrējošām sugām, kuras minētajā pielikumā nav minētas, kuru dēļ ir izveidota Kopienas nozīmes teritorija un īpaši aizsargājama teritorija – PLC200004 Puszcza Białowieska.
C-97/17		Nozīmīgu teritoriju neiekļaušana Natura 2000	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Bulgārijas Republika Neiekļaujot visu putnu aizsardzībai nozīmīgo teritoriju, kas aptver Rilas kalnu masīvu, īpaši aizsargājamā teritorijā, Bulgārijas Republika nav klasificējusi skaitliski un lieluma ziņā vispiemērotākās teritorijas to sugu aizsardzībai, kas minētas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību I pielikumā, un tādēļ šī dalībvalsts nav izpildījusi šīs direktīvas 4. panta 1. punktā paredzētos pienākumus.
C-557/15		Žubītes	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Maltas Republika Pieņemot atkāpi ietverošo regulējumu, saskaņā ar kuru ir atļauts sagūstīt septiņu savvaļas žubīšu sugu dzīvos sugas īpatņus (žubīte <i>Fringilla coelebs</i>, kaņepītis <i>Carduelis cannabina</i>, dadzītis <i>Carduelis carduelis</i>, zaļžubīte <i>Carduelis chloris</i>, dižknābis <i>Coccothraustes coccothraustes</i>, ģirlicis <i>Serinus serinus</i> un ķivulis <i>Carduelis spinus</i>), Maltas Republika nav izpildījusi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību 5. panta a) un e) punktā un 8. panta 1. punktā, skatot tos kopsakarā ar šīs direktīvas 9. panta 1. punktu, paredzētos pienākumus.

C-461/14		Dzīvotņu noplicināšana	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Spānijas Karaliste Neveicot piemērotus pasākumus, lai īpaši aizsargājamā teritorijā “Campiñas de Sevilla” novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumus, kas skar sugas, kuru dēļ šī teritorija ir šādi klasificēta, Spānijas Karaliste attiecībā uz laika posmu pirms 2008. gada 29. jūlija nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra Direktīvā 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību 4. panta 4. punktā, un attiecībā uz laika posmu pēc minētā datuma – pienākumus, kas tai paredzēti Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvā 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 2. punktā.
C-141/14		Nozīmīgu teritoriju neiekļaušana Natura 2000	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Bulgārijas Republika Bulgārijas Republika, neintegrējot īpaši aizsargājamajā teritorijā, kas ietver Kaliakras reģionu, visas putnu aizsardzībai nozīmīgās teritorijas, nav klasificējusi kā īpaši aizsargājamu teritoriju skaitliski un lieluma ziņā vispiemērotākās teritorijas, pirmkārt, to bioloģisko sugu aizsardzībai, kas minētas Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra Direktīvas 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību I pielikumā, un, otrkārt, šajā pielikumā neminēto regulāri sastopamo migrējošo sugu aizsardzībai ģeogrāfiskajā jūras un sauszemes teritorijā, uz kuru attiecas šī direktīva, un tādējādi šī dalībvalsts nav izpildījusi minētās direktīvas 4. panta 1. un 2. punktā paredzētos pienākumus;
C-192/11		Nepietiekama aizsardzība	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Polijas Republika Nenodrošinot aizsardzību visām dalībvalstu Eiropas teritorijā sastopamajām savvaļas putnu sugām, kuru aizsardzība ir paredzēta Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra Direktīvā 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību, un pareizi nedefinējot nosacījumus atkāpju no šajā direktīvā paredzētajiem aizliegumiem noteikšanai, Polijas Republika nav izpildījusi šīs direktīvas 1. un 5. pantā un 9. panta 1. un 2. punktā paredzētos pienākumus.
C-507/04		Nepareiza direktīvas pārņemšana	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Austrijas Republika 1) netransponējot pareizi – Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīvas 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību 1. panta 1. un 2. punktu Burgenlandē, Karintijā, Lejasaustrijā, Augšaustrijā un Štīrijā, – Direktīvas 79/409 5. pantu Burgenlandē, Karintijā, Lejasaustrijā, Augšaustrijā un Štīrijā, – Direktīvas 79/409 6. panta 1. punktu Augšaustrijā, – Direktīvas 79/409 7. panta 1. punktu Karintijā, Lejasaustrijā un Augšaustrijā,

			– Direktīvas 79/409 7. panta 4. punktu šādās Zemēs attiecībā uz šādām sugām: – Karintijā attiecībā uz medni, rubeni, lauci, sloku, lauku balodi un gredzenūbeli, – Lejasaustrijā attiecībā uz lauku balodi, medni, rubeni un sloku, – Augšautrijā attiecībā uz medni, rubeni un sloku, – Zalcburgas zemē attiecībā uz medni, rubeni un sloku, – Štīrijā attiecībā uz medni, rubeni un sloku, – Tirolē attiecībā uz medni un rubeni, – Forarlbergā attiecībā uz rubeni un – Vīnes zemē attiecībā uz sloku, – Direktīvas 79/409 8. pantu Lejasaustrijā, – Direktīvas 79/409 9. panta 1. un 2. punktu Burgenlandē, Lejasaustrijā – attiecībā uz Lejasaustrijas Dabas aizsardzības likuma (Niederösterreichisches Naturschutzgesetz) 20. panta 4. punktu, Augšautrijā, Zalcburgas zemē, Tirolē un Štīrijā, – Direktīvas 79/409 11. pantu Lejasaustrijā, Austrijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek EKL 10. un 249. pants, kā arī Direktīvas 79/409 18. pants.
Plūdu direktīva			
C-384/19		Plūdu riska plānu neizstrāde	Prasītāja: Eiropas Komisija Atbildētāja: Spānijas Karaliste Noteiktajā termiņā nesagatavojot, npublicējot un nepaziņojot Eiropas Komisijai plūdu riska pārvaldības plānus attiecībā uz upju baseinu apgabaliem ES 120 Grankanārija, ES 122 Fuerteventura, ES 123 Lansarote, ES 124 Tenerife, ES 125 Palma, ES 126 Gomera un ES 127 Eljerro (Spānija), Spānijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2007/60/EK (2007. gada 23. oktobris) par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību 7. panta 1. un 5. punktā, kā arī 15. panta 1. punktā, un, noteiktajā termiņā nepabeidzot sabiedrības informēšanu un sabiedrisko apspriešanu par plūdu riska pārvaldības plānu izstrādi attiecībā uz upju baseinu apgabaliem ES 120 Grankanārija, ES 122 Fuerteventura un ES 125 Palma, tā nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti šīs direktīvas 10. panta 1. un 2. punktā.
Nitrātu direktīva			
C-197/18			Prejudiciālu nolēmumu lūdz: Verwaltungsgericht Wien (Vīnes Administratīvā tiesa, Austrija) Prasītājs pamatlietā: Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland Atbildētājs pamatlietā: Bundesministerium für Nachhaltigkeit und Tourismus LESD 288. pants, kā arī Padomes Direktīvas 91/676/EEK (1991. gada 12. decembris) attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti, 5. panta 4. un 5. punkts un I

			pielikuma A daļas 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi – ja lauksaimnieciskās izcelsmes slāpekļa savienojumi būtiski veicina attiecīgo gruntsūdeņu piesārņojumu, tādām fiziskām un juridiskām personām kā prasītājiem pamatlietā ir jāspēj prasīt kompetentajām valsts iestādēm grozīt esošo rīcības programmu vai pieņemt šīs direktīvas 5. panta 5. punktā paredzētos papildu vai pastiprinātus pasākumus tikmēr, kamēr nitrātu līmenis gruntsūdeņos šo pasākumu neesamības dēļ pārsniedz vai visticamāk pārsniegs 50 mg/l vienā vai vairākās mērījumu vietās minētas direktīvas 5. panta 6. punkta izpratnē.
--	--	--	--

